

วุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

วุฒิสภา

(วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๔ - ๑๒ กันยายน ๒๕๕๕)

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

นายสุพจน์ เลียดประดม
ประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ

นายดวง อันทะไชย
รองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่หนึ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วัลย์ สมุทรักษ์
รองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่สอง

นายถนอม ส่งเสริม
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ

นายวรินทร์ เทียมจรัส
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ

นายวรัชย์ ชวพงศ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ

พลตำรวจเอก ชาญ รัตนธรรม
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ

พลตำรวจตรี สุเทพ สุขสงวน
ที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ

นายสุโข วุฑฒิโชติ
โฆษกคณะกรรมการวิสามัญฯ

รองศาสตราจารย์ทัศนาศ บุญทอง
กรรมการวิสามัญฯ

นายพรพจน์ กังวาล
กรรมการวิสามัญฯ

นายมณเฑียร บุญตัน
กรรมการวิสามัญฯ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรวิทย์ บารู
กรรมการวิสามัญฯ

นายสมักร เขาวภานันท์
กรรมการวิสามัญฯ

นายสุรจิต ชिरเวทย์
กรรมการวิสามัญฯ

นางสาวสมล สุตะวิริยะวัฒน์
กรรมการวิสามัญฯ

นางสาวรสนา โตสิตระกูล
กรรมการวิสามัญฯ

นางภารตี จงสุขชานามณี
กรรมการวิสามัญฯ

นายโสภณ ศรีมาเหล็ก
กรรมการวิสามัญฯ

นายวรวิทย์ วงษ์สุวรรณ
กรรมการวิสามัญฯ

พลโท พงศ์เอก อภิรักษ์โยธิน
กรรมการวิสามัญฯ

นางเตือนใจ ดีเทศน์
กรรมการวิสามัญฯ

นายแพทย์ไทรฤทธิ์ เตมหิวงศ์
กรรมการวิสามัญฯ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณวิจิตร ศรีสุพรรณ
กรรมการวิสามัญฯ

รองศาสตราจารย์สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ
กรรมการวิสามัญฯ

นายสมิทร เชี่ยวขจี
กรรมการวิสามัญฯ

นายปรีชา สันตินรรกุล
กรรมการวิสามัญฯ

นายวินัส สีสุข
กรรมการวิสามัญฯ

นายสุรพงษ์ กองจันทิก
กรรมการวิสามัญฯ

นางสาวเสาวนีย์ สมันต์ตรีพร
กรรมการวิสามัญฯ

พันตำรวจโทหญิง อัมพร โอฟารสกุล
กรรมการวิสามัญฯ

นางยินดี ห้วยหงษ์ทอง
เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๓
๑.๓ ขอบเขตการศึกษาและติดตาม	๓
๑.๔ ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ การศึกษาและการดำเนินงาน	
๒.๑ การศึกษาและติดตามข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ	๗ - ๕๕
๒.๒ การสัมมนา	๕๖ - ๘๓
บทที่ ๓ การเดินทางศึกษาดูงานและการเยี่ยมหน่วยงาน	
๓.๑ การลงพื้นที่ศึกษาดูงาน	๘๔ - ๑๖๖
๓.๒ การเข้าพบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปรึกษาหารือร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	๑๖๗ - ๑๗๘
บทที่ ๔ บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ	
๔.๑ บทวิเคราะห์	๑๗๙ - ๒๑๐
๔.๒ ข้อเสนอแนะ	๒๑๐ - ๒๒๑
ภาคผนวก	
๑. คำสั่งแต่งตั้ง	๒๒๓ - ๒๓๑
๒. สำเนาหนังสือส่งไปยังส่วนราชการต่าง ๆ	๒๓๒ - ๒๔๗
๓. มติคณะรัฐมนตรีและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง	๒๔๘ - ๒๖๒
๔. ภาพกิจกรรม	

บทสรุปผู้บริหาร

ประเทศไทยมีกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนอยู่เป็นจำนวนมาก จากแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนวัตกรรมแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบมีกลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์อยู่ประมาณไม่น้อยกว่า ๓ ล้านคน คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภาได้ทำการศึกษา ติดตามกลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์ต่าง ๆ และกลุ่มเจ้าของปัญหาที่ตกหล่นนอกเหนือจากกลุ่มยุทธศาสตร์ทำให้ทราบถึงปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา เสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งในบางครั้งก็สามารถแก้ไขปัญหาให้กับเจ้าของปัญหาได้โดยตรง ตลอดระยะเวลาหนึ่งปีของการพิจารณาศึกษา คณะกรรมการการวิสามัญฯ พบว่าประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการไร้สถานะของบุคคลอย่างรุนแรงหลายด้าน

ด้านนโยบาย ประเทศไทยประสบปัญหาการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ฯ ที่สามารถใช้แก้ไขปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ แม้คณะรัฐมนตรีจะได้มีมติเห็นชอบกับยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและกำหนดสถานะที่เหมาะสมให้กับบุคคลไร้สถานะกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งปรากฏว่ามีประชาชนได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไปนับจำนวนแสนคน แต่การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ต้องประสบปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาการสำรวจบุคคลกลุ่มเป้าหมายซึ่งยังมีบุคคลที่ตกสำรวจ หรือการสำรวจบุคคลที่มีใช่เป้าหมาย การทุจริตคอร์รัปชันในขั้นการสำรวจ และปัญหาการกำหนดสถานะให้แก่บุคคลที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติแล้ว ซึ่งแม้ว่าคณะรัฐมนตรีจะได้มีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เห็นชอบหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะให้แก่บุคคลกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ แล้ว แต่จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังไม่มีความคืบหน้าในการออกระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่แล้วเสร็จ อีกทั้งปรากฏว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ เห็นชอบยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ และยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเดิมทุกมติรวมถึงยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยด้วย จึงทำให้การแก้ไขปัญหามาตามแนวทางของยุทธศาสตร์เดิมยังขาดความต่อเนื่อง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

ด้านกฎหมาย ปัญหากฎหมายที่ใช้สำหรับการแก้ไขปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลมีหลายฉบับ อาทิ กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วย

คนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว เป็นต้น โดยกฎหมายแต่ละฉบับ มีสาระสำคัญและลักษณะของการบังคับใช้ตามเจตนารมณ์หรือเป้าหมายที่ไม่สอดคล้องกัน ปราศจากการเชื่อมโยงเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ในภาพรวม และปัญหาการออกอนุบัญญัติตามกฎหมายแม่บทเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ปัญหาการตีความกฎหมายเพื่อบังคับใช้ของเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของคนไร้สถานะทั้งสิ้น

ด้านการปฏิบัติ ปัญหาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เน้นดำเนินการในเชิงป้องกันความมั่นคงของชาติมากจนละเลยเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ การขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง การเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนในกระบวนการที่เกี่ยวกับสถานะบุคคล และการขาดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการที่หน่วยงานของรัฐไม่ส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหา

ปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยกระทำได้อย่างยิ่งยั้ง ซึ่งผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้มีข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายประการ

ด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์และมาตรการที่ใช้ในการจัดการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มิใช่ยกเลิกแล้วออกยุทธศาสตร์ใหม่ อีกทั้งควรเร่งรัดการกำหนดสถานะบุคคลที่ได้รับการสำรวจไว้แล้วตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยเร็ว และการดำเนินการยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ภาครัฐควรจะมีการสรุปทเรียนต่อกลไกการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ผ่านมาที่ทำให้ประสบปัญหา โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนรับรู้และร่วมมือในการแก้ปัญหา

ด้านกฎหมาย ควรบูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะและสิทธิของบุคคลให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และควรเร่งรัดการออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยเร็ว และต้องมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการออกกฎหมายแม่บทและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่จริง และควรดำเนินการตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อใช้แก้ไขปัญหาให้แก่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นอย่างจริงจัง

ระดับปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและปรับเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและความมั่นคงควบคู่กันไปให้มุ่งที่จะแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และควรดำเนินการอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหา เรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสถานะบุคคล ตลอดจนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาคราชการและภาคประชาสังคม

คณะกรรมการวิสามัญฯ มีผลการปฏิบัติงานที่สำคัญหลายประการ อาทิ การสนับสนุนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาและติดตามความคืบหน้าอย่างใกล้ชิดตั้งแต่ในชั้นการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร จนถึงการศึกษาในชั้นของวุฒิสภา โดยคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติโดยละเอียดและได้มีข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมเหตุผลประกอบการแก้ไข ไปยังคณะกรรมการวิสามัญฯ ที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในชั้นกรรมาธิการของวุฒิสภา อีกทั้งคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ร่วมกันแปรญัตติในประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาเพื่อสนับสนุนและผลักดันร่างพระราชบัญญัติฯ ให้มีสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์สูงสุดทั้งด้านสถานะและสิทธิของคนไทยพลัดถิ่น และเมื่อพระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายคณะกรรมการวิสามัญฯ ยังได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาหารือเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทย โดยได้มีข้อเสนอแนะต่อกฎกระทรวงดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ หลายประการ นอกจากนั้นการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งเป็นการสนองพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้จัดงานสัมมนาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสถานะและสิทธิของบุคคลให้แก่ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศเพื่อให้ครูสามารถจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของเด็กนักเรียนของตนเองในเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง

คณะกรรมการวิสามัญฯ ยังได้สนับสนุนการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมให้แก่กลุ่มคนไทยที่มีปัญหาสถานะที่มีฐานะยากจน เช่น เด็กนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กลุ่มคนไทยตกหล่นทางทะเบียน และกลุ่มอื่นๆ ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย เพื่อให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้สัญชาติไทยและได้รับสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๓ ขอบเขตการศึกษาและติดตาม

๑.๔ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อนสูง ซึ่งกลุ่มคนไร้รัฐไร้สัญชาติที่อยู่ในประเทศไทยมีหลายกลุ่ม อาทิ กลุ่มคนชายขอบหรือชนกลุ่มน้อยที่อยู่ตามแนวชายแดนหรือในป่าเขา กลุ่มคนเชื้อสายไทยซึ่งตกอยู่ในบังคับของประเทศอื่นซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีต (คนไทยพลัดถิ่น) กลุ่มมอแกนซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองดั้งเดิมแม้กระทั่งคนไทยตกหล่นทางทะเบียน ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวส่วนมากจะไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนที่ออกโดยรัฐไทย หรือแม้จะมีเอกสารแสดงตนก็เป็นเพียงบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งราชการได้ออกให้เมื่อได้ทำการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไว้เท่านั้น ส่งผลให้ไม่ได้รับการรับรองให้มีสิทธิขั้นพื้นฐานตามสมควร ทั้งที่บางกลุ่มเป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทยและสืบเชื้อสายมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน ซึ่งการที่รัฐไทยปฏิเสธการให้สัญชาติไทยของบุคคลดังกล่าว ย่อมทำให้บุคคลเหล่านี้ตกเป็นคนไร้รัฐ (Stateless Person) และส่งผลกระทบต่อประเทศทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมเป็นระยะเวลายาวนาน

ประเทศไทยได้ยอมรับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องเคารพในสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๘ และได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาซึ่งเป็นแม่บทใหญ่ของกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ๒ ฉบับ กล่าวคือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. ๑๙๖๖ ซึ่งรวมไปถึงสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วย ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยมีสาระสำคัญของเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องผูกพันที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลทั้งในแง่ นโยบาย กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยก็ยังคงกระทำได้อย่าง สาเหตุสำคัญ คือ ปัญหาการทุจริตและการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการต่าง ๆ เนื่องจากมีกฎหมายที่ใช้บังคับในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลมีหลายฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ยังขาดการเชื่อมโยงและไม่สอดคล้องกัน ซึ่งตัวบทบัญญัตินั่นเองเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้พบว่า ทุกวันนี้ ยังมีคนไทยอีกเป็นจำนวนมาก ผู้ซึ่งมีเชื้อสายไทย แต่ไม่ได้รับเอกสารรับรองความเป็นคนไทย ไม่มีบัตรประชาชนไม่มีแม่กระทั่งชื่อในทะเบียนบ้านที่ตนอาศัย ไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งและเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ คนกลุ่มนี้จึงกลายเป็นผู้ยากไร้ มีสถานะไม่ต่างอะไรจากคนต่างด้าว

อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงห่วงใยกลุ่มบุคคลดังกล่าว จึงได้มีกระแสพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะรัฐมนตรีที่เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณตน เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ความตอนหนึ่งว่า

“ขอให้ระลึกในคำปฏิญาณของท่าน ที่ว่าเป็นรัฐธรรมนูญของประชาชน ก็ควรจะเป็นของดี เพราะว่าประเทศชาติประกอบด้วยประชาชนคนทั่วประเทศ ซึ่งมีความคิด มีความเป็นอยู่แตกต่างกัน ฐานะแตกต่างกัน ซึ่งยกตัวอย่างบางอย่าง ซึ่งจะเป็นปัญหาที่รัฐบาลจะเผชิญ คือประชาชนที่อยู่ในประเทศเขามีมานานแล้ว แต่ก็ไม่เป็นคนไทย คือ เขาไม่ถือว่าเป็นคนไทยที่แท้จริง เขาอยู่และเกิดในเมืองไทย แต่ก็ไม่ได้รับประโยชน์ของความเป็นไทย สิ่งนี้เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติเหมือนกัน เพราะว่าถ้าหากว่ามีคนที่อยู่ในเมืองไทย แล้วก็มีความน้อยใจมาก ไม่มีใครเอาใจใส่ก็จะทำให้ความมั่นคงของประเทศด้อยไป”

จากกระแสพระราชดำรัสดังกล่าว ที่ทรงห่วงใยพสกนิกรทุกหมู่เหล่าแม้แต่คนไทยผู้ยากไร้ ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยได้ร่วมพระบรมโพธิสมภาร วุฒิสภาในฐานะองค์กรบัญญัติ ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้มีมติแต่งตั้ง คณะกรรมาธิการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะ และสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๔ ตามญัตติขอตั้ง คณะกรรมาธิการฯ ของนายสุพจน์ เลียดประถม สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดตราด เป็นผู้เสนอ โดยมี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ทั้งติดตามการดำเนินงานของหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทุกภาคส่วน ซึ่งคณะกรรมาธิการฯ ได้กำหนดกรอบการพิจารณาศึกษาและติดตามปัญหาทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ ตลอดจนถึงกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง โดยเร่งด่วน ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว อาทิ การติดตามความคืบหน้าการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การ จัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ความคืบหน้าการดำเนินการตามพระราชบัญญัติ สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ การผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐตั้งงบประมาณสำหรับการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมให้แก่ คนไทยพลัดถิ่นและคนไทยผู้ยากไร้ที่ตกหล่นทางทะเบียนและที่มีหลักฐานไม่เพียงพอ การศึกษา

ร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ และการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อให้เด็กมีสถานะที่เหมาะสมและตรงตามข้อเท็จจริงของแต่ละคนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

๑.๒.๒ ติดตามการดำเนินการของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทุกภาคส่วน

๑.๒.๓ หาแนวทางแก้ไขปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา และติดตาม

๑.๓.๑ การศึกษาและติดตามข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ดังนี้

๑) ด้านนโยบาย

(๑) ความคืบหน้าการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘

(๒) ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕

(๓) แนวทางการจัดการด้านสถานะของบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติกลุ่มอื่น ๆ นอกจากกลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

(๔) แนวทางการจัดสรรงบประมาณในการตรวจสอบสารพันธุกรรมแก่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นและคนไทยผู้ยากไร้ที่ตกหล่นทางทะเบียนและที่มีหลักฐานไม่เพียงพอ

๒) ด้านกฎหมาย

(๑) ติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๒) ศึกษาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และติดตามการดำเนินการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องภายหลังจากพระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว

๓) ด้านกลุ่มบุคคล

- ศึกษาปัญหาสถานะและสิทธิของกลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติกลุ่มอื่น ๆ นอกจากกลุ่มคนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย และกลุ่มคนไร้รากเหง้า

๔) ด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน

- ศึกษาแนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติกลุ่มอื่น ๆ นอกจากกลุ่มคนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย และกลุ่มคนไร้รากเหง้า

๑.๓.๒ เชิญผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมชี้แจงถึงความคืบหน้าการดำเนินงานตามนโยบายและกฎหมาย ดังนี้

- ๑) สำนักงานประมาณและสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
สำนักงานกฤษฎมนตรี
- ๒) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- ๓) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๔) กระทรวงยุติธรรม
- ๕) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- ๖) กระทรวงสาธารณสุข
- ๗) กระทรวงแรงงาน
- ๘) กระทรวงพาณิชย์
- ๙) สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- ๑๐) ผู้แทนเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น
- ๑๑) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ
ประกันภัย
- ๑๒) กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม
- ๑๓) กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ

๑.๓.๓ การเยี่ยมหน่วยงาน

- เข้าพบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปรึกษาหารือปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยร่วมกับรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ) ณ กระทรวงมหาดไทย ในวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๑.๓.๔ การลงพื้นที่ศึกษาดูงาน

- ๑) จังหวัดตราด ระหว่างวันที่ ๒๗ - ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๔
- ๒) จังหวัดระนอง ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕
- ๓) จังหวัดราชบุรี ระหว่างวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ - ๑ มีนาคม ๒๕๕๕
- ๔) จังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๑ เมษายน ๒๕๕๕
- ๕) จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๒ - ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕
- ๖) จังหวัดอุบลราชธานีและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

๑.๓.๕ การส่งหนังสือไปยังส่วนราชการต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) หนังสือถึงนายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) รองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ) เพื่อขอส่งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญฯ ในการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๔ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ และวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓
- ๒) หนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ์) เรื่องปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการเกี่ยวกับสถานะของบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย
- ๓) หนังสือถึงนายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) มีข้อเสนอแนะในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น
- ๔) หนังสือถึงเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติมีข้อเสนอแนะในเรื่องสิทธิการทำใบขับขี่
- ๕) หนังสือถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอความอนุเคราะห์เอกสารประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลนักเรียนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

๑.๓.๖ การสัมมนา

เรื่อง “แนวทางการสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียน ตชด.” ระหว่างวันที่ ๒๘ - วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

๑.๔ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๔.๑ ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

๑.๔.๒ ทราบถึงความคืบหน้าในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และทิศทางในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

๑.๔.๓ สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาและมีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๒

การศึกษาและการดำเนินงาน

- ๒.๑ การศึกษาและติดตามข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ
- ๒.๒ การสัมมนา

บทที่ ๒

การศึกษาและการดำเนินงาน

๒.๑ การศึกษาและติดตามข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ

๒.๑.๑ ด้านนโยบาย

๑) ความคืบหน้าการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘

- สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของคนไร้รัฐหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ วันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ และวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามลำดับ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าของปัญหาจำนวนกว่าสามแสนคนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและได้รับความเดือดร้อน

ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล เป็นกรอบแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาสถานะของบุคคลที่มีปัญหาการไร้สถานะ ซึ่งเริ่มดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ภายหลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เห็นชอบยุทธศาสตร์ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ โดยกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการภายใน ๒ ปี และได้มีการขยายกรอบระยะเวลาดำเนินงานเพิ่มอีก ๒ ครั้งตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งระยะเวลาจะสิ้นสุดในวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์จัดทำทะเบียนประวัติและกำหนดสถานะให้แก่ชนกลุ่มน้อยและบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในประเทศไทย โดยวิธีการจำแนกออกเป็น ๖ กลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศเป็นเวลานาน
๒. กลุ่มเด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษา
๓. กลุ่มบุคคลที่ไร้รากเหง้า
๔. กลุ่มบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ
๕. กลุ่มแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา
๖. กลุ่มคนต่างด้าวอื่น ๆ นอกจากกลุ่มที่ ๑ - ๕

ทั้งนี้ กลุ่มตามข้อ ๕ - ๖ มิได้มีการดำเนินการสำรวจตามยุทธศาสตร์ฯ แต่อย่างใด

ส่วนความคืบหน้าในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ฯ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบพร้อมมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งขณะนี้ปรากฏข้อมูลว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไปแล้วกว่าสองแสนราย แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ตกสำรวจ เนื่องจากข้อจำกัดบางประการทั้งในเชิงนโยบาย ความไม่ชัดเจนของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ทำให้การสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและการกำหนดสถานะเป็นไปอย่างล่าช้า โดยเฉพาะการดำเนินงานในส่วน of กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะหน่วยงานหลักที่ดำเนินการสำรวจข้อมูล ซึ่งประสบปัญหาด้านงบประมาณ และจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

สำหรับแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป ภายหลังจากกรอบระยะเวลาดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ สิ้นสุด ในวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะมีการสำรวจจัดทำทะเบียนกลุ่มคนที่ตกสำรวจอีกหรือไม่ อย่างไร เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ เห็นชอบให้ยกเลิกยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ และให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์แก้ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการอธิบายรายละเอียดการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์นี้แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ อนุมัติหลักเกณฑ์กำหนดสถานะกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งการดำเนินงานตามมติดังกล่าวยังคงมีผลในการปฏิบัติต่อไป โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่

๑. อนุมัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดสถานะบุคคลให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ๔ กลุ่ม
๒. ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดสถานะให้กับชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ รวม ๑๓ กลุ่ม จำนวน ๑๗ มติ
๓. มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับไปจัดทำข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะได้รับ เช่น ที่ทำกิน การศึกษา การรักษาพยาบาล เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มเป้าหมายที่ตกหล่น ๔ กลุ่ม โดยได้ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. กลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาและอาศัยอยู่เป็นเวลานาน กำหนดให้กำนันผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนสำรวจ ซึ่งขณะนี้ได้สำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติกลุ่มที่เกี่ยวข้องพันและ

ไม่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้เดิมแล้ว ประมาณ ๑๗๑,๙๕๖ ราย

๒. กลุ่มบุคคลหรือเด็กนักเรียนในสถานศึกษา กำหนดให้โรงเรียนและสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอทั่วประเทศสำรวจ ซึ่งขณะนี้ได้สำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลกลุ่มดังกล่าวทั้งในกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัดแล้ว ประมาณ ๘๓,๙๗๘ ราย

๓. กลุ่มบุคคลไร้รากเหง้า กระทรวงมหาดไทยได้ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการสำรวจกลุ่มบุคคลไร้รากเหง้าครอบคลุมทั้งที่อยู่ในและนอกสถานสงเคราะห์ หรือในการดูแลขององค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนตามกฎหมาย หรือขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยงานสงเคราะห์กับกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ แล้ว ประมาณ ๗,๕๗๒ ราย

๔. กลุ่มบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ กระทรวงมหาดไทยได้สำรวจไว้ประมาณ ๒๕ ราย

โดยสรุป ขณะนี้กระทรวงมหาดไทยได้สำรวจกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ และจัดทำทะเบียนประวัติตามแบบ ท.ร.๓๘ ก ไว้แล้ว ประมาณ ๒๖๓,๕๓๑ ราย แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีบุคคลกลุ่มเป้าหมายบางส่วนที่ยังตกสำรวจ

สำหรับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นมีหลายประการ อาทิ ปัญหาการทุจริตในการสำรวจบุคคลโดยมีขบวนการเรียกรับผลประโยชน์จากกลุ่มคนที่ต้องการมีสถานะตามกฎหมายในประเทศไทยของกลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติ ปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐาน ปัญหาการจัดทำทะเบียนผิดกลุ่ม เช่น กลุ่มแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติไปขอรับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติในกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (บุคคลประเภท ๐) เพื่อประสงค์ให้มีสถานะและสิทธิที่ดีกว่าเดิม เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการทุจริต การสวมตัวบุคคล และข้อมูลทางทะเบียนซ้ำซ้อน เป็นต้น

นอกจากนั้น คณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ยังได้ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่ารายละเอียดตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ โดยมีข้อเสนอให้ขยายกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการกำหนดสถานะตามกฎหมายตามยุทธศาสตร์ฯ ให้ครอบคลุมกลุ่มที่ตกหล่นจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้แก่ กลุ่มที่อยู่มานานซึ่งได้รับการสำรวจเป็นบุคคลรหัส ๐ และบุตรของบุคคลดังกล่าว กลุ่มนักเรียนและคนไร้รากเหง้าที่สำรวจระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ กลุ่มนักเรียนที่บิดามารดาตกสำรวจหรือไม่ได้รับการสำรวจ บุตรของคนไร้รากเหง้าและคนที่ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศ เป็นต้น รวมถึงการขยายระยะเวลาการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาและมีมติเห็นควรมีหนังสือกราบเรียน นายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) และนำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ) และรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ) เพื่อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาสถานะของบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ และเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามลำดับ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าของปัญหา จำนวนกว่าสามแสนคนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและได้รับความเดือดร้อน โดยมีประเด็นปัญหาและ ข้อเสนอ ดังนี้

๑. กลุ่มที่อพยพเข้ามาอยู่เป็นเวลานานแต่ตกสำรวจ (เข้ามาในประเทศไทย ก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๒)

หลักเกณฑ์การให้สถานะตามมติคณะรัฐมนตรี คือ ให้สถานะบุคคลแก่ ชนกลุ่มน้อยที่กระทรวงมหาดไทยสำรวจจัดทำทะเบียนไว้แล้วก่อนที่จะมียุทธศาสตร์การจัดการปัญหา สถานะและสิทธิของบุคคล (จัดทำทะเบียนไว้ก่อนวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘) จำนวน ๑๘ กลุ่ม ซึ่งมีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ขึ้นต้นตัวหลักแรกด้วยเลข ๖ หรือเลข ๗ เช่น จีนฮ่ออพยพ ไทยลื้อ เนปาลอพยพ ผู้อพยพจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย บุคคลบนพื้นที่สูง เป็นต้น โดยกำหนดให้สถานะ ดังนี้

(๑) กลุ่มที่มีเชื้อสายไทย ให้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ส่วนบุตรที่เกิด ในประเทศไทย ให้สัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๒) กลุ่มที่ไม่ใช่เชื้อสายไทย ให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วย กฎหมาย ส่วนบุตรที่เกิดในประเทศไทย ให้สัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

ปัญหาที่เกิดจากมติคณะรัฐมนตรี

(๑) กลุ่มที่อพยพเข้ามาอยู่ยาวนานซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในประเทศไทย ซึ่งจะมีเลขประจำตัว ๑๓ หลักขึ้นต้นหลักแรกด้วยเลข ๐ (บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน) จำนวนประมาณ ๑.๗ แสนคน ยังไม่มีหลักเกณฑ์การให้สถานะ (ไม่อยู่ในมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓) ทำให้ขาดโอกาสในสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น การประกันสุขภาพ การทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ เป็นต้น

(๒) การกำหนดหลักเกณฑ์การให้สถานะบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งมีกรอบระยะเวลาดำเนินงานตามความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี โดยล่าสุดคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ อนุมัติให้ขยายระยะเวลาดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ อีกสองปี ซึ่งปัจจุบันระยะเวลาได้สิ้นสุดแล้วเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยการดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียน และกำหนดให้สถานะแก่บุคคลกลุ่มเป้าหมายยังไม่แล้วเสร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

(๑) ขยายกรอบระยะเวลาดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล โดยในส่วนของกาหนดสถานะบุคคลและการแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิ ไม่ควรกำหนดระยะเวลา ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ ได้รับการแก้ไขปัญหาย่างครบถ้วน และเป็นการสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงานซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในส่วนของบุคคลที่เป็นเจ้าของปัญหาและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติทุกระดับชั้น

(๒) ขยายกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการกำหนดสถานะตามยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมกลุ่มที่อพยพเข้ามาอยู่ยาวนานซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในประเทศไทย ตามที่สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองได้จัดทำทะเบียนไว้แล้ว

(๓) ขอให้กำชับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ ทั้งในส่วนของ การสำรวจจัดทำทะเบียนและบัตรประจำตัว การกำหนดสถานะและสิทธิของบุคคลกลุ่มเป้าหมาย และการสกัดกั้นการอพยพเข้ามาใหม่ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาเรื่องสถานะและสิทธิของบุคคล และให้ปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม ถูกต้อง และรวดเร็ว โดยไม่เลือกปฏิบัติ

๒. กลุ่มเด็กนักเรียนและบุคคลในสถานศึกษา

หลักเกณฑ์การให้สถานะตามมติคณะรัฐมนตรี คือ ให้สถานะบุคคลแก่เด็กนักเรียนและบุคคลในสถานศึกษาที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๒ ประมาณ ๖.๔ หมื่นคน ดังนี้

(๑) ผู้ที่เกิดในประเทศไทย ถ้ามีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ขอลงรายการสัญชาติไทย ส่วนผู้ที่ไม่ได้คุณสมบัติให้สถานะตามสถานะของบิดามารดา

(๒) ผู้ที่เกิดนอกประเทศไทย ถ้าเรียนจบปริญญาตรีก่อนวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนผู้ที่ไม่จบปริญญาตรี ให้สถานะตามสถานะของบิดามารดา

ปัญหาที่เกิดจากมติคณะรัฐมนตรี

(๑) เด็กนักเรียนที่บิดามารดาตรวจสอบหรือไม่ได้รับการสำรวจ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เกิดในหรือนอกประเทศไทย เป็นกลุ่มคนที่ตกหล่นจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาสถานะตามยุทธศาสตร์ และไม่ได้รับสิทธิเกี่ยวกับสถานะบุคคล

(๒) เด็กนักเรียนที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๓ – พ.ศ. ๒๕๕๔ ประมาณ ๓ หมื่นคน ยังไม่มีหลักเกณฑ์การให้สถานะ (ไม่อยู่ในมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓) ทำให้ขาดโอกาสในสิทธิขั้นพื้นฐาน

(๓) ปัญหาเช่นเดียวกับกลุ่มที่ ๑ ข้อ ๒

ข้อเสนอแนะ

(๑) ขยายระยะเวลาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล โดยไม่ควรกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดสำหรับการกำหนดสถานะบุคคล

(๒) ขยายกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการกำหนดสถานะตามยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมกลุ่มนักเรียนที่บิดามารดาตรวจสอบหรือไม่ได้รับการสำรวจ และกลุ่มที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามที่สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ได้จัดทำทะเบียนไว้แล้ว

(๓) ทบทวนหลักเกณฑ์การให้สถานะบุคคลแก่เด็กนักเรียนที่เกิดในประเทศไทยและไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๓. กลุ่มคนไร้รากเหง้าที่อยู่ในและนอกสถานสงเคราะห์

หลักเกณฑ์การให้สถานะตามมติคณะรัฐมนตรี คือ ให้สถานะบุคคลแก่คนไร้รากเหง้าที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๐ - พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นคนไร้รากเหง้าที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ ประมาณ ๓ พันคน ดังนี้

(๑) ผู้ที่เกิดในประเทศไทย ถ้าอาศัยอยู่เป็นเวลา ๑๐ ปี ให้ได้สัญชาติไทย ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๒) ผู้ที่เกิดนอกประเทศไทย ถ้าเข้ามาอยู่ก่อนวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

ปัญหาที่เกิดจากมติคณะรัฐมนตรี

(๑) บุตรของคนไร้รากเหง้า เป็นกลุ่มคนที่ตกหล่นจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาสถานะตามกฎหมาย และไม่สามารถได้รับสิทธิเกี่ยวกับสถานะบุคคล

(๒) คนไร้รากเหง้าที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๓-พ.ศ. ๒๕๕๔ ประมาณ ๕ พันคน ยังไม่มีหลักเกณฑ์การให้สถานะ (ไม่อยู่ในมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓) ทำให้ขาดโอกาสในสิทธิขั้นพื้นฐาน

(๓) ยังไม่มีความชัดเจนว่า คนไร้รากเหง้าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาน้อยกว่า ๑๐ ปี หรือคนที่เข้ามาหลังวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘ จะมีสถานะอย่างไร

(๔) ในความเป็นจริงพบว่า มีคนไร้รากเหง้าที่ไม่สามารถพิสูจน์สถานการณืเกิดได้ว่าเป็นผู้ที่เกิดในหรือนอกประเทศไทย จึงทำให้คนกลุ่มนี้ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิขั้นพื้นฐาน

(๕) เช่นเดียวกับกลุ่มที่ ๑ ข้อ ๒

ข้อเสนอแนะ

(๑) ขยายระยะเวลาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล โดยไม่ควรกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดสำหรับการกำหนดสถานะบุคคล

(๒) ขยายกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการกำหนดสถานะตามกฎหมายให้ครอบคลุมคนไร้รากเหง้าที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามที่สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองได้จัดทำทะเบียนไว้แล้ว รวมถึงบุตรของคนไร้รากเหง้า

(๓) ให้กระทรวงมหาดไทยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายและวิธีการแก้ไขปัญหสถานะบุคคลของต่างประเทศ กรณีคนไร้รากเหง้าที่ไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้ง โดยเฉพาะบุคคลที่ไม่สามารถพิสูจน์สถานะการเกิดได้ และดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน

๔. กลุ่มคนที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ

หลักเกณฑ์การให้สถานะตามมติคณะรัฐมนตรี คือ ให้สถานะบุคคลแก่ผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ ดังนี้

(๑) ผู้ที่เกิดในประเทศไทย ให้ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๒) ผู้ที่เกิดนอกประเทศไทย ถ้าเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี (เข้ามาอยู่ก่อนวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘) ให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

ปัญหาที่เกิดจากมติคณะรัฐมนตรี

(๑) บุตรของคนที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ เป็นกลุ่มคนที่ตกหล่นจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงไม่ได้รับการแก้ไขปัญหสถานะตามยุทธศาสตร์ฯ และไม่ได้รับสิทธิเกี่ยวกับสถานะบุคคล

(๒) ยังไม่มีความชัดเจนว่าคนที่ทำคุณประโยชน์ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานน้อยกว่า ๑๐ ปี หรือเข้ามาหลังวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘ จะมีสถานะอย่างไร

(๓) ปัญหาเช่นเดียวกับกลุ่มที่ ๑ ข้อ ๒

ข้อเสนอแนะ

(๑) ขยายระยะเวลาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล โดยไม่ควรกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดสำหรับการกำหนดสถานะบุคคล

(๒) ขยายกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการกำหนดสถานะตามยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมบุตรของคนที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศที่เกิดในประเทศไทย

(๓) ทบทวนหลักเกณฑ์การให้สถานะบุคคลแก่คนที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ ซึ่งเป็นผู้ที่เกิดต่างประเทศให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น การยืดหยุ่นเรื่องระยะเวลาการอาศัยอยู่ในประเทศไทยอาจน้อยกว่า ๑๐ ปี เมื่อเทียบกับผลงานและประโยชน์ที่ประเทศได้รับหรืออาจให้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ เป็นต้น

๒) ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบตามมติคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้ชี้แจงรายละเอียดของยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบฯ ดังกล่าวต่อที่ประชุม โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

สาระสำคัญและแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบไปสู่การปฏิบัติภายใต้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ย่อย ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในประเทศไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์การป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้ามาใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในประเทศไทย

จะแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ๔ ประเภท ได้แก่

๑. ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานและกลับประเทศต้นทางไม่ได้ มีจำนวนประมาณ ๕ แสนคน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้สำรวจจัดทำทะเบียนประวัติเป็นฐานข้อมูลไว้แล้วตั้งแต่อดีตจนถึงล่าสุดในปี ๒๕๕๔ คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่มานานจนกลมกลืนกับสังคมไทย และไม่สร้างผลกระทบและไม่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคง มุ่งหมายให้มีการเร่งรัดกำหนดสถานภาพตามกฎหมายและดูแลสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม ซึ่งแนวทางการดำเนินการที่ผ่านมามีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ (ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล) และ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ (หลักเกณฑ์การกำหนดสถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล) เป็นกรอบการพิจารณาสถานะบุคคล และมีกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก

๒. แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ๓ สัญชาติ (พม่า ลาว และกัมพูชา) รวมถึงผู้ติดตามหรือบุตรที่ได้รับการผ่อนผันไว้เดิม และที่จดทะเบียนใหม่ล่าสุดตามมติคณะรัฐมนตรี ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔ รวมประมาณ ๒ ล้านคน ซึ่งที่ผ่านมามีการดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ (มติคณะรัฐมนตรี ๒ มีนาคม ๒๕๔๗) และมติคณะรัฐมนตรีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แนวทางการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในระยะสั้น คือ การจัดระเบียบแรงงานเพื่อการจ้างงานที่ถูกกฎหมาย โดยมีมาตรการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และใช้กระบวนการชุมชนช่วยแก้ปัญหา ส่วนในระยะยาวให้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและ

การผลิตกำลังแรงงานที่สอดคล้องกับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงเตรียมความพร้อมที่จะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อลดการพึ่งพิงแรงงานต่างด้าว ลงตามลำดับยุทธศาสตร์ต่อกลุ่มเป้าหมายนี้จะมีกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก

๓. กลุ่มที่มีปัญหาความมั่นคงเฉพาะ ได้แก่ ผู้หนีภัยการสู้รบจากพม่า ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงยา และชาวเกาหลีเหนือ ประมาณ ๑.๓ แสนคน ยุทธศาสตร์นี้มีแนวทางการดำเนินการส่งกลับประเทศอย่างปลอดภัย หรือสนับสนุนการเดินทางไปประเทศที่สามแล้วแต่กรณี มีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก

๔. ผู้หลบหนีเข้าเมืองอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายที่ ๑. - ๓. อาทิ กลุ่มที่เข้ามาถูกต้องแต่ลักลอบอยู่ต่อ และมีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ แนวทางการดำเนินการคือใช้กฎหมายเข้าเมืองอย่างเคร่งครัด โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบหลัก

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้ามาใหม่ กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ที่ลักลอบเข้ามาใหม่ เช่น ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศรอบบ้านใกล้เคียง และประเทศอื่น ๆ ยุทธศาสตร์นี้มีกองทัพไทยเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก และได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้ ดังนี้

๑. เพิ่มความเข้มงวดในการป้องกันและสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง พัฒนาระบบสารสนเทศการตรวจคนเข้าเมืองให้ทันสมัย เชื่อมโยงทุกด้าน และสามารถติดตามตรวจสอบตัวบุคคลและการเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบเข้ามาใหม่ นายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ให้ที่พักพิง รวมทั้งขบวนการนำพา ขบวนการค้ามนุษย์ และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
๓. พิจารณาทบทวนและปรับปรุงกฎหมายให้มีบทลงโทษที่ชัดเจน ทันสมัย เพื่อเป็นการป้องกันและป้องปรามการกระทำผิด และลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่
๔. เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง
๕. จัดทำแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลประวัติบุคคล พร้อมลายพิมพ์นิ้วมือ และรูปถ่ายของผู้หลบหนี) เพื่อตรวจสอบการกลับเข้ามาใหม่และดำเนินการตามกฎหมาย โดยให้สามารถแลกเปลี่ยน เชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ รวมถึงการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันตามช่วงเวลา

๖. พัฒนาระบบการเข้า – ออกบริเวณชายแดน โดยเฉพาะการใช้บัตรผ่านแดน (Border pass) หรือเอกสารผ่านแดนอื่น ๆ เพื่อให้สามารถติดตามตรวจสอบตัวบุคคลและตรวจสอบการเดินทางกลับได้อย่างชัดเจน
๗. ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่ชายแดน และชายฝั่งทะเลในการร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อป้องกันและสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ได้กำหนดแนวทางดำเนินการไว้ ดังนี้

๑. ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านกลไกระดับต่าง ๆ ที่มีอยู่ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี
๒. ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความร่วมมือด้านการข่าว และการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น
๓. ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ กลุ่มประเทศอาเซียน และประชาคมโลก
๔. ชี้แจงและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่นานาประเทศ เพื่อไม่ให้เกิดผลลบต่อภาพลักษณ์ของไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบริหารจัดการ ประกอบด้วย

๑. ระยะเร่งด่วน กำหนดให้จัดตั้งกลไกระดับชาติในการบูรณาการและกำหนดทิศทางการแก้ปัญหา คือ คณะกรรมการอำนวยการบริหารยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ทั้งระบบ (กอ.ปร.) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นเลขานุการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และอำนวยการ กำกับดูแลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ รวมทั้งรายงานผลการดำเนินการต่อสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติและคณะรัฐมนตรี และให้จัดตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อีก ๕ คณะ รวมถึงพัฒนาและ/หรือจัดตั้งศูนย์สารสนเทศที่สามารถสนับสนุน และเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ระหว่างหน่วยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศูนย์ประสานงานแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ทั้งนี้ ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติและติดตามประเมินผล และรายงานต่อคณะกรรมการอำนวยการฯ ทุก ๖ เดือน

๒. ระยะเวลาต่อไป ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณาทบทวน ยุทธศาสตร์ฯ ทุก ๒ ปี เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สำหรับแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ไปสู่การปฏิบัตินั้น การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ภายใต้มติคณะรัฐมนตรี ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ที่ให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติเดิมไปพลางก่อนเพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างต่อเนื่องในระหว่างช่วงเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ใหม่นั้น มีประเด็นสำคัญซึ่งส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีภารกิจต้องเร่งรัดการเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ดังนี้

๑) การจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการรองรับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ ในระยะเร่งด่วน โดยระดับนโยบายกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการบริหารยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ (กอ.ปร.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะกรรมการช่วย กอ.ปร. ปฏิบัติงาน ๕ คณะ มีปลัดกระทรวง/หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นประธาน ส่วนระดับปฏิบัติกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องภายในการกำกับดูแลของคณะกรรมการภายใต้ กอ.ปร. และศูนย์ประสานงานการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองของ กอ.รมน. ในระดับภูมิภาค/พื้นที่ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

๒) การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) รองรับการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งองค์กรรองรับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ รวมทั้งการจัดเตรียมแผนงาน โครงการ และงบประมาณรองรับการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำเนินการได้จริง

ทั้งนี้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้เสนอแนวทางการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ภายใต้มติคณะรัฐมนตรี ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ให้ที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งมีเลขาธิการสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นประธานพิจารณา เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕ สุดท้ายที่ประชุมมีมติเห็นสมควรกำหนดให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีรองรับการดำเนินการดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานได้เรียบร้อยต่อเนื่องโดยมีกฎหมายรองรับ โดยเฉพาะการจัดตั้ง กอ.ปร. เป็นกลไกหลักกำกับดูแลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ในภาพรวม มีอำนาจหน้าที่หลักในการพิจารณานโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ตลอดจนการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการช่วย กอ.ปร. ปฏิบัติงาน ๕ คณะ รวมทั้งคำสั่งจัดตั้งศูนย์สารสนเทศของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและศูนย์ประสานงานการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองในระดับภูมิภาคและพื้นที่ต่อไป

อีกทั้ง สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ ภายใต้คณะกรรมการประสานงานฯ รวม ๒ คณะ เมื่อ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เพื่อพิจารณาใน รายละเอียดของการเตรียมความพร้อมในช่วงเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ฯ ได้แก่

๑. คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ มีรองเลขาธิการสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งองค์กรกลไกบริหารจัดการ ตามยุทธศาสตร์ฯ รวมทั้งผู้แทนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกาเป็นอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวเสนอคณะกรรมการ ประสานงานของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณาก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี

๒. คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจติดตามผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ในระยะเร่งด่วน โดยมีรองเลขาธิการสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน และผู้แทนส่วนราชการที่ปฏิบัติงานภายใต้ยุทธศาสตร์ฯ เป็นอนุกรรมการ เพื่อพิจารณา ติดตามผลคืบหน้าการเตรียมความพร้อมของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าสู่การ ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ ด้านต่าง ๆ ตามการแบ่งมอบความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ โดยให้ ดำเนินการควบคู่พร้อมไปกับการพิจารณาการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ซึ่งหากการดำเนินการ ทั้งหมดนี้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดก็พร้อมที่จะ ปฏิบัติงานรองรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ได้ภายในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ เป็นต้นไป

๓) แนวทางการจัดการด้านสถานะของบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติกลุ่มอื่น ๆ นอกจาก กลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

ข้อมูลการสำรวจพระภิกษุที่เป็นบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติได้ทำการสำรวจพระภิกษุ สามเณร แม่ชี ลูกวัดในวัด และโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั่วประเทศ ตามคำร้องขอของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ขอให้สำนักงานฯ ดำเนินการ สำรวจจกกลุ่มบุคคลไร้รากเหง้าซึ่งผลการสำรวจในเบื้องต้น ทั้งสิ้นจำนวน ๒๔๙ ราย แบ่งเป็น กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๔ ราย แบ่งเป็นวัดดอนเมือง จำนวน ๙ ราย วัดดาวดึงษาราม จำนวน ๓ ราย วัดเพลงวิปัสสนา จำนวน ๑ ราย และวัดเศวตฉัตร จำนวน ๑ ราย และในต่างจังหวัด จำนวน ๒๓๕ ราย

คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้ตั้งข้อสังเกต ดังนี้

๑) จากการลงพื้นที่ศึกษาดูงานของคณะกรรมการการวิสามัญฯ พบว่า มีพระภิกษุจำนวนมากที่เป็นบุคคลที่มีปัญหาสถานะ ดังนั้น ข้อมูลที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการสำรวจนั้น อาจมีความคลาดเคลื่อนกับข้อเท็จจริง

๒) การอุปสมบทให้แก่ผู้ที่ประสงค์จะเป็นพระภิกษุ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสัญชาติหรือสถานะของผู้ที่เข้ารับการอุปสมบทหรือไม่

๓) ปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรมหลายแห่งโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน มีพระภิกษุที่เป็นคนต่างด้าวมาอุปสมบทและเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแห่งนั้น ๆ เป็นจำนวนมาก สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรดำเนินการตรวจสอบกรณีดังกล่าว เนื่องจากอาจกระทบกับปัญหาด้านความมั่นคง นอกจากนี้ ที่ประชุมได้เสนอแนะว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรดำเนินการสำรวจพระภิกษุที่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาด้านสถานะให้ครอบคลุมทุกกลุ่มโดยประสานการดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และควรพิจารณาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาสถานะให้แก่พระภิกษุเหล่านั้นต่อไป

ต่อข้อสังเกตดังกล่าว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ชี้แจงว่า การดำเนินการสำรวจของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดำเนินการตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ร้องขอให้สำรวจพระภิกษุที่เป็นกลุ่มบุคคลไร้รากเหง้าเท่านั้น การสำรวจจึงไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะกลุ่มอื่นตามข้อมูลของคณะกรรมการการวิสามัญฯ โดยสำนักงานฯ ได้มอบหมายให้หน่วยงานประจำจังหวัดแต่ละจังหวัดดำเนินการประสานกับวัดในจังหวัดนั้น ๆ ในส่วนของหลักเกณฑ์ของผู้ที่อุปสมบทเป็นพระภิกษุนั้น ใช้หลักเกณฑ์ตามพระธรรมวินัยเป็นหลัก ส่วนประเด็นสถานะบุคคลนั้น ไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสัญชาติหรือสถานะของผู้ที่เข้ารับการอุปสมบทที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของวัดแต่ละแห่ง

การสำรวจกลุ่มบุคคลไร้รากเหง้า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ชี้แจงรายละเอียดของการดำเนินการสำรวจกลุ่มบุคคลไร้รากเหง้าในสถานสงเคราะห์ในประเทศไทยต่อคณะกรรมการการวิสามัญฯ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

การดำเนินการสำรวจคนไร้รากเหง้าตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในปี ๒๕๕๐ กระทรวงมหาดไทยได้ขอความร่วมมือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำรวจบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนกลุ่มคนไร้รากเหง้าที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงฯ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล โดยใช้แบบสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (แบบ ๘๙) ซึ่งกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้ดำเนินการสำรวจคนไร้รากเหง้าในสถานสงเคราะห์และหน่วยงานในสังกัดและจัดส่งแบบสำรวจ

(แบบ ๘๙) แล้ว โดยมีบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนกลุ่มคนไร้รากเหง้าที่อยู่ในความดูแลจากหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จำนวนทั้งสิ้น ๒,๘๖๒ คน

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เห็นชอบในขยายระยะเวลาการสำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลต่อไปอีก ๒ ปี จนถึงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ และมอบหมายให้คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รับผิดชอบการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และในเวลาต่อมาคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ได้เห็นชอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักในการสำรวจเฉพาะกลุ่มบุคคลไร้รากเหง้า ซึ่งได้แก่

๑. กลุ่มคนไร้รากเหง้าที่อยู่ในและนอกสถานสงเคราะห์ หรืออยู่ในการดูแลขององค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนตามกฎหมาย หรือขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยงานสงเคราะห์กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๒. กลุ่มคนไร้รากเหง้าที่อยู่ในวัดและโรงเรียนพระปริยัติธรรม

๓. กลุ่มคนไร้รากเหง้าที่อยู่ในโรงพยาบาลจิตเวช

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ตั้งคณะทำงานเพื่อสำรวจกลุ่มคนไร้รากเหง้าขึ้น เพื่อเป็นการรองรับการสำรวจดังกล่าว คณะทำงานประกอบด้วยบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและเป็นผู้ปฏิบัติงานกับกลุ่มคนไม่มีสถานะทางทะเบียน โดยมีผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานคณะทำงาน และมีรองผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ เป็นเลขานุการคณะทำงาน ทั้งนี้ คณะทำงานดังกล่าวได้พิจารณากรอบและแนวทางการสำรวจ โดยมอบหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการสำรวจ ได้แก่

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ รับผิดชอบการสำรวจคนไร้รากเหง้าในสถานสงเคราะห์ของรัฐและเอกชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

๒. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส รับผิดชอบการสำรวจคนไร้รากเหง้าในชุมชนกรุงเทพมหานคร

๓. สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ รับผิดชอบการสำรวจคนไร้รากเหง้าในโรงพยาบาลจิตเวช และองค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนตามกฎหมายในกรุงเทพมหานคร

๔. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด รับผิดชอบการสำรวจคนไร้รากเหง้าในชุมชน โรงพยาบาลจิตเวช และองค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนตามกฎหมายในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ

กระทรวงยุติธรรม สำรวจคนไร้รากเหง้าในความดูแลของ

๑. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด และศูนย์อบรมเด็กและเยาวชน

๒. กรมราชทัณฑ์ ได้แก่ เรือนจำ และทัณฑสถาน

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำรวจคนไร้รากเหง้าในโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัด สำนักสงฆ์ สำนักปฏิบัติธรรม

ทั้งนี้ การสำรวจดังกล่าวได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับรายงานการสำรวจบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนกลุ่มคนไร้รากเหง้า จากหน่วยงานต่าง ๆ (ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๔ และเป็นข้อมูลคนไร้รากเหง้าที่ยังไม่ได้ดำเนินการบันทึกทะเบียนประวัติและออกบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน) จำนวนทั้งสิ้น ๗,๓๗๕ คน ได้แก่

- คนไร้รากเหง้าในสถานสงเคราะห์และหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จำนวน ๘๓๓ คน
- คนไร้รากเหง้าในชุมชน และโรงพยาบาลจิตเวช จำนวน ๖,๓๐๗ คน
- คนไร้รากเหง้าในโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัด สำนักสงฆ์ สำนักปฏิบัติธรรม จำนวน ๒๓๕ คน

สำหรับคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการให้สถานะบุคคลแก่เด็ก โดยมีนายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ เป็นประธานอนุกรรมการ และรองผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ เป็นเลขานุการ โดยมีอนุกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งสิ้น ๒๑ คน เพื่อเร่งรัดให้มีการสำรวจสถานะบุคคลแก่เด็กให้ครบถ้วน ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งออกตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ เนื่องจากมีกลุ่มเด็กบางกลุ่มที่ยังไม่ได้ดำเนินการสำรวจตามที่ยุทธศาสตร์กำหนด โดยคณะกรรมการมีภารกิจหน้าที่

๑. กำกับ ติดตาม ให้มีการปฏิบัติการขึ้นตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว และรายงานต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติให้ทราบเป็นระยะ ๆ

๒. พัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการ เพื่อให้การให้สถานะบุคคลดำเนินการได้ตามที่ยุทธศาสตร์กำหนด

๓. การกิจอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

สำหรับผลการดำเนินงานของอนุกรรมการ ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๑ – ปัจจุบัน ปรากฏ ดังนี้

๑. ประชุมสัญจรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อรับทราบสถานการณ์ปัญหาเด็กไร้สถานะบุคคลในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะแต่ละจังหวัดจะมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ ยังได้รับทราบกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงาน และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน จากการยกกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงในขณะเดียวกัน คณะอนุกรรมการฯ สามารถให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ทันที นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลประกอบการวางแผนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ในแต่ละปีได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

๒. ได้นำมติจากการประชุม เสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติและผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติแล้ว คือ

๒.๑ ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของเด็กไร้รากเหง้า และข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับงานสถานะบุคคลของเด็ก โดยได้ส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

๒.๒ การตรวจสอบพันธุกรรม (DNA) ของเด็กไร้สถานะบุคคลเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์บิดา มารดา และเครือญาติที่เป็นบุคคลสัญชาติไทย โดยสามารถใช้เงินจากกองทุนคุ้มครองเด็กได้

๓. มีข้อหารือไปยังกระทรวงมหาดไทย (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง) ให้พิจารณาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนศึกษาพิเศษ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ถือเป็นหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๑๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่ จากการพิจารณาของสำนักบริหารการทะเบียน เห็นว่ามีการดำเนินงานลักษณะเดียวกับสถานสงเคราะห์เด็กในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หัวหน้าหน่วยงานจึงสามารถไปแจ้งเกิดเด็กซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนได้

๔. จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เครือข่ายการทำงานด้านการช่วยเหลือเด็กไร้สถานะทางกฎหมาย และจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะในการสืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงานสถานะ โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรจากสถานสงเคราะห์และสถานรับรองเด็กในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เครือข่ายสภาพัฒนาสังคมภาคประชาชนกรุงเทพมหานคร และบุคลากรจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนศึกษาพิเศษ และ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

๕. ได้พิจารณาข้อมูลของเด็กในสถานสงเคราะห์และสถานรับรองเด็กของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการว่ามีเด็กที่มีเลขประจำตัวประชาชนที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๐ เลข ๐๐ เลข ๖ และเลข ๗ รวมทั้งเด็กที่ยังไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งควรมีการจัดการปัญหาสถานะให้เป็นไปอย่างเหมาะสมตามสิทธิของเด็กแต่ละราย รวมถึงควรให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านทะเบียนของสถานสงเคราะห์เพื่อให้สามารถดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎหมายที่มีอยู่ คณะอนุกรรมการฯ จึงได้ตั้งคณะทำงานเพื่อวิเคราะห์และลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลกรณีศึกษาของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็ก และเพื่อพิจารณาข้อมูลเด็กในสถานสงเคราะห์สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และคณะทำงานได้ลงพื้นที่สถานสงเคราะห์เด็กในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉิียงเหนือและภาคเหนือแล้วจากการศึกษาข้อมูลกลุ่มเด็กดังกล่าว พบประเด็นปัญหาจากกลุ่มเด็กและปัญหาด้านกฎหมาย ได้แก่

(๑) เด็กส่วนใหญ่เป็นเด็กกำพร้าที่ถูกทอดทิ้ง บางรายมีความพิการทางด้านร่างกาย ทางด้านสติปัญญา บางรายมีความพิการซ้ำซ้อน ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

(๒) ยังคงมีเด็กและบุคคลที่อายุเกิน ๑๘ ปี จำนวนหนึ่ง ยังคงอยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบพันธุกรรม (DNA)

(๓) เด็กไม่มีสถานะทางทะเบียนบางรายหลบหนีออกจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว และไม่สามารถติดตามได้ เด็กกลุ่มนี้จะไม่ได้รับการบันทึกทะเบียนประวัติและไม่ได้รับการพัฒนาสถานะตามความเหมาะสม

(๔) การมอบเด็กไปเป็นบุตรบุญธรรมยังประสบปัญหา เนื่องจากหากเป็นเลข ๐ จะไม่สามารถย้ายทะเบียนประวัติของเด็กได้

(๕) เด็กกลุ่มเลข ๖ และเลข ๗ ยังไม่ได้รับสิทธิด้านการรักษาพยาบาล

(๖) เด็กกลุ่มเลข ๐ ที่ได้รับสิทธิด้านการรักษาบางรายจำเป็นต้องย้ายสถานสงเคราะห์ไปอยู่สถานสงเคราะห์อื่น ๆ เนื่องจากอายุเกินกำหนด จะไม่สามารถรับสิทธิด้านการรักษาพยาบาลที่สถานสงเคราะห์ใหม่ได้ เนื่องจากทะเบียนประวัติไม่สามารถย้ายตามตัวได้

(๗) เด็กในสถานสงเคราะห์ที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน และได้ดำเนินการสำรวจตามยุทธศาสตร์ โดยสำรวจตามแบบสำรวจ (๘๙) และส่งแบบสำรวจให้สำนักทะเบียนจัดทำทะเบียนประวัติแล้ว (เลข ๐) แต่มีความจำเป็นต้องส่งเด็กรายนี้ไปอยู่ที่สถานสงเคราะห์อื่น ทำให้เด็กไม่สามารถเดินทางมาที่สำนักทะเบียนเดิมเพื่อจัดทำบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนได้

(๘) เด็กในสถานสงเคราะห์หลายรายถูกสำนักทะเบียนจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนบ้านของสถานสงเคราะห์ ประสบปัญหาหลายประการ เช่น ในการเข้าสอบ เนื่องจากทางวิทยาลัยจะขอบัตรประจำตัวก่อนเข้าสอบทุกครั้ง บางรายถูกจำหน่ายชื่อด้วย ทร. ๔๗ ทำให้เสียสิทธิในการถูกสำรวจเพื่อบันทึกทะเบียนประวัติสำหรับผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน

ในส่วนขอประเด็นปัญหาด้านกฎหมายและนโยบาย

(๑) พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๒/๑ (๒) ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ของรัฐตามที่รัฐมนตรีกำหนด เมื่อได้รับความยินยอมของผู้เยาว์แล้วอาจขอแปลงสัญชาติเป็นไทยให้แก่ผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์มาไม่น้อยกว่าสิบปี โดยให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐ (๑) และ (๓) สำหรับ คำว่า “อยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์มาไม่น้อยกว่าสิบปี” มีการกำหนดเกณฑ์อย่างไร เด็กมีการย้ายสถานสงเคราะห์ เนื่องจากแต่ละแห่งกำหนดอายุของเด็กในสถานสงเคราะห์ไว้ เช่น หากเป็นสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน จะรับอุปการะเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ ๗ ปี หากอายุเกินต้องส่งไปสถานสงเคราะห์อื่น

(๒) เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กซึ่งเป็นเด็กกำพร้าและถูกทอดทิ้ง กลุ่มเลข ๖ และเลข ๗ รวมถึงเด็กที่เพิ่งรับใหม่และยังไม่มีสถานะทางทะเบียน ไม่สามารถดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ได้ เนื่องจากไม่ใช่เด็กกลุ่มเลข ๐ จากการสำรวจตามยุทธศาสตร์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ - พ.ศ. ๒๕๕๒

(๓) เด็กในสถานสงเคราะห์มีความจำเป็นที่จะต้องย้ายทะเบียนประวัติ ซึ่งตามระเบียบสามารถย้ายทะเบียนประวัติได้ แต่เนื่องแนวนโยบายและระบบซอฟต์แวร์ที่ยังไม่รองรับ จึงทำให้เด็กไม่สามารถย้ายทะเบียนประวัติได้

(๔) เรื่องการแจ้งเกิดเด็กเกินกำหนด สถานสงเคราะห์หลายแห่งส่งเรื่องไปที่สำนักทะเบียนอำเภอแล้ว แต่ไม่ดำเนินการให้ หรือดำเนินการให้แต่ล่าช้าทำให้เด็กเสียสิทธิด้านต่าง ๆ

(๕) เด็กในสถานสงเคราะห์ที่มีเลข ๐ ซึ่งพ้นความอุปการะไปแล้วอยู่ในครอบครัวบุญธรรม ครอบครัวอุปการะ ซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านสถานสงเคราะห์ (ทร. ๑๔) ยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการดำเนินการกับกลุ่มเด็กเหล่านี้

(๖) ในการสำรวจบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนกลุ่มคนไร้รากเหง้า ปี ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา ทางสถานสงเคราะห์ได้ส่งแบบสำรวจ (แบบ ๘๙) ไปที่สำนักทะเบียนอำเภอแล้ว แต่สำนักทะเบียนปฏิเสธการรับแบบสำรวจดังกล่าว ทำให้เด็กที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนหลายคน ไม่ได้รับการบันทึกทะเบียนประวัติและจัดทำบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน

(๗) เด็กในสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนไร้รากเหง้าจะไม่สามารถดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ได้ เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์สถานที่เกิดของตนเองได้ และไม่มีเอกสารรับรองการเกิด

ข้อเสนอแนะ

(๑) ควรมีการจัดตั้งกองทุนหรือจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้เด็กและบุคคลที่ยังอยู่ในสถานสงเคราะห์ที่มีอายุเกิน ๑๘ ปี ซึ่งมีความจำเป็นต้องตรวจ DNA เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสัญชาติไทยเพิ่มเติม

(๒) สิทธิการรักษาพยาบาลของเด็กของกลุ่มเลข ๐ จะหมดลงในปี ๒๕๕๕ นี้ และยังไม่มีการสรุปที่ชัดเจนว่ามีทิศทางอย่างไร อาจทำให้สถานสงเคราะห์ต้องรับภาระด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มเติม

(๓) ควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานะของเด็กกลุ่มเลข ๖ และเลข ๗ ซึ่งเป็นเด็กกำพร้าและถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์ เนื่องจากเป็นกลุ่มเด็กที่ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓

(๔) ในการจัดทำทะเบียนประวัติเด็กที่เข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ควรเก็บข้อมูลอย่างละเอียดและชัดเจน ควรมีการพิมพ์ลายนิ้วมือของเด็ก โดยขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ตำรวจวิทยากรเป็นผู้พิมพ์ลายนิ้วมือ เพื่อเป็นข้อมูลของเด็กในทะเบียนประวัติสถานสงเคราะห์ต่อไป

การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ หากเป็นเด็กไร้รากเหง้าที่ยังอยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ ในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการขอให้ยกเลิกการพิสูจน์สถานที่เกิดของเด็กเนื่องจากสถานสงเคราะห์และสำนักทะเบียนหลายแห่งยังคงประสบปัญหาในการปฏิบัติงานร่วมกัน จึงเห็นว่าควรมีการจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงาน เช่น การแจ้งเกิดเด็ก

ในส่วนของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส (สทอ.) ได้มีการดำเนินงานด้านผู้ไม่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร ตามภารกิจงานในความรับผิดชอบของ สทอ. มีดังนี้

๑. การสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน กลุ่มคนไร้รากเหง้า ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เห็นชอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รับผิดชอบการสำรวจกลุ่มคนไร้รากเหง้าทั้งที่อยู่ในและนอกสถานสงเคราะห์ หรือที่อยู่ในการดูแลขององค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนตามกฎหมาย โดยได้ดำเนินการสำรวจคนไร้รากเหง้าในพื้นที่กรุงเทพมหานครตามแบบสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร (แบบ ๘๙) ซึ่งดำเนินการถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ ผลการสำรวจสรุปได้ดังนี้

- กลุ่มคนไร้รากเหง้า จำนวน ๓๙๑ คน และทาง สทอ. ได้ประสานงานจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานเขต ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คนไร้รากเหง้าได้

มีสถานะบุคคลตามกฎหมาย โดยมีสำนักงานเขตได้รายงานผลการช่วยเหลือบุคคลไร้รากเหง้าแล้ว ๑๓ เขต จำนวน ๗๕ คน

- ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรที่ไม่ใช่กลุ่มบุคคลไร้รากเหง้า โดยอ้างว่ามีสัญชาติไทยและเป็นคนต่างด้าว จำนวน ๑๙๘ คน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนเหล่านี้ได้รับโอกาสในการพัฒนาสถานะและเข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับ จึงจัดทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสำนักทะเบียนอำเภอ / สำนักทะเบียนท้องถิ่นในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่บุคคลเหล่านี้ กรณีขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน หรือแจ้งการเกิดเกินกำหนด หรือขอมือเอกสารทางทะเบียนราษฎร ซึ่งทาง สทอ. พิจารณาแล้วว่ามีคุณสมบัติเป็นผู้มีสัญชาติไทยตามโครงการให้สถานะทางกฎหมายแก่คนไทยตกหล่นทางทะเบียนเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ที่ดำเนินการโดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

๒. การจัดทำคู่มือการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร สำหรับผู้ปฏิบัติงาน และผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร เพื่อเป็นคู่มือในการปฏิบัติและเผยแพร่ความรู้ในการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร

๓. การอบรม “เส้นทางสู่สิทธิและสถานะบุคคล” สำหรับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องกฎหมาย นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกระบวนการและขั้นตอนในการกำหนดสถานะบุคคลแก่ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร เพื่อนำองค์ความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร ในพื้นที่เป้าหมาย ๓๖ จังหวัด ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนบ้านพักเด็กและครอบครัว ผู้แทนสถานสงเคราะห์เด็ก อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สภาพัฒนาสังคมภาคประชาชน กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๙๒ คน

๔. การอบรม “เส้นทางสู่สิทธิและสถานะบุคคล” สำหรับผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิทธิหน้าที่และได้รับการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ ในพื้นที่จังหวัดตราดและราชบุรี รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๕๗ คน และจะได้มีการอบรมฯ เพิ่มเติมอีกจำนวน ๒ รุ่น ในพื้นที่จังหวัดนครพนม และสระแก้ว

๕. การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้ไม่มี สถานะทางทะเบียนราษฎร เพื่อใช้เป็นสื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่สื่อมวลชน สื่อท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน

และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำสื่อ ๓ แบบ ได้แก่ สื่อสารคดี สปอตทีวี และสปอตวิทยุ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินงาน

๔) แนวทางการจัดสรรงบประมาณในการตรวจสอบพันธุกรรมแก่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นและคนไทยผู้ยากไร้ที่ตกหล่นทางทะเบียนและที่มีหลักฐานไม่เพียงพอ

การจัดสรรงบประมาณเพื่อการตรวจสอบพันธุกรรมแก่ประชาชนผู้ยากไร้เพื่อเป็นหลักฐานประกอบคำร้องในการยื่นคำร้องขอสัญชาติไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. พิจารณาความเป็นไปได้ในการใช้เงินกองทุนการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อใช้ในการตรวจ DNA แก่คนไทยผู้ยากไร้ที่ยังไม่มีสถานะทางทะเบียน

๒. พิจารณาภารกิจของหน่วยงานในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการตรวจ DNA แก่คนไทยผู้ยากไร้ที่ยังไม่มีสถานะทางทะเบียน

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ กลุ่มเป้าหมายสามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ ๒ หน่วยงาน คือ

๑) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) โดยใช้เงินอุดหนุนประจำปีของ สท. โดยให้หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนสามารถเสนอโครงการได้

๒) กองทุนการส่งเสริมการจัดสวัสดิการเพื่อใช้ในการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) แก่คนไทยผู้ยากไร้ที่ยังไม่มีสถานะทางทะเบียนได้ โดยหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนสามารถเสนอเป็นโครงการริเริ่มเพื่อขอรับเงินอุดหนุนได้ตามปกติ แต่ต้องแก้ไขหลักเกณฑ์ขอสนับสนุนให้เหมาะสม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นต้นไป กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยรับเป็นผู้เสนอตั้งงบประมาณรายจ่ายสำหรับภารกิจในการตรวจ DNA แก่คนไทยผู้ยากไร้ที่ยังไม่มีเอกสารทางทะเบียนราษฎร เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการอนุมัติ อนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

ต่อกรณีดังกล่าว กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ชี้แจงข้อมูลเบื้องต้นว่า กรมการปกครองได้เสนอโครงการตรวจสอบสารพันธุกรรมให้แก่ประชาชนผู้ยากไร้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ แล้ว แต่เมื่อเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรได้ถูกตัดงบประมาณในส่วนนี้ ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัติตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ มีผลบังคับใช้แล้ว กรมการปกครองจะพิจารณาหาแนวทางในการโอนงบประมาณมาใช้ในโครงการดังกล่าวต่อไป

ประเด็นนี้สำนักงานงบประมาณ ได้ชี้แจงว่า จากการตรวจสอบข้อมูลพบว่าโครงการตรวจสอบการทุจริตที่กรมการปกครองเสนอขึ้นใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๒๐ ล้านบาท แต่เนื่องจากเป้าหมายของโครงการยังไม่ชัดเจน อีกทั้งแนวทางการปฏิบัติที่ผ่านมาการตรวจสอบการทุจริตเพื่อพิสูจน์สถานะบุคคลนั้นได้รับการอนุเคราะห์จากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์อยู่แล้ว จึงยังไม่ได้มีการจัดสรรงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖

อย่างไรก็ตาม หากกรมการปกครองจะเสนอของบประมาณในปีต่อไป ต้องจัดทำรายละเอียดของโครงการให้ชัดเจนทั้งในด้านเหตุผลความจำเป็น งบประมาณที่จะใช้ เป้าหมายของโครงการ จำนวนประชาชนที่จะเข้ารับการตรวจสอบการทุจริตตามโครงการ ระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ เช่น จัดทำโครงการ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - พ.ศ. ๒๕๕๙ ดำเนินการตรวจสอบการทุจริตให้ประชาชน จำนวน ๖,๐๐๐ คน โดยจะดำเนินการตรวจปีละ ๒,๐๐๐ คน ใช้งบประมาณในการตรวจปีละ ๒๐ ล้านบาท เป็นต้น จากนั้นเสนอต่ออธิบดีกรมการปกครองเพื่อจัดลำดับความสำคัญของโครงการในการเสนออนุมัติขอตั้งงบประมาณต่อสำนักงานงบประมาณต่อไป สำหรับการขอปรับเปลี่ยนจำนวนงบประมาณที่ขอในโครงการนั้นสามารถกระทำได้ ๒ ครั้ง คือ ในช่วงเดือนเมษายน สำนักงานงบประมาณจะดำเนินการประสานกับกรมการปกครองว่ามีโครงการใดที่กรมฯ ให้ความสำคัญและเสนอของบประมาณในปีนั้น ซึ่งกรมฯ สามารถปรับเปลี่ยนงบประมาณที่ขอตั้งไว้แล้วได้ ลำดับต่อมาสำนักงานงบประมาณจะได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป จากนั้นเมื่อร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา กรมฯ สามารถเสนอขอแปรญัตติงบประมาณในส่วนที่เห็นควรปรับเปลี่ยนในชั้นการพิจารณาของสภาได้

ในส่วนของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ หากกรมการปกครองประสงค์จะโอนงบประมาณในโครงการอื่นมาใช้ในโครงการตรวจสอบการทุจริตในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ กรมฯ จะต้องพิจารณาว่าโครงการใดสามารถชะลอการดำเนินการหรือยกเลิกไปก่อนในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ แล้วนำงบประมาณในส่วนนั้นโอนมาใช้ในโครงการฯ ส่วนข้อเสนอแนะให้ดำเนินการตรวจสอบการทุจริตให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณเดียวอาจไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

๒.๑.๒ ด้านกฎหมาย

๑) ติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ประกาศใช้บังคับมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๔ ปี แต่ยังคงมีการดำเนินการบางเรื่องที่ยังไม่แล้วเสร็จ สรุปได้ดังนี้

- พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยมีอนุบัญญัติที่ต้องอนุวัติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบด้วย กฎกระทรวง จำนวน ๕ ฉบับ และประกาศกระทรวงมหาดไทย จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่

(๑) กฎกระทรวงตามมาตรา ๗ วรรคสอง ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดวิธีพิสูจน์ความเป็นบิดาผู้มีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) กฎกระทรวงตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดฐานะและเงื่อนไขการอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยของผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทย

(๓) กฎกระทรวงตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดแบบ วิธีการและค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการได้สัญชาติไทย การแปลงสัญชาติเป็นไทย และการกลับคืนสัญชาติไทยของคนต่างด้าวทั่วไป

(๔) กฎกระทรวงตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดแบบ วิธีการและค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการได้สัญชาติไทย การแปลงสัญชาติเป็นไทย และการกลับคืนสัญชาติไทยของชนกลุ่มน้อย ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดแบบวิธีการและค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการได้สัญชาติไทย การแปลงสัญชาติเป็นไทย และการกลับคืนสัญชาติไทยของคนต่างด้าวซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย พ.ศ. ๒๕๔๕

(๕) กฎกระทรวงตามมาตรา ๑๒/๑ ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการขอแปลงสัญชาติเป็นไทยให้แก่คนไร้ความสามารถ หรือผู้เยาว์ ซึ่งอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์ของรัฐตามที่รัฐมนตรีกำหนด หรือบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(๖) ประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดรายชื่อสถานสงเคราะห์ของรัฐที่ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์สามารถยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นไทยแทนผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์

(๗) ประกาศกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงแล้ว ๑ ฉบับ ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียม คำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อ

การได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓ ส่วนกฎกระทรวงที่เหลืออีก ๔ ฉบับ และประกาศกระทรวงมหาดไทย ๒ ฉบับ ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

- พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยมีอนุบัญญัติที่ต้องอนุมัติตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบด้วย กฎกระทรวง จำนวน ๕ ฉบับ ประกาศกระทรวงมหาดไทย จำนวน ๒ ฉบับ และประกาศสำนักทะเบียนกลาง จำนวน ๑ ฉบับ ได้แก่

- (๑) กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร
- (๒) กฎกระทรวงตามมาตรา ๕ วรรคสอง ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร
- (๓) กฎกระทรวงตามมาตรา ๑๐ วรรคสี่ ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน
- (๔) กฎกระทรวงตามมาตรา ๑๘ วรรคสาม ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่อื่น
- (๕) กฎกระทรวงตามมาตรา ๑๙/๒ ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติของเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กที่ไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้ง
- (๖) ประกาศกระทรวงมหาดไทยตามมาตรา ๑๙/๑ ฯลฯ เกี่ยวกับการประกาศรายชื่อสถานสงเคราะห์เอกชนเพื่อให้มีหน้าที่แจ้งการเกิดเด็กเร่ร่อน เด็กที่ไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้งซึ่งอยู่ในการดูแลของสถานสงเคราะห์
- (๗) ประกาศกระทรวงมหาดไทยตามมาตรา ๓๘ ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดประเภทของคนที่มีสัญชาติไทยที่ให้นายทะเบียนจัดทำทะเบียนบ้าน และคนที่มีสัญชาติไทยที่ให้อำนาจนายทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนประวัติ
- (๘) ประกาศสำนักทะเบียนกลางตามมาตรา ๒๐/๑ ฯลฯ เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิด

ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวง ประกาศกระทรวงมหาดไทยและประกาศสำนักทะเบียนกลางดังกล่าวข้างต้นครบถ้วนแล้ว และได้ดำเนินการแจ้งเวียนไปยังจังหวัดต่าง ๆ กรุงเทพมหานคร และสำนักทะเบียนทุกแห่ง เพื่อชักซ้อมแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บริการแก่ประชาชนตามกฎหมาย

๒) ศึกษาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และติดตามการดำเนินการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องภายหลังร่างพระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวโดยละเอียดและได้มีข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. พร้อมเหตุผลประกอบการแก้ไข และข้อสังเกตร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จำนวน ๗ ประเด็น เสนอไปยังคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง : นิยามคำว่า “คนไทยพลัดถิ่น” ตามร่างฯ มาตรา ๓ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ซึ่งตามร่างฯ กำหนดให้หมายถึง ผู้ซึ่งมีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่น โดยเหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีต ... โดยขอเพิ่มเติมข้อความ “รวมถึงผู้ที่สืบเชื้อสายจากบุคคลดังกล่าว” โดยมีเหตุผล ดังนี้

๑. ข้อความเดิมน่าจะหมายถึง บุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ของการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตในอดีต (ช่วงปีที่เสียดินแดน) ซึ่งเกิดขึ้นเป็นเวลานานแล้วและมีหลายครั้ง เช่น กรณีของเมืองมะริด ทวาย และตะนาวศรี เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๑ และกรณีของจังหวัดเกาะกง เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๗ เป็นต้น ปัจจุบันคนกลุ่มนี้ไม่น่าจะมีชีวิตอยู่แล้ว ส่วนกลุ่มคนที่เป็นเป้าหมายของร่างกฎหมายฉบับนี้จะเป็นบุคคลชั้นลูกชั้นหลานที่สืบเชื้อสายจากบุคคลที่เป็นต้นเหตุ จึงควรกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน

๒. เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

ส่วนที่ ๒ คุณสมบัติของคนไทยพลัดถิ่นที่จะได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายซึ่งตามร่างฯ กำหนดว่า ผู้นั้นมีได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่ง และมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย โดยได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ... โดยขอแก้ไขประเด็นเรื่อง การอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่ง และการจัดทำทะเบียนราษฎร เป็นข้อความว่า “ผู้นั้นมีได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่จริงในราชอาณาจักรไทยติดต่อกัน โดยมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร และมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย” โดยมีเหตุผล ดังนี้

๑. ข้อความเดิมที่ว่า เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่ง ไม่มีความชัดเจนว่าต้องอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานเท่าไรซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติ

๒. ข้อความเดิมที่ว่า ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด จะทำให้การแก้ไขปัญหา

ไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายอย่างครบถ้วน ทั้งนี้เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการสำรวจจัดทำทะเบียนคนไทยพลัดถิ่นที่มีอยู่นั้น ระยะเวลาดำเนินการสิ้นสุดแล้ว ในขณะที่ยังมีคนไทยพลัดถิ่นที่ตกหล่นจากการจัดทำทะเบียนตามมติคณะรัฐมนตรีอีกจำนวนหนึ่ง โดยมีสาเหตุหลายประการ โดยเฉพาะการเรียกรับค่าตอบแทนหรือสินจ้างรางวัลของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ การจัดทำทะเบียนราษฎรให้กับบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ซึ่งมีศักดิ์สูงกว่ามติคณะรัฐมนตรี

๓. ข้อความที่ขอแก้ไขนั้นเป็นข้อความตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกรณีการให้สัญชาติไทยแก่บุคคลที่เกิดในประเทศไทยแต่ถูกถอนสัญชาติหรือไม่ได้สัญชาติไทยโดยผลของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ โดยปัจจุบันมีบุคคลที่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้วไม่น้อยกว่า ๓๕,๐๐๐ ราย ดังนั้นการใช้ข้อความดังกล่าวจึงมีความชัดเจนและไม่มีปัญหาในการปฏิบัติ

ประเด็นที่สอง : องค์ประกอบของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ตามร่างฯ มาตรา ๙/๑ (๒) และ (๓) ดังนี้

๑. เพิ่มเติม (๒) ในส่วนของคณะกรรมการฯ โดยตำแหน่ง ขอเพิ่ม “ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม” อีกหนึ่งตำแหน่ง เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคณสมบัติของคนไทยพลัดถิ่นในเรื่องวิถีชีวิตเป็นคนไทย

๒. แก้ไข (๓) ในส่วนของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จากร่างฯ เดิมที่กำหนดจำนวนไม่เกินเจ็ดคน ขอแก้ไขเป็น “จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแต่ไม่เกินเก้าคน” เพื่อให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกับกรรมการโดยตำแหน่งซึ่งมีจำนวนเก้าคน

ประเด็นที่สาม : วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามร่างฯ มาตรา ๙/๒

ขอเพิ่มวรรคสอง ด้วยข้อความว่า “กรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการใหม่” เพื่อแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่สะดุดดังเช่นกรณีของคณะกรรมการกลั่นกรองเกี่ยวกับสัญชาติ ซึ่งข้อความที่ขอเพิ่มเติมนี้เป็นไปตามมาตรา ๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ซึ่งเป็นคนละคณะกับคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง จึงไม่สามารถใช้มาตรา ๙/๔ ของร่างฯ ได้)

ประเด็นที่สี่ : อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ตามร่างฯ มาตรา ๙/๓ โดยขอเพิ่มข้อความ เป็น (๓) และ (๔) ดังนี้

“(๓) มีหนังสือเรียกให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นใดมาชี้แจงหรือแสดงความเห็นประกอบการพิจารณาได้

(๔) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย”

โดยมีเหตุผลเพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยมีกฎหมายรองรับ เช่นเดียวกับคณะกรรมการที่แต่งตั้งตามกฎหมายอื่น อาทิ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ตามมาตรา ๑๑ (๓) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นต้น

ประเด็นที่ห้า : การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ ตามร่างฯ มาตรา ๙/๕ โดยขอเพิ่มข้อความ ดังนี้

๑. วรรคสอง ตามร่างฯ เดิม กำหนดว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอแล้ว ให้เสนอคำขอนั้นต่อคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเพื่อพิจารณา ขอดัดคำว่า “พิจารณา” แล้วเพิ่มข้อความว่า “ดำเนินการพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น” ทั้งนี้ เพื่อกำหนดหน้าที่ที่คณะกรรมการฯ ต้องปฏิบัติให้ชัดเจนซึ่งจะมีอยู่ ๒ ส่วน ได้แก่ (๑) การพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นของผู้ขอ และ (๒) การออกเอกสารรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น

๒. วรรคสาม ตามร่างฯ เดิม กำหนดว่า การพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ขอเพิ่มคำว่า “วิธีการ” ต่อจากคำว่าเงื่อนไข เป็น “...ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” เพื่อให้กฎกระทรวงมีสาระสำคัญครอบคลุมทั้งในส่วนที่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติ เช่น วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยื่นคำขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น (ผู้ยื่น หลักฐานประกอบ สถานที่) หลักเกณฑ์การพิจารณาของคณะกรรมการฯ การแจ้งผลการพิจารณาหรือคำสั่งของคณะกรรมการฯ การโต้แย้ง และการอุทธรณ์ของผู้ยื่นคำขอ เป็นต้น

ประเด็นที่หก : การได้สัญชาติไทยของบุตรของคนไทยพลัดถิ่นที่ผ่านการพิสูจน์จากคณะกรรมการฯ ตามร่างฯ มาตรา ๙/๖ วรรคสอง

ขอแก้ไขข้อความตามร่างฯ เดิมที่กำหนดว่า บุตรของคนไทยพลัดถิ่นซึ่งได้รับสัญชาติไทย ตามวรรคหนึ่งย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด เว้นแต่ผู้นั้นถือสัญชาติของประเทศอื่น โดยขอแก้ไขเป็น “บุตรของคนไทยพลัดถิ่นที่เกิดก่อนบิดาตามกฎหมายหรือบิดา

ซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดาหรือมารดาได้รับสัญชาติไทยตามวรรคหนึ่งย่อมได้สัญชาติไทย โดยการเกิด เว้นแต่ผู้นั้นถือสัญชาติของประเทศอื่นจะได้สัญชาติไทยต่อเมื่อผู้นั้นได้แสดงความประสงค์สละสัญชาติอื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่” โดยมีเหตุผล ดังนี้

๑. หลักการของกฎหมายฉบับนี้คือการให้(คืน)สัญชาติไทยโดยการเกิด ตามหลักสายโลหิต ให้แก่คนไทยพลัดถิ่นซึ่งถูกยอมรับว่าเป็นผู้มีเชื้อสายไทย โดยผ่านกระบวนการ พิสูจน์และรับรองตัวบุคคลโดยคณะกรรมการตามกฎหมาย ซึ่งเป็นไปตามร่างฯ มาตรา ๙/๖ วรรคหนึ่ง ดังนั้น ถ้าผู้ได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเป็นผู้มีสถานภาพทางครอบครัวเป็นบิดาหรือมารดา บุตรของบุคคลดังกล่าวย่อมเป็นบุตรของผู้มีสัญชาติไทยและย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นการได้สัญชาติไทยตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุตรของผู้มีสัญชาติไทย ทั่วๆ ไป โดยที่บุตรไม่ต้องยื่นคำขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นแต่อย่างใด

๒. การได้สัญชาติไทยของบุตรของคนที่ได้รับการรับรองว่าเป็นคนไทย พลัดถิ่น ต้องแยกพิจารณาเป็น ๒ กรณี ได้แก่ (๑) บุตรที่เกิดก่อนบิดามารดาได้รับการรับรองฯ และ (๒) บุตรที่เกิดภายหลังจากบิดามารดาได้รับการรับรองฯ โดยบุตรกรณี (๒) ไม่มีปัญหาในการได้ สัญชาติไทยเนื่องจากเป็นผู้ที่เกิดในขณะที่บิดามารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งพระราชบัญญัติสัญชาติ ฉบับปัจจุบันบัญญัติไว้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในร่างกฎหมายฉบับนี้

ส่วนบุตรกรณี (๑) อาจจะมีปัญหาในการวินิจฉัยว่าจะได้สัญชาติไทยหรือไม่ เพราะในขณะที่เกิดบิดามารดา ยังไม่ได้สัญชาติไทย อีกทั้ง การได้สัญชาติไทยของบิดามารดาจะมีผล สมบูรณ์ก็ต่อเมื่อต้องผ่านการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นแล้ว มิได้มีผลตั้งแต่วันที่บิดามารดาเกิด จึงจำเป็นต้องกำหนดเรื่องการได้สัญชาติไทยของบุตรกรณีนี้ไว้ในร่างกฎหมายฉบับนี้ด้วย นอกจากนี้ คำว่า “บิดา” ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ จะหมายถึงบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นไปตาม คำวินิจฉัยของศาลฎีกา เช่น ฎีกาที่ ๕๖๐/๒๕๔๓ อีกทั้ง ในความเป็นจริงพบว่าคนไทยพลัดถิ่นที่เป็น กลุ่มเป้าหมายของร่างกฎหมายฉบับนี้ส่วนใหญ่มีครอบครัวโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน ถูกต้องตามหลักกฎหมายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของ กลุ่มเป้าหมาย จึงแก้ไขเพิ่มเติมข้อความเดิมที่ว่าบุตรของคนไทยพลัดถิ่นซึ่งได้รับสัญชาติไทย... เป็น “บุตรของคนไทยพลัดถิ่นที่เกิดก่อนบิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดา หรือมารดาได้สัญชาติไทย...” ซึ่งเป็นข้อความตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

๓. การที่ร่างฯ เดิมกำหนดยกเว้นการได้สัญชาติไทยสำหรับบุตรของคนไทยพลัดถิ่นที่ถือสัญชาติของประเทศอื่น โดยใช้ข้อความว่า.. “เว้นแต่ผู้นั้นถือสัญชาติของประเทศอื่น” ด้วยเหตุผลไม่ต้องการให้บุคคลถือสองสัญชาติหรือไม่ต้องการแจกสัญชาติไทยให้กับบุคคลที่มีสัญชาติอื่นอยู่แล้วนั้น น่าจะเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เป็นการเลือกปฏิบัติ และขัดรัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องที่ตรวจสอบยาก และเป็นเหตุของการทุจริต ประกอบกับการได้สัญชาติไทยโดยหลักสายโลหิตจากบิดามารดาเป็นหลักสากลที่ทุกประเทศยอมรับ จึงไม่ควรปิดโอกาสของบุคคลที่มีบิดามารดาสัญชาติไทย แต่ควรให้บุคคลดังกล่าวได้ตัดสินใจโดยกำหนดเป็นเงื่อนไขไว้ในกฎหมายว่า.. จะได้สัญชาติไทยต่อเมื่อผู้นั้นได้แสดงความประสงค์ละสัญชาติอื่น ซึ่งแนวทางปฏิบัติในการขอแปลงสัญชาติหรือขอมีสัญชาติไทยจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็ใช้วิธีการดังกล่าวเช่นกัน

ประเด็นที่เจ็ด : การแต่งตั้งคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น
ในระยะเริ่มแรกที่กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ

ขอแก้ไขข้อความตามร่างฯ เดิมในมาตรา ๖ ที่กำหนดว่า ในระยะเริ่มแรกให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๙/๑ (๓) ... ซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นทั้งคณะ หากมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามระยะเวลาที่กำหนด แต่ไม่แต่งตั้งกรรมการที่เป็นผู้แทนของส่วนราชการตามมาตรา ๙/๑ (๒) คณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นย่อมไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสามารถดำเนินการได้โดยเร็วภายหลังจากกฎหมายมีผลใช้บังคับ จึงขอแก้ไขข้อความจากเดิมที่กำหนดไว้เฉพาะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๙/๑ (๓) เป็น ให้แต่งตั้งคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นทั้งคณะให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับ

คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ มีมติให้ส่งร่างฯ และข้อสังเกตดังกล่าวไปยังคณะกรรมการวิชาการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. เพื่อประกอบการพิจารณาในชั้นกรรมาธิการของวุฒิสภา เพื่อให้สอดคล้องและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้ง คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้ขอความร่วมมือกรรมาธิการวิสามัญฯ ร่วมกันลงชื่อแปรญัตติในประเด็นที่คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนและผลักดันร่างพระราชบัญญัติฯ ให้สาระสำคัญของร่างฯ เป็นประโยชน์สูงสุดทั้งด้านสถานะและสิทธิของคนไทยพลัดถิ่นต่อไป

ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้เชิญผู้แทนกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มาใช้ข้อมูลต่อคณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ

ในประเด็นความคืบหน้าการออกกฎกระทรวง ตามมาตรา ๙/๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่บัญญัติให้การพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งขณะนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เห็นชอบร่างกฎกระทรวงการพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น พ.ศ. ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาแล้วและให้ดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งคาดว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะได้ลงนามเพื่อออกกฎกระทรวงดังกล่าวในวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕ โดยมีกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติไว้ จำนวน ๑๘,๐๗๕ ราย ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดตราด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง โดยบุคคลกลุ่มเป้าหมายตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๕ นี้ได้แก่

๑. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา เข้ามาก่อนและหลังวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวด้วย
๒. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เข้ามาก่อนและหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวด้วย
๓. บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งตกสำรวจจากกลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา เข้ามาก่อนและหลังวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวด้วย
๔. บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งตกสำรวจจากกลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เข้ามาก่อนและหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวด้วย

ทั้งนี้ หลักฐานในคำขอตามร่างกฎกระทรวงฉบับนี้จะต้องมี อาทิ รูปถ่าย ทะเบียนราษฎร แผนผังเครือญาติ หลักฐานรับรองความจงรักภักดี หนังสือรับรองว่ามีได้ถือสัญชาติอื่น เป็นต้น โดยกระบวนการขอการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น จะต้องดำเนินการผ่านพนักงานเจ้าหน้าที่ และส่งให้อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี รวมถึงคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น และร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๕ วรรคสอง ได้กำหนดให้ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภออาจใช้ดุลพินิจเพื่อกำหนดให้มีการรับคำขออนุญาตสถานที่ที่กำหนดได้ โดยคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือเจ็บป่วยร้ายแรงหรือชราภาพและความสะดวกของราษฎรเป็นสำคัญ

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ตั้งประเด็นข้อสังเกตต่อสาระสำคัญของร่างกฎกระทรวงดังกล่าวดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๒ วรรคสาม ซึ่งกำหนดว่าในกรณีที่มีการบันทึกทะเบียนประวัติของผู้ประสงค์จะขอรับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นไว้ในกลุ่มอื่นที่มีไขกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายไทย หากผู้นั้นเห็นว่าเป็นการบันทึกโดยผิดพลาด ให้ผู้นั้นยื่นคำร้องขอแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรก่อนมายื่นคำขอตามกฎกระทรวงนี้นั้น ในกรณีที่บุคคลที่โดยข้อเท็จจริงเป็นคนเชื้อสายไทย แต่ถูกบันทึกทะเบียนประวัติอยู่ในกลุ่มประเภทอื่นที่มีไขคนเชื้อสายไทย ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่าหน่วยงานราชการไม่รับแก้ไขเปลี่ยนกลุ่มให้แม้ว่าจะจะเป็นความผิดพลาดของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่บันทึกข้อมูลสถานะบุคคลไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ทำให้หลายคนไม่อาจใช้สิทธิยื่นคำขอตามกฎกระทรวงดังกล่าวได้

ประเด็นที่สอง ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๒ (๔) ได้กำหนดให้ผู้นยื่นคำขอต้องมีหลักฐานรับรองคุณสมบัติผู้ขอเกี่ยวกับความจงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ความยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทย และความประพฤติที่ดี เช่น หนังสือหรือหลักฐานรับรองการศึกษา ประกาศนียบัตรหรือประกาศเกียรติคุณที่ออกโดยส่วนราชการ หนังสือรับรองซึ่งออกให้โดยหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ หรือสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่หรือปฏิบัติงานในท้องที่ที่ผู้ขอมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ ซึ่งพบว่าบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงอาจไม่มีเอกสารเหล่านี้ครบถ้วน

ประเด็นที่สาม การที่ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๖ วรรคหนึ่งกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและเพียงพอของคำขอและหลักฐานประกอบคำขอนั้น จะเป็นการใช้อำนาจซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นหรือไม่ และเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้นยื่นคำขอหรือไม่

ประเด็นที่สี่ การที่ร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๘ กำหนดว่าเมื่อฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นได้รับคำขอและหลักฐานประกอบคำขอ ให้ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของคำขอและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดประชุมคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเพื่อพิจารณาคำขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วนั้น จะเป็นการให้อำนาจเลขานุการ ซึ่งเป็นอธิบดีกรมการปกครองใช้อำนาจเพียงผู้เดียวหรือไม่ ทั้งที่ควรดำเนินการในรูปของคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยกันกรองเรื่องอันจะทำให้มีความรอบคอบมากกว่า

ประเด็นที่ห้า คือประเด็นความล่าช้าในการเพิ่มชื่อของบุคคลที่ได้รับการรับรองว่าเป็นคนไทยพลัดถิ่นแล้วลงในทะเบียนประวัติเพื่อลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ผู้ขอ ซึ่งร่างกฎกระทรวงฯ ข้อ ๙ มิได้กำหนดระยะเวลาการดำเนินการไว้ อาจทำให้เกิดความล่าช้าได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การใช้เกณฑ์เอกสารทะเบียนประวัติเป็นตัวตั้งสามารถแบ่งกว้างๆ ออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง

ประเทศกัมพูชา มีการจัดทำทะเบียนประวัติกำหนดเลข ๑๓ หลัก หลักที่ ๖ และ ๗ จะเป็นเลข ๖๓ และ ๖๔ และกลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยในแถบตะวันตกของประเทศไทย มีการจัดทำทะเบียนประวัติกำหนดเลข ๑๓ หลัก หลักที่ ๖ และ ๗ จะเป็นเลข ๖๖ และ ๖๗ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มคนเชื้อสายไทยได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์การจัดการสถานะและสิทธิของบุคคลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ภายใต้อุทธศาสตร์ดังกล่าวมิได้จำแนกกลุ่มย่อยไว้ ดังนั้น ในการสำรวจบุคคลที่เป็นชนกลุ่มน้อยจะไม่มีการบันทึกข้อมูลไว้ในเอกสารใด ๆ เลยว่าเป็นผู้ที่มีเชื้อสายไทย ซึ่งยากต่อการตรวจสอบข้อมูล ปัญหาคือ ถ้าจะให้มีการขอแก้ไขเอกสารทะเบียนราษฎรก่อนเข้ากระบวนการพิสูจน์ตามกฎหมายกระทรวงฉบับนี้ จะแก้ไขข้อมูลอะไร เพราะกลุ่มที่ได้สำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติและดำเนินการกำหนดเลข ๑๓ หลัก ไม่ว่าจะเป็กลุ่มเลขหลักที่ ๖ และหลักที่ ๗ ที่ขึ้นต้นด้วย ๖๓, ๖๔, ๖๖ และ ๖๗ ต่างก็ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว ยกตัวอย่างเช่น กรณีบิดา มารดา เป็นผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดตราด มีเลขในเอกสารทะเบียนราษฎรหลักที่ ๖ และ ๗ ขึ้นต้นด้วย ๖๓ แต่บุตรของคนดังกล่าวถูกบันทึกข้อมูลโดยผิดหลงเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา มีเลขในเอกสารทะเบียนราษฎรหลักที่ ๖ และ ๗ ขึ้นต้นด้วย ๖๕ กรณีเช่นนี้จะแก้ไขข้อมูลตรงส่วนใดก่อนมายื่นคำขอ รวมทั้งกลุ่มเลข ๐ ด้วย เพราะไม่ปรากฏคำว่า “เชื้อสายไทย” อยู่ในเอกสารทะเบียนราษฎรอันจะเข้าเงื่อนไขของการเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายกระทรวงฉบับนี้ได้เลย ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น หน้าที่ในการรับรองความเป็นคนไทยจึงตกแก่คณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น มีไซหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้รับรอง จึงเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนการปฏิบัติโดยไม่จำเป็น

๒.๑.๓ ด้านกลุ่มบุคคล

- ศึกษาปัญหาสถานะและสิทธิของกลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติกลุ่มอื่นๆ นอกจากกลุ่มคนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย และกลุ่มคนไร้รากเหง้า

สืบเนื่องจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงห่วงใยนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ยังไม่มีสถานะทางทะเบียนให้ได้รับสถานะและสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด จึงเป็นที่มาของการศึกษาปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

คณะกรรมการวิสามัญฯ มีผลดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้

๑. ตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อศึกษาเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะ

๒. คัดแยกข้อมูลกลุ่มนักเรียนตามข้อเท็จจริงของแต่ละคน โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม ได้แก่

๒.๑ กลุ่มเด็กนักเรียนที่มีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่ขาดเอกสารและพยานหลักฐาน ซึ่งอาจต้องมีการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม

๒.๒ กลุ่มเด็กนักเรียนที่มีบิดาหรือมารดาเป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มคนไร้สถานะที่รัฐมีนโยบายและกฎหมายในการช่วยเหลือด้านสถานะแล้ว แต่ไม่อาจดำเนินการตามนโยบายและกฎหมายดังกล่าวได้ เนื่องจากยังไม่มีแบบในการรับคำร้อง

๒.๓ กลุ่มเด็กนักเรียนที่เป็นลูกแรงงานต่างด้าว

๓. เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมหารือ ดังนี้

๓.๑ เชิญอธิบดีกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงให้ข้อมูลเกี่ยวกับการลงรายการให้แก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนของเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

๓.๒ เชิญเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเจ้าหน้าที่ เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลสำหรับเด็กนักเรียนที่ยังไม่มีเอกสารแสดงตนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดทำฐานข้อมูลร่วมกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

๔. จัดทำฐานข้อมูลเพื่อคัดแยกกลุ่มเด็กนักเรียนตามข้อเท็จจริงของแต่ละคน เพื่อให้ง่ายต่อการให้ความช่วยเหลือด้านสถานะและการเตรียมพยานเอกสารและพยานบุคคล โดยการออกแบบและจัดทำแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลด้านสถานะของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยแบบฟอร์มดังกล่าวจะประกอบด้วยข้อมูลวัน เดือน ปี และสถานะที่เกิดของเด็ก บิดาและมารดา ข้อมูลเลข ๑๓ หลัก ตลอดจนข้อมูลการศึกษา ที่อยู่อาศัย พยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะจัดส่งไปยังโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ดำเนินการกรอกข้อมูลของแต่ละโรงเรียน

๕. การดำเนินงานศึกษาดูงานเพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธิของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน ๒ ครั้ง ได้แก่

๕.๑ จังหวัดตราด ระหว่างวันที่ ๒๗-๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่ากุ่ม ตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดตราด พบว่า มีเด็กนักเรียนบางคนที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการสำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในกลุ่มเด็กนักเรียนแต่เกิดความคลาดเคลื่อนในการประสานงาน จึงทำให้ไม่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติตามยุทธศาสตร์ฯ

๕.๒ จังหวัดราชบุรี ระหว่างวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ - ๑ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยคณะอนุกรรมการฯ ได้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) อธิบายการกรอกแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลด้านสถานะของเด็กนักเรียนให้กับครูของโรงเรียน

(๒) ให้ครูทดลองกรอกแบบฟอร์มโดยเชิญผู้ปกครองและเด็กนักเรียนเข้าร่วมให้ข้อมูล

(๓) มอบแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลบุคคลให้แก่ครูเพื่อให้ดำเนินการสำรวจข้อมูลของเด็กนักเรียน

๖. จัดสัมมนา จำนวน ๑ ครั้ง ได้แก่ การสัมมนา เรื่อง “แนวทางการสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียน ตชด.” ระหว่างวันที่ ๒๘ - วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องบอลรูม ๑ ชั้น ๑๑ อาคาร ๑ โรงแรมปรี๊นท์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนา ประมาณ ๒๐๕ คน ประกอบด้วย คณะกรรมการวิสามัญผู้แทนกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และคณะครูใหญ่และบุคลากรของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ประมาณ ๑๘๘ คน เพื่อสนับสนุนความรู้ความเข้าใจด้านสถานะบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายการทะเบียนราษฎร และสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ ตลอดจนกระบวนการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีสถานะตามข้อเท็จจริงและการทดลองการกรอกแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลด้านสถานะบุคคล

๗. กำหนดแนวทางการใช้ความช่วยเหลือ ดังนี้

๗.๑ สนับสนุนให้นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้รับสถานะบุคคลตามข้อเท็จจริงและข้อกำหนดของแต่ละคน โดยได้เสนอให้โรงเรียนประสานงานกับสำนักทะเบียนในแต่ละพื้นที่ทำการสำรวจข้อมูลและจำแนกสถานะของนักเรียนให้ถูกต้องตามความเป็นจริงต่อไป ตลอดจนเร่งรัดติดตามการดำเนินการด้านสถานะให้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของสำนักทะเบียนต่าง ๆ

๗.๒ กลุ่มนักเรียนที่มีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย อาจใช้กระบวนการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาคำร้องการลงรายการสัญชาติไทยของเจ้าหน้าที่ โดยมีหลักเกณฑ์ คือ เด็กนักเรียนต้องมีบิดา/มารดาต้องเป็นคนไทย และได้รับการตรวจสอบข้อมูลต่างๆ จากเจ้าพนักงานแล้วแต่ยังขาดหลักฐานบางประการ จึงจำเป็นต้องใช้หลักฐานพิสูจน์ความสัมพันธ์ทางสายโลหิตมายื่นประกอบการพิจารณาเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน ในการอนุมัติคำร้องขอมีสัญชาติไทย ทั้งนี้ ในเบื้องต้นอาจจัดทำเป็นโครงการนำ

ร้องเพื่อการตรวจสอบสารพันธุกรรมเพื่อกำหนดสถานะบุคคลให้แก่นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยต้องมีการสำรวจข้อมูลของเด็กนักเรียนที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการจัดทำโครงการต่อไป

๗.๓ การคัดกรองข้อมูลนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านสถานะแก่เด็กนักเรียน

ในเบื้องต้น ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย มีจำนวน ๑๕๗ ราย ซึ่งเป็นข้อมูลที่เสนอโดยกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน โดยที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่าการให้ความช่วยเหลือด้านสถานะแก่เด็กนักเรียนควรดำเนินการอย่างรอบคอบ จึงมีความเห็นว่าควรตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม อาทิ ข้อเท็จจริงวัน เดือน ปี และสถานที่เกิดของเด็กนักเรียน ข้อมูลต่างๆ ของบิดาและมารดา ตลอดจนพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นว่าควรให้กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จัดทำข้อมูลในภาพรวมทั้งหมดของนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย พร้อมข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วส่งมายังคณะกรรมการฯ พิจารณาคัดกรองเพิ่มเติมต่อไป

๒.๑.๔ ด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน

ศึกษาแนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติกลุ่มอื่นๆ นอกจากกลุ่มคนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย และกลุ่มคนไร้รากเหง้า

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้กำหนดกรอบในการศึกษาปัญหาเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ประกอบด้วยสิทธิในการขอใบอนุญาตขับรถ สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว สิทธิในหลักประกันสุขภาพ สิทธิในการประกันภัย สิทธิในการทำงานและการประกอบอาชีพ

๑) สิทธิในการขอใบอนุญาตขับรถให้แก่ชนกลุ่มน้อยและคนไร้สถานะฯ

การขอใบอนุญาตขับรถของชนกลุ่มน้อยและคนไร้สถานะฯ ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน

- ข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ปัจจุบัน การออกใบอนุญาตขับขี่ให้แก่คนต่างด้าวที่ได้รับผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราว สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานที่

รับผิดชอบด้านนโยบายได้เห็นชอบให้กรรมการขนส่งทางบกดำเนินการออกใบอนุญาตให้แก่ชนกลุ่มน้อยที่มีสิทธิอาศัยถาวรในประเทศไทย จำนวน ๑๔ กลุ่ม ได้แก่ (๑) อดีตทหารจีนคณะชาติและจีนฮ้ออพยพ (๒) อดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายา (ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย) (๓) ญวนอพยพหรือเวียดนามอพยพ (๔) ไทยลื้อ (๕) ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (๖) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย (๗) จีนฮ้ออิสระ (๘) เนปาลอพยพ (๙) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า (๑๐) ชาวเขาที่อพยพเข้ามาก่อนวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๒๘ (๑๑) ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวลาวอพยพที่เคยอาศัยอยู่ในประเทศไทย (๑๒) บุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูง (๑๓) ม้งในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก (๑๔) มอแกน (ในพื้นที่ภัยพิบัติสึนามิ) ซึ่งบุคคลดังกล่าวสามารถนำพยานหลักฐานมาแสดงเพื่อขออนุญาตใบอนุญาตได้

ส่วนกลุ่มคนต่างด้าวจำนวน ๕ กลุ่ม ได้แก่ (๑) บุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนบนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามาหลังวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ (๒) ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (๓) ลาวอพยพ (๔) ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชา (๕) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่อพยพเข้ามาหลังวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวและมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้อนุมัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดสถานะบุคคลให้แก่บุคคลดังกล่าวด้วย ซึ่งในระดับนโยบาย สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติไม่ขัดข้องที่จะอนุญาตให้บุคคลดังกล่าวสามารถขออนุญาตเข้าขีได้ แต่ขณะนี้ ยังไม่มีหน่วยงานใดหารือประเด็นดังกล่าวมายังสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ จึงยังมีได้มีการพิจารณา

สำหรับกลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ อาทิเช่น กลุ่มที่อยู่มานาน เป็นต้น สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติได้รับแจ้งจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับปัญหาการสวมตัวบุคคลในการสำรวจจัดทำทะเบียน จึงเห็นควรชะลอการพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปก่อน จนกว่ากรมการปกครองจะจัดการปัญหาเสร็จสิ้นแล้ว และหลังจากนั้นสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ จะได้จัดประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบประเด็นข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของแต่ละหน่วย ก่อนจะพิจารณาว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวจะสามารถดำเนินการขออนุญาตเข้าขีได้หรือไม่

ประเด็นข้อห่วงใย ๒ ประเด็น คือ

๑. การออกใบอนุญาตเข้าขีมีหลักเกณฑ์ให้ออกชั่วคราวในหนึ่งปีแรก เมื่อครบหนึ่งปีแล้ว ผู้ขออนุญาตสามารถมาขอต่อใบอนุญาตเข้าขีได้โดยจะกำหนดอายุของใบอนุญาตเข้าขีไว้ห้าปี ซึ่งหากระหว่างนั้นผู้นั้นถูกเพิกถอนสิทธิอาศัยจะกระทบต่อสถานะของใบอนุญาตเข้าขีหรือไม่อย่างไร

๒. เนื่องจากบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ เป็นเพียงผู้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวและมีพื้นที่ควบคุมเท่านั้น ดังนั้น การอนุญาตให้บุคคลดังกล่าวสามารถขออนุญาต

ซับซ้อนได้ ควรเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะบุคคลเหล่านั้นอาจใช้ใบซับซ้อนอ้างสิทธิในการออกนอกพื้นที่ควบคุม หรือใช้เป็นข้ออ้างในการขอใช้สิทธิในเรื่องอื่นๆ ต่อไปได้

- ข้อมูลจากกรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม

ปัจจุบัน กรมการขนส่งทางบกดำเนินการออกใบอนุญาตซับซ้อนให้แก่ชนกลุ่มน้อยที่มีสิทธิอาศัยถาวรในประเทศไทย จำนวน ๑๔ กลุ่ม ส่วนกลุ่มคนต่างด้าว ๕ กลุ่ม และกลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ กรมการขนส่งทางบกยังไม่ได้ดำเนินการออกใบอนุญาตให้เนื่องจากต้องรออนโยบายจากสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติที่ชัดเจนเสียก่อน

ส่วนประเด็นการถูกเพิกถอนสิทธิอาศัยซึ่งจะทำให้สถานภาพของใบซับซ้อนสิ้นสุดลงด้วยหรือไม่ อย่างไร กรมการขนส่งทางบกไม่มีอำนาจตรวจสอบประเด็นเรื่องสิทธิอาศัยดังกล่าว เนื่องจากกฎหมายและระเบียบปฏิบัติไม่ได้ให้อำนาจนายทะเบียนตรวจสอบ ดังนั้น หากในขณะที่ยื่นคำขอผู้ร้องมีเอกสารหลักฐานครบถ้วน กรมขนส่งทางบกก็จะดำเนินการให้ตามระเบียบปฏิบัติที่มีอยู่เป็นหลัก

๑. กรมการขนส่งทางบกได้เคยหารือเกี่ยวกับการดำเนินการออกใบอนุญาตให้แก่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นเท่านั้น ซึ่งทางสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ชะลอเรื่องดังกล่าวไว้เนื่องจากกลุ่มดังกล่าว อยู่ระหว่างดำเนินการออกกฎหมายเพื่อให้สัญชาติอยู่แล้ว

๒. การออกใบอนุญาตซับซ้อนเป็นสิทธิส่วนบุคคล ผู้ยื่นคำร้องเท่านั้นจะสามารถมีใบอนุญาตได้

การออกใบอนุญาตซับซ้อนให้แก่ชนกลุ่มน้อย จำนวน ๑๔ กลุ่ม ในส่วนของกลุ่มเลข ๗ ซึ่งเป็นบุตรของกลุ่มเลข ๖ นั้น ได้อนุญาตเป็นชื่อกลุ่มตามที่ปรากฏในมติคณะรัฐมนตรีเป็นสำคัญ ส่วนการจำแนกเป็นเลขรหัสเป็นการดำเนินการในส่วนของการปกครอง ซึ่งประเด็นนี้หากสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติและกรมการปกครองได้ยืนยันกลุ่มดังกล่าวมายังกรมการขนส่งทางบก กรมขนส่งทางบกก็ยินดีที่จะดำเนินการออกใบอนุญาตให้ต่อไป

๓. กรมการขนส่งทางบกได้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ถือใบอนุญาตซับซ้อนใช้บัตรประจำตัวให้ถูกต้องตามประเภทของบัตร

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีหนังสือแจ้งความเห็นและข้อเสนอต่างๆ ไปยังสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒. ควรจัดสัมมนาโดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กรมการปกครอง กรมการขนส่งทางบก เป็นต้น เพื่อหารือทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงาน พร้อมทั้งจัดทำสรุปข้อเสนอแนะต่างๆ ต่อไป

๒) สิทธิการก่อตั้งครอบครัว

- ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

หลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนไร้สถานะทางทะเบียน กระทรวงมหาดไทย มีหนังสือที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๔๗๕๓ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ แจ่งเวียนเรื่องแนวปฏิบัติในการตรวจสอบเงื่อนไขและการจดทะเบียนสมรสของคนต่างด้าว ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร สรุปว่า

๑. กรณีผู้ร้องเป็นคนต่างด้าวหรือคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยร้องขอจดทะเบียนสมรสกับคนสัญชาติไทยหรือกับคนต่างด้าวด้วยกันเอง ให้นายทะเบียนรับคำร้องและตรวจสอบหลักฐานว่าผู้ร้องทั้งสองฝ่ายมีคุณสมบัติและเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งการสมรสตามที่กำหนดในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนและเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งการสมรสก็ให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสให้ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

ทั้งนี้การตรวจสอบคุณสมบัติและเงื่อนไขแห่งการสมรสดังกล่าว ให้นายทะเบียนตรวจสอบจากหลักฐานเอกสาร (ถ้ามี) เช่น ทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔ หรือ ท.ร.๑๓) ทะเบียนประวัติ (ท.ร.๓๘/๑ หรือ ท.ร.๓๘ ข) บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย หรือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน แล้วแต่กรณี หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือหนังสือเดินทาง เป็นต้น และสอบพยานบุคคลผู้นำเชื่อถือตามแบบ ปค. ๑๔ เพื่อให้การรับรองต่อหน้านายทะเบียน

๒. กรณีที่ผู้ร้องนั้นเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยโดยถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง (มีหนังสือเดินทาง) ให้นายทะเบียนตรวจสอบหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของประเทศที่ผู้ร้องมีสัญชาติ

๓. กรณีที่ผู้ร้องนั้นเป็นบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยชั่วคราวหรือมีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทย และไม่สามารถนำหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของประเทศต้นทางมาแสดงได้ ให้นายทะเบียนใช้ดุลพินิจว่ารับจดทะเบียนสมรสให้หรือไม่ โดยตรวจสอบพยานหลักฐานอื่นๆ ตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑. วรรคสอง

๔. กรณีคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ย่อมไม่สามารถยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสได้

๕. ถ้าข้อเท็จจริง ปรากฏว่า ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรสที่กฎหมายกำหนดไว้ ให้นายทะเบียนแจ่งเป็นหนังสือให้ผู้ร้องทราบโดยระบุเหตุผล ข้อกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจและสิทธิ

ในการโต้แย้งคำสั่งหรืออุทธรณ์คำสั่ง ไว้ในหนังสือแจ้งดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ หากผู้ร้องไม่เห็นด้วยกับ คำวินิจฉัยก็สามารถยื่นฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้

แม้ว่าการจดทะเบียนสมรสเป็นการจดทะเบียนตามข้อมูลที่ผู้ร้องแจ้ง ซึ่งผู้ร้องย่อมต้อง ผูกพันรับผิดชอบในกรณีที่ข้อมูลดังกล่าวเป็นเท็จ แต่การจดทะเบียนสมรสให้แก่ผู้ร้อง นายทะเบียนต้อง ตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่คนต่างด้าวเข้าเมือง โดยชอบด้วยกฎหมายจดทะเบียนสมรสกับคนไทย จะก่อให้เกิดสิทธิทางครอบครัว มรดกและทรัพย์สิน ตามมาด้วย ดังนั้น นายทะเบียนจึงจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลต่างๆ อย่างรอบคอบและให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

แต่อย่างไรก็ตาม การสอบถามเรื่องฐานะและทรัพย์สินของผู้ร้อง แม้จะไม่ใช่ สาระสำคัญและเงื่อนไขแห่งการสมรส แต่นายทะเบียนจะสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา เท่านั้น แม้ผู้ร้องจะไม่มีทรัพย์สินใดๆ หากผู้ร้องมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมาย กำหนด นายทะเบียนย่อมสามารถใช้ดุลพินิจจดทะเบียนสมรสให้แก่ผู้ร้องได้

สำหรับกรณีคนเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๘ แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ย่อมไม่สามารถขอจดทะเบียนสมรสได้ ส่วนคนที่ได้รับอนุญาต ให้อยู่ในประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีหรือตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ สามารถขอให้สิทธิจดทะเบียนสมรสได้

ส่วนกรณีการจดทะเบียนสมรสให้แก่คนไทยตกหล่นนั้น เห็นว่า หากบุคคลดังกล่าว ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยชั่วคราว ถือว่าเป็นผู้อยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ย่อม สามารถใช้ดุลพินิจจดทะเบียนให้ได้ตามหลักเกณฑ์ในหนังสือเวียน ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๔๗๕๓ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ที่มาของหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๔๗๕๓ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เกิดจากการที่องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน ได้แก่ สภานายความ และคณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีหนังสือหรือเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสระหว่างคนไทยกับ คนต่างด้าวเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระหว่างคนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยที่รัฐจัดทำทะเบียน ประวัตินี้ อาทิ เลข ๖, เลข ๗ และเลข ๐ และระหว่างคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายกับ คนที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติเป็นเลข ๐ มีกรณีใดสามารถจดทะเบียนสมรสได้และกรณีใดไม่ได้ ประกอบกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) หรือ ICCPR ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ ประเทศไทยได้ลงนามยอมรับเป็นภาคี ตลอดจนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติ จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๗๘ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๘๑

มิได้บัญญัติให้เรื่องสัญชาติเป็นเงื่อนไขในการจดทะเบียนสมรส จึงเป็นที่มาของหนังสือเวียนฉบับดังกล่าว โดยมีสาระสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. กรณีที่ผู้นั้นเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง (มีหนังสือเดินทาง) ให้นายทะเบียนตรวจสอบหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของประเทศที่ผู้ร้องมีสัญชาติซึ่งตั้งอยู่ในประเทศไทย

๒. ส่วนคนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ซึ่งรัฐได้ทำการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไว้ ให้นายทะเบียนพิจารณาจากหลักฐานอื่นๆ เช่น ทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ทะเบียนประวัติ (ท.ร.๓๘/๑ หรือ ท.ร.๓๘ ข) บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย หรือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว เป็นต้น

กรณีคนต่างด้าวที่รัฐมีนโยบายให้มีสิทธิอาศัยในประเทศไทย หรือกลุ่มคนที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ย่อมสามารถขอจดทะเบียนสมรสได้ อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนสมรสให้แก่ผู้ร้องเป็นดุลพินิจของนายทะเบียนที่จะดำเนินการเมื่อได้ตรวจสอบพยานหลักฐานต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดเรียบร้อยแล้ว

ข้อเสนอแนะ

๑. กรมการปกครองควรมีหนังสือกำชับให้สำนักทะเบียนต่างๆ รับคำร้องของผู้ร้อง และมีหนังสือแจ้งการปฏิเสธพร้อมทั้งเหตุผลให้แก่ผู้ร้องทุกครั้ง

๒. กรมการปกครองควรเน้นย้ำและจัดอบรมเรื่องการทะเบียนราษฎรและสัญชาติให้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายทะเบียนให้มากยิ่งขึ้น เช่น จัดเป็นหลักสูตรในการอบรมนักเรียนนายอำเภอ เป็นต้น

๓. ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวพันกัน ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรฯ และกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองให้สอดคล้องกันเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ควรจัดทำประมวลกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกัน หรือคู่มือวิธีการปฏิบัติตามกฎหมายที่ระบุหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติไว้อย่างละเอียด เพื่อให้เจ้าหน้าที่และประชาชนผู้มาติดต่อราชการสามารถรู้ถึงหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการติดต่อราชการได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

๓) สิทธิการรักษาพยาบาล

- ข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข

ที่มาและแนวทางการให้บริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

๑. กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายให้การบริการสาธารณสุขแก่คนทุกคนที่อยู่ในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวอย่างทั่วถึง

๒. นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทำให้ระบบการบริการสาธารณสุขของประเทศเสียความยืดหยุ่น กล่าวคือ ก่อนที่รัฐจะมีนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โรงพยาบาลจะให้การรักษากับบุคคลทุกคนและจะเก็บค่ารักษาจากผู้ที่มิกำลังจ่ายค่ารักษา และนำเงินส่วนหนึ่งมาชดเชยเป็นค่ารักษาพยาบาลให้แก่ผู้ที่ไม่มิกำลังจ่ายค่ารักษาพยาบาล แต่เมื่อมีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณรายหัวให้แก่บุคคลทุกคน กล่าวคือ ข้าราชการให้เบิกจ่ายจากกรมบัญชีกลาง ผู้ที่มีสิทธิประกันสังคมให้เบิกจ่ายจากสำนักงานประกันสังคม คนไทยให้เบิกจ่ายจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยรัฐไม่ได้จัดสรรงบประมาณให้แก่คนที่มิอยู่ในเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ของระบบหลักประกันสุขภาพ ทำให้โรงพยาบาลต้องให้บริการด้านสาธารณสุขแก่กลุ่มคนที่มิอยู่ในระบบหลักประกันใดๆ โดยมิได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐแต่อย่างใด เนื่องจากโรงพยาบาลไม่สามารถปฏิเสธการให้บริการสาธารณสุขได้ตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.๒๕๒๕ ทำให้กระทรวงสาธารณสุขต้องนำงบประมาณที่จัดสรรให้แก่คนที่อยู่ในระบบประกันมาชดเชยให้แก่กลุ่มคนดังกล่าว ทำให้งบประมาณที่จัดสรรในระบบประกันลดลงไปด้วย

๓. ปัจจุบัน ประเทศไทยได้เสียความสมดุลเชิงโครงสร้างประชากร เนื่องจากปัญหาการมีบุตรน้อย ทำให้สังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยขาดแคลนประชากรวัยทำงานเป็นจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดกระบวนการนำพาแรงงานจากต่างประเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากจะเป็นแรงงานจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา เข้าสู่ระบบแรงงานของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งแรงงานเหล่านี้ มีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานของประเทศเป็นการชั่วคราวและถือเป็นกลไกส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ประมาณร้อยละ ๖ - ๘ แต่อย่างไรก็ตาม แรงงานเหล่านั้นร้อยละ ๑.๒ มักจะเป็นโรคที่ต้องติดตามรักษา เช่น วัณโรค และโรคซิฟิลิส เป็นต้น ซึ่งสามารถแพร่เชื้อให้กับคนไทยได้ ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขจึงได้จัดระบบตรวจสุขภาพเบื้องต้นเพื่อคัดกรองโรคให้แก่แรงงานดังกล่าว โดยเรียกเก็บค่าบริการจากแรงงานหรือนายจ้าง ๖๐๐ บาท และจัดระบบประกันสุขภาพ โดยเรียกเก็บเงิน ๑,๓๐๐ บาทต่อคนต่อปี โดยให้มีสิทธิเหมือนโครงการสามสิบบาทรักษาทุกโรค และให้แรงงานจ่ายสามสิบบาททุกครั้งที่มาขอรับบริการ ซึ่งโรงพยาบาลได้ส่งเสริมให้แรงงานต่างด้าว ไม่ว่าจะมิ ทร.๓๘/๑ หรือไม่ ก็ตาม รวมถึงผู้ติดตามแรงงาน ไม่ว่าจะมิเป็นภริยา หรือบุตร ชื่อบัตรประกันสุขภาพดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้แรงงานต่างด้าวได้รับการบริการด้านสาธารณสุขที่ดีและเป็นการควบคุมโรคติดต่อต่าง ๆ

๔. นโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ การสกัดกั้น การจับกุมและส่งกลับ ภาครัฐไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีแรงงานต่างด้าวจำนวนมากหลังไหลเข้าสู่ประเทศไทย และส่วนมากจะเข้ามาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในด้านการสาธารณสุขเป็น

อย่างมากเนื่องจากแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจะไม่อยู่ในระบบแรงงานและระบบงานสาธารณสุขของภาครัฐ ทำให้ตรวจสอบข้อมูลได้ยาก และไม่ได้รับการบริการด้านสาธารณสุข มีโอกาสแพร่เชื้อโรค และก่อให้เกิดโรคระบาดในประเทศไทยได้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้แรงงานต่างด้าวกลับเข้าสู่ระบบให้มากยิ่งขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาด้านสาธารณสุขที่จะตามมา

ข้อเสนอแนะ

๑. ยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาระยะยาว ภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ควรร่วมกันแก้ไขปัญหาโครงสร้างประชากรของประเทศ โดยสนับสนุนส่งเสริมการเพิ่มอัตราการเกิดให้มากขึ้น โดยกำหนดมาตรการเพิ่มแรงจูงใจต่างๆ เช่น จัดสถานที่เลี้ยงเด็กเพื่อให้แม่สามารถเลี้ยงเด็กได้สะดวก สนับสนุนงบประมาณค่าคลอดบุตรหรือให้เงินอุดหนุนการมีบุตร เป็นต้น เพื่อเพิ่มประชากรวัยทำงานให้มากยิ่งขึ้น

๒. ยุทธศาสตร์ระยะสั้น ภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ควรปรับทัศนคติและมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า แรงงานต่างด้าวไม่ใช่ปัญหา แต่เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานของประเทศในระยะสั้น เพื่อให้สามารถใช้แรงงานเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความสมดุลระหว่างความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ โดยส่งเสริมให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบแรงงานตามกฎหมายและจัดระบบสาธารณสุขให้ครอบคลุมให้มากที่สุดเพื่อป้องกันภัยสุขภาพของคนไทย

๓. ระบบประกันสังคมของไทยที่ภาครัฐพยายามผลักดันให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบ ยังมีช่องโหว่หลายประการ อาทิ ไม่มีระบบตรวจคัดกรองโรคเบื้องต้น ทำให้แรงงานต่างด้าวในระบบประกันสังคมสามารถเข้าไปแพร่เชื้อโรคต่างๆ ในโรงงานได้ และไม่มีระบบส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรค ทำให้เกิดการตั้งครม. มากผิดปกติ ซึ่งต่างจากแรงงานต่างด้าวในระบบประกันที่จัดทำโดยกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจะมีการตรวจคัดกรองโรคและส่งพนักงานสาธารณสุขต่างด้าวเข้าไปให้ความรู้แก่แรงงานต่างด้าว อีกประการหนึ่ง ขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินของระบบประกันสังคมยังมีความบกพร่องหลายประการ เช่น จ่ายเงินสมทบไม่ครบสามเดือนยังไม่มีสิทธิรักษาพยาบาล จ่ายเงินสมทบไม่ครบหกเดือนไม่มีสิทธิได้ค่าคลอดบุตร และหลักเกณฑ์การจ่ายค่าคลอดบุตรแบบเหมาจ่าย ๑๒,๐๐๐ บาท กลับเป็นการส่งเสริมให้แรงงานต่างด้าวตั้งครม. เพื่อต้องการค่าคลอด ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขและปรับปรุงหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

- ข้อมูลจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่คนที่ยู่ในประเทศไทยทุกคน รวมถึงคนไทยตกหล่นทางทะเบียน คนต่างด้าว และคนไร้สถานะด้วย ตามหลักสิทธิมนุษยชนโดยใช้มาตรฐานเดียว ซึ่งข้อมูลในปี ๒๕๕๓ กระทรวงสาธารณสุขได้ใช้งบประมาณในการให้บริการ

ด้านสาธารณสุขแก่คนที่ไม่ใช่สัญชาติไทย ประมาณ ๕๐๐ - ๖๐๐ ล้านบาท ซึ่งกระทรวงฯไม่ได้รับการชดเชยงบประมาณดังกล่าวจากภาครัฐแต่อย่างใด ซึ่งต่อมามติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ อนุมัติงบประมาณ ๔๘๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับการรักษาพยาบาลคนไร้สถานะประมาณ ๔๕๐,๐๐๐ คน โดยเฉพาะกลุ่มคนเลข ๐ ที่เป็นเด็กนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยลดภาระด้านงบประมาณของโรงพยาบาลตามแนวชายแดนและลดค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขในภาพรวม

๔) สิทธิในการประกันภัย

- ข้อมูลจากสำนักงานประกันสังคม

การดูแลแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานอย่างถูกกฎหมาย คนต่างด้าวที่ได้รับการพิสูจน์สัญชาติ ตลอดจนการคุ้มครองผู้ที่ไม่ใช่สถานะทางทะเบียนในประเทศไทยสามารถเข้าสู่โครงการประกันสังคมได้ กล่าวคือ บุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่จะเข้าโครงการประกันสังคมกับสำนักงานประกันสังคมได้นั้นจะต้องเข้าเงื่อนไขหลัก ๒ ประการ คือ ๑. ได้รับการสำรวจและขึ้นทะเบียนจากกระทรวงมหาดไทยไว้และมีบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนแล้ว และ ๒. ได้รับใบอนุญาตทำงานจากกระทรวงแรงงาน ซึ่งปัจจุบันมีบุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกประกันสังคม จำนวน ๓๑๗ ราย

สำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนทั้ง ๕ กลุ่ม คือ

(๑) กลุ่มคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย มีหลักฐานใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านปกสีน้ำเงิน (ท.ร.๑๔) เช่นเดียวกับคนไทย

(๒) คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว มีหนังสือเดินทาง และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านปกสีเหลือง (ท.ร.๑๓)

(๓) คนต่างด้าวที่เป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยมีมติคณะรัฐมนตรีผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยได้ชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษ เช่น เวียดนามอพยพ จีนฮ่ออพยพ ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านปกสีเหลือง (ท.ร.๑๓)

(๔) แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษ มีเอกสารแสดงตน ท.ร.๓๘/๑

(๕) บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติมีเอกสารแสดงตน ท.ร. ๓๘ ข

ทั้ง ๕ กลุ่มสามารถเข้าโครงการประกันสังคมได้ทั้งหมด โดยกลุ่มที่ ๓ จะต้องผ่านการพิสูจน์สัญชาติก่อนจึงจะสามารถเข้าโครงการประกันสังคมได้ สำหรับบุคคลกลุ่มที่ ๔ จะต้องมี

อายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจึงจะเข้าร่วมโครงการประกันสังคมได้ ทั้งนี้ทุกกลุ่มจะต้องมีใบอนุญาตทำงานด้วย และโครงการประกันสังคมรวมไปถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลด้วย

สำหรับประเด็นการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำนักงานประกันสังคมมีโครงการบำเหน็จชราภาพให้แก่คนต่างด้าวด้วย ทั้งนี้ การเข้าออกของแรงงานต่างด้าวสำนักงานประกันสังคมมีการบันทึกข้อมูลการเข้าออกและการนำส่งเงินสมทบไว้ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์อย่างครบถ้วนแล้ว

๕) สิทธิในการทำประกันชีวิตและประกันภัย

- ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

สัญญาประกันภัย เป็นสัญญารูปแบบหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกิดจากความสมัครใจระหว่างผู้เอาประกันภัยกับบริษัทประกันภัยในฐานะผู้รับประกันภัย กฎหมายมิได้ห้ามบริษัทประกันภัยรับประกันภัยกับคนต่างด้าวหรือบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน อย่างไรก็ตามบริษัทประกันภัยก็จะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับประกันภัยตามความเสี่ยงของแต่ละบุคคล ถ้าบุคคลนั้นไม่มีเอกสารหลักฐานแสดงตนที่ชัดเจนน่าเชื่อถือได้ รวมทั้งการพิจารณาความสามารถของรายได้ของผู้เอาประกันต้องมีแหล่งรายได้ที่ชัดเจนแน่นอน มีหลักฐานการดำรงชีพที่เพียงพอ หากไม่สามารถแสดงที่มาของรายได้ที่ชัดเจนพอ ย่อมมีความเสี่ยงสูงต่อการขอรับเงินประกัน บริษัทประกันย่อมมีสิทธิปฏิเสธการรับประกันภัยที่มีความเสี่ยงสูงได้เช่นกัน

กรณีบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เช่น บุคคลไร้รากเหง้า (บัตรเลข ๐) แต่มีแหล่งที่มาของรายได้ที่แน่นอน หากมีหลักฐานแสดงตนที่ระบุตัวตนได้และแหล่งที่มาของรายได้ที่ชัดเจนโดยทั่วไปบริษัทประกันภัยจะรับทำประกันภัยให้ อย่างไรก็ตาม การทำประกันภัยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) เกี่ยวกับหลักฐานการแสดงผลด้วย ซึ่งมีประเด็นต้องพิจารณาว่าเอกสารหลักฐานประเภทใดบ้างที่ถือว่าผู้เอาประกันภัยยื่นเอกสารหลักฐานแสดงตนอย่างถูกต้องตามระเบียบ ป.ป.ง. ที่บริษัทประกันภัยจะสามารถรับทำประกันภัยได้ ซึ่งเห็นควรนำประเด็นดังกล่าวหารือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป

๖) สิทธิในการทำงาน

- ข้อมูลจากกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

คำว่า “คนต่างด้าว” ตามความหมายของพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ หมายความว่า “บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย” คือคนที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย หรือคนที่เกิดหรืออยู่ในประเทศไทยแต่ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งบุคคลเหล่านี้หากประสงค์จะทำงานในประเทศไทย จะต้องขออนุญาตทำงานกับหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ซึ่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดหลักการสำคัญโดยสรุป ดังนี้

“มาตรา ๗ งานใดที่คนต่างด้าวอาจทำได้ในท้องถิ่นใด เมื่อใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ โอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทยและความต้องการแรงงานต่างด้าวที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ จะกำหนดให้แตกต่างกันระหว่างคนต่างด้าวทั่วไปกับคนต่างด้าวตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ ก็ได้”

“มาตรา ๙ ห้ามมิให้คนต่างด้าวทำงานใดนอกจากงานตามมาตรา ๗ และได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน เว้นแต่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพื่อทำงานอันจำเป็นและเร่งด่วนที่มีระยะเวลาทำงานไม่เกินสิบห้าวัน แต่คนต่างด้าวจะทำงานนั้นได้เมื่อได้มีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบ

ในการออกใบอนุญาต นายทะเบียนจะกำหนดเงื่อนไขให้คนต่างด้าวต้องปฏิบัติด้วยก็ได้ ใบอนุญาต การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และการแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

อธิบดีจะวางระเบียบเพื่อกำหนดแนวทางในการกำหนดเงื่อนไขตามวรรคสอง ให้ นายทะเบียนต้องปฏิบัติก็ได้”

“มาตรา ๑๓ คนต่างด้าวซึ่งไม่อาจขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๙ เพราะเหตุดังต่อไปนี้ อาจขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนเพื่อทำงานตามประเภทที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติและผลกระทบต่อสังคม

(๑) ถูกเนรเทศตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศและได้รับการผ่อนผันให้ไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศหรืออยู่ในระหว่างรอการเนรเทศ

(๒) เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองแต่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

(๓) ถูกถอนสัญชาติตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ หรือตามกฎหมายอื่น

(๔) เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

(๕) เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ประกาศตามวรรคหนึ่ง คณะรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ด้วยก็ได้ การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

บุคคลทั้ง ๕ ประเภทจะมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติแตกต่างกันออกไป มีสิทธิในการขออนุญาตทำงานแตกต่างกันไป เช่น บุคคลตามมาตรา ๑๓ (๒) คือบุคคลที่เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองแต่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งได้แก่ กลุ่มแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (พม่า ลาว กัมพูชา) นั้น มีประกาศกระทรวงแรงงานอนุญาตให้บุคคลเหล่านี้ทำงานได้ ๒ ประเภท คือ คนรับใช้ในบ้าน และกรรมกร สำหรับบุคคลตาม (๔) คือบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และ (๕) บุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ หรือบุคคลบนพื้นที่สูงสามารถประกอบอาชีพได้ ๒๗ สาขาอาชีพตามประกาศของกระทรวงแรงงานโดยสามารถทำงานในพื้นที่ระดับอำเภอเท่านั้น หากมีการออกนอกพื้นที่อำเภอ จะต้องขออนุญาตจากนายอำเภอก่อน ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานมีการควบคุมดูแลทั้งฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างพร้อมกัน

สำหรับกฎกระทรวงเพื่อกำหนดประเภทของงานที่คนต่างด้าวสามารถทำได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้ออกกฎกระทรวงภายในสองปีนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ แต่จนกระทั่งบัดนี้เวลาได้ล่วงเลยเกินกว่า ๔ ปี ซึ่งร่างกฎกระทรวงดังกล่าวอยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งระยะเวลา ๒ ปีที่กฎหมายกำหนดในการออกกฎกระทรวงนั้น เป็นเพียงบทเร่งรัดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในระหว่างที่ยังไม่มีกฎกระทรวง กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนเป็นผู้กำหนดประเภทงานที่คนต่างด้าวสามารถทำได้ แต่ก็มีกรรณการร้องเรียนคัดค้านของสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพบางสาขาที่ไม่ควรกำหนดให้เป็นงานที่คนต่างด้าวทำได้ ควรสงวนไว้สำหรับคนไทยเท่านั้น เช่น

สาขาวิชาชีพด้านการวิศวกร สาขาวิชาชีพด้านการบัญชี เป็นต้น ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการหารือระหว่างกระทรวงแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสมาคมวิชาชีพต่างๆ ในขณะนี้ทราบว่าร่างกฎกระทรวงดังกล่าวได้ผ่านการตรวจพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว ซึ่งจะได้ขอคำยืนยันจากกระทรวงแรงงานในฐานะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

กรณีที่คุณต่างด้าวถือหนังสือเดินทางเข้าประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยเป็นการเข้าประเทศอย่างนักท่องเที่ยวทั่วไปซึ่งสามารถอยู่ในราชอาณาจักรไทยได้ไม่เกิน ๓๐ วัน แต่เข้ามาทำงานบ้านของคนไทย เมื่อครบกำหนดก็กลับประเทศของตนแล้วกลับเข้ามาในประเทศไทยอีกครั้งอย่างนักท่องเที่ยวทั่วไปนั้นซึ่งทำในลักษณะนี้มาเป็นเวลานาน ในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าคนต่างด้าวซึ่งจะขอรับใบอนุญาตทำงานนั้น ต้องมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยมิใช่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ในกรณีนี้เป็นการเข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวและเข้ามาทำงานในราชอาณาจักรไทยย่อมเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีโทษทางอาญา โดยเฉพาะฝ่ายนายจ้างจะมีโทษปรับระหว่าง ๑๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท หากบุคคลดังกล่าวประสงค์จะทำงานในประเทศไทย ผู้เป็นนายจ้างจะต้องดำเนินการแจ้งกระทรวงแรงงานโดยสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวเพื่อขอกำหนดโควตานำเข้าแรงงานประเทศต้นทาง เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจะต้องดำเนินการผ่านบริษัทจัดงานของประเทศต้นทางและต้องผ่านการตรวจโรคตามข้อตกลง (MOU) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศต้นทาง ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการประมาณ ๒๐,๐๐๐ - ๒๓,๐๐๐ บาท นายจ้างไม่สามารถติดต่อแรงงานประเทศต้นทางได้โดยตรง เนื่องจากเป็นเงื่อนไขตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

กรณีที่พบว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมายการทำงานของคนต่างด้าว สามารถแจ้งได้ที่จัดหางานจังหวัดได้โดยตรง

ตามข้อตกลงของประเทศในกลุ่มอาเซียนที่จะรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีเป็นเรื่องหนึ่งที่มีการตกลงกันว่าจะเริ่มในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ กลุ่มประเทศอาเซียน ๑๐ ประเทศ ได้จัดทำข้อตกลงร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) ด้านคุณสมบัติในสาขาอาชีพหลัก เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้าย นักวิชาชีพ แรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถพิเศษได้อย่างเสรีข้อตกลงเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือไปทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ได้อย่างเสรีได้กำหนดครอบคลุมอาชีพ ๗ อาชีพ ได้แก่

๑. อาชีพวิศวกร

๒. อาชีพพยาบาล
๓. อาชีพสถาปนิก
๔. อาชีพการสำรวจ
๕. อาชีพนักบัญชี
๖. อาชีพทันตแพทย์
๗. อาชีพแพทย์

อย่างไรก็ตามในบางสาขาวิชาชีพยังไม่อาจดำเนินการเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีเต็มรูปแบบ เช่น วิชาชีพด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ซึ่งยังไม่สามารถตกลงกันได้ในระยะเอียดในประเด็นของการรับรองคุณสมบัติและมาตรฐานวิชาชีพ

ในการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีนั้น กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงแรงงานได้ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ดำเนินการเจรจาในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งการจัดทำแผนรองรับการดำเนินการของทุกกระทรวง สำหรับภารกิจของกระทรวงแรงงานจะเป็นการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี และภายใต้กฎหมายภายในประเทศคือกฎหมายการทำงานของคนต่างด้าว การเพิ่มศักยภาพและพัฒนาฝีมือแรงงาน การกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงาน การเตรียมการทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ

๒.๒ การสัมมนา

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้จัดสัมมนาเรื่อง “แนวทางการสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียน ตชด.” ระหว่างวันที่ ๒๘ - วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องบอลรูม ๑ ชั้น ๑๑ อาคาร ๑ โรงแรมปรีnce พาเลซ กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวนทั้งสิ้น ๒๐๕ คน ประกอบด้วย

(๑) กรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

(๒) พลตำรวจตรี พลบูรณ์ ชำนาญกุล
ผู้บังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจ
ตระเวนชายแดน

(๓) คณะครูใหญ่และบุคลากรของโรงเรียนตำรวจ
ตระเวนชายแดน จำนวน ๑๘๘ คน และได้รับ

เกียรติจากวิทยากร ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) พันตำรวจโทหญิง อำนวย โอฬารสกุล รองผู้กำกับ ฝ่ายอำนวยการ ๗
กองบังคับการอำนวยการ
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

(๒) นายพี โสชัยยะกุล นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงภายในประเทศ
สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

(๓) นายวินัส สีสุข เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ
หัวหน้ากลุ่มมาตรฐานและระเบียบการทะเบียนราษฎร
สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย

(๔) นายแสน สุรวินญูวร เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
ส่วนการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

(๕) นายสุรพงษ์ กองจันทิก ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ
ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่น
สภาพนาถความ

(๖) นางยินดี ห้วยหงษ์ทอง ผู้จัดการสถานีสัญชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก
สรุปสาระสำคัญการสัมมนา

๑. ประวัติความเป็นมาและข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดย พันตำรวจโทหญิง อำพร โอฬารสกุล รองผู้กำกับ ฝ่ายอำนวยการ ๗ กองบังคับการ อำนวยการ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จัดตั้งครั้งแรก เมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๙ คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านรุ่งที่ ๑ บ้านดอนมหาวัน ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัด เชียงราย ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในความรับผิดชอบ ๑๗๘ โรงเรียน มีครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจำนวน ๑,๖๘๑ คน และมีนักเรียน ๒๓,๕๒๔ คน

วัตถุประสงค์ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

- ประโยชน์ด้านความมั่นคง
- ให้การศึกษา
- พัฒนาเด็กและเยาวชน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง ในวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งตะแบก อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้ พ.ต.ท.หญิง อำพร โอฬารสกุล ประธาน รศ.ดร.ทัศนาศรี บุญทอง สมาชิกวุฒิสภา เรื่องการตรวจหาดีเอ็นเอ เพื่อยืนยันการมีสัญชาติไทยของนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ และนักเรียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน รวมถึงการช่วยเหลือสนับสนุนให้นักเรียนที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ได้เรียนหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล

สัญชาติและสถานะบุคคลของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

- เลขรหัสประจำตัวนักเรียนที่ยังไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก มีนโยบาย ดังนี้

(๑) ใช้อักษร G นำหน้าเลขรหัสของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (๗๒)

(๒) ตัวเลขที่เหลือ ๑๐ หลัก ใช้เลขที่ของ กก.ตชต.หมายเลขต้นสังกัดโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดนนั้น ๆ ๒ หลัก ลำดับ ๒ หลักถัดไปใช้ลำดับที่ของโรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดนในสังกัดนั้น ตามด้วยเลขปีการศึกษาที่จัดเก็บข้อมูล ๒ หลัก และ ๔ หลักสุดท้าย คือเลขลำดับที่ของนักเรียน ตัวอย่างเช่น

* ด.ช.อายุยะ (ไม่มีนามสกุล) นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหม่องก๊วะ สังกัด กก.ตชต.๓๔ ปีที่เข้าศึกษาและจัดเก็บข้อมูล คือ ปีการศึกษา ๒๕๕๔ เป็นนักเรียนลำดับที่ ๔๘๒ ของโรงเรียนนับแต่จัดตั้งเปิดทำการสอนมาถึงปัจจุบัน

การจัดเก็บข้อมูลที่ถูกต้อง คือ G723418540382 ส่วนการจัดเก็บข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง คือ g721115540493 และ 9721115540493

สถานการณ์เรื่องสัญชาติและสถานะบุคคลของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ข้อมูลที่จัดส่งให้กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน)

- กก.ตชด.๓๑ จำนวน ๗ โรงเรียน นักเรียนไม่มีสัญชาติไทย ๒ โรงเรียน (๒๓ คน)
- กก.ตชด.๓๒ จำนวน ๑๒ โรงเรียน นักเรียนไม่มีสัญชาติไทย ๙ โรงเรียน (๒๔๕ คน)
- กก.ตชด.๓๓ จำนวน ๒๑ โรงเรียน นักเรียนไม่มีสัญชาติไทย ๑๖ โรงเรียน (๕๙๐ คน)
- กก.ตชด.๓๔ จำนวน ๒๑ โรงเรียน นักเรียนไม่มีสัญชาติไทย ๑๐ โรงเรียน (๔๑๔ คน)
- กก.ตชด.๔๓ จำนวน ๑๕ โรงเรียน นักเรียนไม่มีสัญชาติไทย ๓ โรงเรียน (๑๒ คน)
- กก.ตชด.๔๔ จำนวน ๑๑ โรงเรียน นักเรียนไม่มีสัญชาติไทย ๖ โรงเรียน (๑๕ คน)

รวมโรงเรียนที่มีเด็กนักเรียนไม่มีสัญชาติไทย ๔๖ โรงเรียน และมีนักเรียนไม่มีสัญชาติไทย ๑,๒๙๙ คน

สรุปสถานการณ์เรื่องสถานะและสิทธิของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและศิษย์เก่า

- ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างขอสถานะ อย่างไรก็ตามสามารถเรียนได้ตลอดตามกำลังความสามารถ

๒. แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ประสบปัญหาสถานะและสิทธิ โดย

๑. พันตำรวจโทหญิง อำพร โอฬารสกุล รองผู้กำกับ ฝ่ายอำนวยการ ๗ กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
๒. นางยินดี ห้วยหงษ์ทอง ผู้จัดการสถานีสัญชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก และคณะครูใหญ่โรงเรียนฯ

โดยมีสาระสำคัญปรากฏ ดังนี้

๑. ร.ต.ท. คัมภีร์ บัวภาเรือง ครูใหญ่ ร.ร.ตชด. บ้านศรีสวัสดิ์ กก.ตชด. ๒๒ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- เด็กนักเรียนเพิ่งเข้าเรียนในระดับชั้นอนุบาล ปรากฏข้อมูลว่าไม่เอกสารแสดงตน และทราบข้อมูลเบื้องต้นว่าบิดาเป็นคนไทย แต่มารดาเป็นชาวกัมพูชา เกิด ณ ประเทศกัมพูชา และไม่มีใบเกิด (สูติบัตร) ปัจจุบันเด็กอายุ ๕ ปี แม่ได้เดินทางกลับไปประเทศกัมพูชา

และไม่สามารถติดต่อได้ สำหรับการให้ความช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านจะดำเนินการให้การรับรองเด็ก แต่ปรากฏว่าสำนักทะเบียนของอำเภอในพื้นที่จะแจ้งความดำเนินคดีกับผู้ใหญ่บ้านในข้อหาแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน เนื่องจากไม่มีเอกสารใดๆ แสดงต่อเจ้าหน้าที่

๒. ตัวแทนครูใหญ่ กก.ตชด. ๑๔ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- เด็กนักเรียนไม่มีสถานะบุคคล เนื่องจากบิดาและมารดาเป็นคนสัญชาติพม่าถือหนังสือเดินทาง (Passport) เข้ามาในประเทศไทย เกิดที่จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓

๓. ร.ต.ท. สุภาพ จันทรแก้ว ครูใหญ่ ร.ร.ตชด. บ้านท่ากุ่ม กก.ตชด.๑๑

อำเภอเมือง จังหวัดตราด

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- (๑) ที่ผ่านมามีการดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียนเด็กนักเรียนที่ไม่มีสถานะจำนวนหลายครั้ง แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าตัวเลขจำนวนเด็กที่ประสบปัญหาสถานะเพิ่มขึ้น โดยจำนวนตัวเลขจะมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เนื่องจากมีการอพยพเคลื่อนย้ายของบุคคลเข้ามาในพื้นที่อยู่ตลอดเวลา
- (๒) ปัจจุบันโรงเรียนทราบข้อมูลกรณีปัญหาเกี่ยวกับตัว G , g และ เลข 9 แล้ว

๔. ด.ต. อติเทพ สง่าแรง ครูใหญ่ ร.ร.ตชด. อาชีวศึกษาเชียงราย - พะเยา

กก.ตชด. ๓๒ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- มีเด็กนักเรียนในโรงเรียนประสบปัญหาสถานะ จำนวน ๗ คน โดยแบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ
 - (๑) ครูได้พาเด็กไปติดต่อทางอำเภอเชียงของ โดยอำเภอแจ้งว่าเป็นบุคคลไม่มีสัญชาติไทย
 - (๒) มารดาต้องโทษจำคุกและเด็กเกิดในคุก โดยฝากให้ญาตินำออกมาเลี้ยงดูภายนอก โดยมีผู้ให้ความช่วยเหลือรับเป็นบุตรบุญธรรม ภายหลังติดต่อกลับไปตำมารดา แต่ปรากฏว่าไม่อยู่ในคุกแล้ว อีกทั้ง ไม่สามารถติดต่อได้
 - (๓) เด็กที่เข้ามาศึกษาที่โรงเรียน โดยจะต้องได้รับการรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน และครูใหญ่ ร.ร.ตชด.

๕. ร.ต.อ. ไสว อัครพันธ์ ครูใหญ่ ร.ร.ตชด. บ้านโป่งลึก กก.ตชด. ๑๔

อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- เด็กนักเรียนต้องมีสถานะเป็นบุคคลประเภทศูนย์ (๐) เนื่องจากพ่อแม่ซึ่งได้รับสัญชาติไทย (เลข ๑๓ หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข ๕) แต่ไม่เคยไปติดต่อทางทะเบียนของอำเภอเพื่อดำเนินการเรื่องสัญชาติให้กับบุตร ส่งผลทำให้บุตรไม่มีเอกสารหลักฐานแสดงตน

๖. ร.ต.อ. วันชัย กุลโสภณ ครูใหญ่ ร.ร.ตชด. บ้านถ้ำหิน กก.ตชด. ๑๓
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- (๑) การดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ผ่านมา ประกอบด้วย การเป็นธุระพาไปติดต่อสำนักทะเบียนที่อำเภอในท้องที่ การให้คำแนะนำในเรื่องเอกสารหลักฐาน รวมทั้ง การช่วยส่งเอกสารหลักฐานไปให้ทางอำเภอ พร้อมนี้ ได้เคยเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับเรื่องสัญชาติร่วมกับอำเภอในพื้นที่ โดยการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ผ่านมา ได้รับสถานะทะเบียนแล้ว ๑๗๔ ราย ซึ่งรวมทั้งเด็กที่จบการศึกษาแล้วและกำลังศึกษาอยู่
- (๒) การดำเนินการเรื่องสถานะบุคคลในพื้นที่จังหวัดราชบุรี มีการดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้
 - (๒.๑) รัฐบาลมีนโยบายในการจัดการปัญหาสถานะบุคคล โดยจังหวัดและอำเภอ จะจัดอำเภอเคลื่อนที่เข้าไปช่วยอำนวยความสะดวกประชาชนในพื้นที่
 - (๒.๒) กองร้อยในพื้นที่รับทราบนโยบายการจัดการปัญหาสถานะบุคคลจากกองบัญชาการฯ และประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง สำนักทะเบียนของอำเภอ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่างๆ และประสานงานไปยังโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดนที่มีกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้โรงเรียนกับสำนักทะเบียน กำหนดวัน เวลา ในการเข้าไปดำเนินการด้านสถานะบุคคลในแต่ละพื้นที่
 - (๒.๓) กรณีการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานและพยานต่างๆ ทางอำเภอจะมีการประชุมร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นประจำ เกี่ยวกับข้อมูลรายการของบุคคลซึ่งไม่มีสถานะทางทะเบียน จากนั้น อำเภอจะแจ้งผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้นำข้อมูลกลับมาประชาสัมพันธ์ลูกบ้านของตนว่าบุคคลใดจะต้องเตรียมเอกสารหลักฐานหรือพยานใดบ้าง เพื่อประกอบในการยื่นคำร้องเมื่อมีโครงการอำเภอเคลื่อนที่เข้าไปในพื้นที่ต่อไป ซึ่งในส่วนนี้เองโรงเรียนก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยจัดเตรียมเอกสารและพยานหลักฐานให้นักเรียน

๗. ตัวแทนครูใหญ่ กก.ตชด. ๓๔ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- (๑) การจัดอำเภอเคลื่อนที่เข้าไปดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่มีประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดตากส่วนใหญ่

เป็นถิ่นทุรกันดาร ดังนั้น การเดินทางไปติดต่อกับอำเภอค่อนข้างยากลำบาก อีกทั้งการเดินทางออกนอกพื้นที่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ที่พัก รวมทั้งค่าอาหาร ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยากจน จึงไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนดังกล่าว

- (๒) การจัดอำเภอเคลื่อนที่เข้าไปดำเนินการในพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากการเดินทางเข้าไปในพื้นที่ที่มีความยากลำบากมาก อีกทั้ง บางพื้นที่ยังต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางหลายวัน เช่น รร.ตชด.เลตองคุ รร.ตชด.หม่องกัว เป็นต้น
- (๓) กรณีต้องหาพยานเพื่อรับรองบุคคล ปรากฏว่ามีการเรียกร้องค่าจ้าง ค่าอาหาร และค่าเดินทาง ซึ่งพบว่าประชาชนไม่สามารถเป็นธุระจัดการเรื่องดังกล่าวได้ทั้งหมด
- (๔) การให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียน ครูใหญ่กลายเป็นหนึ่งในพยานร่วมเพื่อรับรองเด็กนักเรียน และหลายครั้งมีปัญหาเกี่ยวกับทางทะเบียนของอำเภอในประเด็นที่ทางอำเภอมองว่าครูใหญ่ดำเนินการก้าวก่ายอำนาจหน้าที่ของทางทะเบียนราษฎรมากเกินไป โดยมองว่าการให้ความช่วยเหลือเคลือบแฝงไว้ด้วยเรื่องของผลประโยชน์
- (๕) สาเหตุที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลไม่มีสถานะทางทะเบียนที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ในอดีตมีประชาชนจำนวนที่หลบหนีการเข้ารับราชการทหาร และปล่อยให้ระยะเวลาผ่านไปยาวนานโดยไม่ได้กลับมาเรียกร้องสถานะของตน เนื่องจากกลัวความผิด ดังนั้น ประชากรในรุ่นลูกหลานจึงไม่ได้รับสถานะไปด้วย

๘. ร.ต.อ. สมชีพ บัวชุม ครูใหญ่ ร.ร.ตชด. ตะโกปิดทอง กก.ตชด. ๑๓

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- ข้อมูลพื้นฐานของเด็กนักเรียนในโรงเรียนตะโกปิดทองส่วนใหญ่เป็นบุคคลบนพื้นที่สูง สัญชาติกระเหรี่ยง ปัญหาที่พบในพื้นที่ คือ กรณีการหาพยานบุคคลเพื่อรับรองบุคคล เช่น ครูใหญ่ ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลที่เชื่อถือได้ เพื่อประกอบการยื่นคำร้องนั้น พบว่ามีการเรียกค่าจ้างในการเซ็นรับรองบุคคล โดยจะเรียกเก็บค่าจ้างเป็นรายหัว ราคาประมาณ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาทต่อราย

๙. นายรัชพล ครูเจริญ ผู้แทนศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านดินดอย

กก.ตชด.๓๔ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- (๑) นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนใน กก.ตชด. ๓๔ ประสบปัญหาสถานะที่มีความใกล้เคียงกันมาก เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวกระเหรี่ยง โดยสามารถแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

มายาวนานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และอีกหนึ่งกลุ่มคือชนกลุ่มน้อยจากประเทศเพื่อนบ้าน (พม่า) ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็กลุ่มที่ลี้ภัยสงครามเข้ามา หรือกลุ่มที่อพยพเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย

- (๒) ที่ผ่านมารองเรียนได้มีการสำรวจจัดทำข้อมูลนักเรียนตามที่ฝ่ายทะเบียนมีหนังสือสั่งการ และได้พานักเรียนไปติดต่อขึ้นทะเบียนเพื่อทำประวัติบุคคล โดยเด็กส่วนใหญ่ได้รับบัตรบุคคลซึ่งไม่มีสถานะทางทะเบียน (บุคคลประเภทศูนย์ (๐) อย่างไรก็ตาม มีเด็กอพยพเข้ามาใหม่ทุกปีทำให้ตัวเลขที่ทำการสำรวจไม่นิ่ง

๑๐. ด.ต. ทองสิน เกตุลา ครูใหญ่ ร.ร.ตชด. บ้านย่านซื่อ กก.ตชด. ๑๔

อำเภออุบลูบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ ร.ต.อ. มังกร มั่นทนา

รอง ผบ.ร้อย ตชด. ๓๓๒ กก.ตชด. ๓๓

ปัญหาสถานะของนักเรียน / การให้ความช่วยเหลือ/ ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

- (๑) เด็กนักเรียนประสบปัญหาสิทธิด้านต่าง ๆ เช่น ถูกเรียกเก็บเงินค่ารักษาพยาบาล และกลัวถูกจับกุมเมื่อต้องเดินทางออกนอกพื้นที่
- (๒) ครูใหญ่ประสบปัญหาการเซ็นรับรองเอกสารให้แก่เด็ก ซึ่งโดยส่วนใหญ่อำเภอจะเป็นผู้จัดเตรียมเอกสารข้อมูลทั้งหมด และบางครั้งพบว่าข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริง

สรุปข้อมูลจากกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ประสบปัญหาสถานะและสิทธิในเบื้องต้นว่า จากข้อมูลที่ได้รับทราบจากคณะครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนผู้เข้าร่วมสัมมนาฯ แล้วนั้น ในชั้นนี้สามารถจำแนกกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีปัญหาสถานะบุคคลได้ จำนวน ๕ กลุ่ม ประกอบด้วย

๑. กลุ่มเด็กที่มีสัญชาติไทย แต่เอกสารหลักฐานการแสดงตนยังไม่เรียบร้อย
๒. กลุ่มเด็กที่จะได้สัญชาติไทยตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓
๓. กลุ่มเด็กที่จะได้รับสัญชาติไทยภายหลังการเกิด
๔. กลุ่มบุคคลตามมาตรา ๒๓ ของพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑
๕. กลุ่มอื่นๆ ซึ่งจะได้รับสิทธิแค่บางประการ แต่ไม่ได้สัญชาติไทย

๓. การบรรยายหัวข้อ “นโยบายการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล”

โดย นายพี โลชัยกุล นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
ชำนาญการ สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงภายในประเทศ
สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญปรากฏ
ดังนี้

๑) ชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์/ผู้หลบหนีเข้าเมือง
ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในไทย
สามารถแบ่งเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

- ๑.๑. กลุ่มกลุ่มชาติพันธุ์ที่คณะรัฐมนตรีมีมติรับรองสถานะให้อยู่อาศัยอย่างถาวร
- ๑.๒. ชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์/ผู้หลบหนีเข้าเมือง ที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวเพื่อรอการ
แก้ปัญหา (๑.๑. - ๑.๒ นโยบายในการแก้ไขปัญหา คือ ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะ
และสิทธิของบุคคล (มติ ครม. ๑๘ ม.ค. ๔๘) และหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะ
๑๘ กลุ่ม ยกเว้นมอแกน (มติ ครม. ๗ ธ.ค. ๕๓) นอส./สมช. เป็นฝ่ายเลขานุการ
- ๑.๓. กลุ่มที่มีปัญหาความมั่นคงและทางราชการมีนโยบายดูแลเป็นการเฉพาะ
 - (๑) แรงงานต่างด้าว หลบหนีเข้าเมือง ๓ สัญชาติ ในระบบผ่อนผัน
(นโยบาย : ยุทธศาสตร์การบริหาร แรงงานต่างด้าวทั้งระบบ (มติ ครม. ๒ มี.ค. ๔๗)
และมาตรการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ๒๖ เม.ย. ๕๔
กบร./รง. เป็นฝ่ายเลขานุการปราบปรามจับกุม)
 - (๒) ผู้หนีภัยการสู้รบจากพม่า โรฮิงยา , เกาหลีเหนือ
(นโยบาย : นโยบาย/มาตรการ เฉพาะ สภา มช. สมช.)

๑.๔ กลุ่มหลบหนีเข้าเมืองอื่น ๆ กรณีทั่วไป เช่น กลุ่มที่ไม่มาต่อวีซ่า

(นโยบาย : ปรามปรามและจับกุมตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒
ตำรวจ โดยสำนักงานตำรวจเป็นฝ่ายรับผิดชอบ)

๒) กลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะในประเทศไทย

๒.๑ กลุ่มคนไทยที่ตกสำรวจ ชาวไทยภูเขา, บุคคลบนพื้นที่สูง (๔ แสนคน)

(นโยบาย : การลงรายการสัญชาติไทยตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคล ในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยมีนายอำเภอเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการลงรายการสัญชาติไทย)

๒.๒ กลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะในประเทศไทยกลุ่มที่ลักลอบเข้าเมืองหรืออพยพมาจากประเทศอื่น (๓ ล้านคน)

๓) ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่

๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘

๓.๑ กรอบแนวความคิด

(๑) อยู่บนพื้นฐานความจริง

(๒) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม

(๓) มีฐานข้อมูลชัดเจน/ มีเอกสารแสดงตน เพื่อใช้สิทธิขั้นพื้นฐาน

(๔) ประกอบด้วยความสมดุลของ ๓ ส่วน คือ

- ความมั่นคงของชาติ

- ความมั่นคงของมนุษย์

- สิทธิมนุษยชน

(๕) สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ

(๖) เคารพสิทธิขั้นพื้นฐาน

๓.๒ วัตถุประสงค์

(๑) เร่งรัดการกำหนดสถานะที่เหมาะสม

(๒) คุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน

(๓) ปรับทัศนคติเจ้าหน้าที่ สร้างหลักประกันในการปฏิบัติ และลดโอกาสแสวงหาผลประโยชน์

(๔) ป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่

๓.๓ ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ประกอบด้วย

(๑) ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ (รับผิดชอบโดยกระทรวงมหาดไทย)

(๑.๑) สำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติ/เอกสารแสดงตน

(๑.๒) แก้ไขและปรับปรุงหลักเกณฑ์/การพิจารณากลับกรงคำร้อง

(๑.๓) กำหนดกรอบการพิจารณากำหนดสถานะ

(๑.๔) แนวทาง “ให้ก่อนถอนทีหลัง”

(๑.๕) กระจายอำนาจลงพื้นที่

(๑.๖) ตั้งคณะกรรมการพิจารณาคำร้อง/ ให้ภาควิชาการและ NGOs เข้าร่วม

(๒) ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐาน

(โดยกระทรวงกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงยุติธรรม)

(๒.๑) การศึกษา : ภาคบังคับ มติคณะรัฐมนตรี ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

(๒.๒) สาธารณสุข :

- ใบรับรองการเกิด (พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๕๑)

- หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (มติคณะรัฐมนตรี ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓)

- หลักสิทธิมนุษยชน - มนุษยธรรม

(๒.๓) การทำงาน : ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๑๕๕๑

(๒.๔) การเดินทาง : เดินทางได้ภายในเขตควบคุม

(๓) ยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันการเข้ามาใหม่

(โดยกระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย)

(๓.๑) ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านพัฒนาคนและชุมชนตามแนวชายแดน

(๓.๒) สนับสนุนให้องค์กรระหว่างประเทศเข้าไปช่วยเหลือประเทศต้นทาง

(๓.๓) เข้มงวดในการป้องกัน สกัดกั้น และควบคุมทางทะเบียน

(๔) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

ดำเนินการโดย : คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการจัดการปัญหาสถานะ

และสิทธิบุคคล (นอส.) โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน

มีอนุกรรมการ จำนวน ๒ คณะ ประกอบด้วย

๑. คณะอนุกรรมการอำนวยการประสานงานกำกับดูแลและติดตาม
ประเมินผลยุทธศาสตร์ โดยมีเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ
เป็นประธาน
๒. คณะอนุกรรมการอำนวยการกำกับดูแลการสำรวจเพื่อจัดทำ
เอกสารแสดงตนและเร่งรัดให้สถานะตามยุทธศาสตร์ มืออึดปี
กรรมการปกครอง เป็นประธาน

๔) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ : หลักเกณฑ์การกำหนดสถานะกลุ่มเป้าหมาย
ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล (๔ ประเภท)

๔.๑ ประเภทที่อาศัยอยู่มานาน

นโยบายการจัดการปัญหาสถานะ :

(๑) การกำหนดสถานะชนกลุ่มน้อย - กลุ่มชาติพันธุ์ ๑๔ กลุ่ม ให้ใช้หลักเกณฑ์ใหม่
ตามมติคณะรัฐมนตรี (ให้อาศัยอยู่ถาวร) ยกเว้นชาวมอแกน ให้คงใช้หลักเกณฑ์เดิม

(๒) อนุมัติเพิ่มเติม ๕ กลุ่ม คือให้สถานะอาศัยอยู่ถาวรแก่กลุ่มบุคคล ดังนี้

- ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (อพยพมาหลัง ๙ มี.ค. พ.ศ. ๒๕๑๙)
- บุคคลและชุมชนบนพื้นที่สูง (อพยพมาหลัง ๓ ต.ค. พ.ศ. ๒๕๒๘)
- ชาวลาวอพยพ
- ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชา
- ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย (อพยพมาหลัง ๙ มี.ค. พ.ศ. ๒๕๑๙)

สถานะที่จะได้รับสำหรับกลุ่มบุคคลประเภทอาศัยอยู่มานาน :

กรณีที่ ๑ : มีเชื้อสายไทย สามารถแปลงสัญชาติเป็นไทยและบุตรก็จะได้รับสัญชาติ
ไทยด้วย โดยมีหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะ ดังนี้

- (๑) ภูมิลำเนาทางทะเบียนต่อเนื่อง
- (๒) กรณีบุตรต้องมีหลักฐานการเกิดในไทย
- (๓) สามารถพูดและเข้าใจในภาษาไทย
- (๔) ไม่มีหลักฐานการมีและการใช้สัญชาติอื่น
- (๕) มีความจงรักภักดี และมีความประพฤติดี

กรณีที่ ๒ : ไม่มีเชื้อสายไทย จะได้รับสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย
โดยบุตรจะสามารถได้รับสัญชาติไทย โดยมีหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะ ดังนี้

- (๑) ไม่สามารถกลับประเทศต้นทางได้
- (๒) บุตรต้องชื่อในระบบทะเบียน
- (๓) ไม่มีหลักฐานการมีและการใช้สัญชาติอื่น
- (๔) ประกอบอาชีพสุจริต
- (๕) อาศัยอยู่ต่อเนื่อง ๑๐ ปี (อพยพเข้ามาถึง ๑๘ มกราคม ๒๕๓๘)
- (๖) สามารถพูดและฟังภาษาไทยเข้าใจ
- (๗) มีความจงรักภักดี และไม่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อสังคม

กรณีที่ ๓ : เกิดไทย ได้รับสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ

(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

กรณีที่ ๔ : มิได้เกิดในไทย ได้รับสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

๔.๒ ประเภทเด็กและบุคคลที่กำลังศึกษาและจบการศึกษา แล้วแต่ไม่มีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะ ดังนี้

- (๑) มีชื่อในระบบทะเบียน
- (๒) จบระดับปริญญาตรี (ถึงวันที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติยุทธศาสตร์ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘)
- (๓) ภูมิลำเนาต่อเนื่อง อาศัยอยู่ ๑๐ ปี (อพยพเข้ามาถึง ๑๘ มกราคม ๒๕๓๘)
- (๔) ไม่ปรากฏการมีและการใช้สัญชาติอื่น
- (๕) หากไม่จบปริญญาตรีให้ขอสถานะตามบิดา มารดา
- (๖) จงรักภักดี ประพฤติดี

- กรณีที่เกิดไทยได้รับสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ

(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

- กรณีที่มิได้เกิดในไทยได้รับสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

๔.๓ ประเภทบุคคลไร้รากเหง้า

กรณีที่ ๑ : บุตรของคนต่างด้าวเกิดในไทยและถูกบุพการีทอดทิ้ง (ได้รับสัญชาติไทย) โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- (๑) มีชื่อในระบบทะเบียนที่สำรวจในห้วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒
- (๒) เกิด - อาศัยอยู่ ๑๐ ปี : มีหนังสือรับรองการเกิด-สูติบัตร - หนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้าจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและมนุษย์
- (๓) ประพฤติดี

กรณีที่ ๒ : บุตรของคนต่างด้าวมิได้เกิดในไทยและถูกบุพการีทอดทิ้ง (ได้รับสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย) โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- (๑) มีชื่อในระบบทะเบียนที่สำรวจในห้วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒
- (๒) เกิด - อาศัยอยู่ ๑๐ ปี : มีหนังสือรับรองการเกิด-สูติบัตร - หนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้าจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและมนุษย์
- (๓) อาศัยอยู่ต่อเนื่อง ๑๐ ปี (อพยพเข้ามาถึง ๑๘ มกราคม ๒๕๓๘)
- (๔) ประพฤติดี

๔.๔ ประเภทบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนแก่ประเทศ (ต้องมาแสดงตัว)

กรณีเกิดในไทย ได้รับสัญชาติไทย โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- (๑) เกิดในไทย/ภูมิลำเนาต่อเนื่อง
- (๒) ไม่ปรากฏการมีและการใช้สัญชาติอื่น
- (๓) พูดและเข้าใจภาษาไทย
- (๔) ทำคุณประโยชน์
- (๕) จงรักภักดี ประพฤติดี ประกอบอาชีพสุจริต
- (๖) มีผลงาน ความรู้ ความเชี่ยวชาญเป็นที่ประจักษ์และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ในสาขาต่าง ๆ ดังนี้ ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา กีฬา วิทยาศาสตร์ สาขาที่ขาดแคลน หรือสาขาอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด

กรณีมิได้เกิดในไทย ได้รับสถานะต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- (๑) เกิดในไทย/ภูมิลำเนาต่อเนื่อง
- (๒) ไม่ปรากฏการมีและการใช้สัญชาติอื่น
- (๓) อาศัยอยู่ต่อเนื่อง ๑๐ ปี (อพยพเข้ามาถึง ๑๘ มกราคม ๒๕๓๘)
- (๔) พูดและเข้าใจภาษาไทย
- (๕) ทำคุณประโยชน์
- (๖) จงรักภักดี ประพฤติดี ประกอบอาชีพสุจริต

๕) ร่างยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ

กลุ่มเป้าหมาย : บุคคล ๔ ประเภท

- (๑) ชนกลุ่มน้อย/ กลุ่มชาติพันธุ์ที่คณะรัฐมนตรีมีมติรับรองสถานะให้อยู่อาศัยอย่างถาวร
- (๒) ชนกลุ่มน้อย /กลุ่มชาติพันธุ์ ที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวเพื่อรอการแก้ไขปัญหา
- (๓) มีปัญหาความมั่นคงและทางราชการมีนโยบายดูแลเป็นการเฉพาะ

(๔) กลุ่มหลบหนีเข้าเมืองอื่น ๆ กรณีทั่วไป (เช่น กลุ่มที่ไม่มาต่อวีซ่า)

ยุทธศาสตร์ย่อย : ๔ ยุทธศาสตร์

(๑) การจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในประเทศไทย

(๒) ยุทธศาสตร์การป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้ามาใหม่

(๓) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้าง ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อป้องกันและแก้ไข

ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง

(๔) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

ขั้นตอนการดำเนินการ :

(๑) คณะกรรมการนโยบายของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งมีเลขาธิการ สมช. เป็นประธาน เห็นชอบ (๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

(๒) สภาความมั่นคงแห่งชาติซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธานให้ความเห็นชอบ (๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕)

(๓) คณะรัฐมนตรีพิจารณา (ประมาณเดือนเมษายน ๒๕๕๕) เมื่อ ครม.เห็นชอบแล้ว การทบทวนยุทธศาสตร์ให้ส่วนราชการดำเนินการตามแผนเดิมไปพลางก่อน จนกว่าการจัดตั้งกลไกบริหารจัดการทุกระดับจะแล้วเสร็จและมีแผนรองรับชัดเจน

(๔) ให้ กอ.รมน.ประสานการปฏิบัติและติดตามประเมินผลทุก ๖ เดือน เพื่อนำไปสู่การทบทวนยุทธศาสตร์ ทุก ๒ ปี

๖) พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕

(๑) ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

(๒) มาตรา ๓ เพิ่มนิยามคำว่า “คนไทยพลัดถิ่น” หมายถึง ผู้มีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของไทยในอดีต ซึ่งปัจจุบันผู้นั้นมิได้ถือสัญชาติอื่น และได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในไทยระยะเวลาหนึ่ง โดยได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๓) คณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นฯ ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน และมีผู้แทนกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ตำรวจ และผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกิน 7 คน เป็นกรรมการ

(๔) นอกจากนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสืบสายโลหิตตาม กม.สัญชาติ กำหนดให้บุตรคนไทย พลัดถิ่นที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด โดยพ.ร.บ.นี้ ที่ไม่ได้ถือสัญชาติอื่น หรือได้สัญชาติไทยแล้ว ก็จะได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย

๔) การบรรยาย หัวข้อ “กฎหมายสัญชาติและการได้มาซึ่งสัญชาติ”

โดย นายวินัส สีสุข เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ

หัวหน้ากลุ่มมาตรฐานและระเบียบการทะเบียนราษฎร

สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย

กฎหมายว่าด้วยสัญชาติกับการแก้ไขปัญหาสัญชาติ

๑. นอกจากกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติภายใน ประเทศแล้ว มีกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทย ได้ลงนามจะปฏิบัติตาม ดังนี้

- ๑.๑ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๘๙ ซึ่งประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนไว้ ๓ ข้อ คือ ข้อ ๗ ข้อ ๑๔ และข้อ ๒๒ โดยปัจจุบันได้ ดำเนินการถอนข้อสงวนข้อที่ ๗ แล้ว

๑.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ (ICCPR) ข้อ ๒๔ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- (๑) เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะ แห่งผู้เยาว์ในส่วนของครอบครัวของตน สังคมและรัฐโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด

(๒) เด็กทุกคนย่อมมีหลักฐานทางทะเบียนทันทีที่ถือกำเนิดและย่อมได้รับการตั้งชื่อ

(๓) เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ

๒. พระราชบัญญัติสัญชาติของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีจำนวน ๓ ฉบับ ดังนี้

๒.๑ ฉบับที่ ๑ : พ.ศ. ๒๔๕๖

๒.๒ ฉบับที่ ๒ : พ.ศ. ๒๔๙๕

๒.๓ ฉบับที่ ๓ : พ.ศ. ๒๕๐๘ มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้วจำนวน ๔ ครั้ง คือ

(๑) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๔) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕

๓. การได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

๓.๑ วิวัฒนาการเกี่ยวกับสถานะและสัญชาติของบุคคลมีที่มาจากสถานการณ์ด้านความมั่นคง โดยสถานการณ์ด้านความมั่นคงดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสถานะบุคคล และสัญชาติตลอดมา

๓.๒ การได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสายโลหิต

(๑) โดยการเกิดตามหลักสืบสายโลหิตจากบิดาตามกฎหมายและบิดาที่ได้รับการพิสูจน์ตามข้อเท็จจริง

(๒) โดยการเกิดตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดา

๓.๓ การได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน

(๑) เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยไม่เข้าข้อยกเว้น กล่าวคือ มีจุดเกาะเกี่ยวกับราชอาณาจักรไทย และเกิดในประเทศไทยก่อนปี พ.ศ. ๒๕๓๔

(๒) ข้อยกเว้นการได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดน (ม.๗ ทวิ และ ม.๘)

* มาตรา ๗ บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

(๑) ผู้เกิดโดยบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย

(สำหรับบิดามารดาตามมาตรา ๗ (๑) ต้องเป็นบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย

กรณีมารดา คือแม่ที่คลอดบุตรออกมา บุตรจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทยก็ได้

แต่มารดาต้องได้สัญชาติไทยก่อนที่บุตรจะเกิด (พิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่ง)

กรณีบิดา บิดาที่ชอบโดยกฎหมาย กฎหมายแพ่งได้วางหลักในการพิจารณาไว้ ดังนี้

- จดทะเบียนสมรสกับแม่เด็ก

- จดทะเบียนรับรองบุตร โดยต้องได้รับความยินยอมจากบุตรและแม่เด็ก

- ร้องต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งเป็นพ่อของเด็ก กรณีนี้การตรวจดีเอ็นเอมีผลต่อการพิจารณาเป็นอย่างมาก
- (๒) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ยกเว้นบุคคลตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคหนึ่ง คำว่าบิดาตาม (๑) ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นบิดาของผู้เกิดตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง แม้ผู้นั้นจะมีได้จดทะเบียนสมรสของผู้เกิดและมีได้จดทะเบียนรับรองผู้เกิดเป็นบุตรก็ตาม
- (๓) ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร มีการออกประกาศคณะปฏิวัติ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ (ปว. ๓๓๗) ส่งผลให้เกิดกรณีการถอนสัญชาติ ทำให้บุคคลบางกลุ่มเสียสัญชาติไทยโดยผลทางกฎหมายทันที โดยประกาศฉบับดังกล่าวได้มีผลอยู่กว่า ๒๐ ปี จากนั้นได้มีการยกเลิก โดยนำสาระสำคัญของเรื่องดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๗ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ แทน
- (๔) กฎกระทรวงพิสูจน์ลูกพ่อไทย
 - ๔.๑ ผู้ยื่นคำขอ ได้แก่ ผู้เกิด หรือผู้มีส่วนได้เสีย
 - ๔.๒ สถานที่ขอ ได้แก่ อำเภอ สำนักงานเขต สถานทูตหรือสถานกงสุลไทย ตามภูมิลำเนาของผู้ยื่นคำขอ
 - ๔.๓ หลักฐาน ได้แก่ รูปถ่าย 2 นิ้ว/ หลักฐานทะเบียนราษฎรของบิดาและบุตร (ถ้ามี) /หลักฐานอื่นที่ราชการออกให้ (ต้องมีรูปถ่าย) หรือผลตรวจ DNA
 - ๔.๔ พยานบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลความสัมพันธ์ฯ
 - ๔.๕ ขั้นตอนการพิสูจน์ลูกพ่อไทย
 - (๑) พนักงานเจ้าหน้าที่รับคำขอพร้อมหลักฐานให้ออกใบตอบรับแก่ผู้ขอ และต้องพิจารณาเรื่องให้เสร็จ ภายใน ๓๐ วัน หากพิจารณาไม่ทันเวลาให้ขยายได้อีก ๓๐ วันแต่ต้องแจ้งผู้ยื่นคำขอทราบก่อน
 - (๒) ถ้าคำขอและหลักฐานเอกสารไม่ถูกต้องหรือไม่ครบ ให้แจ้งผู้ยื่นคำขอภายใน ๑๕ วันนับแต่ได้รับเรื่อง
 - (๓) ถ้ามีผลตรวจ DNA ไม่ต้องสอบสวนบุคคลนำเชื้อถือถ้าผ่าน ให้ออกหนังสือรับรองผลเป็นหลักฐาน
- (๕) การพิจารณาสัญชาติโดยการเกิด : มีสัญชาติไทย/ ไม่มีสัญชาติไทย สามารถสรุปได้ ดังนี้

<u>แม่ไทย (จด/ไม่จดทะเบียนสมรส) กับ</u>		
พ่อไทย	เกิดใน/นอก	ลูกไทย ม.๗ (๑)
พ่อต่างด้าว	เกิดใน/นอก	ลูกไทย ม.๗ (๑)

พ่อไร้สัญชาติ	เกิดใน/นอก	ลูกไทย ม.๗ (๑)
<u>พ่อไทย (จดทะเบียนสมรส) กับ</u>		
แม่ไทย	เกิดใน/นอก	ลูกไทย ม.๗
แม่ต่างด้าว	เกิดใน/นอก	ลูกไทย ม.๗ (๑)
แม่ไร้สัญชาติ	เกิดใน/นอก	ลูกไทย ม.๗ (๑)
<u>พ่อไทย (ไม่ได้จดทะเบียนสมรส)</u>		
แม่ไทย	เกิดใน/นอก	ลูกไทย ม.๗ (๑)
แม่ต่างด้าว	เกิดใน	ลูกไทย ม.๗ (๒)
แม่ต่างด้าว	เกิดนอก	พิสุจน์ ลูกไทย ม.๗ (๑)
แม่ต่างด้าว	เกิดนอก	ไม่พิสุจน์ ลูกไม่ได้ไทย
แม่ไร้สัญชาติ	เกิดใน	ลูกไทย ม.๗ (๒)
แม่ไร้สัญชาติ	เกิดนอก	พิสุจน์ ลูกไทย ม.๗ (๑)
แม่ไร้สัญชาติ	เกิดนอก	ไม่พิสุจน์ ลูกไม่ได้ไทย
<u>พ่อต่างด้าว (มีใบสำคัญ)</u>		
แม่ต่างด้าว (มีใบสำคัญฯ)	เกิดใน	ลูกไทย ม.๗ (๒)
แม่ต่างด้าว (มีใบสำคัญฯ)	เกิดนอก	ลูกไม่ได้ไทย
แม่ต่างด้าว (ไม่มีใบฯ)	เกิดใน/นอก	ลูกไม่ได้ไทย ม.๗ ทวิ
แม่ไร้สัญชาติ	เกิดใน/นอก	ลูกไม่ได้ไทย ม.๗ ทวิ
<u>พ่อต่างด้าว (ไม่มีใบสำคัญ)</u>		
แม่ต่างด้าว (มีใบสำคัญฯ)	เกิดใน/นอก	ลูกไม่ได้ไทย ม.๗ ท
แม่ต่างด้าว (ไม่มีใบฯ)	เกิดใน/นอก	ลูกไม่ได้ไทย ม.๗
แม่ไร้สัญชาติ	เกิดใน/นอก	ลูกไม่ได้ไทย ม.๗ ทวิ

๕) กิจกรรมกลุ่มย่อย จำนวน ๔ กลุ่ม

กลุ่มย่อยที่ ๑ :

“การสืบค้นข้อมูล ข้อเท็จจริง”

โดย นางยินดี ห้วยหงษ์ทอง ผู้จัดการสถานีสัญชาติ
มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก รายละเอียดปรากฏ ดังนี้

๑. สาระสำคัญของการสืบค้นข้อมูล ข้อเท็จจริง :

๑. การสืบค้นข้อมูล ข้อเท็จจริง เป็นกระบวนการสำคัญลำดับแรกในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียน เนื่องจากจะช่วยให้สามารถจำแนกข้อมูลบุคคลในเบื้องต้น และนำไปสู่กระบวนการจัดการด้านสถานะของบุคคลตามช่องทางและหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป
๒. รายละเอียดของข้อมูล ข้อเท็จจริง ของแต่ละบุคคลที่สืบค้นได้ ทั้งจากพยานเอกสารหรือพยานบุคคลล้วนเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการยื่นคำร้องต่าง ๆ ต่อทางสำนักทะเบียนท้องที่เพื่อการจัดการปัญหาสถานะบุคคลต่อไป
๓. การสืบค้นข้อมูลต้องให้ความสำคัญทั้งข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและข้อมูลที่เป็นความจริง
๔. กรณีที่ข้อมูลในบางเรื่องไม่มีความชัดเจนหรือไม่สามารถหาข้อเท็จจริงได้ เช่น ไม่ทราบวันเกิดเมื่อปีใดนั้น กรณีดังกล่าวควรใช้การเทียบเคียงอายุกับเด็กในวัยเดียวกัน เป็นต้น
๕. การสืบค้นข้อมูลต้องให้ความสำคัญกับเอกสารที่ทางราชการออกให้ในลำดับแรก เช่น บัตรต่าง ๆ ที่บุคคลใช้แสดงตนต่างๆ ใบแจ้งเกิด เป็นต้น
๖. การซักถามพยานบุคคล พยานต้องเป็นบุคคลที่เชื่อถือได้ เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้รู้เห็นการเกิด หรือครูใหญ่ เป็นต้น
๗. กรณีการให้ปากคำต่อทางอำเภอต้องเป็นไปตามตามข้อมูล ข้อเท็จจริงที่สืบค้นได้อีกทั้ง ก่อนเซ็นรับรองเอกสารใด ๆ ต้องตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลให้มีความถูกต้องตามความเป็นจริงก่อนการรับรองทุกครั้ง
๘. กรณีการสืบค้นข้อมูล ข้อเท็จจริง ต้องดำเนินการเพิ่มเติมจนกว่าจะมีข้อมูลเพียงพอและเชื่อถือได้ โดยลำดับแรกผู้สืบค้นเองต้องตรวจสอบข้อมูลก่อนว่าข้อมูลที่ตนได้รับมาดังกล่าวเป็นข้อมูลที่เป็นไปตามความจริง
๙. คณะครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุกท่านเป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในกระบวนการสืบค้นข้อมูล ข้อเท็จจริง และการติดต่อประสานงานกับสำนักทะเบียน ในกรณีการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการจัดการปัญหาสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนในโรงเรียนของตน

๒. ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

เกี่ยวกับการดำเนินการในการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนซึ่งประสบปัญหาสถานะ

๑. การสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลของนักเรียนพบว่าตัวเลขมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา โดยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มักพาญาติพี่น้องอพยพเข้ามาใหม่อยู่เสมอ

๒. ไม่สามารถสกัดกั้นการอพยพเข้ามาใหม่ของบุคคลบริเวณฝั่งชายแดนได้ เนื่องจากส่วนใหญ่มีญาติพี่น้องอยู่ในพื้นที่ และไม่ฟังคำสั่งแจงของเจ้าหน้าที่
๓. การสื่อสารกับผู้ปกครองของนักเรียนทำได้ยากลำบาก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย และบางส่วนสื่อสารด้วยภาษาไทยไม่ได้
๔. หลายครั้งเกิดกรณีการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ข้ามช่องทางระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน โดยพบว่าผู้ปกครองไม่แจ้งให้โรงเรียนรับทราบข้อมูลการดำเนินการด้านสถานะบุคคลของเด็กให้ทางโรงเรียนทราบด้วย
๕. ไม่ทราบว่า จะดำเนินการหรือให้ความช่วยเหลือกับเด็กนักเรียนอย่างไร กรณีเด็กไม่สามารถเข้าสู่ช่องทางหรือหลักเกณฑ์ใด ๆ ในการให้ความช่วยเหลือได้
๖. พ่อแม่และผู้ปกครองของเด็กนักเรียนบางรายละเลยและไม่สนใจจะช่วยเหลือบุตรหลานของตนในการจัดการปัญหาสถานะ แม้ว่าครูหรือทางโรงเรียนจะพยายามแจ้งให้ทราบข้อมูลแล้ว ส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือเด็กนักเรียนได้
๗. การให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนให้ได้สถานะ บางครั้งถูกมองจากฝ่ายทะเบียนว่ามีเรื่องของการทุจริตและผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง
๘. การดำเนินการของสำนักทะเบียนเกี่ยวกับสถานะบุคคลของบางพื้นที่ใช้ระยะเวลายาวนานเกินไป เช่น บางพื้นที่พบว่าใช้เวลากว่า ๒ ปี
๙. คณะผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นว่าการจัดอำเภอเคลื่อนที่เข้าไปอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในพื้นที่เป็นประโยชน์มาก เนื่องจากหลายพื้นที่อยู่ห่างไกลจึงประสบปัญหาความยากลำบากในการเดินทางมาติดต่อกับอำเภอด้วยตนเอง

กลุ่มย่อยที่ ๒ :

“การวิเคราะห์และการช่วยเหลือสถานะบุคคลของเด็ก”
 โดย นายวินัส สีสุข เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ
 หัวหน้ากลุ่มมาตรฐานและ
 ระเบียบการทะเบียนราษฎร
 รายละเอียดปรากฏ ดังนี้

สาระสำคัญของการวิเคราะห์และการ

ช่วยเหลือสถานะของเด็กนั้น ประการสำคัญนั้นขึ้นอยู่กับพยาน หลักฐานที่ตัวเด็กมีอยู่ โดยในเบื้องต้นจะต้องพิจารณาในลำดับแรกว่าปัจจุบันเด็กถูกกำหนดสถานะในประเภทใด เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และพิจารณาได้ว่าจะให้ความช่วยเหลือด้านสถานะแก่เด็กได้ในช่องทางใด หากเป็นรายที่ได้รับการ

สำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ การให้ความช่วยเหลือจะต้องดำเนินการตามช่องทางและวิธีการที่กำหนดในยุทธศาสตร์ฯ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดสถานะไว้แล้ว

แต่หากเป็นเด็กที่ไม่ได้รับการสำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการสถานะฯ จะต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือจะขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของเด็กแต่ละคน ว่ามีองค์ประกอบตามที่กำหนดในกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวอย่างไร อีกทั้ง จะต้องพิจารณาสถานะของบิดาและมารดาของเด็กประกอบการพิจารณาสถานะของเด็กด้วย

กลุ่มย่อยที่ ๓ :

“การเข้าสู่ระบบทะเบียนราษฎร (การแจ้งเกิด, เพิ่มชื่อ)”

โดย นายแสน สุรวินญูวร

เจ้าพนักงานปกครอง ชำนาญการ

ส่วนการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

สาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

การเข้าสู่ระบบทะเบียนราษฎร (การแจ้งเกิด,เพิ่มชื่อ)

เป็นช่องทางการเข้าสู่ระบบทะเบียนราษฎร สามารถทำได้ตลอดเวลา

๑. การแจ้งเกิด

๑.๑ การแจ้งเกิดต้องแจ้งภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่เด็กเกิด เด็กที่แจ้งเกิดภายในกำหนดจะได้เลขประจำตัวประชาชน หมายเลข ๒ หากแจ้งเกิดเกินกำหนด จะได้เลขประจำตัวประชาชน หมายเลข ๕

๑.๒ ผู้มีหน้าที่แจ้งเกิด มี ๒ กรณี

(๑) กรณีเกิดในบ้าน (ในสถานพยาบาล,ในบ้านทั่วไป) ผู้มีหน้าที่แจ้งเกิด คือ เจ้าบ้าน บิดา มารดา

(๒) กรณีเกิดนอกบ้าน ผู้มีหน้าที่แจ้งเกิด คือ บิดา มารดา

- หากเกิดในสถานพยาบาลจะได้รับหนังสือรับรองการเกิด ท.ร. ๑/๑ เพื่อนำไปแจ้งเกิดกับนายทะเบียนท้องที่ต่อไป
- หากแจ้งเกิดต่อผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน (เฉพาะในเขตที่ตนเป็นผู้ใหญ่บ้าน) จะได้รับใบรับแจ้งการเกิด ท.ร. ๑ ตอนหน้า

- เมื่อได้รับหนังสือรับรองการเกิด ท.ร. ๑/๑ กรณีเกิดในสถานพยาบาล หรือได้รับใบรับแจ้งการเกิด ท.ร. ๑ ตอนหน้า กรณีไม่ได้เกิดในสถานพยาบาล จะต้องนำหลักฐานดังกล่าวไปแจ้งเกิดต่อนายทะเบียนท้องที่ที่เด็กเกิด เพื่อออกสูติบัตรต่อไป โดยหากเป็นท้องที่ในการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แจ้งต่อสำนักทะเบียนท้องถิ่น แต่หากไม่อยู่ในท้องที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการแจ้งได้ที่อำเภอ

๑.๓ สูติบัตร มี ๕ ประเภท

- (๑) ท.ร. ๑ สูติบัตรสำหรับคนที่มีสัญชาติไทยและแจ้งเกิดภายในกำหนด
 - (๒) ท.ร. ๒ สูติบัตรสำหรับคนที่มีสัญชาติไทย และแจ้งเกิดเกินกำหนด
 - (๓) ท.ร. ๓ สูติบัตรสำหรับคนที่ไม่สัญชาติไทย
 - (๔) ท.ร. ๐๓ สูติบัตรสำหรับบุตรของกลุ่มแรงงานต่างด้าวสามสัญชาติที่จดทะเบียนถูกต้อง
 - (๕) ท.ร. ๐๓๑ สูติบัตรสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน
- ๑.๔ แจ้งเกิดต่างท้องที่ที่เด็กเกิดได้ แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง คือ
- (๑) เป็นภูมิลำเนาของมารดา หรือบิดา
 - (๒) มีหนังสือรับรองการเกิดของสถานพยาบาล
 - (๓) มีพยานยืนยันการเกิด ๒ คน เสียค่าธรรมเนียม ๒๐ บาท หากแจ้งเกิดต่างท้องที่แล้ว นายทะเบียนท้องที่นั้นไม่รับแจ้งเกิด ขอให้นายทะเบียนปฏิเสธในหนังสือคำร้องขอแจ้งเกิดนั้นพร้อมเหตุผล เพื่อสามารถอุทธรณ์ต่อไปได้

๑.๕ การแจ้งเกิดเกินกำหนด

- (๑) ถ้าผู้นั้นบรรลุนิติภาวะแล้ว ผู้นั้นสามารถแจ้งเกิดได้ด้วยตนเอง
- (๒) ถ้าผู้นั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้ปกครองในขณะนั้นสามารถแจ้งเกิดได้

๒. การเพิ่มชื่อ

- ๒.๑ การเข้าสู่ระบบทะเบียนราษฎรอีกกรณีหนึ่งนอกเหนือจากการแจ้งเกิด คือ การขอเพิ่มชื่อ
- ๒.๒ การขอเพิ่มชื่อโดยปกติยื่นต่อสำนักทะเบียนที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา แต่อาจยื่นที่สำนักทะเบียนอื่นได้
- ๒.๓ ผู้ขอเพิ่มชื่อได้คือ เจ้าบ้าน ผู้ปกครอง (กรณีขอเพิ่มชื่อเด็ก) หรือตัวผู้นั้นเอง
- ๒.๔ การขอเพิ่มชื่อจะต้องมีพยานบุคคลและพยานเอกสาร
- ๒.๕ หากเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนปฏิเสธไม่ให้เพิ่มชื่อ หรือให้ไปขอเพิ่มชื่อที่สำนักทะเบียนอื่น ให้เจ้าหน้าที่ปฏิเสธในหนังสือที่ขอเพิ่มชื่อนั้น พร้อมเหตุผล เพื่อสามารถอุทธรณ์ต่อไปได้
- ๒.๖ ทะเบียนราษฎรแบ่งออกเป็น
 - (๑) ทะเบียนบ้าน

- ทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๔ เล่มสีน้ำเงิน สำหรับคนสัญชาติไทย หรือ คนต่างด้าวที่มีสิทธิอาศัยถาวรในประเทศไทย
- ทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๓ เล่มสีเหลือง สำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย คนต่างด้าวเข้าเมืองชั่วคราว ชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทย

(๒) ทะเบียนประวัติ

- ท.ร. ๓๘ สำหรับแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนโดยถูกต้อง
- ท.ร. ๓๘ ก สำหรับบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน (กลุ่มคนหมายเลข ๐)

ประเด็นถาม - ตอบ

๑. **ถาม :** ถ้าผู้แจ้งไม่รับคำปฏิเสธด้วยวาจาของเจ้าหน้าที่ที่ไม่รับแจ้งเกิด หรือขอเพิ่มชื่อ โดยให้ไปแจ้งที่สำนักทะเบียนอื่น จะทำให้ถูกเจ้าหน้าที่แกล้งให้รอนานหรือไม่ดำเนินการให้เลย

ตอบ : ขอให้เจ้าหน้าที่ปฏิเสธเป็นหนังสือพร้อมเหตุผล เพื่ออุทธรณ์ต่อไป หรือแจ้งไปที่สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เพื่อขอคำแนะนำ ตามปกติเป็นหน้าที่ของสำนักทะเบียนทุกแห่งที่จะต้องพิจารณาคำขอแจ้งเกิดหรือขอเพิ่มชื่อ ไม่สามารถปฏิเสธได้โดยไม่มีเหตุผล

๒. **ถาม :** บางกรณีที่ไม่มีพยานเอกสาร หรือมีแต่ไม่เพียงพอเจ้าหน้าที่แจ้งให้ไปตรวจ DNA ก่อน จากนั้นจึงค่อยมายื่นคำขอเพิ่มชื่อใหม่

ตอบ : เจ้าหน้าที่ต้องให้ยื่นคำขอเพิ่มชื่อก่อน จากนั้นหากพิจารณาแล้วพยานหลักฐานไม่เพียงพอ จึงจะทำความเห็นเสนอต่อนายทะเบียนเพื่อพิจารณาว่าจะต้องมีการตรวจ DNA หรือไม่ เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจสั่งให้ตรวจ DNA แต่เป็นอำนาจของนายทะเบียน

๓. **ถาม :** กรณีเด็กที่เกิดจากบิดาที่มีสัญชาติไทย ส่วนมารดาเป็นคนไร้สถานะ จะแจ้งเกิดได้ไหม

ตอบ : กรณีนี้ เด็กได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน ตามบิดา แต่ในระยะหลังเกิด ปัญหาแจ้งเกิดเป็นเท็จ โดยมีการรับจ้างเป็นบิดาไปแจ้งเกิดให้กับเด็กที่มีบุตรของตน ดังนั้น ถ้าเด็กที่มาแจ้งเกิดมีอายุมากแล้ว นายทะเบียนอาจสั่งให้มีการตรวจ DNA

กลุ่มย่อยที่ ๔ :

“สิทธิต่าง ๆ ของเด็กนักเรียน”

โดย นายสุรพงษ์ กองจันทึก

ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

ด้านชนชาติผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัด

ถิ่น สภาทนายความรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

๑) สิทธิการทางการศึกษา

ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ว่าด้วยการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่ไม่มี
มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ประกอบกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานการรับ
นักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา ๒๕๔๘ ได้กำหนดว่า

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี
ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” มาตรา ๘๐ “รัฐต้องดำเนินการ
ตามแนวนโยบายสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ตาม (๑) (๓) และ (๔) และ
ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการร่างระเบียบกระทรวง
ศึกษาธิการว่าด้วย หลักฐานวัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.
(การจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย) โดยมีแนวปฏิบัติ
เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย รวม ๔ ข้อ ดังนี้

- (๑) ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย
ซึ่งเดิมเคยจำกัดไว้ให้บางกลุ่ม บางระดับการศึกษาเป็นเปิดกว้างให้ทุกคนที่อาศัย
ในประเทศสามารถเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดระดับ ประเภทหรือพื้นที่การศึกษา
ทั้งการรับเข้าเรียน ลงทะเบียนนักเรียน นักศึกษาและการออกหลักฐานการศึกษา
เมื่อสำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ ตามร่างระเบียบฯ และแนวปฏิบัติ
- (๒) จัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว ให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษา
แก่กลุ่มบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ตั้งแต่ระดับก่อน
ประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราเดียวกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรร
ให้แก่เด็กไทย โดยจะต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติมเพื่ออุดหนุนจัดการศึกษาแก่นักเรียน
นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ในความดูแลของ
สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ๑,๒๖๙ คน เป็นเงิน ๖.๕
ล้านบาท
- (๓) ให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำฐานข้อมูล (เลขประจำตัว ๑๓ หลัก) เกี่ยวกับบุคคลที่ไม่มี
หลักฐานหรือไม่มีสัญชาติไทย เพื่อประโยชน์ต่อการจำแนกสถานะ และการอนุญาต
และอำนวยความสะดวกให้เด็กและเยาวชนที่มีข้อกำหนดเฉพาะระเบียบปฏิบัติ
หรือมีกฎหมายควบคุมเฉพาะให้จำกัดพื้นที่อยู่อาศัยสามารถเดินทางไปศึกษาได้
เป็นระยะเวลาตามหลักสูตรระดับนั้น ๆ โดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นครั้งคราว ยกเว้น
ผู้หนีภัยจากการสู้รบและบุคคลในความห่วงใย

(๔) ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนที่หนีภัยจากการสู้รบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

กล่าวโดยสรุป คือ

๑. เด็กทุกคนต้องได้เรียนและสถานศึกษามีหน้าที่รับเด็กเข้าเรียน
๒. เด็กสามารถเรียนได้ถึงระดับอุดมศึกษาและสามารถเรียนสูงสุดได้ถึงระดับปริญญาเอก
๓. เด็กที่จบการศึกษาแล้วต้องได้หลักฐานทางการศึกษาหรือหนังสือรับรองจากโรงเรียน
๔. การขอออกนอกเขตเพื่อการศึกษากำหนดครั้งเดียว สามารถเรียนได้ตลอดหลักสูตร เช่น เรียนในระดับมัธยมที่ ๑ - ๓ หลักสูตรปริญญาตรี ๔ ปี ตลอดจนสามารถเดินทางในนามโรงเรียนหรือในหลักสูตรการศึกษาในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ เช่น กิจกรรมการออกค่ายอาสา การแข่งขันกีฬาในนามโรงเรียน และการทัศนศึกษา เป็นต้น
๕. การศึกษาเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญในการขอและการได้รับสัญชาติไทย กรณีที่จบการศึกษาในระดับสูงจะทำให้มีโอกาสได้สัญชาติไทยมากขึ้น อีกทั้งยังมีโอกาสได้รับเข้าทำงานสูงขึ้นอีกด้วย

๒) การแจ้งเกิด

เด็กที่เกิดในประเทศไทยทุกคนสามารถแจ้งเกิดได้ทุกคน ส่วนเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยสามารถแจ้งเกิดและสามารถทำทะเบียนได้ทุกคน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่มีหน้าที่รับแจ้งเกิด แต่กรณีหากไม่ใช่สัญชาติไทย จะได้สิทธิแตกต่างจากเด็กที่มีสัญชาติไทย

การเพิ่มชื่อในทะเบียนประวัติอันเนื่องมาจากการแจ้งการเกิดสำหรับเด็กที่ได้รับสูติบัตร ท.ร. ๐๓๑ เลขประจำตัวประชาชนประเภท ๐ แบ่งออกเป็น ๓ กรณี ดังนี้

- (๑) กรณีการรับแจ้งการเกิดของเด็กที่เกิดในท้องที่สำนักทะเบียนที่บิดาหรือมารดามีชื่อในทะเบียนประวัติ ท.ร. ๓๘ ก นายทะเบียนจะทำการเพิ่มชื่อเด็กที่เกิดในทะเบียนประวัติ ท.ร. ๓๘ ก เลขที่เดียวกับบิดาหรือมารดา
- (๒) กรณีการรับแจ้งการเกิดของเด็กที่เกิดต่างท้องที่สำนักทะเบียนที่บิดามารดามีชื่อในทะเบียนประวัติ ท.ร. ๓๘ ก นายทะเบียนจะออกใบเกิดหรือสูติบัตร ท.ร. ๐๓๑
- (๓) กรณีการรับแจ้งการเกิดของเด็กที่บิดาและมารดาไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก นายทะเบียนจะจัดทำทะเบียนประวัติกลาง ท.ร. ๓๘ ก ของสำนักทะเบียนชั้น โดยใช้นามเลขที่ ๐/๘๙ ของทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียนผู้ที่มีหน้าที่แจ้งเกิด คือ พ่อ แม่ หรือเจ้าหน้าที่ของบ้านที่เด็กเกิด

๓) สิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย

(๑) ถ้าเป็นคนไทย จะมีถิ่นที่อยู่ถาวร และสามารถเดินทางไปได้ทุกแห่ง

(๒) สำหรับผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ชั่วคราว จะมี ๒ กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย สามารถอยู่อาศัยได้เท่าที่กำหนดไว้ในวีซ่าเข้าเมือง และสามารถเดินทางได้ทั่วประเทศ
- กลุ่มชนกลุ่มน้อย เป็นกลุ่มที่รัฐผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว อยู่ได้เฉพาะในเขตอำเภอ จะเดินทางออกนอกอำเภอต้องขออนุญาตนายอำเภอและมีสิทธิอยู่อาศัยในประเทศไทยเพื่อรอการส่งกลับ

๔) สิทธิทำงาน

(๑) คนไทยสามารถทำงานได้ทุกอาชีพ สำหรับคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยจะถูกจำกัดอาชีพตาม พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. ๒๕๒๒

(๒) คนที่มีบัตรประจำตัว ประเภท ๐ สามารถทำงานได้ ๒๗ อาชีพ และสามารถขออนุญาตออกนอกพื้นที่เพื่อทำงานได้

๕) การประกันสุขภาพ

- ทุกคนมีสิทธิรักษาฟรี นักเรียนที่มีบัตรประเภทเลข ๖, ๗, ๐ สามารถรับการรักษายาบาลฟรี ยกเว้นกลุ่มแรงงานต่างด้าว

๖) การทำใบขับขี่

- สำหรับผู้ที่มีบัตรประจำตัวสีชมพู สามารถทำใบขับขี่ได้ ส่วนผู้ที่มีบัตรประจำตัว ประเภทเลข ๐ ขณะนี้ยังไม่สามารถทำใบขับขี่ได้

ประเด็นถาม - ตอบ

๑. ถาม : เด็กนักเรียนที่ไม่มีสถานะในโรงเรียน ตชด. ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ไม่ได้รับสิทธิในการสอบวัดผลเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (O - NET, A - NET)

ตอบ : จากประสบการณ์เคยพบกรณีปัญหาเช่นนี้ โดยได้มีการประสานโดยตรงกับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ซึ่งแจ้งว่าสามารถสอบได้

๒. ถาม : นักเรียนไม่มีเอกสารหลักฐานใดเลย โรงเรียนจึงไม่สามารถออกหลักฐานทางการศึกษาให้ได้

ตอบ : โรงเรียนต้องออกหลักฐานทางการศึกษาให้ รวมถึงหลักฐานย้อนหลัง (ประวัติการศึกษา)

๓. ถาม : กรณีโรงเรียนอื่น ๆ จะไม่รับเด็กนักเรียนที่ไม่มีสถานะเข้าเรียน ด้วยเหตุผลว่าไม่มีค่าใช้จ่าย หัก จะดำเนินการได้หรือไม่

ตอบ : ๑. โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องรับเด็กเข้าเรียน

๒. เด็กที่ไม่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ให้โรงเรียนใส่ข้อมูลกำหนดเลขให้ในระบบสมิทธิ (Smith) โดยจะต้องขึ้นต้นด้วยตัว G แล้วออนไลน์เข้าสู่ระบบ

๔. ถาม : กรณีการมีถิ่นที่อยู่ชั่วคราวซึ่งมีกำหนดอายุ ๑๐ ปี กรณีหากอยู่เกิน ๑๐ ปี และบัตรหมดอายุจะต้องดำเนินการต่ออายุหรือไม่

ตอบ : ประเด็นดังกล่าวขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล หากไม่เปิดโอกาสให้ต่ออายุ ก็ใช้บัตรเดิมไปจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง

๕. ถาม : เด็กเกิดจากพ่อเป็นคนไทย โดยแม่เป็นต่างด้าว แต่พ่อได้ไปรับรองลูก โดยให้ผู้หญิงอื่นเป็นแม่ และปรากฏว่าต่อมาลูกอยากอยู่กับแม่ที่แท้จริง จะแจ้งนายทะเบียนแก้ไขได้หรือไม่

ตอบ : นายทะเบียนมีหน้าที่แก้ไขข้อมูลให้ตรงตามความเป็นจริงและถูกต้อง

๕ สรุปปัญหาเกี่ยวกับแนวทางในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน” ที่ได้จากการสัมมนา

(๑) ครูใหญ่และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสัญชาติ สถานะ และสิทธิของบุคคลไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ประสบปัญหาสถานะและสิทธิในโรงเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

(๒) การสำรวจจัดทำข้อมูลของเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพบว่าจำนวนตัวเลขของเด็กนักเรียนที่ทำการสำรวจไม่คงที่ จะมีการเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้นอยู่เสมอเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบริเวณแนวชายแดนมีการอพยพเข้าออกของประชากรอยู่ตลอดเวลา อีกทั้ง ไม่สามารถสกัดกั้นการอพยพในลักษณะดังกล่าวได้อีกด้วย

- (๓) ด้วยลักษณะพื้นที่ซึ่งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตั้งอยู่นั้น ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ห่างไกล และอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ส่งผลให้ประชาชนประสบความยากลำบากในการเดินทาง มาติดต่อกับส่วนราชการในเมือง เช่น ใช้ระยะเวลาในการเดินทางนาน ไม่มีค่าใช้จ่าย ในการเดินทาง และค่าอาหาร เป็นต้น
- (๔) ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนจำนวนหนึ่งละเลยต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาในเรื่อง สถานะบุคคลให้กับบุตรหลานของตนเอง
- (๕) กรณีการหาพยานเพื่อรับรองบุคคล ในหลายพื้นที่ปรากฏว่าผู้ที่จะสามารถเป็นพยานรับรอง บุคคลเรียกค่าจ้างและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
- (๖) การดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ประสบปัญหาสถานะปรากฏว่าครูใหญ่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในบางพื้นที่ถูกฝ่ายทะเบียนในพื้นที่มองว่ามีเรื่องของ ผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง
- (๗) พบว่าการดำเนินงานในเรื่องสถานะบุคคลของฝ่ายทะเบียนในบางพื้นที่ใช้ระยะเวลานาน ปฏิเสธไม่ดำเนินการให้ รวมทั้ง มีการแจ้งให้ไปติดต่อกับสำนักทะเบียนในพื้นที่อื่นแทน
- (๘) เด็กนักเรียนที่ประสบปัญหาสถานะบุคคลในบางพื้นที่ไม่ได้รับสิทธิทางการศึกษา เช่น ไม่ได้รับสิทธิในการสอบวัดผลเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ไม่ได้รับหลักฐาน ทางการศึกษา หรือถูกปฏิเสธจากการรับเข้าเรียนจากสถานะศึกษา เป็นต้น

๖. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนว ทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย เกี่ยวกับ “แนวทางการสนับสนุน ช่วยเหลือการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียน ตชด.”

- (๑) ควรจัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่องสัญชาติ สถานะ และสิทธิของบุคคลให้กับครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต่อไป
- (๒) ควรมีการจัดอำเภอเคลื่อนเข้าไปอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งอยู่ในพื้นที่ ห่างไกลและถิ่นทุรกันดาร
- (๓) เห็นควรนำเสนอผลการดำเนินการของคณะกรรมการวิสามัญฯ ต่อประธานวุฒิสภา เพื่อพิจารณาแต่งตั้งกรรมการซึ่งดำเนินการในการจัดทำแนวทางการสนับสนุนช่วยเหลือ การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียน ตชด. อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

บทที่ ๓

การเดินทางศึกษาดูงานและการเยี่ยมหน่วยงาน

๓.๑ การลงพื้นที่ศึกษาดูงาน

๓.๒ การเข้าพบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือ

ร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

บทที่ ๓

การเดินทางศึกษาดูงานและการเยี่ยมหน่วยงาน

๓.๑ การลงพื้นที่ศึกษาดูงาน

๓.๑.๑ จังหวัดตราด ระหว่างวันที่ ๒๗-๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๔

- ข้อมูลทั่วไป

๑. ข้อมูลด้านสถานะและสิทธิของบุคคลในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ เทศบาลตำบล
คลองใหญ่ เทศบาลตำบลหาดเล็ก ประกอบด้วย

๑.๑ กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๓)

อพยพเข้ามาก่อน ๑๕ พ.ย. ๒๐ ยอดทะเบียนคุม มีทั้งสิ้น ๖๕๒ ราย

๑.๒ กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๔)

อพยพเข้ามาภายหลังวันที่ ๑๕ พ.ย. ๒๐ ยอดทะเบียนคุม มีทั้งสิ้น ๑,๔๔๓ ราย

๑.๓ กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๕)

ยอดทะเบียนคุม มีทั้งสิ้น ๖๙๑ ราย

อำเภอ/ เทศบาล	จำนวนในฐานข้อมูล				ได้สัญชาติไทย			ยังไม่ได้ สัญชาติ ไทย
	รหัส ๖๓	รหัส ๖๔	รหัส ๖๕	รวม	ม.๗ ทวิ	ม.๒๓	รวม	
อ. คลอง ใหญ่	๖๕๒	๑,๔๔๓	๖๙๑	๒,๗๘๖	๓๖	๙๒๔	๙๖๐	๒,๗๘๙
ทต. คลอง ใหญ่	-	-	-	-	-	๑๕	๑๕	
ทต. หาด เล็ก	-	-	-	-	-	๒	๒	
รวม	๖๕๒	๑,๔๔๓	๖๙๑	๒,๗๘๖	๓๖	๙๔๑	๙๗๗	๒,๗๘๙

๒. การรับแจ้งการเกิดและจัดทำทะเบียนประวัติกลุ่มบุคคล รหัสเลข ๗

(บุตร หลาน ของกลุ่มบุคคลรหัส ๖๓, ๖๔, ๖๕) รวม ๕๒๖ ราย

อำเภอ/ เทศบาล	กลุ่มเลขนำหน้าด้วยเลข ๗	หมายเหตุ

อ.คลองใหญ่	๕๒๖	-
ทต.คลองใหญ่	-	-
ทต.หาดเล็ก	-	-
รวม	๕๒๖	-

๓. การสำรวจบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน (กลุ่มเลข ๐) ตั้งแต่เริ่มกำหนดยุทธศาสตร์จนถึงวันสิ้นสุดการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ (วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔) มี ๒ กลุ่ม ได้แก่

๓.๑ กลุ่มอยู่มานานแต่ตกรายชื่อเข้ามาก่อน ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ มีจำนวน ๑,๗๕๓ ราย

๓.๒ กลุ่มเด็กนักเรียนในสถานศึกษา (เข้ามาก่อน ๑๘ มกราคม ๒๕๕๘) มีจำนวน ๔๖๓ ราย

ส่วนกลุ่มคนไร้รากเหง้าและกลุ่มทำคุณประโยชน์ ไม่พบข้อมูล

อำเภอ/เทศบาล	จำนวนบุคคลที่จัดทำทะเบียนประวัติ			
	อยู่มานาน	เด็กนักเรียน	คนไร้รากเหง้า	ทำคุณประโยชน์
อ.คลองใหญ่	๙๔๙	๒๑๖	-	-
ทต.คลองใหญ่	๔๙๔	๑๖๓	-	-
ทต.หาดเล็ก	๓๑๐	๘๔	-	-
รวม	๑,๗๕๓	๔๖๓	-	-

๔. การลงรายการสัญชาติในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ นับแต่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน

อำเภอ/เทศบาล	จำนวนรายที่ได้รับการลงรายการสัญชาติ ตามมาตรา ๒๓
อ.คลองใหญ่	๙๒๔
ทต.คลองใหญ่	๑๕
ทต.หาดเล็ก	๒
รวม	๙๔๑

๕. การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑

มาตรา ๑๙/๑, ๑๙/๓, ๒๐/๑

อำเภอ/เทศบาล	การดำเนินงาน		
	ม.๑๙/๑	ม.๑๙/๓	ม.๒๐/๑
อ.คลองใหญ่	-	-	๖๔๑
ทต.คลองใหญ่	-	-	๑๒
ทต.หาดเล็ก	-	-	๒
รวม	-	-	๖๕๕

๖. ผลการดำเนินการตามโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อรับรองสถานะทางทะเบียนแก่คนไทยผู้ยากไร้ ๙๘๔ ราย

อำเภอ/ เทศบาล	ผลการตรวจ DNA			เพิ่มชื่อและ ทำบัตรฯ แล้ว	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ
	รับคำร้อง	ยอมรับ ความสัมพันธ์	ปฏิเสธ ความสัมพันธ์		
อ.คลองใหญ่	๒๐	๒๐	-	๒๐	-
ทต.คลองใหญ่	๑๘	๑๘	-	๑๘	-
ทต.หาดเล็ก	๑๔	๑๔	-	๕ (อีก ๖ ราย อายุ ยังไม่ถึงเกณฑ์ ทำบัตร)	๓
รวม	๕๒	๕๒	-	๔๓	๓

๗. การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑

โดยการพิสูจน์ความสัมพันธ์บิดาและมารดา ตามมาตรา ๗ วรรค ๒ (ข้อมูลปีงบประมาณ ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔)

อำเภอ /เทศบาล	ได้รับคำร้อง	ดำเนินการ แล้วเสร็จ	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ปฏิเสธ ความสัมพันธ์
อ.คลองใหญ่	๑	๑	-	-
ทต.คลองใหญ่	๑	๑	-	-

ทต.หาดเล็ก	-	-	-	-
รวม	๒	๒	-	-

๘. การจัดทำทะเบียนประวัติ (ท.ร.๓๘/๑) แรงงานต่างด้าว (รหัส ๐๐) ตั้งแต่เริ่มรับจดทะเบียนแรงงานต่างด้าววันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ถึงปัจจุบัน มีจำนวน ๕,๑๑๕ ราย โดยเป็นข้อมูลการขออนุญาตทำงานในปี ๒๕๕๔ มีจำนวน ๑,๕๒๙ ราย

อำเภอ/ เทศบาล	คีย์ข้อมูลแล้วกำหนด เลขหมาย ๑๓ หลัก	ถ่ายรูปและ จัดทำบัตรแล้ว	ไม่มาดำเนินการ
อ.คลองใหญ่	๗๒๔	๗๑๗	๗
ทต.คลองใหญ่	๒๑๔	๒๑๗	-
ทต.หาดเล็ก	๕๘๘	๕๗๙	๙
รวม	๑,๕๒๙	๑,๕๑๓	๑๖

- ด้านสถานะบุคคล

อำเภอคลองใหญ่และเทศบาลตำบลหาดเล็ก ได้สำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติ กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (กลุ่มรหัส ๖๓, รหัส ๖๔, รหัส ๖๕ และกลุ่มบุตรหลาน (เลข ๗)) ไว้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยสถานการณ์ปัญหาคนไร้สถานะในพื้นที่เทศบาลตำบลหาดเล็กเกิดจากสาเหตุ ๒ ประการ คือ

๑. การอพยพเข้ามายังประเทศไทยของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นและลูกหลาน บางรายได้คลอดบุตรในประเทศไทย เมื่อกลุ่มคนดังกล่าวเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่กลมกลืนกับสังคมไทย ซึ่งภาครัฐได้มีนโยบายจัดทำทะเบียนประวัติให้แก่กลุ่มบุคคลดังกล่าว โดยแบ่งแยกตามช่วงเวลาของการอพยพเข้ามาในประเทศไทย

๒. กลุ่มแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอำเภอคลองใหญ่ได้จัดทำทะเบียนประวัติ (ท.ร.๓๘/๑) แรงงานต่างด้าว (รหัส ๐๐) จำนวน ๕,๑๑๕ ราย

อย่างไรก็ตาม การจัดทำทะเบียนประวัติกลุ่มบุคคลตามข้อ ๑. และข้อ ๒. ไม่สามารถทำได้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากปัญหาจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ การโยกย้ายเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การไม่นำบุตรหลานมาแจ้งเกิด และการเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงไม่สามารถทราบได้ว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวมีจำนวนเท่าใด ส่งผลให้อำเภอคลอง

ใหญ่และเทศบาลตำบลขนาดเล็กมีประชากรแฝงมากกว่า ๕,๐๐๐ คน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ด้านงบประมาณ สาธารณสุขและความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น

ปัญหาทะเบียนประวัติระบุสถานที่เกิดผิดพลาดสามารถแก้ไขได้ เนื่องจากทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อยถือว่าเป็นเอกสารทางทะเบียนราษฎรประเภทหนึ่ง โดยกรณีไม่มีพยานเอกสารหรือพยานบุคคลมาแสดงเป็นอำนาจของนายอำเภอ เป็นผู้พิจารณา ส่วนกรณีมีพยานเอกสารหรือพยานบุคคลมาแสดง นายทะเบียนสามารถพิจารณาแก้ไขทะเบียนประวัติให้ถูกต้องตามความเป็นจริงได้ ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ นายทะเบียนควรจัดทำทะเบียนประวัติบุคคล โดยเฉพาะสถานที่เกิดให้ถูกต้องเพราะจะส่งผลต่อการร้องขอมีสัญชาติไทยของบุคคลดังกล่าวในภายหลัง

ส่วนปัญหาเรื่องสถานะโดยเฉพาะเรื่องสัญชาติไทยสามารถแก้ไขได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ซึ่งถ้านายทะเบียนพิจารณาสอบสวนพยานหลักฐานต่างๆ แล้วสามารถรับฟังได้ว่าผู้นั้นเกิดในประเทศไทยหรือเชื่อว่าเป็นบิดาหรือมารดากับผู้ร้องจริง นายทะเบียนย่อมสามารถดำเนินการด้านสถานะให้แก่บุคคลดังกล่าวได้ ทั้งนี้

นายทะเบียนจะพิจารณาคำร้องโดยอาศัยพยานหลักฐานต่างๆ เป็นลำดับแรก หากพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้จริงๆ จึงจะแจ้งให้ผู้ร้องไปตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมในภายหลัง

ปัญหาด้านสถานะในพื้นที่ของอำเภอคลองใหญ่เกิดจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้

๑. กฎกระทรวงที่กำหนดประเภทงานที่คนต่างด้าวสามารถทำได้ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังไม่ประกาศใช้

๒. ภาครัฐมีนโยบายขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวซึ่งกำหนดให้นายจ้างต้องนำลูกจ้างไปขึ้นทะเบียนต่อหน่วยงานรัฐโดยต้องเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินการ เป็นเหตุให้นายจ้างบางรายไม่นำลูกจ้างไปจดทะเบียนเนื่องจากไม่ต้องการเสียค่าธรรมเนียม ซึ่งมีส่วนทำให้ปัญหาการไร้สถานะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

๓. หน่วยงานรัฐต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายทะเบียน ทหารและตำรวจ ปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของตนเป็นหลัก โดยไม่บูรณาการปัญหาาร่วมกัน

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหา เนื่องจากกฎกระทรวงที่กำหนดประเภทงานที่คนต่างด้าวสามารถทำได้ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังไม่ประกาศใช้ ประกอบกับปัจจุบันคนไทยไม่นิยมประกอบอาชีพบางประเภท ตนจึงอาจจะนำรูปแบบการแก้ปัญหาที่เคยใช้เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ซึ่งจัดทำเป็นโครงการในรูปแบบของสมาคม โดยทำข้อตกลงภายในระหว่างจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทหารและตำรวจในท้องที่ พร้อมทั้งขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์ต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเก็บข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยทั้งขาไปและขากลับโดยจะประสานความร่วมมือจากประเทศต้นทางและนายจ้าง เพื่อเข้าไปควบคุมและจัดทำฐานข้อมูลตัวบุคคลด้วยวิธีสแกนลายนิ้วมือและรูปถ่าย เพื่อให้สามารถระบุทราบตัวบุคคลทั้งขาเข้าและขาออก ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ฯ ซึ่งนำมาใช้บังคับกับกรณีดังกล่าวโดยอนุโลม

๑. ควรแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลที่ต้นเหตุ อาทิ การแจ้งเกิดให้บุคคลทุกคน และการระบุสถานที่เกิดในทะเบียนประวัติให้ชัดเจนตั้งแต่ต้น มิใช่ปล่อยปละละเลยไม่แจ้งเกิดจนกระทั่งบุคคลดังกล่าวเติบโตเป็นผู้ใหญ่และมายื่นคำร้องในภายหลัง

๒. ควรเพิ่มงบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ต่างๆ ให้แก่จังหวัดและอำเภอที่มีกลุ่มคนไร้สถานะอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

๓. ควรจัดทำโครงการพิเศษเพื่อแก้ไขปัญหสถานะโดยเฉพา ดังเช่นโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ ของวุฒิสภา

ข้อเสนอแนะ

๑. อำเภอคลองใหญ่ควรปรับปรุงข้อมูลทะเบียนประวัติบุคคลให้เป็นปัจจุบันยิ่งขึ้น

๒. ปัญหาทะเบียนประวัติระบุสถานที่เกิดผิดพลาด หากนายทะเบียนตรวจพบหรือมีผู้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนพร้อมทั้งแสดงพยานหลักฐานประกอบคำร้อง ให้นายอำเภอหรือนายทะเบียนมีหน้าที่แก้ไขให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

๓. ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนในเรื่องกฎหมายระเบียบและวิธีปฏิบัติต่างๆ ให้ถูกต้องและครบถ้วน

๔. เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องดำเนินการด้านสถานะบุคคลให้ถูกต้องตามสถานะที่แท้จริง

- ด้านความมั่นคง

สกัดกั้นการหลบหนีเข้าเมืองว่าอำเภอคลองใหญ่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชาสามารถเดินทางเข้าออกได้หลายช่องทาง จึงทำให้เกิดปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก แม้เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย ได้แก่ ตำรวจ ทหาร และตำรวจตระเวนชายแดน จะได้ดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างเข้มงวด ทำให้มีสถิติการจับกุมปี ๒๕๕๒ จำนวน ๑,๑๓๙ ราย ปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๑๕๔ คน ปี ๒๕๕๔ จำนวน ๑,๓๖๖ ราย และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยผู้ถูกจับกุมส่วนมากจะเป็นลูกจ้างเรือประมงที่ก่อคดีอาญาในช่วงที่เรือประมงเข้าเทียบท่า

- โครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ

ความคืบหน้าผลการดำเนินการตามโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเฉลิมพระเกียรติเพื่อรับรองสถานะทางทะเบียนแก่คนไทยผู้ยากไร้ ๙๘๔ ราย วุฒิสภา ในพื้นที่เทศบาลตำบลหาดเล็ก จำนวน ๑๔ ราย ดังนี้

๑. เพิ่มชื่อและทำบัตรฯ แล้ว จำนวน ๕ ราย (อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ทำบัตรฯ จำนวน ๖ ราย)

๒. อยู่ระหว่างการดำเนินการจำนวน ๓ ราย ด้วยเหตุผล ดังนี้

๒.๑ เดินทางออกไปยังประเทศกัมพูชาจำนวน ๒ ราย ซึ่งเทศบาลฯ จะดำเนินการติดตามตัวมาเพื่อดำเนินการเพิ่มเติมชื่อต่อไป

๒.๒ ส่วนอีกหนึ่งราย เกิดจากความเข้าใจหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจดีเอ็นเอคลาดเคลื่อน จึงได้นำหลานสาวมาตรวจดีเอ็นเอกับตนเอง ซึ่งภายหลังเทศบาลได้แจ้งให้น้าแม่ของเด็กสาวมาตรวจแทน และขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการเพิ่มชื่อให้แก่เด็กสาวดังกล่าว

คณะกรรมการวิสามัญฯ รับฟังปัญหาสถานะและสิทธิจากตัวแทนกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นประมาณ ๑๕ คน เช่น นางสาวธัญจิ จันทรวงศ์ นางสาวสมใจ ไทเจริญ นางกานดา สุขพิมาย นายธนิต พลาเกษตร นายเหตต์ ผาสุก และนายสมบัติ พลาเกษตร เป็นต้น โดยสามารถจำแนกเป็นประเด็นปัญหาได้ ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. การยื่นคำร้องขอแปลงสัญชาติของกลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๓) และกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๔) บางคนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติคำร้อง เนื่องจากอยู่ระหว่างการพิจารณาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๒. ผู้ที่เกิดในประเทศไทย แต่เอกสารทางทะเบียนระบุว่าเกิดในต่างประเทศ (กัมพูชา) ซึ่งขัดแย้งกับข้อเท็จจริง สำนักทะเบียนแจ้งว่าไม่สามารถแก้ไขได้

๓. ผู้ที่เกิดในประเทศกัมพูชา โดยมีบิดาเป็นคนไทยไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาที่เป็น คนต่างด้าว ยังไม่สามารถจะได้สัญชาติไทยตามบิดา

๔. กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๕) และบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (รหัสเลข ๐) ปัจจุบันยังไม่สามารถทำใบขับขี่ได้

๕. ผู้ที่ตกหล่นจากการสำรวจกลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๓) กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๔) และกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๕) แต่ภายหลังได้รับการสำรวจเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (รหัสเลข ๐) ยังไม่ได้รับการดำเนินการกำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓

๖. กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๓) กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมือง เชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๔) กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๕) และกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (รหัสเลข ๐) ไม่สามารถทำงานได้

๗. กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๕) จะได้รับสัญชาติไทยตามร่างพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับใหม่ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภาหรือไม่

๘. กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๓) กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๔)

กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๕) และกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (รหัสเลข ๐) เดินทางจากอำเภอคลองใหญ่ไปจังหวัดตราดไม่ได้หรือเดินทางได้แต่ไม่ได้รับความสะดวกเพราะต้องขออนุญาตอำเภอก่อนทุกครั้งเดินทาง

๙. เด็กเกิดในประเทศไทยมีสิทธิได้สัญชาติไทยหรือไม่

๑๐. การตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเพื่อใช้เป็นเอกสารพยานหลักฐานแสดงความเป็นพ่อ-ลูก แม่-ลูก หรือพี่-น้อง สำหรับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกงมีผู้ที่จำเป็นต้องตรวจดีเอ็นเอจำนวนมาก แต่ไม่มีเงินค่าใช้จ่าย

การสกัดกั้นการอพยพเข้ามาใหม่ของกลุ่มคนต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดตราด ณ ที่ทำการจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

การป้องกันและสกัดกั้นการเข้ามาใหม่ของกลุ่มคนต่างด้าวไว้ ๓ ประการ คือ

๑. จัดชุดสืบสวนปราบปรามออกตรวจสืบในพื้นที่รับผิดชอบ

๒. จัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและตรวจสอบบุคคลต่างด้าวในพื้นที่

๓. จัดทำโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมบุคคลต่างด้าวที่พำนักจังหวัดตราด เช่น โครงการเรารู้คุณพัก โครงการ ๑ นัค ๑ คดี โครงการบริการตรวจคนเข้าเมืองเคลื่อนที่

โดยมีสถิติการจับกุมเฉลี่ยประมาณปีละ ๓,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ ราย ส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าวจากประเทศกัมพูชา ทั้งนี้ คนต่างด้าวที่ถูกจับกุมจะดำเนินการส่งกลับประเทศต้นทางด้วยวิธีการส่งกลับในช่องทางอื่น กล่าวคือ หากจับกุมได้ในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จะดำเนินการส่งกลับผ่านทางจุดผ่านแดนในพื้นที่อื่น เพื่อให้คนต่างด้าวเหล่านั้นไม่สามารถกลับเข้าในประเทศไทยได้อย่างสะดวก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตราดที่สำคัญมี ๒ ประการ คือ

๑. เรือตรวจการณ์ไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเนื่องจากไม่มีงบประมาณในการซ่อมบำรุง ทำให้การตรวจสอบการกระทำผิดของคนต่างด้าวในน่านน้ำจังหวัดตราดเป็นไปด้วยความลำบาก

๒. งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและถูกจำกัดภารกิจในการใช้งบประมาณทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการงบประมาณภายในหน่วยงานได้

นอกจากนี้ ในปัจจุบันเริ่มมีปัญหาค้ามนุษย์เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งตรวจคนเข้าเมืองตราดได้ดำเนินการประสานงานกับตำรวจภูธรในพื้นที่เพื่อป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ หากสามารถจับกุมได้จะดำเนินการบันทึกประวัติก่อนส่งกลับประเทศต้นทาง

นโยบายและแนวทางการปฏิบัติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหากฎหมายและข้อเท็จจริงของการไร้สัญชาติของคนเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา กลุ่มคนตามยุทธศาสตร์ กลุ่มลูกพ่อไทยเกิดต่างประเทศ และกลุ่มคนไทยตกหล่น สรุปได้ดังนี้

๑. การดำเนินการด้านสถานะบุคคลของกลุ่มบุคคลที่ประสบปัญหาในด้านต่างๆ ได้แก่

- กลุ่มรหัส ๖๓ คือ กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่อพยพเข้ามาก่อนวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐

- กลุ่มรหัส ๖๔ คือ กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่อพยพเข้ามาภายหลังวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐

- กลุ่มรหัส ๖๕ คือ กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศกัมพูชา

จากการตรวจสอบข้อมูลพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๑๒๖ ราย ได้สัญชาติไทยแล้ว ๑,๖๒๖ ราย ยังไม่ได้สัญชาติ ๓,๕๐๐ ราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เกิดในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ไม่มีคุณสมบัติในการยื่นคำขอสัญชาติไทย ตามมาตรา ๗ ทวิ และมาตรา ๒๓

๒. การสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๘ จำนวน ๔ กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มอยู่มานาน จำนวน ๒,๔๖๓ ราย
- กลุ่มเด็กนักเรียน จำนวน ๑,๑๘๗ ราย
- กลุ่มคนไร้รากเหง้า จำนวน ๗๑ ราย

๓. การลงรายการสัญชาติในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ นับแต่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน ที่ลงรายการสัญชาติไทยให้กับบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์แล้ว จำนวน ๑,๖๒๖ ราย

๔. การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๙/๑ มาตรา ๑๙/๓ และมาตรา ๒๐/๑ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ โดยจังหวัดตราดได้ดำเนินการแล้วคือ การรับแจ้งเกิดผู้มีสัญชาติไทยซึ่งเจ้าบ้านหรือบิดามารดามีได้แจ้งเกิดให้ ตามมาตรา ๑๙/๓ จำนวน ๑ ราย และการออกหนังสือรับรองการเกิดให้กับกลุ่มบุคคลที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้สัญชาติไทยหรือให้แปลงสัญชาติเป็นไทย ตามมาตรา ๒๐/๑ จำนวน ๑,๐๑๖ ราย

๕. ผลการดำเนินการตามโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเฉลิมพระเกียรติเพื่อรับรองสถานะทางทะเบียนแก่คนไทยผู้ยากไร้ ๙๘๔ ราย จำนวนทั้งสิ้น ๑๙๑ ราย ได้ดำเนินการเพิ่มชื่อและทำบัตรแล้ว จำนวน ๑๗๑ ราย อยู่ระหว่างดำเนินการ ๑๗ ราย โดยอยู่ระหว่างสอบสวนเพิ่มเติมเนื่องจากเอกสารไม่ตรงกับการให้ถ้อยคำ ข้อมูลการเกิดของเด็กไม่ตรง

กับการให้ถ้อยคำ และบางรายไม่สามารถติดต่อได้ ทั้งนี้ มีจำนวน ๒ ราย ที่ถูกยกเลิกคำร้อง เนื่องจากผลการตรวจไม่มีความสัมพันธ์

๖. การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยการพิสูจน์ความสัมพันธ์บิดามารดาและบุตร ตามมาตรา ๗ วรรค ๒ ได้รับคำร้องจำนวน ๑๐ ราย และได้ดำเนินการแล้วเสร็จทั้งหมด

นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญอีกประการคือ ด้านการสาธารณสุข เนื่องจากมีคนต่างด้าวเข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลจำนวนมากซึ่งจะกระทบกับงบประมาณที่โรงพยาบาลได้รับโดยในแต่ละปีจะเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ประมาณ ๓ - ๔ ล้านบาท

ข้อสังเกต

๑. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่ควรปฏิเสธการรับคำร้องของผู้มายื่นคำร้อง โดยควรดำเนินการตรวจสอบตามขั้นตอนของกฎหมายก่อนว่าสามารถดำเนินการได้หรือไม่

๒. ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศไทยต้องเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ดังนั้น จังหวัดตราดควรเตรียมการรองรับในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนย้ายของคนต่างด้าวจำนวนมาก

๓. จังหวัดตราดควรติดตามผลการดำเนินการติดตามความคืบหน้าโครงการตรวจสอบพันธกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ ในรายที่ผลการตรวจปฏิเสธความสัมพันธ์โดยใกล้ชิดเนื่องจากอาจเกิดปัญหาในครอบครัวขึ้นได้

๔. จากการลงพื้นที่พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติยังขาดความรู้เข้าใจการปฏิบัติทางทะเบียนราษฎร เช่น บางรายได้รับการบันทึกทะเบียนประวัติเป็นกลุ่ม ๖๔ แต่ข้อเท็จจริงกลับพบว่ามารดาและยายเป็นคนไทย ดังนั้น จึงควรดำเนินการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ทะเบียนในเรื่องดังกล่าว

สภาพปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธินักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ณ โรงเรียน
ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่ากุ่ม ตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดตราด

- ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่ากุ่ม สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน
ที่ ๑๑ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน
๒๕๓๖ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นเด็กเล็กก่อนวัยเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีนักเรียนทั้งสิ้น ๗๖
คน ครู ๖ คน และครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ๒ คน

สมเด็จพระเทพพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมาตรวจเยี่ยมการ
ปฏิบัติงาน จำนวน ๓ ครั้ง และให้การอุปถัมภ์โดยสนับสนุนโครงการพระราชดำริหลายโครงการ

- เด็กนักเรียน

เด็กนักเรียนในสถานศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ พบนักเรียนที่ไม่มีสถานะทาง
ทะเบียน ๕๑ คน แบ่งเป็น

๑. กัมพูชาและกลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา จำนวน
๒๔ คน ซึ่งได้รับการสำรวจแล้ว จำนวน ๑๑ คน ประกอบด้วย

๑.๑ กลุ่มบุตรหลานของแรงงานต่างด้าว (๐๐)

๑.๒ กลุ่มบุตรหลานของผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา (เลข ๗)

๑.๓ กลุ่มผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน

ส่วนผู้ที่ยังไม่ได้รับการสำรวจ มีจำนวน ๑๓ คน

๒. พม่า (มอญ) ๒๗ คน ขึ้นทะเบียนแล้ว ๙ คน ยังไม่ขึ้นทะเบียน ๑๘ คน

- สถานะบุคคล

๑. ปีการศึกษา ๒๕๕๒ มีผู้ที่ได้รับการจดทะเบียนรับรองบุตรและได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติเป็นไทย จำนวน ๑ ครอบครัว

๒. กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง (คนไทยพลัดถิ่น) จำนวน ๑ ราย คือนายบี สุขสวัสดิ์

๓. กลุ่มแรงงานต่างด้าว พบ ๒ กลุ่ม คือ ชาวกัมพูชาและพม่า (มอญ)

- คุณภาพและแนวทางการเรียนการสอนและการประเมินผลภายหลังจบการศึกษา

นอกจากนั้น โรงเรียนควรเสริมสร้างสุขภาวะและสุขอนามัยที่ดี เช่น โครงการอาหารกลางวัน

๑. โรงเรียนได้ส่งเสริมสุขภาวะและอนามัยที่ดีให้แก่เด็กนักเรียนผ่านโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและโครงการส่งเสริมกีฬาประจำปี และเด็กนักเรียนยังได้ดื่มนมโรงเรียนทุกวัน ส่วนปัญหายาเสพติด โรงเรียนมีโครงการโรงเรียนปลอดยาเสพติดและโรงเรียนสีขาว ที่ให้ความรู้ความเข้าใจในพิษภัยของยาเสพติดต่างๆ ทำให้ไม่มีปัญหาเสพติดในโรงเรียน

๒. ประเด็นการติดตามและประเมินผล แม้รัฐบาลจะมีนโยบายเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนสามารถเรียนฟรีได้ตั้งแต่มัธยมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนส่วนมากจะศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา แต่เนื่องจากปัญหาด้านค่าใช้จ่าย สถานการณ์ดำรงชีพของครอบครัว และระดับความรู้ความสามารถที่ค่อนข้างน้อยกว่าเด็กนักเรียนของโรงเรียนทั่วไป จึงทำให้เด็กนักเรียนบางรายเรียนไม่จบระดับมัธยมปีที่ ๓ ซึ่งเด็ก

นักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อ โรงเรียนจะติดตามข้อมูลจนกว่าเขาจะมีอาชีพ โดยโรงเรียนจะส่งเสริมและฝึกอาชีพให้ ด้วยการส่งไปอบรมที่ศูนย์ฝึกอาชีพที่จังหวัดจันทบุรี พร้อมทั้งให้เรียนต่อในโรงเรียนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ไปในขณะเดียวกันด้วย แต่อย่างไรก็ตาม โรงเรียนมีนักเรียนเก่าที่จบการศึกษาในระดับสูงกลับมาทำงานเป็นครูตามโครงการครูทายาท ๑ คน และอยู่ระหว่างอบรมวิชาชีพครู ๑ คน

- การสนับสนุนด้านงบประมาณและการมีส่วนร่วม

โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและงบบริจาคจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน ผู้ปกครองและเอกชนต่างๆ เรื่อยมา อาทิเช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ และปี พ.ศ. ๒๕๕๓ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดได้ให้ความอนุเคราะห์งบประมาณจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อจัดซื้อคอมพิวเตอร์จำนวน ๑๐ เครื่อง และองค์การบริหารส่วนตำบลท่ากุ่ม ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านการศึกษาเป็นครั้งคราว

ส่วนประเด็นการมีส่วนร่วมนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลท่ากุ่มได้ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนในโรงเรียนได้เข้าร่วมงานพิธีเนื่องในวันสำคัญต่างๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนและผู้ปกครองของเด็กได้ร่วมกับโรงเรียนจัดทำกิจกรรมพบปะสังสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน สนับสนุนและส่งเสริมการแสดงศิลปะกลองยาวพื้นบ้านจนนำไปสู่การแลกเปลี่ยนกิจกรรมด้านวัฒนธรรมของโรงเรียนในระดับภาค

นอกจากนั้น ชมรมศิษย์เก่า รุ่นปี ๕๓ จะรวมกลุ่มจัดกิจกรรมในวันที่ ๒๑ ตุลาคม เป็นประจำ ทุกปี โดยการจัดผ้าป่าเพื่อการศึกษา จัดทำโครงการที่ช่วยเหลือน้อง ตลอดจนการให้ความรู้และทักษะต่างๆ แก่รุ่นน้อง

- ด้านสถานะและสิทธิของเด็กนักเรียนกลุ่มเด็กนักเรียนรหัสเลข ๙^๑ มิใช่เลขรหัสในระบบทะเบียนราษฎร แต่เป็นรูปแบบรหัสตามระบบการจัดเก็บข้อมูลเด็กนักเรียนของโรงเรียน

¹ ต่อมา คณะกรรมการสิทธิวิสามัญ ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงจากพันตำรวจโทหญิง อำนวย โอฬารสกุล กรรมการสิทธิวิสามัญ ว่ากรณีรหัสเลข 9 เกิดจากการบันทึกข้อมูลเลขรหัสตลาดเคลื่อนของเจ้าหน้าที่ผู้บันทึกข้อมูล ซึ่งเดิมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจะจัดทำ

ตำรวจตระเวนชายแดน ที่จะกำหนดเลข ๙ ให้แก่เด็กนักเรียนที่ยังไม่มีสถานะทางทะเบียนใดๆ เท่านั้น

ส่วนกลุ่มเด็กนักเรียนที่ยังตกหล่นตามยุทธศาสตร์ฯ เกิดจากในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ - ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โรงเรียนได้รับการประสานจากอำเภอให้สำรวจข้อมูลเด็กนักเรียนที่ยังไม่มีทะเบียน โดยแจ้งว่าให้สำรวจและเก็บเป็นข้อมูลไว้เท่านั้น ทำให้โรงเรียนทำการสำรวจโดยไม่ได้ส่งข้อมูลไปยังอำเภอแต่อย่างใด

๒. เด็กนักเรียนที่เลขทะเบียนขึ้นต้นด้วย เลข ๗ ขอให้โรงเรียนตรวจสอบข้อมูลของบิดามารดาและสถานที่เกิดของเด็ก ซึ่งถ้าตัวเด็กเกิดในประเทศไทย อาจยื่นคำร้อง ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

๓. เด็กที่มีเลขทะเบียนขึ้นต้นด้วยเลข ๐๐ เป็นบุตรของแรงงานต่างด้าว ขอให้โรงเรียนช่วยตรวจสอบข้อมูลการขออนุญาตทำงานของบิดามารดาด้วย เนื่องจากถ้าพ่อแม่ของเด็กไม่ได้รับการต่ออายุการทำงานจะทำให้สถานะของเด็กสิ้นสุดไปด้วย

๔. เด็กนักเรียนที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๐, ๖, ๗ ถือเป็นบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งจะได้รับการกำหนดสถานะในโอกาสต่อไปและมีสิทธิได้รับบริการด้านสาธารณสุขจากสถานพยาบาลของรัฐ ดังนั้น ขอให้โรงเรียนนำข้อมูลของเด็กและบิดามารดาไปยื่นแสดงตนขอขึ้นทะเบียนกับสถานพยาบาลที่เกี่ยวข้องต่อไป

๕. ข้อมูลชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิดของเด็กบางคนไม่ชัดเจนหรืออาจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ดังนี้ จึงควรจัดทำข้อมูลมีความครบถ้วนและตรงกัน อาทิเช่น ในกรณีที่ไม่ทราบวันเดือนปีเกิดโรงเรียนสามารถระบุในเอกสารว่าเด็กเกิดวันที่ ๑ มกราคมของปีได้

เลขทะเบียนนักเรียนให้แก่เด็กนักเรียนที่ยังไม่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคล โดยกำหนดให้เลขรหัสดังกล่าวขึ้นต้นด้วย G ซึ่งต่อมา ได้มีการบันทึกข้อมูลรหัสด้วย g และคลาดเคลื่อนกลายเป็นเลข 9 ในที่สุด

สรุปข้อเสนอแนะ
การเดินทางศึกษาดูงาน ณ จังหวัดตราด

- ด้านสัญชาติและสถานะบุคคล

ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑. เร่งรัดการพิจารณาคำร้องขอแปลงสัญชาติของกลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๓) และกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา (รหัส ๖๔) ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	- กระทรวงมหาดไทย
๒. เร่งรัดการออกแนวปฏิบัติในการกำหนดสถานะให้แก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (รหัสเลข ๐) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓	- กระทรวงมหาดไทย

- ด้านทะเบียนราษฎร

ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑. ควรปรับปรุงทะเบียนบ้านและทะเบียนประวัติบุคคลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน และควรจัดกลุ่มและจำแนกฐานข้อมูลของบุคคลไว้รัฐไว้สัญชาติให้ชัดเจน	- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย - จังหวัดตราด
๒. ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนในเรื่องกฎหมาย ระเบียบและวิธีปฏิบัติต่างๆ ให้ถูกต้องและครบถ้วนยิ่งขึ้น	- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย - จังหวัดตราด
๓. ควรจัดสรรงบประมาณประจำสำหรับเป็นค่าตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเพื่อใช้เป็นเอกสารพยานหลักฐานแสดงความเป็นพ่อ-ลูกแม่-ลูก หรือพี่-น้อง ให้แก่คนไทยตกหล่นทางทะเบียนที่มีฐานะยากจน	- กระทรวงมหาดไทย

- ด้านสิทธิ

ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑. การทำงาน ควรเร่งรัดการออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทงานที่คนต่างด้าวสามารถทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวโดยเร็ว (มาตรา ๕๗ แห่งพรบ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑)	- กระทรวงแรงงาน
๒. การทำใบขับขี่ ควรกำหนดให้ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่รัฐมีนโยบายให้สถานะแล้ว สามารถยื่นขอใบอนุญาตขับขี่ได้	- กรมการขนส่งทางบก - สภาความมั่นคงแห่งชาติ
๓. การเดินทาง ๓.๑ ควรอนุญาตให้เด็กนักเรียนที่เป็นบุตรของแรงงานต่างด้าวสามารถ ขออนุญาตเดินทางออกนอกพื้นที่ควบคุมเพื่อไปเรียนหนังสือ โดยกำหนดให้ขออนุญาตครั้งเดียวสามารถออกนอกพื้นที่ได้ตลอดหลักสูตร (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘) ๓.๒ ควรขยายพื้นที่ควบคุมจากอำเภอเป็นจังหวัดเพื่อให้กลุ่มผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนสามารถเดินทางได้สะดวกขึ้น	- กระทรวงมหาดไทย - สภาความมั่นคงแห่งชาติ
๔. ด้านการศึกษา ควรช่วยเหลือเด็กนักเรียนในโรงเรียนให้มีสถานะที่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงของแต่ละคน	- กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ
๕. ด้านสาธารณสุข ควรจัดสรรงบประมาณด้านสาธารณสุขให้ครอบคลุมกลุ่มคนไร้สถานะมากยิ่งขึ้น	- กระทรวงสาธารณสุข

- การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

- ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ส่วนราชการและภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดที่มีกลุ่มคนไร้สถานะอาศัยอยู่ ประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาด้านสัญชาติและสถานะบุคคลและด้านการทะเบียนราษฎรสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	- กระทรวงมหาดไทย - จังหวัดตราด - จังหวัดเชียงราย
--	--

๓.๑.๒ จังหวัดระนอง ระหว่างวันที่ ๘-๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

หมู่บ้านชาวมอแกน จังหวัดระนอง

๑. การดำเนินการด้านสถานะ

อำเภอเมืองระนองและมูลนิธิกระจกเงา ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาสถานะของชาวมอแกน ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๒ โดยรูปแบบของคณะทำงาน ดำเนินการตามโครงการเร่งรัดการให้สถานะ ตามกฎหมายกับบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ใน

ประเทศไทยเป็นเวลานานในพื้นที่จังหวัดระนองและการขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียน บ้านตามตามมาตรา ๒๓ แห่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแต่งตั้ง โดยนายอำเภอ ปราบกฏรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

๑.๑ เนื่องจากทะเบียนประวัติและเอกสารแสดงตนของชาวมอแกน ที่จัดทำไว้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๘ - ๒๕๔๙ มีข้อผิดพลาด คณะทำงานฯ จึงสำรวจข้อมูลและปรับแก้ ทะเบียนประวัติ (แบบ ๘๙) ใหม่ทั้งหมด เพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับสภาพ ข้อเท็จจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๑.๒ วิเคราะห์และจำแนกข้อมูลตามข้อ ๑. เพื่อกำหนดช่องทางดำเนินการ ด้านสถานะที่เหมาะสมและตรงตามคุณสมบัติของแต่ละคน ออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑) กลุ่มที่สามารถเพิ่มชื่อตามระเบียบ ๓๕ (เป็นกลุ่มที่มีบิดาเป็นคนไทย มารดาเป็นมอแกน ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน)

๒) กลุ่มที่สามารถดำเนินการตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติ สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

๓) กลุ่มที่สามารถดำเนินการตามมาตรา ๗ทวี วรรคสอง แห่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

๔) กลุ่มที่ขอสถานะต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒. ผลการดำเนินการด้านสถานะ

๑) การเพิ่มชื่อเข้าทะเบียนบ้านตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ มี ๒ ราย

๒) มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลการดำเนินการ ๑๑ ราย (มอแกนเกาะพยาม)

๓) มาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ คณะทำงานฯ เห็นควรชะลอการดำเนินการไว้ก่อน เพราะต้องการดำเนินการตามมาตรา ๒๓ จนแล้วเสร็จเสียก่อน เนื่องจากสถานะบุคคล ตามมาตรา ๒๓ ดีกว่าสถานะบุคคลตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง

๔) กลุ่มที่ขอสถานะต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย จำนวน ๒๙ คน (เกาะเหลา ๒๔ คน เกาะช้าง ๕ คน)

๓. การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล สำร็จเมื่อ ปี ๒๕๕๔

๑) กลุ่มอยู่มานาน ๔๒ ราย (เกาะเหลา ๑๖ ราย เกาะช้าง ๒๖ ราย)

๒) กลุ่มเด็กนักเรียน ๑๐ ราย

๔. ปัญหาอุปสรรค

โดยมากเป็นปัญหาของการดำเนินการจัดทำคำขอลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

๑) ปัญหาพยานบุคคลในขั้นตอนการยื่นคำขอใช้พยานลักษณะซ้ำกัน จนนำไปสู่การสงสัยต่อพยานที่นำมารับรองอันอาจพิจารณาว่าเป็นพยานในลักษณะเวียนเทียน

๒) ปัญหาการพิจารณาคุณสมบัติของพยานบุคคลในการรับรองความประพฤติของผู้ร้อง เนื่องจากแนวปฏิบัติตามคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย กำหนดให้บุคคลที่เป็นพยานต้องเป็นผู้คุ้นเคยกับผู้ร้องเป็นอย่างดีจนนำไปสู่การตีความของสำนักทะเบียนว่า พยานดังกล่าวต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่ในชุมชนมอแกนพยามส่วนมากจะเป็นผู้ไม่มีสัญชาติไทย

๓) ปัญหาการระบุอายุที่แท้จริง เนื่องจากชาวมอแกนไม่มีการจดหรือจำวัน เดือน ปี ของตัวเองหรือบุคคลในครอบครัวตามแบบจันทรคติและปฏิทินปัจจุบัน ทำให้ไม่อาจรู้วันเวลาเกิดที่แน่นอน มีผลต่อการระบุข้อมูลในเอกสารเพื่อพิสูจน์สถานะตามกฎหมาย และการกำหนดช่วงอายุคลาดเคลื่อนจะส่งกระทบต่อการพิจารณาสัญชาติและสิทธิตามกฎหมายที่บุคคลดังกล่าวสมควรจะได้รับ

๔) ข้อเท็จจริงกรณีคุณสมบัติของผู้ขอลงรายการสัญชาติไทย เรื่องการมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่งติดต่อกันในประเทศไทย เนื่องจากชาวมอแกนมีวิถีการดำรงชีวิตทั้งการประกอบอาชีพและการไปมาหาสู่กันเพื่อเยี่ยมญาติ จึงต้องมีการเดินทางข้ามพรมแดนไปยังประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะชั่วคราว ทำให้ผู้นั้นอาจขาดคุณสมบัติดังกล่าวได้

๕. ข้อเสนอแนะของมูลนิธิกระจกเงา

โดยมากเป็นการแก้ไขปัญหาลุप्तรรคตามข้อ ๔. ดังนี้

๑) ขอให้มีการเฝ้าระวังปฏิบัติที่เปิดโอกาสให้ชาวมอแกนสามารถใช้พยานซ้ำกันได้
๒) ขอให้สามารถใช้บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยเป็นพยานในการรับรองความประพฤติได้

๓) ขอให้เปิดโอกาสให้ใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ อาทิ การตรวจมวลกระดูก เพื่อใช้ระบุช่วงอายุที่แท้จริง

๔) ขอให้ยกเว้นเรื่องการมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่งติดต่อกันในประเทศไทย เนื่องจากชาวมอแกนมีการเดินทางออกนอกพื้นที่บ่อยแต่ไม่ได้มีเจตนาย้ายภูมิลำเนาแต่อย่างใด

๕) ควรเร่งรัดการพิจารณาคำร้องขอเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือมีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน

๖) ควรออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยเร็ว

๖. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญฯ

นายอำเภอกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ควรดำเนินการรับแจ้งเกิดหรืออำนวยความสะดวกในการแจ้งเกิดและเป็นพยานรู้เห็นการเกิดให้แก่ชาวมอแกนทุกคน

กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นบ้านหินช้าง อำเภอมือง จังหวัดระนอง

ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพด้านการประมง และประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากที่ดินที่ใช้ตั้งบ้านเรือนถูกกลุ่มนายทุนอ้างสิทธิครอบครองและให้ชาวบ้านทำสัญญาเช่า โดยเสียค่าเช่าเป็นรายปี

ข้อเสนอแนะ

๑. อำเภอกควรให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ตลอดจนให้ความรู้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายตามพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับใหม่ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการดำเนินการด้านสถานะ

๒. ภาครัฐควรกำหนดมาตรการในการเยียวยากลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่จะได้รับการคืนสัญชาติตามร่างพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับใหม่ในระหว่างที่กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีผลบังคับใช้

ปัญหาสถานะของเด็กนักเรียน ณ โรงเรียนระนองพัฒนามิตรภาพที่ ๖๐

นักเรียนของโรงเรียนระนองพัฒนามิตรภาพที่ ๖๐ ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีฐานะยากจน บางส่วนเป็นบุตรของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่โดยโรงเรียนได้จัดการศึกษาให้ตามหลักมนุษยธรรมและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้ความเสมอภาคกับเด็กทุกคน

นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน ในการให้ทุนการศึกษาและทุนอาหารกลางวันสำหรับ ปัญหาด้านสถานะของนักเรียนนั้น มักเกิดจากการ ที่ผู้ปกครองไม่ได้แจ้งเกิดให้แก่เด็กและบางส่วนเป็น บุตรของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น แม้เด็กจะไม่มีสัญชาติ โรงเรียนก็ให้สมัครเข้าเรียนได้ อีกทั้ง บางรายยังได้ รับโอกาสในการศึกษาต่อในระดับมัธยมอีกด้วย

ทั้งนี้ นอกจากโรงเรียนจะจัดการศึกษาให้เด็กทุกคนโดยเสมอภาคกันแล้ว ก็ควร พิจารณาแนวทางในการพัฒนาสถานะให้แก่เด็กนักเรียนด้วย

กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น ณ โรงเรียนเนเชียม องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง

ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นปัญหา เดิมที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของ กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น กล่าวคือ ปัญหาการเสี ยสิทธิ์ในด้านการเดินทางออกนอกพื้นที่ เสี่ยงสิทธิ์ในการรักษาพยาบาลตามหลักประกัน สุขภาพถ้วนหน้าของรัฐบาล เสี่ยงสิทธิ์ใน การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เสี่ยงสิทธิ์ใน การทำงาน เสี่ยงสิทธิ์ในการทำใบอนุญาตขับขี่ ยานพาหนะ

ประเด็นที่ประชาชนนำเสนอเพิ่มเติมมีดังนี้

๑. ในระหว่างที่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งบัญญัติให้คืนสัญชาติให้กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นยังไม่มีผลบังคับใช้ ภาครัฐจะมีมาตรการใดคุ้มครองสิทธิให้ประชาชนที่อยู่ในกลุ่มผู้ที่ได้รับการคืนสัญชาติตามพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้หรือไม่
๒. กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติระบุว่าเป็นผู้อพยพสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย จะถือเป็นกลุ่มเป้าหมายในการยื่นคำร้องขอคืนสัญชาติตามพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับใหม่หรือไม่

ประชุมร่วมกับส่วนราชการจังหวัดระนอง ณ ห้องประชุม ศาลากลางจังหวัดระนอง

จังหวัดระนองมีช่องทางเข้าออกตามแนวชายแดนเป็นจำนวนมาก ทั้งช่องทางที่เปิดทำการอย่างถูกต้อง และช่องทางเข้าออกตามธรรมชาติ ทำให้มีการเคลื่อนไหวของจำนวนกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์และกลุ่มคนต่างด้าวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งกระทบกับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและทำให้เกิดปัญหา

การสวมสิทธิในเรื่องของสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับ เช่น สิทธิในการศึกษาภาคบังคับ สิทธิในการรักษาพยาบาลสิทธิในการทำงานนั้น จังหวัดระนองมีการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับสิทธิโดยเท่าเทียมกัน ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนหลายแห่งในจังหวัดระนองมีเด็กนักเรียนที่มีปัญหาสถานะเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ในส่วนของสิทธิการรักษาพยาบาลจังหวัดระนองมีนโยบายให้สิทธิในการรักษาแก่คนที่มีปัญหาสถานะทุกคน

ทั้งนี้ จังหวัดระนองควรเพิ่มมาตรการในการสกัดกั้นการหลบหนีเข้าเมืองตามแนวชายแดนให้เข้มงวดเพื่อลดปัญหาการเคลื่อนไหวของจำนวนกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์และกลุ่มคนต่างด้าวและลดผลกระทบในการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและปัญหาการสวมสิทธิ

สรุปข้อเสนอแนะ การเดินทางศึกษาดูงาน ณ จังหวัดระนอง

ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑) การกำหนดสถานะควรพิสูจน์โดยชัดเจน กล่าวคือ ๑.๑ ชาวมอแกนถือเป็นคนไทยดั้งเดิม ดังนั้น หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นคนดั้งเดิมก็ใช้ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ๑.๒ กรณีบุคคลที่เกิดในประเทศไทยก่อน ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ แต่บิดามารดาเป็นคนต่างด้าวก็ใช้มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ในการกำหนดสถานะ	- กระทรวงมหาดไทย
๒) ขอให้กำกับสำนักทะเบียนให้ชาวมอแกนสามารถใช้พยานที่น่าเชื่อถือได้	- กระทรวงมหาดไทย
๓) ในการพิจารณาอนุมัติลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ให้พิจารณาถึงวิถีชีวิตของชาวมอแกนด้วย	- กระทรวงมหาดไทย

ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๔) นอกจากจะจัดการศึกษาให้เด็กทุกคนโดยเสมอภาคกันแล้ว โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาแนวทางในการสนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาด้านสถานะให้มีสถานะที่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง	- กระทรวงศึกษาธิการ
๕) ควรเร่งรัดการพิจารณาคำร้องขอเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย	- กระทรวงมหาดไทย
๖) เร่งรัดการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น เพื่อรองรับการดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยให้นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีส่วนร่วมด้วย	- กระทรวงมหาดไทย
<p>๗) ขอให้มีความมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มเป้าหมายตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในช่วงระยะเวลาก่อนที่บุคคลเหล่านั้นจะได้รับการพิสูจน์และรับรองจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นและดำเนินการสำรวจเพิ่มเติม ดังนี้</p> <p>๑. ปรับปรุงสิทธิขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกว่าเดิม โดยเฉพาะสิทธิในการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ การกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมการอยู่อาศัยที่ไม่ด้อยกว่าแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง การทำงานตามวุฒิการศึกษาหรือการทำงานโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องประเภทงาน การรักษาพยาบาล เช่นเดียวกับกลุ่มชนกลุ่มน้อยตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ การกู้เงินเพื่อการศึกษา</p> <p>๒. ให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สำรวจจัดทำทะเบียนชนกลุ่มน้อยที่มีเชื้อสายไทยที่ยังตกสำรวจ และให้ตรวจสอบจำแนกประเภทบุคคลรวมถึงแก้ไขทะเบียนประวัติและเอกสารทะเบียนราษฎรที่ลงรายการไม่ถูกต้องให้ตรงตามความเป็นจริง</p> <p>๓. ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐปฏิบัติต่อกลุ่มเป้าหมายตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทยที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์และการให้การรับรองจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น</p>	- กระทรวงมหาดไทย

๓.๑.๓ จังหวัดราชบุรี ระหว่างวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ - ๑ มีนาคม ๒๕๕๕

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน

เดิมนักเรียนในหมู่บ้านถ้ำหิน ต้องเดินทางไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนวังสัมปอัย บ้านห้วยคลุ่ม ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ ๗ กิโลเมตร มีลำห้วยกั้น การเดินทางยากลำบาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนไม่สามารถเดินทางข้ามลำห้วยเพื่อไปโรงเรียนได้ ต่อมาปีพุทธศักราช ๒๕๒๖ ได้รับบริจาคที่ดินจากนายเกิด กลั่นผักแว่น ประมาณ ๑๕ ไร่ ราษฎรจึงได้ร่วมมือกันสร้างอาคารเรียนชั่วคราว และได้ประสานกับกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๗ (กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓ ในปัจจุบัน) จัดส่งครูตำรวจตระเวนชายแดนมาทำการสอนจำนวน ๒ นาย เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔ มีนักเรียน ๕๓ คน ชาย ๓๙ คน หญิง ๑๔ คน

จากนั้น ปีพุทธศักราช ๒๕๒๙ เกิดอุทกภัยและवादภัยอย่างรุนแรง ทำให้โรงเรียนและบ้านเรือนของราษฎรเสียหาย โดยเฉพาะอาคารเรียนเสียหายมาก ไม่สามารถทำการสอนได้ จึงต้อง ใช้บ้านพักครู และร่มไม้เป็นสถานที่เรียนชั่วคราว และในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ สโมสรไลออนส์มหาจักร กรุงเทพฯ บริจาคเงิน จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยมอบให้ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จัดทำโครงการค่ายอาสาพัฒนาดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียน จำนวน ๑ หลัง ๔ ห้องเรียน และเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ พันตำรวจเอก เฉลิม โจนประดิษฐ์ รองผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๑ พร้อมด้วยคณะสโมสรไลออนส์มหาจักร ตั้งชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนมหาจักร ๔ (อาคารไทยบูรณะ)” ต่อมา เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน” เพื่อให้สอดคล้องกับชื่อหมู่บ้าน มีหน่วยงานราชการและภาคเอกชน ได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการดำเนินการ เกี่ยวกับสถานะของนักเรียนฯ

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน มีนักเรียน จำนวน ๑๙๔ คน แยกเป็นชาย ๙๗ คน หญิง ๙๗ คน มีครูทำการสอน ๖ นาย ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ๒ คน ครูอัตราจ้าง ๒ คน เปิดทำการสอนชั้นปฐมวัยถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีนักเรียนที่มีสัญชาติ

ไทย ๑๑๖ คน และนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย จำนวน ๗๘ คน โดยข้อมูลนักเรียนที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย ประกอบด้วย

๑. นักเรียนที่ได้หลักฐานทางทะเบียนราษฎร เลข "๐" นำ จำนวน ๙ คน
๒. นักเรียนที่เรื่องกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการของฝ่ายปกครอง จำนวน ๓๕ คน
๓. นักเรียนที่อยู่ในทะเบียนของ UN เป็นผู้ดำเนินการ จำนวน ๒๘ คน
๔. นักเรียนที่ยังไม่ได้ดำเนินการยื่นเรื่องให้ฝ่ายปกครอง จำนวน ๑๕ คน

และศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่เรื่องยังอยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๑๐ คน

ทั้งนี้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน ได้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ในส่วนที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

๑. ออกหนังสือรับรองว่าเป็นนักเรียนในโรงเรียน
๒. ประสานข้อมูลติดตามผลกับทางอำเภอ
๓. อำนวยความสะดวกกับครอบครัวนักเรียนที่ต้องเดินทางไปติดต่อประสานงานกับทางอำเภอ
๔. กรอกแบบรวบรวมข้อมูลจัดส่งให้กับทางอำเภอ และหน่วยงานต้นสังกัด

รวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง

ก่อตั้งเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ เนื่องจากบุตร - หลาน ของคนงานบริษัทเหมืองแร่แหลมพิชัย ไม่มีสถานที่เรียน บริษัทจึงได้มอบที่ดิน จำนวน ๓๐ ไร่ และสร้างอาคารเรียน จำนวน ๑ หลัง พร้อมทั้งประสานกับกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๗ (กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓ ปัจจุบัน) เพื่อขอจัดตั้งเป็นโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ ได้รับการจัดตั้งเป็นพื้นที่เขตอุทยานธรรมชาติวิทยา ตามโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๙ ชมรมเพื่อนสตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม จัดกิจกรรมโครงการศิลปากรเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ค่ายเพื่อนสตรี ๒๗) ก่อสร้างอาคารเรียนชั้นเดียว ๑ หลัง จำนวน ๗ ห้อง

เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเยี่ยมงานโครงการตามพระราชดำริ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ จำนวน ๕๓๔,๒๑๒ บาท เพื่อดำเนินการก่อสร้าง ดังนี้ อาคารเรียน ขนาด ๖ x ๒๘ เมตร ๑ หลัง จำนวน ๔ ห้อง บ้านพักครู ขนาด ๖ x ๗ เมตร ๑ หลัง จำนวน ๒ ห้อง ห้องน้ำ ขนาด ๒ x ๔ เมตร ๑ หลัง จำนวน ๓ ห้อง

พื้นที่เขตบริการการศึกษาของโรงเรียน

๑. บ้านตะโกบน
๒. บ้านโป่งแมว
๓. บ้านตะโกล่าง

ปฏิบัติงานตามโครงการพระราชดำริฯ ๙ โครงการ

๑. โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
๒. โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน
๓. โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร
๔. โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
๕. โครงการฝึกอาชีพ
๖. โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์
๗. โครงการส่งเสริมสหกรณ์
๘. โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๙. โครงการปลูกและขยายพันธุ์หญ้าแฝก

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการดำเนินการ เกี่ยวกับสถานะของนักเรียนฯ

ปัจจุบันโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตะโกปิดทอง มีนักเรียน จำนวน ๑๘๐ คน แยกเป็นชาย ๑๑๐ คน หญิง ๗๐ คน พักประจำที่โรงเรียน จำนวน ๖๗ คน ครูตำรวจตระเวนชายแดน ๖ นาย ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ๑ คน ครูอัตราจ้าง ๑ คน เปิดทำการสอนระดับปฐมวัย ถึงระดับประถมศึกษา

โรงเรียนได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือในการจัดทำสำรวจด้านสถานะของนักเรียนตามขั้นตอนไปแล้ว ๑๐๗ ราย โดยข้อมูลด้านสถานะนักเรียนที่โรงเรียนได้จัดทำการสำรวจ มีดังนี้

๑. ศิษย์เก่า จำนวน ๓๔ คน
๒. นักเรียน จำนวน ๗๓ คน แยกเป็น
 - ๑) เด็กศูนย์อพยพบ้านถ้ำหิน จำนวน ๓๗ คน
 - ๒) เด็กฝั่งนอก จำนวน ๖ คน
 - ๓) เด็กพื้นที่เขตบริการ จำนวน ๓๐ คน

ซึ่งทางโรงเรียนฯ ได้ดำเนินการสำรวจและจัดส่งข้อมูลให้กับฝ่ายทะเบียนไปแล้ว แต่ปัญหาที่พบคือ

๑. ส่วนใหญ่เป็นเด็กเชื้อสายกะเหรี่ยง ผู้ปกครองไม่มีเอกสารแสดงตนใน ทร. ๑๓ จึงเป็นการยากลำบากในการตรวจสอบ ครูจึงตรวจสอบประวัติจากผู้ปกครอง กรอกประวัติ ซึ่งผู้ปกครอง บางคนอยู่ในพื้นที่บริการ บางคนอยู่ฝั่งนอก (ประเทศพม่า) บางคนอยู่ในศูนย์อพยพ ซึ่งทางโรงเรียนไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้

๒. นักเรียนไม่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก เพื่อจะได้ทำการสอบในการศึกษา

๓. นักเรียนไม่มีใบแจ้งเกิด ไม่มีหลักฐานแสดงตน เนื่องจากชาวกระเหรี่ยงจะทำคลอดเองและไม่แจ้งเกิด

ซึ่งทางโรงเรียนได้ดำเนินการจัดส่งเรื่องให้ฝ่ายทะเบียนอำเภอสวนผึ้งแล้ว แต่ยังไม่ได้พิจารณาให้สถานะเป็นคนไทย เนื่องจากต้องมีหลักฐานสอบประวัติบุคคลต่างๆ เช่น พ่อแม่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง ได้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทยตามพระราชดำริพระเทพพระรัตนราชสุตาฯ ในส่วนที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

๑. ทำการสำรวจข้อมูลนักเรียน
๒. แจ้งผู้ปกครองนักเรียนให้นำหลักฐานมาดำเนินการแจ้งข้อมูลสถานะที่โรงเรียน
๓. จัดส่งข้อมูลสถานะให้กับฝ่ายปกครองในพื้นที่ (ที่ว่าการอำเภอ)
๔. ฝ่ายปกครองรับเรื่องและดำเนินการ

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

เดิมตาม พ.ร.บ. สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ คนที่เกิดในประเทศไทยทุกคนจะได้สัญชาติไทย ต่อมาสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป มีลัทธิคอมมิวนิสต์เกิดขึ้น มีผู้อพยพเข้ามาจากรัฐบาลในสมัยนั้นจึงประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับ ปว. ๓๓๗ กำหนดให้คนที่จะได้สัญชาติไทย ต้องมีพ่อและ/หรือแม่ เป็นคนไทยเท่านั้น และแม้จะได้สัญชาติไทยแล้วหากไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ก็จะมีการถอดถอนสัญชาติตามผลของกฎหมายตามหลังด้วยเช่นกัน

๑. จากที่ฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ได้เริ่มดำเนินการลงรายการตาม มาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งมีคนเชื้อสายกระเหรี่ยงมาติดต่อจำนวนมาก จึงได้กำหนดแบบแผนเป็นหมู่ และได้ดำเนินการไปแล้ว โดยมีผู้ได้สัญชาติไทยแล้ว จำนวน ๒,๓๒๕ คน จากจำนวน ๑๓,๒๘๐ คน
๒. ต่อมามีการดำเนินการลงรายการตาม มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ในอำเภอสวนผึ้ง ฝ่ายทะเบียนได้อนุมัติผู้ได้รับสัญชาติไทยไปแล้ว ๙๙๗ คน ซึ่งเป็นบุคคลประเภท ๖ และ ๗

๓. ต่อมามีการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ และ พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๒ รอบ จำนวนทั้งสิ้น ๑๐,๔๐๗ คน ได้มีการยื่นคำขอตาม มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๒๖๐ คน

๔. ส่วนเงื่อนไขในการยื่นขอสัญชาติตาม มาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากยังไม่มีระเบียบกระทรวงมหาดไทยในเรื่องดังกล่าว สามารถยื่นขอสัญชาติได้ตาม มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เท่านั้น

๕. ปัญหานักเรียนไม่มีสัญชาติ เกิดจากพ่อแม่ไม่มีรายละเอียดประวัติ แม่พ่อแม่บางคนจะมีสัญชาติไทยแล้ว แต่การขอตาม มาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ลูกจะได้สัญชาติไทยต่อเมื่อเกิดหลังจากที่พ่อหรือแม่ได้สัญชาติไทยแล้ว ซึ่งมีผลตั้งแต่รัฐมนตรีอนุมัติเท่านั้น

๖. ส่วนเรื่องความชัดเจนในเรื่องวิธีการในการดำเนินการที่ต้องมีผู้รับรองนั้น ตามแนวปฏิบัติตาม มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ หากมีทะเบียนบ้าน จะมีผู้รับรองไม่เกิน ๕ คน หากมีทะเบียนประวัติจะมีผู้รับรองไม่เกิน ๔ คน กรณีที่มีบิดามารดาอยู่ จะมีผู้รับรองไม่เกิน ๒ คน ซึ่งทางกรมการปกครอง ได้มีข้อสังเกตว่า กรณีที่บิดามารดาเสียชีวิตแล้ว ให้มีการสอบยืนยันอีกครั้งหนึ่ง

๗. การดำเนินการที่ล่าช้าของฝ่ายปกครอง กรณีที่ส่งเรื่องไปยังอำเภอสวนผึ้ง และอำเภอได้ส่งเรื่องต่อไปยังกรมการปกครองแล้วนั้น การขอสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง มีขั้นตอนกระบวนการดำเนินการอยู่ ซึ่งสุดท้ายก็จะเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติเท่านั้น เมื่อคณะกรรมการวิสามัญ ได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมคารวะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ท่านได้รับว่าจะพิจารณาเร่งรัดดำเนินการในส่วนนี้

๘. สำหรับกลุ่มคนไทยตกหล่น รัฐบาลมีนโยบายด้านยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๘ ซึ่งมีการจัดการสำรวจบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามแบบสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (แบบ ๘๙) ส่งให้สำนักทะเบียนอำเภอ

๑) บุคคลประเภท ๐ ถือว่าเป็นบุคคลมีสถานะ มีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราว แต่ต้องอยู่ในเขตควบคุม และต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

๒) คนต่างด้าวเข้าเมืองมิชอบจะเป็นบุคคลเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายได้ ต้องขอใบสำคัญถิ่นที่อยู่ จึงจะมีสิทธิอาศัยอยู่ถาวรไม่ต้องอยู่ในเขตควบคุม และบุตรก็จะได้รับสัญชาติไทย

๓) บุคคลที่เกิดในประเทศไทย สามารถขอสัญชาติตาม มาตรา ๗ ทวิ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้ ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้พิจารณาอนุมัติ

๙. ส่วนข้อเสนอให้มีการจัดตารางรับบริการ มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ทุกคนมีสิทธิเท่ากัน ควรดูที่เหตุผลความจำเป็นในการเข้ามายื่นคำร้องมากกว่า เพราะแต่ละคนอาจมีความจำเป็นเร่งด่วนแตกต่างกัน

ปัญหาเกี่ยวกับการไร้สถานะของนักเรียนในโรงเรียน ดังนี้

๑. ทางโรงเรียนไม่สามารถออกหลักฐานทางการศึกษาให้นักเรียนได้ ทำให้ยากต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

๒. ปัญหาเรื่องนักเรียนที่เข้าศึกษาใหม่ มีการเคลื่อนย้ายมาเข้าเรียน และมีการปลอมเอกสารในการเข้าเรียน จึงขอเสนอให้นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนคัดกรองสถานะของนักเรียน (ตามแบบสำรวจ ๘๙) ก่อนเข้าเรียนได้หรือไม่ เพื่อจะได้ดำเนินการจัดการศึกษา

และนักเรียนจะได้มีเลขประจำตัวหมายเลขถูกต้องตรงกันระหว่างฝ่ายทะเบียนและโรงเรียน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและซ้ำซ้อน

๓. ปัญหาผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองไม่รับนักเรียนเข้าเรียนตามสิทธิ ส่งผลให้นักเรียนต้องหาโรงเรียนอื่นที่อยู่ห่างไกลเข้าเรียนแทน ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระในการเดินทางแก่นักเรียน

สรุปข้อเสนอแนะ

การเดินทางศึกษาดูงานโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ต. สวนผึ้ง อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี

ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑) ควรสำรวจและจำแนกสถานะของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้ถูกต้องตามความเป็นจริง เช่น - กลุ่มนักเรียนประเภทขาดพยานหลักฐานในการแสดงตนว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทย - กลุ่มนักเรียนประเภทลงการรายการผิดพลาดทางทะเบียน	- กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระทรวงมหาดไทย
๒) ควรส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร สัญชาติ และสิทธิตามกฎหมายให้แก่บุคลากรในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	- กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระทรวงมหาดไทย
๓) การแก้ไขรายการของนักเรียนที่ได้รับการสำรวจทางทะเบียนราษฎร และได้เลขประจำตัว ๑๓ หลักแล้ว ให้ตรงตามทะเบียนราษฎร	- กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ
๔) กระทรวงศึกษาธิการควรทำความเข้าใจกับสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการรับเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา และการออกหลักฐานทางการศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับเด็กนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘	- กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระทรวงศึกษาธิการ - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๕) โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาแนวทางในการสนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาด้านสถานะให้มีสถานะที่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง	<ul style="list-style-type: none"> - กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระทรวงมหาดไทย - กระทรวงศึกษาธิการ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๑.๔ จังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

กรณีปัญหาจากการเยี่ยมเยือนกลุ่มผู้เฒ่าไร้สัญชาติ และกลุ่มผู้เฒ่าชาวเมียนมาไร้สัญชาติในหมู่บ้านโป่งป่าแหมและหมู่บ้านใกล้เคียง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

๑. ผู้เฒ่าหลายคนยังไม่ได้รับสัญชาติไทย (ส่วนใหญ่มีบัตรขึ้นต้นด้วยเลข ๖) ในขณะที่บุตรหลานส่วนใหญ่ได้รับสัญชาติไทยแล้ว
๒. มีผู้เฒ่าบางคนเคยได้รับบัตรขึ้นต้นด้วยเลข ๖ แต่ถูกจำหน่ายออก เนื่องจากไม่ไปรายงานตัวในระหว่างที่มีการสำรวจ
๓. ปัญหาในขั้นตอนการพิสูจน์ตัวบุคคลโดยการรับรองสถานะจากบุคคลอื่นที่กำหนดไว้ว่าผู้ที่จะมีสิทธิรับรองจะต้องมีอายุมากกว่าผู้ถูกรับรองไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี ซึ่งทำให้หาผู้รับรองได้ยากหรืออาจหาไม่ได้เลย

๔. สิทธิในการเดินทางออกนอกพื้นที่อำเภอ ซึ่งส่วนใหญ่มีบัตรขึ้นต้นด้วยเลข ๖ เช่น กรณีออกจากเขตพื้นที่อำเภอแม่จัน ไปอำเภอแม่ฟ้าหลวงเพื่อไปพบปะญาติพี่น้องหรือไปรักษาพยาบาลจะถูกจับและปรับอยู่เสมอ

๕. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าเหล่านี้เพื่อบันทึกลงในทะเบียนฯ ควรกำหนดวิธีการเฉพาะ เนื่องจากผู้เฒ่าดังกล่าวพัฒนาการพูดภาษาไทยได้น้อย

๖. การยื่นขอแยกหมู่บ้าน ซึ่งได้ยื่นขอแยกหมู่บ้านไปแล้วแต่ยังมิได้รับอนุมัติจากจังหวัด โดยทางจังหวัดแจ้งว่าเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการฯ ช่วยประสานงานและทำความเข้าใจในกรณีดังกล่าวกับทางจังหวัด เพื่อให้มีการจัดให้มีผู้ใหญ่บ้านตามความเหมาะสมกับจำนวนประชากรและเขตพื้นที่ เนื่องจากในปัจจุบันมีผู้ใหญ่บ้านเพียง ๑ คน จะต้องดูแลพื้นที่กว่า ๕ กลุ่มบ้าน ซึ่งมีเขตพื้นที่มากเกินไปกว่าที่จะดูแลได้ทั่วถึง

กรณีศึกษาเป็นรายบุคคล

๑. ผู้เฒ่าหลี่เฉียวเสอ แซ่ลี ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกในการทำเกษตรแบบยั่งยืนได้รับบัตรสีฟ้า (ขึ้นต้นด้วยเลข ๖) ซึ่งต่อมาภาครัฐได้ดำเนินการสำรวจในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๐ - ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่ผู้เฒ่าหลี่เฉียวเสอ มิได้เข้ารับการสำรวจดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้ถูกจำหน่ายจากทะเบียนคนต่างด้าว แนวทางการดำเนินการจะต้องดำเนินการแจ้งต่อนายทะเบียนราษฎร เพื่อยืนยันการมีตัวตนตามทะเบียนคนต่างด้าวเดิม (ขึ้นต้นเลข ๖)

๒. ผู้เฒ่าแข่งลิ้น แซ่เต็น ในช่วงวัยเด็กหนีภัยสงครามมาจากประเทศลาว ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ซึ่งปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับการสำรวจเป็นบุคคลบนพื้นที่สูง ซึ่งมีสถานะเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย มีความประสงค์ต้องการสัญชาติไทย เพื่อให้ได้สิทธิต่างๆ เช่นคนไทย

กรณีปัญหาจากการเยี่ยมเยือนกลุ่มผู้เฒ่าไร้สัญชาติชาวลีซู (ลีซอ) บ้านเฮโก หมู่ที่ ๑๙ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

๑. บ้านเฮโกมีทั้งกรณีบุคคลที่เกิดในประเทศไทย และเกิดนอกประเทศไทย
 ๒. ผู้เฒ่าบางคนไม่มีบัตรประเภทใดเลย จึงไม่มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล
 ๓. การเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่น้อยมาก ซึ่งจะต้องเดินทางไปอำเภอเป็นระยะทางกว่า ๗๐ กิโลเมตร

๔. กรณีผู้เฒ่าที่เกิดนอกประเทศไทยซึ่งถือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว และใบสำคัญถิ่นที่อยู่ มีสิทธิขอแปลงสัญชาติได้ ตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แต่ติดปัญหาที่กำหนดเกณฑ์รายได้ไว้สูงเกินไป ตามแนวปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทย จึงไม่อาจขอแปลงสัญชาติได้

๕. กรณีผู้เฒ่าที่เกิดในประเทศไทย จะต้องดำเนินการขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยมีปัญหาในการพิสูจน์ให้ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดจะต้องมีผู้รับรองซึ่งต้องมีอายุมากกว่าผู้ถูกรับรองไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี จึงทำให้หาผู้รับรองได้ยากหรืออาจหาไม่ได้เลย ซึ่งหากพิสูจน์ได้แล้วจะต้องยื่นขอจำหน่ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว และใบสำคัญถิ่นที่อยู่ต่อไป

กรณีศึกษาเป็นรายบุคคล

- ผู้เฒ่าอาเหล จัวผ่า อยู่ในพื้นที่บ้านเฮโกมากกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน โดยเกิดในประเทศไทยที่ต๋อยลาน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ตามแบบพิมพ์ประวัติบุคคลบนพื้นที่สูง ซึ่งได้รับการสำรวจเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่ในใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวระบุว่า มีสัญชาติพม่า

กรณีปัญหาจากการเยี่ยมเยือนกลุ่มผู้เฒ่าอดีตทหารจีนคณะชาติไร้สัญชาติ ณ บ้านสันติคีรี ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่สลอง จังหวัดเชียงราย

ทหารจีนคณะชาติเป็นกองกำลังติดอาวุธในอดีตของประเทศจีน ซึ่งประกอบไปด้วย “กองทัพที่ ๓” ของนายพล หลี่ และ “กองทัพที่ ๕” ของนายพล ต้วน รวมถึงครอบครัวของอดีตทหารจีนคณะชาติที่อพยพเข้ามาในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ในยุคที่กองทัพจีนของรัฐบาลก๊กมินตั๋ง (เจียงไคเช็ค) พ่ายแพ้แก่กองทัพจีนแดงในแผ่นดินใหญ่ โดยรัฐบาลก๊กมินตั๋ง ได้ถอยหนีจากแผ่นดินใหญ่ไปตั้งมั่นบนเกาะไต้หวัน ขณะเดียวกันก็มีกองกำลังฝ่ายรัฐบาลก๊กมินตั๋งบางส่วนในแคว้นยูนนาน ถอยร่นลงมาทางใต้ เข้าสู่ประเทศพม่า ลาว และมาตั้งมั่นอยู่ตามแนวชายแดนภาคเหนือของไทย โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติดังกล่าวได้ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศไทยในการช่วยเหลือทางราชการต่อสู้และปราบปรามคอมมิวนิสต์ในหลายพื้นที่ในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๔ – ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งได้รับความเห็นชอบให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยในฐานะผู้อพยพตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ จึงเป็นผู้ที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยอยู่ในสถานะผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้กับทางราชการ จึงมีสิทธิแปลงสัญชาติได้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ และยังกำหนดให้บุตรของอดีตทหารจีนคณะชาติสามารถขอคืนสัญชาติไทยได้หากเกิดในประเทศไทยซึ่งถูกเพิกถอนสัญชาติ ตามประกาศคณะปฏิวัติ ๓๓๗ และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งกลุ่มทหารจีนคณะชาติในพื้นที่บ้านสันติคีรี ยังมีผู้ที่มีสิทธิขอแปลงสัญชาติได้ แต่ตกหล่นยังไม่ได้รับสัญชาติไทย จำนวน ๒ คน และผู้ได้รับสัญชาติไทยแล้ว แต่ต้องการมีบัตรทหารผ่านศึก เนื่องจากต้องการสิทธิต่างๆ ตามบัตรดังกล่าว

กรณีศึกษาเป็นรายบุคคล

๑. ผู้เฒ่าหมายและผู้เฒ่าเฉียงไห่ เป็นผู้ที่มีสิทธิขอแปลงสัญชาติได้ แต่ตกหล่นยังไม่ได้รับการแปลงสัญชาติ

๒. ผู้เฒ่าสมบัติ ได้รับสัญชาติไทยและมีบัตรประจำประชาชนแล้ว แต่ต้องการมีบัตรทหารผ่านศึก เนื่องจากต้องการสิทธิต่างๆ ตามบัตรดังกล่าว

กรณีศึกษาจากการเยี่ยมเยียนกลุ่มผู้เฒ่าไร้สัญชาติชาวอาข่า (อีก้อ) ณ บ้านป่าคาสุขใจ หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ยายเฒ่า มินอง อายุ ๙๑ ปี มีบัตรที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๐ เกิดในประเทศพม่า เข้ามาประเทศไทยประมาณ ๔๐ กว่าปี สามารถพัฒนาสถานะเป็นคนสัญชาติไทยได้โดยการแปลงสัญชาติ แต่ข้อเท็จจริงจากการลงพื้นที่พบว่า ยายเฒ่าดังกล่าวมีเพียงเอกสารว่าได้รับการสำรวจจากทางราชการเท่านั้น ยังไม่ได้รับบัตรใด ๆ เลย

งานวันผู้เฒ่าไร้สัญชาติ วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ สำนักงานบ้านใกล้ฟ้า มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา บ้านป่าคาสุขใจ หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ปัญหาของผู้เฒ่าไร้สัญชาติมี ๔ กลุ่มปัญหาด้วยกัน คือ

๑. ผู้เฒ่าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยนานแล้ว แต่ตกหล่นจากทะเบียนราษฎรไทย
๒. ผู้เฒ่าที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลประเภท ๖
๓. ผู้เฒ่าที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลประเภท ๐
๔. ผู้เฒ่าที่ได้รับสถานะเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย มีถิ่นที่อยู่ถาวร ขอแปลงสัญชาติแต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นที่ติดต่อกับหลายประเทศ โดยเริ่มมีการสำรวจบุคคลตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ในหลายรอบ หลายรุ่น หลายคราว ยิ่งสำรวจยิ่งมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งโดยหลักจะต้องเป็นการสำรวจผู้ที่ตกหล่น เช่น กรณีการขอมีบัตรขึ้นต้นด้วยเลข ๐ ที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง ทำให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยว่าเป็นผู้ที่ตกหล่นจริงหรือไม่

โดยปัญหาที่มีในพื้นที่จังหวัดเชียงราย คือ

- ๑) อาศัยอยู่ในประเทศ ไทยนานแล้ว แต่ตกหล่นจากทะเบียนราษฎรไทย
- ๒) ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลประเภท ๖

๓) ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลประเภท ๐

๔) ได้รับสถานะเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีถิ่นที่อยู่ถาวร โดยขอแปลงสัญชาติแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติเนื่องจากติดเกณฑ์รายได้

สรุปปัญหาเกิดมาจาก ๓ สาเหตุหลัก คือ

๑. ปัญหาจากตัวเอง ที่ต้องมีความเชื่อในหลักกฎหมาย ในข้อเท็จจริง ไม่ว่าจะ เป็นกรณีที่จะได้สัญชาติไทยโดยการแปลงหรือการเกิด และเมื่อมีความเชื่อแล้วต้องสนใจหาความรู้ และติดตามแก้ปัญหาของตนเอง

๒. ปัญหาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีความเข้าใจในข้อกฎหมายและกฎระเบียบที่ไม่ตรงกัน

๓. ปัญหาจากฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ควรแก้ปัญหาโดยใช้มาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาแก้ปัญหาเป็นกรณีพิเศษเฉพาะเรื่องดังนี้

- มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

การแก้ปัญหาต้องแก้ไขครบ ๓ ประการ คือ

๑. เรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่คนไทยจะต้องมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

๒. เรื่องสิทธิ

๓. เรื่องสวัสดิการ ซึ่งแม้ผู้เฒ่าเหล่านี้จะได้รับสวัสดิการในการเข้ารับการรักษาพยาบาล แต่มีปัญหาในเรื่องสิทธิในการเดินทางที่มีอย่างจำกัด ซึ่งการแก้ปัญหาอาจดำเนินการได้ดังนี้

๑) กติกาใหญ่ระดับนโยบาย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ กฎหมายและระเบียบจากส่วนกลาง

๒) ขั้นตอนการปฏิบัติ ซึ่งเป็นเรื่องของความน่าเชื่อถือในการพิสูจน์หรือการพิจารณาพิสูจน์ของแต่ละฝ่ายว่าผู้เฒ่ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมาย และระเบียบกำหนดหรือไม่ โดยวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องคือต้องตั้งคณะกรรมการร่วมกัน

๓) เรื่องประโยชน์ด้านสวัสดิการนั้นภาคปฏิบัติช่วยได้มาก หากภาคราชการและระดับนโยบายช่วยเหลือก็จะทำให้การทำงานง่ายขึ้นเช่นเดียวกับเรื่องการรักษาพยาบาล ทำอย่างไรให้มีกลไกภาครัฐเข้ามาดูแลชาวบ้านได้

- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

ตามที่ได้เคยปฏิบัติราชการในพื้นที่นี้ ได้เคยสำรวจเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว มี ๕๓๗ หมู่บ้าน หากไม่มีการเพิ่มขึ้นของหมู่บ้านก็จะแก้ปัญหาดังกล่าวให้แล้วเสร็จได้แล้ว

และตอนที่มิโครงการสำรวจตอยตุงและพื้นที่ข้างเคียงหมู่บ้าน ๑๑๗ หมู่บ้าน ได้สำรวจครบทุกหมู่บ้าน และในอำเภอแม่ฟ้าหลวงก็สำรวจทุกหมู่บ้าน โดยเคยเป็นหัวหน้าหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาถึง ๒๐ กว่าปี เป็นผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดอีกหนึ่งปี และจังหวัดอื่นอีกหลายจังหวัด จึงทราบปัญหาดังกล่าวดี โดยมีสำนักงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผมที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้คือ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส และสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ และยังให้การสนับสนุนองค์กร NGO ทั้งในภาคเหนือ และภาคกลางบางส่วน โดยสนับสนุนในการให้ทุน และเงินสนับสนุนในการตรวจ DNA เป็นรายบุคคล ซึ่งสามารถช่วยได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวมีทั้งผู้ที่มีสิทธิจริง ผู้ที่สวมสิทธิ และผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งปัญหาดังกล่าวหากเริ่มนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ น่าจะเหลืออยู่ไม่เกิน ๓ % และในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่เดินสำรวจในพื้นที่นี้ยังมีได้มีการตั้งบ้านป่าคาสุขใจ ซึ่งปัญหาของพื้นที่นี้หากเป็นกรณีที่ญาติพี่น้องได้สัญชาติแล้ว แต่ตัวท่านยังมีได้รับสัญชาติ สำนักฯ สามารถพิจารณาเงินสนับสนุนในการตรวจสารพันธุกรรม (DNA) เป็นรายบุคคลได้

- พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย

การที่จะมาขอเป็นคนไทยต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบที่ประเทศไทยกำหนดไว้ เช่น ต้องพูดไทยได้ ซึ่งในภาคราชการได้เคยมีการสำรวจในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๑ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ในสมัยนั้นอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจากการสำรวจในสมัยนั้นมี ๕ แสนกว่าคน แต่ในขณะปัจจุบันมีประชากรชาวเขabenพื้นที่สูงมากถึง ๒ ล้านกว่าคน ซึ่งขัดกับหลักของประชากรศาสตร์ ซึ่งเหตุดังกล่าวจึงทำให้คณะกรรมการพิจารณาสัญชาติปฏิบัติงานล่าช้า โดยหลายคนมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนหรืออาจครบแต่ขาดเอกสาร จึงทำให้การพิจารณาเป็นไปโดยล่าช้า บางครั้งมีการสวมสิทธิ โดยสิ่งที่จะพิสูจน์สิทธิได้ดีที่สุดโดยการตรวจสารพันธุกรรม (DNA) ทั้งนี้ จังหวัดเชียงรายมีประชากรแฝงไม่ต่ำกว่า ๔ แสนคน ซึ่งปัญหาในเรื่องดังกล่าวมีอยู่ในหลายประเทศเช่นเดียวกับประเทศไทย โดยความเห็นส่วนตัวเห็นว่า หากอยู่ในประเทศไทยเกิน ๒๐ ปี แม้ว่าจะมิได้เกิดในประเทศไทย หากเป็นคนที่ไม่มิประวัติเสียหาย มีความรักเมืองไทย ไม่ทำสิ่งใดให้ประเทศเสียหาย ก็ควรจะได้สัญชาติไทย โดยเฉพาะในบางอำเภอมีประชากรอยู่ ๒ หมื่นคน แต่มีผู้ได้รับบัตรขึ้นต้นด้วยเลข ๐ ถึงจำนวน ๓ หมื่นคน จึงอาจทำให้เกิดความไม่แน่ใจว่าเป็นผู้ที่ตกหล่นหรือไม่ แต่ทั้งนี้ขอให้มั่นใจได้ว่ากระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะดูแลทุกคนแม้มิใช่คนไทย

กรณีศึกษาเป็นรายบุคคล

๑. นายเล่าเซ็ง แซ่เล่า กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง กล่าวว่า ทำเรื่องขอสัญชาติมาแล้ว ๓ ครั้ง โดยครั้งแรก ยื่นคำร้องขอตั้งแต่วันที่ ๒๐ ปีก่อน แต่จนถึงบัดนี้ยังไม่ได้รับสัญชาติ โดยทุกครั้งก็ไปยื่นคำขอที่อำเภอ เจ้าหน้าที่จะรับเรื่องไว้แล้วเงียบหายไป ครั้งนี้หากได้ยื่นคำขอแล้วเงียบหายไปอีกจะฟ้องขอความเป็นธรรมจากศาลอย่างแน่นอน .

๒. นายมายอง มาจากบ้านป่าคาสุขใจ ซึ่งพี่ น้อง และลูกได้สัญชาติไทยไปหมดแล้ว จึงดำเนินการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) เสียค่าใช้จ่ายไป ๓ หมื่นกว่าบาท แต่เมื่อมายื่นเรื่องต่อเจ้าหน้าที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง เจ้าหน้าที่บอกให้รอก่อน จึงอยากทราบว่าตนเองติดปัญหาในส่วนไหน ซึ่งได้ดำเนินการยื่นเรื่องดังกล่าวมาทุกครั้งที่เปลี่ยนเจ้าหน้าที่ และกรณีของบ้านป่าคาสุขใจ ซึ่งชาวบ้านอยู่ที่นี้มา ๓๔ ปีแล้ว แต่อีกหลายคนยังไม่ได้รับสัญชาติ และในกรณีการขอแปลงสัญชาติที่กำหนดเกณฑ์รายได้ไว้สูงเกินไปจนไม่สามารถเข้าเกณฑ์ดังกล่าวได้

๓. นายนิคม แซ่เตียน ซึ่งเป็นตัวแทนชาวเผ่าเมี่ยน และเป็นตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่บนดอยแม่สลอง กล่าวว่า

๑) เห็นด้วยกับการดำเนินการให้มีกฎหมายที่ชัดเจน

๒) ไม่เห็นด้วยกับการสำรวจคนที่ไม่มีสถานะ เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้มีผลประโยชน์ทับซ้อนมากมาย แล้วทำให้ชาวบ้านที่มีสิทธิเสียสิทธิ

๓) ในกรณีผู้เผ่าที่มีอายุมากควรมีการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในการสัมภาษณ์ผู้เผ่าเหล่านี้ให้แตกต่างจากคนกลุ่มอื่น เนื่องจากผู้เผ่าดังกล่าวพัฒนาการพูดภาษาไทยได้ลำบาก โดยอยากให้เน้นการพิจารณาจากหลักฐานแทน

๔) ปัญหาเรื่องการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้เคยยื่นขอแยกหมู่บ้านไปแล้วแต่ยังมีได้รับอนุมัติจากจังหวัด โดยทางจังหวัดแจ้งว่าเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ เนื่องจากในปัจจุบันมีผู้ใหญ่บ้านเพียง ๑ คน จะต้องดูแลพื้นที่กว่า ๕ กลุ่มบ้าน ซึ่งมีเขตพื้นที่มากกว่าที่จะดูแลได้ทั่วถึง

และล่าสุดได้ยื่นเรื่องดังกล่าวให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวด้วยแล้ว

๔. นางสาวภัชรา เนชบุ มาจากหมู่บ้านเจียงจาไซ โดยเกิดในประเทศไทย แต่บิดามารดามีสัญชาติพม่า ซึ่งได้ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง ไว้หลายครั้งแล้ว

๕. นายวาเยง แซ่ว่า มาจากบ้านไทยสามัคคี ตำบลม่วงใหญ่ อำเภอเวียงแก่น ซึ่งปัจจุบันได้รับบัตรที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๖ โดยได้เคยยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเกิด

แต่นายอำเภอไม่ออกหนังสือดังกล่าวให้ เพราะหลานนายอำเภอคนดังกล่าว เคยถูกชาวเผ่าม้ง ทำให้เสียชีวิต

นั้น ขอให้สำนักงาน ทะเบียนดำเนินการเพิ่มชื่อบุคคลที่มีข้อเท็จจริงว่ามีสัญชาติไทยแต่ตกหล่น เข้าสู่ระบบทะเบียนราษฎรของคนสัญชาติไทย ส่วนกลุ่มผู้เผ่าที่มีข้อเท็จจริงว่าไม่มีสัญชาติ ควรเร่งรัดให้สำนักงานทะเบียนดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาสถานะบุคคลของตน

๒. ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาผู้เผ่าที่มีเอกสารทางทะเบียนราษฎรและมีสิทธิในการได้รับการพัฒนา สถานะบุคคล (หัวข้อ ๖ และหัวข้อ ๐) นั้น หากมีข้อเท็จจริงว่ามีสัญชาติไทย ขอให้เร่งรัดสำนักงานทะเบียนดำเนินการพิสูจน์สถานะตามกฎหมายโดยด่วน แต่หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้เผ่าเหล่านี้ไม่มีสัญชาติไทย แต่อาจได้รับการพัฒนาสถานะบุคคลได้ ก็ขอให้เร่งรัดดำเนินการ

๓. ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาผู้เผ่าที่ได้รับสถานะต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและรอลงสัญชาตินั้น ขอให้เร่งรัดดำเนินการเป็นกรณีพิเศษ เช่น การลดขั้นตอนการพิจารณา ให้ดำเนินการแก้ไขหลักเกณฑ์เรื่องรายได้โดยคำนึงถึงสภาพแห่งรายได้ตามความเป็นจริง

๔. ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาบุตรหลานของผู้เผ่าไร้รัฐ-ไร้สัญชาติที่ตกอยู่ภายใต้มาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และควรเร่งรัดให้ออกกฎกระทรวงเพื่อไม่ให้บุตรหลานคนเหล่านั้นตกอยู่ในข้อสันนิษฐานที่ว่าเป็นคนต่างด้าวเข้าเมือง และเร่งรัดลดขั้นตอนในกระบวนการพิจารณาคำร้องขอสัญชาติตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

๕. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการแยกหมู่บ้าน โดยการพิจารณาถึงภูมิศาสตร์ชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านมีสิทธิในการบริหารหมู่บ้านตนเอง และเกิดการกระจายอำนาจอันทำให้ดูแลชุมชนได้ทั่วถึง

เครือข่ายขององค์กรเอกชนที่ทำงานด้านสัญชาติได้ยื่นหนังสือข้อเสนอทางออกในการแก้ไขปัญหาผู้เผ่าไร้สัญชาติในประเทศไทยจำนวน ๕ ข้อ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

๑. ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาผู้เผ่าที่อาศัยอยู่นานและตกหล่นทางทะเบียน

ประชุมร่วมกับนายอำเภอแม่ฟ้าหลวงและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอแม่ฟ้าหลวง

- ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายทะเบียนและบัตร อำเภอแม่ฟ้าหลวง

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึงปัจจุบัน อำเภอแม่ฟ้าหลวงได้ดำเนินการด้านสถานะและสิทธิของบุคคลโดยมีรายละเอียดดังนี้

การให้สถานะบุคคล

๑. การให้สถานะแก่บุคคลบนพื้นที่สูงและชนกลุ่มน้อย จำนวน ๑๔,๙๔๙ คน

๒. การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย จำนวน ๕,๓๘๕ คน แยกเป็น

- การสำรวจกลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อยแต่ตกสำรวจ จำนวน ๒,๔๒๘ คน

- การสำรวจกลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยเป็นเวลานาน จำนวน ๑,๗๖๓ คน

- การสำรวจกลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา จำนวน ๑,๑๙๔ คน

๓. การดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย จำนวน ๒๕,๒๓๕ คน

การขอลงรายการสัญชาติไทย มีรายละเอียดดังนี้

๑. การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผู้ยื่นคำร้อง จำนวน ๑,๓๑๙ ราย อำเภอแม่ฟ้าหลวง ตรวจสอบคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องแล้ว แยกเป็น

๑.๑ คำร้องที่ผู้ขอมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ มีเอกสารและพยานบุคคลรับรองครบถ้วน จำนวน ๓๒๕ ราย

๑.๒ คำร้องที่ผู้ขอมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ แต่เอกสารพยานบุคคลรับรองยังไม่ครบถ้วน จำนวน ๘๓๘ ราย

๑.๓ คำร้องที่ผู้ขอมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ จำนวน ๑๕๖ ราย

๒. การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ มีผู้ยื่นคำร้องแล้ว จำนวน ๑,๒๕๙ คำร้อง ๒,๓๓๙ ราย อำเภอแม่ฟ้าหลวง ได้ตรวจสอบคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องแล้ว แยกเป็น

๒.๑ คำร้องที่ผู้ขอมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ มีเอกสารและพยานบุคคลรับรองครบถ้วน จำนวน ๕๙ คำร้อง ๑๐๕ ราย

๒.๒ คำร้องที่ผู้ขอมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ แต่เอกสารพยานบุคคลรับรองยังไม่ครบถ้วน จำนวน ๘๗๗ คำร้อง ๑,๕๕๕ ราย

๒.๓ คำร้องที่ผู้ขอมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ จำนวน ๓๒๓ คำร้อง ๖๗๙ ราย

ปัญหาและอุปสรรค

๑. ประชากรมีจำนวนมากที่รอการพิสูจน์และกำหนดสถานะบุคคลในพื้นที่ที่อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยดังนี้

๑.๑ การมีสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ของบุคคลบนพื้นที่สูง จำนวน ๑,๕๒๕ ราย

๑.๒ การขอมีสถานะต่างดาวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย จำนวน ๘๔๘ ราย

๑.๓ การขอลงรายการในทะเบียนบ้านตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาขอลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ จำนวน ๓,๙๑๘ ราย

๑.๔ การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๑,๕๒๕ ราย

๒. เอกสารมีความบกพร่องหรือขัดกันของทะเบียนประวัติ

๓. ราษฎรไม่มีตัวตนอยู่ในหมู่บ้านและไม่มีความเคลื่อนไหวทางทะเบียน

๔. เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อปริมาณงาน

ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ

๑. อำเภอมแม่ฟ้าหลวงควรเป็นหน่วยงานนำร่องในการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมในระดับอำเภอระหว่างหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อดำเนินการแก้ปัญหา ด้านสถานะให้แก่ประชาชนในพื้นที่

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ด้านสถานะในพื้นที่ด้วย

๓. ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือด้านสถานะของบุคคล หากเป็นกรณีชนกลุ่มน้อย การนำข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา อาจช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างถูกต้องมากขึ้น

๔. การดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติคนตกหล่นทางทะเบียนราษฎรควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากอาจมีคนต่างดาวเข้ามาสวมสิทธิในการเข้ารับการสำรวจได้

๕. อำเภอกควรให้ความรู้ด้านสถานะบุคคลให้แก่ประชาชนในพื้นที่

ข้อสังเกตของผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง

๑. ควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับข้อเท็จจริงเพื่อให้การแก้ปัญหาดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. ควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสถานะบุคคลให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทาง แก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา กับผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดเชียงราย

๑. ด้านนโยบาย

การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

๑) การสำรวจกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ

๑.๑) ชนกลุ่มน้อยอยู่มานาน จากการสำรวจมีจำนวน ๑๔,๒๒๘ คน

๑.๒) เด็กนักเรียนในสถานศึกษา จากการสำรวจโดยสถานศึกษา มีจำนวน

๔,๖๗๓ คน

๑.๓) คนไร้รากเหง้า จากการสำรวจของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีจำนวน ๕๖ คน

๒) การกำหนดสถานะของชนกลุ่มน้อยตามมติคณะรัฐมนตรี

๒.๑) การขอแปลงสัญชาติเป็นไทย โดยมีกลุ่มไทลื้อได้ยื่นคำร้องไว้ ๑๓๓ ราย ปัจจุบันยังไม่ได้รับการพิจารณาแปลงสัญชาติแม้แต่รายเดียว และมีอีกหลายกลุ่มจะยื่นขอแปลงสัญชาติแต่ติดปัญหาเรื่องเกณฑ์รายได้ และเรื่องการเสียภาษี โดยจะต้องมีใบอนุญาต

ทำงานประกอบการยื่นคำร้องด้วย โดยปัจจุบันกรมการปกครองได้นำคำร้องที่ได้ยื่นไว้แล้วมาพิจารณาแต่ติดปัญหาตามที่กล่าวมา โดยเกณฑ์ดังกล่าวอยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๒.๒) การขอสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยปัจจุบันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้อนุมัติไปแล้ว เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ โดยจังหวัดเชียงรายได้รับอนุมัติทั้งสิ้น ๑๗๒ คน

สำหรับผู้ที่ยื่นขอสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มีจำนวน ๓,๐๐๐ กว่าราย และได้รับอนุมัติแล้วจำนวน ๑๗๒ ราย โดยในกลุ่มจำนวน ๓,๐๐๐ กว่ารายดังกล่าว หากมีสิทธิยื่นขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา ๒๓ ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็อาจยื่นขอตามมาตราดังกล่าวด้วยแล้ว

๒.๓) การขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา ๒๓ ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งตั้งแต่กฎหมายฉบับดังกล่าวมีผลใช้บังคับ จังหวัดเชียงรายได้ดำเนินการไปแล้ว ๑๒,๗๑๔ ราย ซึ่งจำนวนดังกล่าวเป็นจำนวนที่สูงที่สุดจากจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ

๒.๔) ข้อมูลชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการจัดการสถานะ พร้อมปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๒. ด้านกฎหมาย

๑) การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ โดยมีการดำเนินการดังนี้

๑.๑) การจดทะเบียนการเกิด ทั้งคนไทยและคนไม่ได้สัญชาติไทย ซึ่งในกรณีนี้โดยส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยโรงพยาบาลเพื่อออกหนังสือรับรองการเกิดให้แล้วนำหนังสือดังกล่าวไปออกสูติบัตรที่อำเภออีกครั้ง ซึ่งมีจำนวนน้อยที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว

๑.๒) การจัดทำทะเบียนประวัติคนต่างด้าว เรื่องดังกล่าวสำนักทะเบียนยังมิได้ดำเนินการ เนื่องจากการดำเนินการต่อบุคคลผู้ไม่มีหลักฐานใดๆ กรมการปกครองได้ดำเนินการสำรวจอยู่แล้ว ซึ่งกรณีการตกหล่นจากการสำรวจจังหวัดเชียงรายจะต้องดำเนินการ แต่ในปัจจุบันยังมิได้ดำเนินการแต่อย่างใด

๒) การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

๒.๑) การพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและบุตร ตามมาตรา ๗ วรรคสอง สำนักทะเบียนได้ดำเนินการดังกล่าวตามหนังสือสั่งการ แต่มิได้รวบรวมข้อมูลไว้

๒.๒) การขอแปลงสัญชาติของคนต่างด้าวทั่วไป ซึ่งเป็นกลุ่มคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย เข้ามาขอแปลงสัญชาติ เนื่องจากแต่งงานกับคนไทย

๓. ด้านกลุ่มบุคคล

จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มประเภทที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๖ คือชนกลุ่มน้อยต่างๆ ยังคงการพิจารณาอยู่จำนวน ๓๘,๗๖๕ ราย ที่ยังมีได้มีการกำหนดสถานะใดๆ ให้ และกลุ่มประเภทที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๗ ซึ่งเป็นบุตรของประเภทที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๖ มีจำนวน ๑๓,๓๕๓ ราย สำหรับผู้ที่ไม่ใช่สถานะทางทะเบียนที่ได้รับการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีจำนวน ๑๙,๔๖๘ ราย ส่วนกลุ่มแรงงานต่างด้าวมีจำนวน ๑๒,๕๕๕ ราย โดยแยกเป็นกลุ่มแรงงาน ๓ สัญชาติ ๑๒๑๖๕ ราย และบุตร ๓๙๐ ราย (ข้อมูลจากอดีตถึงปัจจุบัน) ประกอบด้วย

๑) กลุ่มบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

๒) กลุ่มบุคคลที่เกิดนอกราชอาณาจักรไทย โดยมีบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยและมารดาเป็นคนต่างด้าว

๓) กลุ่มคนไทยตกหล่นจากทะเบียนราษฎร

๔) กลุ่มแรงงานต่างด้าว

๕. ด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน

โดยสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ ของชนกลุ่มน้อย และบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

๑) ด้านการศึกษา

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย เขต ๑

ในปัจจุบันบุคลากรในด้านการศึกษามีความเข้าใจในด้านกฎหมายและระเบียบต่างๆ เป็นอย่างดี จึงทำให้การดำเนินการในด้านสิทธิในการเข้าเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ โดยมีการประสานงานกับกรมการปกครอง ตลอดเวลาซึ่งภาษาที่ใช้เรียกเด็กต่างด้าว คือ เด็กที่ติดตัว G

๒) ด้านสาธารณสุข

- นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเชียงราย

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการส่งรายชื่อกลุ่มเป้าหมายคือบุคคลที่เคยได้รับสิทธิไป ๖๕,๕๕๖ ราย โดยได้รับงบประมาณ ๑,๑๘๔ บาท/คน ซึ่งมีผู้ป่วยนอก ๓๙,๙๗๕ คน ใช้บริการ ๗๒,๘๕๙ ครั้ง ใช้ค่ารักษาพยาบาลไป ๑๐ ล้านบาทเศษ ผู้ป่วยในค่ารักษาที่ใช้ไป ๘ ล้านบาทเศษ

สำหรับประชากรที่ไม่มีสิทธิหากไม่มีเงินจ่ายสามารถค้างชำระไว้ก่อนได้ซึ่งบางรายค้างชำระเป็นเวลากว่า ๑๐ ปี กรณีมีภริยาคนคนต่างด้าวซึ่งไม่ได้ขึ้นทะเบียนเมื่อมาทำคลอด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงรายจะออกหนังสือรับรองการเกิดให้ทุกราย

๓) ด้านการทำงาน

- สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงราย

ด้านการทำงานไว้ว่า การทำงานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ขออนุญาตทำงานในกลุ่มที่มีเลขขึ้นต้นด้วยเลข ๖ และเลข ๗ มีจำนวน ๒,๒๒๔ คน และกลุ่มที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๐ มีจำนวน ๒,๘๗๗ คน รวม ๕,๑๐๑ คน ในส่วนแรงงานสามสัญชาติที่มาขออนุญาตทำงานมีอยู่ ๖,๖๘๑ คน

๔) ด้านการเดินทาง

- ผู้ช่วยป้องกันจังหวัด

การเดินทางของชนกลุ่มน้อยจังหวัดเชียงราย ต้องดำเนินการตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่องการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาอยู่ชั่วคราวเพื่อการส่งกลับ กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่รอทำบัตรที่มีเลขขึ้นต้นด้วยเลข ๐ กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่ทำบัตรที่มีเลขขึ้นต้นด้วยเลข ๐ แล้วกลุ่มที่สาม คือ

กลุ่มชนกลุ่มน้อยที่มีรายการในฐานทะเบียนราษฎรแล้ว และได้ทำการจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวให้แล้วซึ่งหมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง ๑๘ กลุ่มของประเทศไทย สำหรับการ

พิจารณาการขออนุญาตออกนอกพื้นที่ควบคุมนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดได้มอบอำนาจดังกล่าวให้ นายอำเภอเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

๕) ด้านการขอใบอนุญาตขับขี่

- ขนส่งจังหวัดเชียงราย

การขอใบอนุญาตขับขี่ไว้ว่า ถ้าชนกลุ่มน้อยที่มีบัตรที่มีเลขขึ้นต้นด้วยเลข ๖ สามารถออกใบขับขี่ได้ แต่ส่วนใหญ่จะไม่ผ่านการทดสอบเนื่องจากปัญหาในการใช้ภาษาไทย

๔. ด้านความมั่นคง

กรณีปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง นอกจากที่ต้องดำเนินการตามมติของสภาความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายของรัฐ และหนังสือสั่งการต่างๆ แล้ว จังหวัดเชียงรายได้มีมาตรการเพิ่มเติม คือ การประชุมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของคณะกรรมการศูนย์สั่งการชายแดน ไทย-ลาว, ไทย-พม่าจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีการประชุมทุกเดือน เพื่อรายงานและประมวลสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง และในเดือนมีนาคมที่ผ่านมาจังหวัดเชียงรายได้มีการเปิดศูนย์ป้องกันการค้ามนุษย์ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และยังมีการจัดกิจกรรมร่วมกับประเทศพม่าในการป้องกันการค้ามนุษย์

สถิติการจับกุมและส่งกลับจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงราย โดยในปี ๒๕๕๔

๑) กรณีการจับกุม สามารถจับกุมชาวพม่าได้ ๒,๐๐๐ กว่าราย ชาวลาว ๑,๒๐๐ กว่าราย ชาวเกาหลีเหนือ ๑,๐๐๐ กว่าราย และชาติอื่นๆ ๑๐๐ กว่าราย

๒) กรณีการส่งกลับ สามารถส่งกลับชาวพม่าได้ ๒,๒๐๐ กว่าราย (รวมยอดจับกุมเดิม) ชาวลาว ๘๐๐ กว่าราย ที่เหลือจะเป็นชาติอื่นๆ

จังหวัดเชียงรายจะพบปัญหาเพิ่มเติมคือ กรณีชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาใหม่ ซึ่งกรณีดังกล่าวคณะรัฐมนตรียังไม่มิตีใดๆ ที่จะดำเนินการกับบุคคลกลุ่มดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะและการสร้างความเดือดร้อนให้ประชาชน ซึ่งปัญหาดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งโดยประกอบด้วยหน่วยงานราชการจากหลายหน่วยงาน เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบจากชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาใหม่ดังกล่าว

ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ

๑. กรณีปัญหาเรื่องสัญชาติหากยังดำเนินการสำรวจอยู่อาจทำให้การดำเนินงานไม่คืบหน้าเนื่องจากขาดงบประมาณ และปัญหาเรื่องการสวมสิทธิ โดยงานด้านสัญชาติควรดำเนินงานไปพร้อมกับงานด้านทะเบียนราษฎร แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมามิได้ใช้หลักการของกฎหมายในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการตั้งกรมการ

จังหวัด กรมการอำเภอ กรมการตำบล โดยไม่เห็นด้วยที่จะให้องค์กรเอกชนมาใช้อำนาจรัฐ โดยตรง โดยให้องค์กรเอกชนเป็นผู้ประสานงานกับตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาเป็นเจ้าภาพในการจัดอำเภอเคลื่อนที่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ให้บริการประชาชน โดยการดำเนินการในลักษณะการทำ ประชาคมกฎหมายมหาชนไม่ให้เกิดการรับรอง ประเด็นต่อมาคือปัญหาของคนสัญชาติเกาหลีเหนือ ที่ถูกจับกุมในฐานะใด และเคยหารือกับ UNHCR และเกาหลีใต้หรือไม่ และฝ่ายความมั่นคงเคย มีนโยบายให้คนกลุ่มดังกล่าวผ่านแดนไปเลยหรือไม่ เพื่อป้องกันปัญหาในเรื่องความมั่นคง ปัญหาสัญชาติ ปัญหาการค้ามนุษย์ และอิทธิพลชายแดนที่จะตามมา สุดท้ายเคยมีการหารือกัน ระหว่างแรงงานจังหวัด ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด ทหารที่ดูแลในพื้นที่ และ สำนักทะเบียนราษฎรจังหวัดหรือไม่ ในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว โดยอาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเฉพาะในจังหวัดเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวก็ได้

๒. จากการลงพื้นที่ การร่วมงานวันผู้เฒ่าไร้สัญชาติที่ผ่านมา และการประชุม ร่วมกับอำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยพบกรณีที่ผู้เฒ่ามีอายุมากทำให้ไม่สามารถเดินทางได้สะดวก ประกอบกับการเดินทางไปอำเภอแม่ฟ้าหลวงมีระยะทางกว่า ๗๐ กิโลเมตร จึงเสนอให้แก้ไข ปัญหากรณีผู้เฒ่า ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่มีเอกสารหลักฐานใดๆ กับกลุ่มผู้เฒ่าที่มีบัตรที่ขึ้นต้นด้วย เลข ๖ และเลข ๐ แล้ว โดยผู้เฒ่ากลุ่มดังกล่าวจะมีอยู่ทั้งในพื้นที่ของอำเภอแม่จัน และอำเภอ แม่ฟ้าหลวง โดยการจัดทำอำเภอเคลื่อนที่ ซึ่งกรณีกลุ่มที่ไม่มีเอกสารหลักฐานใดๆ ให้ ดำเนินการจัดทำทะเบียนตามกฎหมายที่มีอยู่ ส่วนกรณีกลุ่มที่มีบัตรที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๖ และเลข ๐ ให้เร่งพิสูจน์สัญชาติว่าควรจัดเป็นบุคคลในกลุ่มใด และควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ด้านการทะเบียน ให้เพียงพอต่อจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ที่รับผิดชอบ

๓. ในกรณีของความมั่นคงเกี่ยวกับคนสัญชาติเกาหลีเหนือ นั้น มีเส้นทางหรือ ขบวนการในการขนส่งเข้ามาในประเทศหรือไม่ ซึ่งกรณีดังกล่าวมีมติคณะรัฐมนตรี ให้กองทัพ ภาควี ๓ ในการออกแผนงานป้องกันการเข้ามาของคนสัญชาติเกาหลีเหนือ และกรณีของการ ส่งกลับน่าจะเป็นประเทศเกาหลีใต้ใช่หรือไม่ มิใช่ประเทศต้นทาง ส่วนกรณีการตรวจสอบ พันธุกรรมในจังหวัดเชียงรายจะมี ๑๔ ราย ที่มีปัญหายังไม่ได้สัญชาติ โดยในจำนวนดังกล่าว มี ๑๑ ราย ต้องสอบปากคำเพิ่มเติม ๒ รายยังไม่มารายงานตัว และอีก ๑ ราย ยังติดต่อไม่ได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการดังกล่าวให้แล้วเสร็จเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจมีขึ้น จากการหาผลประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป

สรุปข้อเสนอแนะ
การเดินทางศึกษาดูงาน ณ จังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑) อำเภอแม่ฟ้าหลวงควรเป็นหน่วยงานนำร่องในการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมในระดับอำเภอรหว่างหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาด้านสถานะให้แก่กลุ่มเป้าหมาย	- อำเภอแม่ฟ้าหลวง - จังหวัดเชียงราย - องค์กรภาคเอกชนในพื้นที่
๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้านสถานะในพื้นที่	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - กรมการปกครอง - กระทรวงมหาดไทย
๓) การพิจารณาให้ความช่วยเหลือด้านสถานะของบุคคล หากเป็นกรณีชนกลุ่มน้อย ควรนำข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มาประกอบการพิจารณา เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างถูกต้องมากขึ้น	- กรมการปกครอง - กระทรวงมหาดไทย
๔) การดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติตกหล่นทางทะเบียนราษฎร ควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากมีผู้รับคำขอลงรายการเพิ่มขึ้นมากกว่าความเป็นจริง อาจมีคนต่างด้าวเข้ามาสวมสิทธิในการเข้ารับการสำรวจได้	- อำเภอแม่ฟ้าหลวง - จังหวัดเชียงราย - กรมการปกครอง - กระทรวงมหาดไทย
๕) จังหวัดควรจัดให้ความรู้ด้านสถานะบุคคลให้แก่ประชาชนในพื้นที่	- จังหวัดเชียงราย - กรมการปกครอง - กระทรวงมหาดไทย
๖) จังหวัดควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ งบประมาณเกี่ยวกับด้านสถานะ	- จังหวัดเชียงราย - กรมการปกครอง - กระทรวงมหาดไทย
๗) ควรจัดให้มีหน่วยทะเบียนเคลื่อนที่ในทุกอำเภอ เนื่องจากชนกลุ่มน้อยไม่สะดวกในการเดินทางมาติดต่อกับอำเภอได้ เพราะการเดินทางเป็นไปด้วยความยากลำบาก	- จังหวัดเชียงราย - กรมการปกครอง - กระทรวงมหาดไทย
๘) การพิจารณาให้สถานะแก่ชนกลุ่มน้อยควรดำเนินการให้ครอบคลุมและครบถ้วน	- จังหวัดเชียงราย - กรมการปกครอง - กระทรวงมหาดไทย

ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๙) การดำเนินการแก้ไขสถานะส่วนบุคคลควรบูรณาการกับทุกภาคส่วน อาทิ ภาคีเครือข่ายองค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการช่วยเหลือราชการในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ประหยัดงบประมาณ และครอบคลุมพื้นที่	- จังหวัดเชียงราย - กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๑.๕ จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๒ - ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕

- วันพุธที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕ การรับฟังภาพรวมปัญหาคนไทยพลัดถิ่น และเยี่ยมกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น ประมาณ ๑,๒๐๐ คน ณ วัดพระธาตุศิริมงคล ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

๑. ข้อมูลทั่วไป

นางเพลินใจ เลิศลักษณ์วงศ์ แกนนำกลุ่มประชาคมชายแดนจังหวัดตาก ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของคนไทยพลัดถิ่นต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ โดยสรุปว่า กระบวนการกำหนดสถานะหรือการให้สัญชาติไทยให้แก่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตอบคำถามต่อที่สาธารณะได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับที่มาในทางประวัติศาสตร์ของการสร้างตัวตนและการเป็นชุมชนอย่างไร มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอพยพเคลื่อนย้ายของผู้คนในดินแดนล้านนาและพม่าในอดีตอย่างไร ตลอดจนจนสถานะบุคคลตามกฎหมายที่ได้รับเมื่อกลับเข้าสู่แผ่นดินไทยได้ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตอย่างไร

ปัญหาของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นได้ถูกรับรู้และนำไปสู่ความสนใจที่จะคลี่คลายปัญหามากยิ่งขึ้นอันเนื่องมาจากปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มเด็กนักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นคนไทยพลัดถิ่นที่ขาดโอกาสและสิทธิในการรับบริการบริการสาธารณะพื้นฐานจากรัฐทั้งด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ จากปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การเริ่มต้นทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยนำประเด็นเข้าหารือกับกลุ่มแกนนำประชาคมแม่สอดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

เมื่อมีการเสนอปัญหาให้ทางประชาคมแม่สอด ทางประชาคมได้ร่วมกับแกนนำกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นจัดเวทีประชาคมเพื่อค้นหาปัญหาและหาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ อันนำไปสู่การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านสถานะทางกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรมควบคู่ไปกับการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ของคนไทยพลัดถิ่น

จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า คนไทยพลัดถิ่นบางส่วนเป็นคนไทยเชื้อสายไทยในเขตภาคเหนือ (เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง เถิน แพร่ น่าน ลำพูน) ได้เคลื่อนย้ายจากถิ่นฐานเดิมไปพร้อมกับการอพยพครั้งใหญ่เมื่อกว่า ๑๕๐ ปีก่อนการแบ่งพื้นที่เป็นจังหวัดรวมทั้งจังหวัด

ตากด้วย โดยเฉพาะในพื้นที่ ๕ อำเภอชายแดนฝั่งตะวันตกและเลยข้ามแม่น้ำเมยเข้าไป ๓๕ กิโลเมตร กลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่กว่า ๕,๐๐๐ หลังคาเรือน มีวิถีชีวิตเช่นเดียวกับคนไทยภาคเหนือ ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ภาษา พิธีกรรม โดยมีศูนย์กลางของหมู่บ้านคนไทยพลัดถิ่นคือ บ้านห้วยส้าน ซึ่งมีวัดไทยเป็นจำนวนมาก ได้แก่ วัดสุวรรณคีรี วัดศรีบุญเรือง วัดป่าเลไลย์ วัดสว่างอารมณ์ วัดบัวสะฐาน ซึ่งเป็นชุมชนคนไทยพลัดถิ่น แต่ในปัจจุบันเป็นดินแดนในอาณาเขตพม่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้เกิดเหตุการณ์สู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงกับรัฐบาลทหารพม่าทำให้กลุ่มคนไทยดังกล่าวได้อพยพกลับมาอยู่ในพื้นที่ ๕ อำเภอชายแดนฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก โดยรัฐบาลไทยได้มอบใบสำคัญประจำถิ่นที่อยู่และบัตรประจำตัวคนต่างด้าวให้และเรียกกลุ่มคนดังกล่าวนี้ว่า “คนไทยพลัดถิ่น”

จากการสำรวจจัดกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นโดยเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่นในพื้นที่จังหวัดตาก สามารถจำแนกเป็น ๗ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ (บัตรสีขาว) มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ใบถิ่นที่อยู่ ได้พิมพ์ลายนิ้วมือและเข้ารับการสาบานตนแล้ว จำนวน ๙๖๕ ราย

กลุ่มที่ ๒ (บัตรสีเขียว) คือกลุ่มที่ ๑ ที่อยู่ในบัญชีรายชื่อที่กระทรวงมหาดไทยอนุมัติแต่ตกหล่น จำนวน ๓๗๑ ราย

กลุ่มที่ ๓ (บัตรสีชมพู) คือกลุ่มบัตรสีชมพู บัตรเลข ๖ จำนวน ๒๔๘ ราย

กลุ่มที่ ๔ (บัตรสีฟ้า) คือกลุ่มเด็กที่เกิดในประเทศไทย บัตรเลข ๗ (ลูกของบัตรเลข ๘ และเลข ๖) จำนวน ๙๐ ราย

กลุ่มที่ ๕ (บัตรสีแดง) คือกลุ่มคนพื้นที่สูงคืนถิ่น บัตรเลข ๐ จำนวน ๓๙๕ ราย

กลุ่มที่ ๖ (บัตรสีม่วง) คือกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น บัตรเลข ๐ จำนวน ๔๕๖ ราย

กลุ่มที่ ๗ (บัตรสีเทา) คือกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่ไม่มีหลักฐาน จำนวน ๒๕ ราย

รวมทั้ง ๗ กลุ่ม จำนวน ๒,๕๕๐ ราย

สืบเนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๓ ซึ่งบัญญัติว่า “คนไทยพลัดถิ่น” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่นโดยเหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีตซึ่งปัจจุบันผู้นั้นมิได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีวิถีชีวิตเป็นคนไทยโดยได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด หรือเป็นผู้ซึ่งมีลักษณะอื่นทำนองเดียวกันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง นั้น ย่อมเป็นการสร้างความหวังและเป็นโอกาสอันสำคัญต่อกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นเพื่อให้มีโอกาสได้สัญชาติไทย มีสถานะและสิทธิของ

ความเป็นคนไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ต่อไป

๒. สภาพปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธิของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในพื้นที่จังหวัดตาก

จากการลงพื้นที่ของคณะกรรมการธิการวิสามัญฯ เพื่อเยี่ยมและรับฟังปัญหาของประชาชน รวมทั้งการหารือร่วมกับแกนนำกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นในพื้นที่แม่สอด จังหวัดตาก คณะกรรมการธิการวิสามัญฯ เห็นว่าคนไทยพลัดถิ่นในพื้นที่จังหวัดตาก เดิมบรรพบุรุษของคนไทยพลัดถิ่นเหล่านี้ได้อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย โดยมีวิถีวัฒนธรรมเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป คือมีการใช้ภาษาไทย มีขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมแบบไทย มีกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมในลักษณะแบบไทย ต่อมาประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทย คนเหล่านี้ยังมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย จึงทยอยอพยพมาสู่ประเทศไทย ปัจจุบันอยู่ร่วมกับญาติพี่น้อง แต่ทางราชการไทยไม่ให้สัญชาติไทยแก่คนเหล่านี้ แต่ให้เพียงบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทยกลุ่มผู้พลัดถิ่นเชื้อสายไทย และแม้ต่อมาได้รับการพัฒนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวมีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทย ซึ่งจะได้สัญชาติไทยด้วยการขอแปลงสัญชาติ แต่เมื่อยื่นขอแปลงสัญชาติกลับพบว่าการดำเนินการเป็นไปอย่างเนิ่นช้า จึงสมควรเร่งรัดและติดตามการดำเนินการของฝ่ายปกครองอย่างใกล้ชิด เพื่อคืนความเป็นคนไทยให้แก่กลุ่มพี่น้องคนไทยพลัดถิ่นได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในฐานะพลเมืองไทยโดยเร็วที่สุด ซึ่งคณะกรรมการธิการวิสามัญฯ พบปัญหาหลักซึ่งเป็นปัญหาร่วมเช่นเดียวกับบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยในหลายพื้นที่ ดังนี้

- ๑) ปัญหาด้านการจัดการศึกษาและสิทธิในการศึกษา
- ๒) ปัญหาในการรับบริการด้านสาธารณสุข
- ๓) การทำนิติกรรม เช่น การถือครองกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์
- ๔) สิทธิในการประกอบอาชีพ
- ๕) สิทธิในการเดินทางออกนอกพื้นที่
- ๖) สิทธิในการขอใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะ

ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งได้กำหนดบทนิยามคำว่า “คนไทยพลัดถิ่น” ในมาตรา ๓ ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ก็ควรที่จะได้มีการหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย นักประวัติศาสตร์ รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่นเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์คนไทยพลัดถิ่นและสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้ปัญหาสถานะของคนไทยพลัดถิ่นได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

นายสุรพงษ์ กองจันทึก กรรมการวิสามัญฯ ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมโดยสรุปว่า สืบเนื่องจากเมื่อต้นปี ๒๕๕๔ สภานายความได้รับเรื่องร้องขอความช่วยเหลือจากชาวบ้านไทยพลัดถิ่น แม่สอด-แม่ระมาด จังหวัดตาก สภานายความจึงมอบหมายให้คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ และผู้พลัดถิ่น ลงพื้นที่และเพื่อสอบข้อเท็จจริงพบชาวบ้านไทยพลัดถิ่นแม่สอด-แม่ระมาด ณ วัดพระธาตุสิริมงคล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งมีชาวบ้านมารวมตัวเพื่อร้องขอความช่วยเหลือจากสภานายความในเรื่องการขอสัญชาติไทย ซึ่งได้ยื่นเรื่องที่อำเภอแม่สอด และอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ต่อมาผ่านกระบวนการตรวจสอบ และเข้าสาบานตนกับเจ้าหน้าที่รัฐเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ไม่มีการประกาศรายชื่อให้ได้รับสัญชาติไทยในราชกิจจานุเบกษา ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนในการเสียสิทธิที่ดินที่จะได้หากได้รับสัญชาติไทย ไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนไทยที่มีบัตรประจำตัวประชาชน อาทิ สิทธิการเดินทาง สิทธิการรักษาพยาบาล สิทธิการศึกษา สิทธิในกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ สิทธิการเลือกตั้งระดับชาติ และ ระดับท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติฯ สภานายความ ได้รวบรวมพยานหลักฐานทั้งพยานบุคคลและพยานเอกสาร และได้มีการสอบข้อเท็จจริงเป็นรายบุคคล ในครั้งนี้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่มีความพร้อมสำหรับการฟ้องครั้งนี้จำนวน ๗๓ รายและดำเนินการฟ้องร้องที่ศาลปกครองกลางในจันทร์ที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๔ คดีที่ทำกรฟ้องร้องดังกล่าวจัดอยู่ในประเภทคดีฟ้องร้องเพื่อขอสถานะทางกฎหมาย (ขอสัญชาติไทย) ซึ่งไม่มีอายุความ โดยได้ฟ้องร้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๕, ๑๐ และ ๑๒ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๒) ในประเด็นเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ทางราชการล่าช้าเกินสมควรในการประกาศรายชื่อผู้ที่ได้รับสัญชาติไทยในราชกิจจานุเบกษา

วันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕

(การประชุมหารือกับหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ณ ห้องประชุมอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก)

จากการประชุมหารือกับหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดตาก นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอแม่สอด อำเภอท่าสองยาง อำเภออุ้มผาง อำเภอแม่ระมาด อำเภอพบพระ ตำรวจตระเวนชายแดน ตรวจคนเข้าเมืองและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการจัดการปัญหา

สถานะของบุคคลในพื้นที่จังหวัดตาก รวมทั้งรับฟังภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของฝ่ายปกครอง พบว่ามีปัญหาร่วมกันหลายประการ ได้แก่

- ๑) ปัญหาการไม่มีพยานหลักฐานใดๆ ที่จะพิสูจน์ตัวบุคคลได้อย่างชัดเจน
- ๒) ปัญหาการกำหนดสถานะซ้ำซ้อน เช่น กลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มที่เคยขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวแต่ไม่ทำการต่ออายุ และมาขอเข้ารับการศึกษาอีก จึงเกิดความซ้ำซ้อนทางทะเบียน รวมทั้งการกำหนดสถานะหลายสถานะในบุคคลคนเดียวกัน เป็นต้น
- ๓) ปัญหาในการสื่อสาร พบว่าในบางพื้นที่ เช่น อำเภออุ้มผาง ผู้ยื่นคำร้องส่วนมากเป็นชาวกะเหรี่ยงและพม่าทำให้มีปัญหาด้านการสื่อสารและความคลาดเคลื่อนของการแปลภาษาของล่าม

๔) ปัญหาด้านบุคลากรและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในฝ่ายปกครอง

อย่างไรก็ตาม ภายใต้อุปสรรคในการเนิการบางประการ พบว่า ลักษณะพิเศษที่เด่นชัดของการดำเนินการแก้ไขปัญหาสถานะของคนไทยพลัดถิ่นในพื้นที่จังหวัดตากนั้นมีการสร้างประชาคมเครือข่ายและการรวมกลุ่มของคนไทยพลัดถิ่นและการร่วมประสานงานระหว่างเครือข่ายกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครองอย่างเข้มแข็ง ทำให้การสำรวจจำนวนคนไทยพลัดถิ่นที่ยังไม่มีสถานะทางทะเบียนในจำนวนที่ชัดเจน อีกทั้งมีภาพของบรรยากาศที่ดีและเป็นมิตรระหว่างเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่นกับหน่วยงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองพร้อมให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง อันจะส่งผลดีต่อการดำเนินการจัดการปัญหาด้านสถานะของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วต่อไป

อนึ่ง ที่ประชุมได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีคนไทยพลัดถิ่นตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๑๙๑๐ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีคนไทยพลัดถิ่นตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ความโดยสรุปว่า

ด้วยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ที่ผ่านมาโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. กำหนดนิยามคำว่า “คนไทยพลัดถิ่น” เพื่อแสดงลักษณะของบุคคลที่จะเป็นผู้ทรงสิทธิที่จะได้สัญชาติไทยตามกฎหมายฉบับนี้ โดยกำหนดให้มีองค์ประกอบ ๕ ประการ ได้แก่

(๑) เป็นผู้ซึ่งมีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่น โดยเหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีต (territory changed)

(๒) มีได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น

(๓) ได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว

(๔) มีวิถีชีวิตเป็นคนไทย

(๕) ได้รับการจัดทำทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่
คณะรัฐมนตรีกำหนด

๒. กำหนดให้มีคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเพื่อทำหน้าที่
พิจารณาและให้การรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นแก่ผู้ยื่นคำขอพิสูจน์สถานะเพื่อการได้
สัญชาติไทยโดยการเกิด ตลอดจนเสนอแนะให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ในการออกกฎกระทรวงหรือการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับคนไทยพลัดถิ่น

๓. กำหนดให้คนไทยพลัดถิ่นที่ประสงค์จะได้รับการรับรองความเป็นคนไทย
พลัดถิ่นเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดจะต้องยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อเสนอคำ
ขอให้คณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นพิจารณาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่
กำหนดในกฎกระทรวง

๔. กำหนดให้ผู้ซึ่งคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้การรับรอง
ว่าเป็นคนไทยพลัดถิ่นแล้วได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสืบสายโลหิต และกำหนดให้บุตร
ของบุคคลดังกล่าวที่ไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่นหรือได้สัญชาติไทยไปก่อนแล้วได้สัญชาติ
ไทยโดยการเกิดด้วย

๕. กำหนดให้ถือว่าคนไทยพลัดถิ่นที่ได้แปลงสัญชาติเป็นไทยหรือได้สัญชาติไทย
แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ (ก่อนวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕) ไม่ว่าด้วยวิธีการ
ใด เช่น ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือได้สัญชาติไทยตาม
มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น เป็นคนไทยพลัดถิ่นที่
ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นแล้ว และให้มีสถานะเป็นผู้มี
สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว จึงขอแจ้งข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) กลุ่มเป้าหมายตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มี
การกล่าวไว้ในขั้นตอนการเสนอกฎหมายของรัฐบาลและการพิจารณากฎหมายฉบับนี้ของสภา
ผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งรัฐยอมรับว่าเป็น
คนที่มีเชื้อสายไทย ได้แก่ ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (เข้ามาก่อนวันที่ ๑๕
พฤศจิกายน ๒๕๒๐) ผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (เข้ามาหลัง
วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่เข้ามาก่อนวันที่ ๙ มีนาคม
๒๕๑๙ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่เข้ามาหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙

(๒) การสำรวจจัดทำทะเบียนราษฎรในส่วนของผู้ที่มีเชื้อสายไทยดังกล่าวข้างต้น สำนักงานทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ได้จำแนกประเภทบุคคลโดยการกำหนดให้เลขกลุ่มไว้ในเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก (อยู่ในเลขหลักที่หกและเจ็ด) กล่าวคือ

(๒.๑) ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (เข้ามาก่อนวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐) ที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย จะมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓) เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นหลักแรกด้วยเลข ๖ และเลขหลักที่หกและเจ็ดจะเป็นเลข ๖๓ ส่วนบุคคลที่ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติจะมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นหลักแรกด้วยเลข ๘ (ไม่ได้จัดกลุ่ม)

(๒.๒) ผู้หลบหนีเข้าเมืองเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา (เข้ามาหลังวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐) ที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย จะมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓) เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นหลักแรกด้วยเลข ๖ และเลขหลักที่หกและเจ็ดจะเป็นเลข ๖๔ ส่วนบุคคลที่ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติจะมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นหลักแรกด้วยเลข ๘ (ไม่ได้จัดกลุ่ม)

(๒.๓) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่เข้ามาก่อนวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย จะมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓) เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นหลักแรกด้วยเลข ๖ และเลขหลักที่หกและเจ็ดจะเป็นเลข ๖๖ ส่วนบุคคลที่ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติจะมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นหลักแรกด้วยเลข ๘ (ไม่ได้จัดกลุ่ม)

(๒.๔) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่เข้ามาหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย จะมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓) เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นหลักแรกด้วยเลข ๖ และเลขหลักที่หกและเจ็ดจะเป็นเลข ๖๗ โดยคนกลุ่มนี้ยังไม่มีผู้ใดได้รับการแปลงสัญชาติเป็นไทยเนื่องจากเป็นกลุ่มที่รัฐบาลเพิ่งมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓

สำหรับกลุ่มคนที่มีเชื้อสายไทยที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ นั้นจะได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ (ท.ร.๓๘ ก) เป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ได้เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นหลักแรกด้วยเลข ๐ และหลักที่หกและเจ็ดจะเป็นเลข ๘๘ โดยในบันทึกรายการบุคคลในระบบคอมพิวเตอร์จะมีรหัสกำกับอยู่ สามารถจำแนกกลุ่มบุคคลได้

(๓) การได้สัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ จำแนกตามบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้ ดังนี้

(๓.๑) กลุ่มที่ ๑ ได้แก่คนไทยพลัดถิ่นที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และยังไม่ได้สัญชาติไทย ซึ่งจะมีทั้งกลุ่มที่ได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว เลขประจำตัวประชาชนหลักแรกเป็นเลข ๘ มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) กลุ่มคนที่ไม่ได้สัญชาติไทย เลขประจำตัวประชาชนหลักแรกเป็นเลข ๖ มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓) และกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เลขประจำตัวประชาชนหลักแรกเป็นเลข ๐ มีชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติ (ท.ร.๓๘ ก) รวมถึงคนไทยพลัดถิ่นที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้สัญชาติไทย ซึ่งไม่ปรากฏบิดามารดาหรือบิดามารดาเสียชีวิต โดยบุคคลกลุ่มนี้จะต้องยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นและเมื่อได้รับการรับรองจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นแล้ว จึงจะถือได้ว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๙/๕ และมาตรา ๙/๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕

(๓.๒) กลุ่มที่ ๒ ได้แก่บุตรของคนไทยพลัดถิ่นตามกลุ่มที่ ๑ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เกิดในหรือนอกประเทศไทย และไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยหรือผู้ที่ได้สัญชาติไทยแล้ว โดยบุคคลกลุ่มนี้ไม่ต้องยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น แต่จะได้สัญชาติไทยโดยการเกิดต่อเมื่อบิดาหรือมารดาที่เป็นคนไทยพลัดถิ่นได้รับการรับรองจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นแล้ว ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๙/๖ วรรคสอง และมาตรา ๙/๗ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยบุคคลกลุ่มที่ ๒ นี้ จะต้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนราษฎรให้ถูกต้องตรงกับสถานะที่กฎหมายให้การรับรองไว้ ซึ่งจะต้องดำเนินการภายหลังจากบิดามารดาได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นแล้ว

(๓.๓) กลุ่มที่ ๓ ได้แก่คนไทยพลัดถิ่นที่ได้แปลงสัญชาติเป็นไทยหรือได้สัญชาติไทยแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ใช้บังคับ ซึ่งมีหลายกรณี เช่น การได้สัญชาติไทยตามสามีตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ การได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ (กรณีที่ยึดมารดาที่เป็นคนไทยพลัดถิ่นเสียชีวิต) การได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ (กรณีที่ยึดมารดาที่เป็นคนไทยพลัดถิ่นเสียชีวิต) เป็นต้น โดยบุคคลกลุ่มนี้ถือว่าเป็นผู้ที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดและไม่ต้องยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเพราะกฎหมายกำหนดให้ถือว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นแล้ว ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕)

พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยบุคคลกลุ่มที่ ๓ นี้จะต้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนราษฎรให้ถูกต้องตรงกับสถานะที่กฎหมายให้การรับรองไว้ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทันทีที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

(๓.๔) กลุ่มที่ ๔ ได้แก่บุตรของคนไทยพลัดถิ่นกลุ่มที่ ๓ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เกิดในหรือนอกประเทศไทย และไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยหรือผู้ที่ได้สัญชาติไทยแล้วซึ่งมิใช่การได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามมาตรา ๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยบุคคลกลุ่มนี้ไม่ต้องยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นและจะได้สัญชาติไทยโดยการเกิดทันทีที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ โดยบุคคลกลุ่มที่ ๔ นี้จะต้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลทะเบียนราษฎรให้ถูกต้องตรงกับสถานะที่กฎหมายให้การรับรองไว้ ได้แก่ผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยและผู้ที่ได้สัญชาติไทยซึ่งมิใช่การได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทันทีที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

โดยสรุปแล้ว การปฏิบัติในการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎรกรณีของคนไทยพลัดถิ่นตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ จะแบ่งออกเป็น ๒ กรณี ได้แก่

๑) กรณีที่จะต้องผ่านการพิสูจน์และรับรองจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นก่อนจึงจะสามารถขอลงรายการสัญชาติไทยหรือเปลี่ยนแปลงสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดในทะเบียนบ้าน ได้แก่ บุคคลตามมาตรา ๙/๖ และมาตรา ๙/๗ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ หรือบุคคลกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามที่กล่าวข้างต้น โดยบุคคลดังกล่าวจะสามารถใช้สิทธิในสัญชาติไทยโดยการเกิดได้ต่อเมื่อคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นได้ให้การรับรองแล้วว่าผู้นั้นเป็นคนไทยพลัดถิ่น

๒) กรณีที่สามารถขอลงรายการสัญชาติไทยหรือเปลี่ยนสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดในทะเบียนบ้านได้ทันทีเมื่อพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ มีผลใช้บังคับ ได้แก่ บุคคลตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับดังกล่าว และบุตร หรือบุคคลกลุ่มที่ ๓ และกลุ่มที่ ๔ ตามที่กล่าวข้างต้น โดยบุคคลดังกล่าวจะสามารถใช้สิทธิในสัญชาติไทยโดยการเกิดได้ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ มีผลใช้บังคับ (วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕) ซึ่งขณะนี้กรมการปกครองโดยสำนักทะเบียนกลางกำลัง

ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์เพื่อรองรับการปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว

ลำดับ	สรุปข้อเสนอแนะจังหวัดตาก	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑)	ควรกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาสถานะบุคคลอย่างชัดเจนครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อย่างทั่วถึง	- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย - รัฐบาล
๒)	ควรให้ความรู้ทั้งในแง่กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนกลุ่มเป้าหมาย	- อำเภอ, จังหวัดตาก - กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
๓)	ควรเร่งรัดการออกกฎกระทรวงและระเบียบปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบาย อาทิ กฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ และระเบียบปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓	- กระทรวงมหาดไทย
๔)	ควรเร่งรัดการดำเนินการและเพิ่มการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	- อำเภอ, จังหวัดตาก - กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
๕)	ควรส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายของตนเอง และพัฒนาเครือข่ายชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมกับหน่วยงาน ตลอดจนเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อนำสู่การแก้ไขปัญหา ด้านสถานะและสิทธิบุคคลอย่างบูรณาการมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล	- อำเภอ, จังหวัดตาก - องค์กรเครือข่ายภาคเอกชน ในพื้นที่ - กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

๓.๑.๖ จังหวัดอุบลราชธานี และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

- ส่วนที่หนึ่ง

การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประสบปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคล ณ ศาลากลางบ้านหนองเม็ก หมู่ที่ ๒๑ ตำบลห้วยข่า อำเภอบุญศรี วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๐.๓๐ - ๑๔.๓๐ นาฬิกา

(๑) ผู้เข้าร่วมประชุม ประมาณ ๑๐๐ คน ประกอบด้วย

๑. นายถนอม ส่งเสริม ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ

และสมาชิกวุฒิสภาอุบลราชธานี

๒. นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการวิสามัญฯ

๓. นายสุนทร มิ่งคลา ผู้ติดตามนายถนอม ส่งเสริม

๔. เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น นายชาญณรงค์ ฉายแสง ปลัดอำเภอบุญศรี

พ.ต.ท.สมชาติ ศรีมงคล และว่าที่ ร.ต.ต.ชัยโรจน์ กรงาม ผู้แทนสถานีตำรวจภูธรห้วยข่า

นายบุญมี สิงห์ใส ผู้ใหญ่บ้านหนองแบก หมู่ที่ ๒ ตำบลห้วยข่า และนายสมศักดิ์

พิบูล ผู้ใหญ่บ้านหนองเม็ก หมู่ที่ ๒๑ ตำบลห้วยข่า

๕. เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในพื้นที่ ได้แก่ นายศิริศักดิ์ คชสวัสดิ์

และนางสาวกิตติกาญจน์ หาญกุล ผู้แทนจากโครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนคนไร้รัฐ

๖. ตัวแทนกลุ่มผู้ประสบปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลในเครือข่ายชุมชนคนฮักน้ำของ

จากพื้นที่อำเภอบุญศรี อำเภอโขงเจียม อำเภอและอำเภอโพธิ์ไทร

(๒) ประเด็นที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็น มีจำนวน ๖ ประเด็น ดังนี้

๑. กลุ่มผู้มีปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีจำนวนหนึ่งรวมตัวกันจัดตั้งเครือข่ายชุมชนคนฮักน้ำของเมื่อปี ๒๕๕๒ ปัจจุบันมีสมาชิก ๘๓๕ คน โดยนอกเหนือจากรวมตัวเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองแล้วยังร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือกันประมาณ ๑๒ กลุ่ม กระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอบุญศรี อำเภอโขงเจียม และอำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงยังพบว่าผู้มีประสบปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลอีกจำนวนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยกระจายตัวอาศัยอยู่ร่วมกับชุมชนกับผู้มีสัญชาติไทยในทุกอำเภอ แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ามาร่วมในเครือข่ายฯ เนื่องจากยังไม่เห็นความสำคัญของการรวมตัวกัน

๒. ปัจจุบันกลุ่มผู้มีปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลในเครือข่ายชุมชนคนฮั่นน้ำของส่วนใหญ่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติจากทางราชการแล้ว จำแนกเป็น

- ผู้ถือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (กลุ่มลาวอพยพ - เลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข ๖ และเลข ๗)

- ผู้ถือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (กลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา กลุ่มญาติบัตรสี และกลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน - เลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข ๐) คนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เพิ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ และเอกสารเอกสารแสดงตนประเภทนี้แทน ท.ร. ๓๘/๑ ซึ่งเป็นทะเบียนประวัติที่จัดทำสำหรับการจัดการกลุ่มแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (พม่า กัมพูชา และลาว)

๓. มีผู้มีปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลส่วนน้อยอีกจำนวนหนึ่งตกหล่นจากการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและเอกสารแสดงตนสำหรับผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน โดยยังเป็นผู้มี ท.ร. ๓๘/๑ ซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริง กล่าวคือ ไม่ได้เข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำงานหรือเป็นแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ หรือยังเป็นผู้ที่ไม่มีเอกสารทางทะเบียนราษฎร เนื่องจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการสำรวจ ความบกพร่องในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การไปทำงานต่างพื้นที่ในช่วงที่มีการสำรวจ/ถ่ายบัตร หรือเป็นผู้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยภายหลังจากวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๒

๔. โดยภาพรวมปัญหาด้านสิทธิของคนไร้รัฐไร้สัญชาติได้รับคลี่คลายไปบางด้านภายหลังจากได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและเอกสารแสดงตน เช่น การได้รับสิทธิด้านหลักประกันสุขภาพ แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีปัญหาที่ได้รับการสะท้อนจากการที่ประชุม

๔.๑ การมีข้อก้ำกัใจในเรื่องการขออนุญาตเดินทางและการทำงาน เนื่องจากความไม่สอดคล้องกับสภาพการจ้างงานจริงที่บางคนต้องการทำเฉพาะในช่วงว่างจากฤดูกาลเพาะปลูกหรือมีขั้นตอนและกระบวนการจดทะเบียนแรงงานที่ค่อนข้างยุ่งยาก ซับซ้อนและมีค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนแรงงานที่ค่อนข้างสูง กระทั่งเป็นที่มาของการไม่ยอมจดทะเบียนแรงงานและต้องตกเป็นเหยื่อรีดไถจากเจ้าหน้าที่ที่ทุจริต

- ๔.๒ ความล่าช้าในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสถานะ หรือการปฏิเสธการรับคำร้อง
ในบางกรณี ดังเช่น การลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓
แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ และการเพิ่มชื่อกรณีคนไทย
ตกหล่น
- ๔.๓ การไม่มีสถานะที่ชัดเจนในกรณีผู้ที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้สัญชาติไทยแต่ยัง
ไม่มีกฎกระทรวงกำหนดสถานะการอยู่อาศัยในประเทศไทย ดังกรณีคนตาม
มาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม
- ๔.๔ การไม่ได้รับสิทธิตามกฎหมายในการถือครองทรัพย์สิน
๕. ข้อเสนอสำหรับการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิและสถานะจำแนกตามกลุ่มคนได้ดังนี้
- ๕.๑ กรณีผู้ที่เกิดในประเทศไทยและได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่ง
พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ หรือได้สัญชาติไทยตามบิดา
หรือมารดา ขอให้เร่งรัดกระบวนการลงรายการสัญชาติ พร้อมกำกับ
ให้การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบหรือหนังสือสั่งการของทางราชการ
- ๕.๒ กรณีผู้ที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้สัญชาติไทยแต่ไม่มีกฎกระทรวงกำหนด
สถานะการอาศัยอยู่ในประเทศไทย ดังกรณีคนตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม
ขอให้เร่งรัดการออกกฎกระทรวงกำหนดสถานะ
- ๕.๓ กรณีผู้ที่อยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานและทางราชการจัดทำทะเบียนประวัติ
ไว้แล้ว (ทั้งกรณีผู้ถือบัตรเลข ๖ และเลข ๐) ขอให้ได้สัญชาติไทย
โดยการแปลงสัญชาติ
- ๕.๔ กรณีผู้ที่ยังไม่มีเอกสารหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือมี พ.ร. ๓๘/๑ ไม่ตรง
กับข้อเท็จจริง (ไม่ได้เข้ามาเพื่อทำงาน) ขอให้มีการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ
(โดยกำหนดเป็นวาระปกติของสำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การมีส่วนร่วม
ของชุมชนและผู้ประสบปัญหา) พร้อมทั้งกำหนดสถานะให้ตรงตามข้อเท็จจริง

๖. ในระหว่างที่มีการพัฒนาสถานะขอให้มีสิทธิในการเดินทางและการทำงาน โดยเสนอให้ ตัดลดขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน ยกเว้นค่าธรรมเนียมในการขออนุญาตทำงานเพื่อเปิดโอกาสให้คนเหล่านี้ ซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยจริงมาอย่างยาวนานและบางส่วนเป็นผู้มีสัญชาติไทยตามกฎหมายแต่ยังไม่ได้ รับสัญชาติ (ดังกรณีมาตรา ๒๓) สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประเทศได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒

สรุปผลการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๒๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมสูงงกช ๑๑๑ ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี
(ชั่วคราว) ศ.อ.ศ.อ. อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับแรก นายสุรพล สายพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวต้อนรับคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคล ในประเทศไทย วุฒิสภา และได้มอบหมายให้ นายอดิศักดิ์ เทพอาสน์ รองผู้ว่าราชการจังหวัด อุบลราชธานีร่วมประชุมกับคณะกรรมการวิสามัญฯ แทน โดยนายอดิศักดิ์ เทพอาสน์ ได้แนะนำ ผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ของจังหวัดอุบลราชธานีต่อที่ประชุมซึ่งประกอบด้วย

๑. นายอดุล จันทนปุม ปลัดจังหวัดอุบลราชธานี ผู้แทนจากอำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอบุญศรี อำเภอโขงเจียม อำเภวารินชำราบ และอำเภอโพธิ์ไทร ร่วมประชุมเพื่อชี้แจงผลการ ดำเนินงานเกี่ยวกับกรณีเร่งรัดการให้สถานะบุคคลและนำเสนอปัญหาตลอดจนอุปสรรคในการดำเนินการ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

๒. ผู้แทนจากสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี แรงงานจังหวัดอุบลราชธานี พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุบลราชธานี และผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต ๑ - ๕ และสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต ๒๙ ร่วมชี้แจงผลการดำเนินการที่ เกี่ยวข้องกับบุคคลไร้สถานะและสิทธิบุคคล

๓. ผู้แทนจากสำนักงานตำรวจภูธรจังหวัดอุบลราชธานีและด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด อุบลราชธานี ร่วมประชุมเพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองและ นำเสนอปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการดังกล่าว

๕. ผู้แทนจากโครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนคนไร้รัฐและประชาชนผู้ประสบปัญหา ด้านสถานะและสิทธิของบุคคล กรณีคนไร้รัฐไร้สัญชาติในเครือข่ายชุมชนคนอีกน้ำของ จังหวัด อุบลราชธานี ร่วมประชุมเพื่อชี้แจงข้อมูลของสภาพปัญหา พร้อมเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว

ทั้งนี้ ในเบื้องต้นนั้น นายอดิศักดิ์ เทพอาสน์ ได้รายงานข้อมูลทั่วไปของจังหวัด อุบลราชธานี โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

สภาพทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี

- (๑) ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ
- (๒) ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ๖๓๐ กิโลเมตร
- (๓) เนื้อที่ประมาณ ๑๖,๑๑๒.๖๑ ตารางกิโลเมตร
- (๔) อาณาเขตติดต่อ
 - ทิศเหนือ ติดต่อ จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร และ สปป. ลาว
 - ทิศตะวันออก ติดต่อ สปป. ลาว
 - ทิศใต้ ติดต่อ จังหวัดศรีสะเกษ และราชอาณาจักรกัมพูชา
 - ทิศตะวันตก ติดต่อ จังหวัดศรีสะเกษ และ จังหวัดยโสธร

พื้นที่แนวชายแดน

- (๑) แนวพรมแดน ยาวประมาณ ๔๒๘ กิโลเมตร
- (๒) ติดต่อ ๒ ประเทศ
 - สปป. ลาว ๓๖๑ กิโลเมตร ทางน้ำ ๑๘๘ กิโลเมตร (แม่น้ำโขง) ทางบก ๑๗๓ กิโลเมตร
 - ราชอาณาจักรกัมพูชา ๖๗ กิโลเมตร

ช่องทางผ่านแดน

ด้าน สปป. ลาว

- (๑) จุดผ่านแดนถาวร ๒ แห่ง ได้แก่
 - จุดผ่านแดนช่องเม็ก อำเภอสิรินธร
 - จุดผ่านแดนปากแซง อำเภอนาตาล

(๒) จุดผ่อนปรนเพื่อการค้า ๔ แห่ง ได้แก่

- จุดผ่อนปรนอำเภอเขมราฐ
- จุดผ่อนปรนบ้านสองคอน อำเภอโพธิ์ไทร
- จุดผ่อนปรนบ้านด่านเก่า อำเภอโขงเจียม
- จุดผ่อนปรนช่องตาอุ อำเภอบุณฑริก

ด้านราชอาณาจักรกัมพูชา

- มีจุดผ่อนปรน ๑ แห่ง ได้แก่ จุดผ่อนปรนช่องอานม้า อ.น้ำยืน

เขตปกครองและประชากร

- (๑) ท้องที่ ๒๕ อำเภอ ๒๑๖ ตำบล ๒,๖๙๙ หมู่บ้าน
- (๒) ท้องถิ่น ๑ อบจ. / ๑ ท.นคร / ๓ ท.เมือง / ๓๕ ท. ตำบล / ๑๙๙ อบต.
- (๓) ประชากร รวม ๑,๘๑๑,๖๗๓ คน แบ่งเป็น
 - ชาย ๙๐๘,๗๐๙ คน
 - หญิง ๙๐๒,๙๖๔ คน

จากนั้น ประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวิสามัญฯ ซึ่งได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือบุคคลซึ่งไม่มีสถานะทั่วประเทศไทย ตลอดจนได้ศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย และดำเนินการผลักดันกฎหมายเกี่ยวกับสถานะบุคคล อีกทั้ง ยังได้ร่วมค้นหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มบุคคลไร้สถานะในประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านสถานะบุคคลที่เป็นระบบและเกิดรูปธรรมต่อไปในอนาคตต่อไป พร้อมนี้ ประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้สอบถามถึงความคืบหน้าของการดำเนินงานเร่งรัดการจัดการด้านสถานะและสัญชาติแก่บุคคลในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ต่อข้อซักถามดังกล่าวข้างต้น นายอดุล จันทนปุม ปลัดจังหวัดอุบลราชธานี ได้มอบหมายให้ พ.จ.อ. สุรสิทธิ์ เกิดผล ผู้ช่วยป้องกันจังหวัดอุบลราชธานี บรรยายสรุปผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการเร่งรัดการให้สถานะฯ ต่อที่ประชุม โดยมีรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ ๑. สถิติการผลิตบัตรบุคคลไม่มีสถานะทางการทะเบียน ณ สำนักทะเบียนกลาง
ข้อมูลจากวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕
ยอดรวมของจังหวัดอุบลราชธานี แยกตามกลุ่มลงทะเบียน

กลุ่มลงทะเบียน	คำร้อง (รายการ)	พิมพ์บัตร (รายการ)	ยังไม่พิมพ์ บัตร(รายการ)	จำนวน บัตร(ใบ)
๐๐๑ บุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยที่ มีความเกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการจัด ทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อยไว้เดิมแต่ ตกสำรวจ	๔,๗๙๕	๔,๖๐๙	๑๘๖	๔,๙๖๘
๐๐๒ เด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษา ของประเทศไทยหรือสถานสงเคราะห์	๙๖๕	๙๕๕	๑๑	๑,๐๐๗
๐๐๓ บุคคลไร้รากเหง้า (ไม่มีบิดา - มารดา)	๘๖	๘๕	๑	๙๔
๐๐๔ บุคคลที่ทำประโยชน์ให้แก่ ประเทศชาติ	๐	๐	๐	๐
๐๐๕ แรงงานต่างด้าว ยกเว้นพม่า ลาว กัมพูชา	๐	๐	๐	๐
๐๐๖ บุคคลต่างด้าวอื่น ๆ	๐	๐	๐	๐
รวม	๕,๘๔๖	๕,๖๔๘	๑๙๘	๖,๐๖๙

**๒. ผลการดำเนินงานเร่งรัดการให้สถานะและสัญชาติชนกลุ่มน้อยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ตาม
มติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๔ กลุ่มอพยพมาจากนอกราชอาณาจักร ได้แก่**

(๑) กลุ่มที่รัฐบาลมีนโยบายให้สถานะอาศัยถาวรพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ กลุ่มเวียดนาม
อพยพ

(๒) กลุ่มที่ทำทะเบียนประวัติและผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวและให้สถานะกับบุคคลที่เข้ามาอาศัย
มากกว่า ๑๐ ปี พื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ กลุ่มลาวอพยพ

สำหรับการดำเนินการตรวจสอบบุคคล จะมีดำเนินการ ดังนี้

(๑) เร่งรัดจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหากไม่มามีรายงานตัวตามที่กำหนด ให้จำหน่ายตามฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร

(๒) สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น ตรวจสอบรายการบุคคลของกลุ่มเวียดนามอพยพและชาวลาวยอพยพ หากมีหลักฐานก็ให้ดำเนินการตามโครงการเร่งรัดการให้สถานะและสัญชาติชนกลุ่มน้อยในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ กลุ่มอพยพมาจากนอกราชอาณาจักร

ตารางที่ ๒. บัญชียอดชนกลุ่มน้อยจังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับ	อำเภอ	รหัส	จำนวน (ราย)	หมายเหตุ
๑	เมืองอุบลราชธานี	๖	๑๕	ลาวอพยพ
		๖	๓	เวียดนามอพยพ
๒	วารินชำราบ	๖	๙	ลาวอพยพ
๓	เดชอุดม	๖	๙	ลาวอพยพ
๔	เขมราฐ	๖	๔๘	ลาวอพยพ
๕	สามสิบม่วง	๖	๑๔	ลาวอพยพ
		๗	๒	ลาวอพยพ
		๗	๑	เวียดนามอพยพ
๖	ตระการพืชผล	๖	๑	ลาวอพยพ
๗	เขื่องใน	๖	๖	ลาวอพยพ
๘	น้ำยืน	๖	๒	ลาวอพยพ
		๗	๒	ลาวอพยพ
๙	โขงเจียม	๖	๑๗๖	ลาวอพยพ
๑๐	กุดข้าวปุ้น	๖	๒	ลาวอพยพ
๑๑	โพธิ์ไทร	๖	๕๑	ลาวอพยพ
๑๒	สิรินธร	๖	๕๑	ลาวอพยพ
		๗	๒	ลาวอพยพ

ลำดับ	อำเภอ	รหัส	จำนวน (ราย)	หมายเหตุ
๑๓	บุญศรี	๖	๓๐	ลาวอพยพ
		๗	๒	ลาวอพยพ
๑๔	เทศบาลนครอุบลราชธานี	๖	๓๒	ลาวอพยพ
๑๕	เทศบาลตำบลคอแลน	๖	๕	ลาวอพยพ
		๖	๖๒	เวียดนามอพยพ
รวม			๕๒๕	

๓. ผลการดำเนินการตรวจดีเอ็นเอ (DNA) ตามโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเฉลิมพระเกียรติเพื่อรับรองสถานะทางทะเบียนแก่คนไทยผู้ยากไร้ ๙๘๔ ราย วุฒิสภา

ในประเด็นดังกล่าวนี้ นายถนอม ส่งเสริม ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ และสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานี ได้ขอข้อมูลเกี่ยวกับรายงานผลการดำเนินการล่าสุดของการตรวจดีเอ็นเอ (DNA) ตามโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเฉลิมพระเกียรติ เพื่อรับรองสถานะทางทะเบียนแก่คนไทยผู้ยากไร้ ๙๘๔ ราย วุฒิสภา ของประชาชนในแต่ละอำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี พร้อมด้วยเหตุขัดข้องหรืออุปสรรคในการดำเนินงานดังกล่าว ทั้งนี้ โดยจะได้เป็นผู้ประสานงานระหว่างจังหวัดและคณะกรรมการวิสามัญฯ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของโครงการตรวจดีเอ็นเอ (DNA) ดังกล่าว ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยต่อไป ซึ่งทางจังหวัดอุบลราชธานีก็ได้รับปากว่าจะรวบรวมและจัดส่งข้อมูลให้คณะกรรมการวิสามัญฯ ทราบต่อไป

จากนั้น ที่ประชุมได้พิจารณาถึงประเด็นการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคล กรณีคนไร้รัฐไร้สัญชาติในเครือข่ายชุมชนคนฮักน้ำของ จังหวัดอุบลราชธานี โดยนายศิริศักดิ์ คชสวัสดิ์ ผู้แทนโครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนคนไร้รัฐ ได้รายงานข้อมูลเรื่องดังกล่าวต่อที่ประชุม สารสำคัญปรากฏดังนี้

(๑) คนไร้รัฐไร้สัญชาติในจังหวัดอุบลราชธานี

คนไร้รัฐไร้สัญชาติในจังหวัดอุบลราชธานี หมายถึง คนที่ทางราชการเรียกว่า “ลาวอพยพ”¹ ซึ่งปัจจุบันเป็นผู้ถือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และผู้ถือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (กลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา กลุ่มบุคคลที่อพยพเข้าในประเทศไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อยไว้เดิมแต่ตกสำรวจ กลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน และกลุ่มคนไร้รากเหง้า) รวมทั้งผู้เคยเข้ารับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (มี ท.ร. ๓๘/๑) ที่ส่วนใหญ่ได้เข้ารับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและเอกสารแสดงตนเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน กลุ่มที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้ว (มี ท.ร. ๓๘ ก) นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงผู้มี ท.ร. ๓๘/๑ ที่ยังเป็นผู้ตกหล่นจากการสำรวจดังกล่าวข้างต้น และผู้ที่ไม่ใช่หลักฐานทางทะเบียนราษฎรอีกจำนวนหนึ่งด้วย

คนไร้รัฐไร้สัญชาติในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนหนึ่งเป็นผู้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งด้วยเหตุของการหนีภัยความตายหรือความไม่แน่ใจว่าจะได้รับความปลอดภัยในชีวิต เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศต้นทาง และเหตุผลของการตั้งครอบครัวหรือการแต่งงานข้ามเส้นพรมแดนที่ถูกขีดขึ้นกันแบ่งคนร่วมเผ่าพันธุ์เดียวกันออกเป็น ๒ สัญชาติ

ขณะที่คนไร้รัฐไร้สัญชาติอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่เกิดในอาณาเขตประเทศไทย ซึ่งสามารถจำแนกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้ ดังนี้

(๑) ผู้ที่เข้าชายแดนได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔)

พ.ศ. ๒๕๕๑

(๒) ผู้มีสัญชาติไทยตามบิดาหรือมารดาที่มีสัญชาติไทยแต่ตกหล่นเนื่องจากไม่ได้จดทะเบียนการเกิด

(๓) ผู้มีสัญชาติไทยแต่ต้องรอให้บิดาหรือมารดาได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ ก่อน

(๔) ผู้ที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดสถานะที่ชัดเจน หรือบุคคลตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

¹ กลุ่มคนที่อพยพมาจากประเทศลาวเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในช่วงปี ๒๕๑๗ โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อุบลราชธานี นครพนม มุกดาหาร อุดรดิตต์ พะเยา เชียงราย และน่าน ซึ่งทางราชการได้มีการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและออกบัตรประจำตัวเป็นบัตรสีฟ้า ขอบน้ำเงินในช่วงปี ๒๕๓๔ พร้อมกับมติ ครม.ผ่อนผันให้อาศัยอยู่ชั่วคราว

“ลาวอพยพ” เป็นชนกลุ่มน้อย ๑ ใน ๑๙ กลุ่มที่ทางราชการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้ว และเป็น ๑ ใน ๕ ชนกลุ่มน้อย ที่ยังไม่มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดสถานะหรือให้สัญชาติไทย

(๕) คนไร้รากเหง้าที่ไม่ทราบบิดามารดา หรือบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่เยาว์วัย
 อย่างไรก็ตามคนไร้รัฐไร้สัญชาติที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนเป็นผู้ประสบปัญหาด้านสิทธิและสถานะ
 บุคคลที่มีถิ่นพำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยตั้งบ้านเรือนปะปนร่วมชุมชนกับผู้มีสัญชาติไทยกระจาย
 อยู่ในหลายพื้นที่ตลอดแนวชายแดนไทย – ลาว ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

จำนวนผู้ประสบปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลในเครือข่ายชุมชนคนฮักน้ำของ
 จำแนกตามพื้นที่และประเภทเอกสารทางทะเบียนราษฎร

หน่วย : คน

อำเภอ	รวม	คนซึ่งไม่มี สัญชาติไทย	บุคคลที่ไม่มี สถานะฯ	ท.ร.๓๘/๑, ท.ร.๐๓ หรือ ท.ร.๐๓๑	ไม่มี
อำเภอโขงเจียม	๓๓๗	๒๘	๒๙๘	๐	๑๑
อำเภอบุนทรวิชัย	๓๕๖	๕๓	๒๗๘	๒๓	๒
อำเภอโพธิ์ไทร และ ตระการพิชัย	๑๔๒	๐	๑๓๐	๗	๕
รวมทั้งหมด	๘๓๕	๘๑	๗๑๖	๔๐	๑๘

ที่มา : โครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนคนไร้รัฐ

จำนวนผู้ประสบปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคล
 ในเครือข่ายชุมชนคนฮักน้ำของจำแนกตามข้อเสนอเพื่อพัฒนาสถานะ

หน่วย : คน

ให้สัญชาติไทยตาม ม. ๒๓ ^๒	๒๒๗
ให้สัญชาติไทยตามบิดามารดา (กรณีไทยตกหล่น หรือรอให้บิดามารดาได้ไทยตาม ม.๒๓ ก่อน) ^๓	๓๖
ให้สัญชาติไทย (กรณีบุคคลตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม ซึ่งเกิดในประเทศไทยแต่ยังไม่มี กฎกระทรวงกำหนดสถานะ)	๑๓๐

^๒ ได้รับอนุมัติเพิ่มชื่อและลงรายการสัญชาติ พร้อมทั้งถ่ายบัตรประจำตัวแล้ว ๓๙ คน

^๓ ได้รับอนุมัติเพิ่มชื่อใบทะเบียนบ้าน พร้อมทั้งถ่ายบัตรประจำตัวแล้ว ๑ คน (และมีผู้ขอความช่วยเหลือผ่านเครือข่ายฯ ได้รับอนุมัติเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านกรณีคนไทยตกหล่นอีก ๗ คน ที่ไม่ได้มีฐานะเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ)

ให้สถานะอาศัยถาวร - แปรสัญชาติ (กรณีอพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นเวลานานแต่ยังไม่มีระเบียบให้พัฒนาสถานะ)	๔๔๒
รวม	๘๓๕

ที่มา : โครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนคนไร้รัฐ

(๒) ข้อมูลกรณีการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน กรณีผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ ของพระราชบัญญัติสัญชาติไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยภาพรวมนับตั้งแต่พระราชบัญญัติสัญชาติไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้ถึงปัจจุบันสมาชิกของเครือข่ายชุมชนคนฮักน้ำของในพื้นที่ ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอโขงเจียม อำเภอบุณฑริก อำเภอตระการพืชผล และอำเภอโพธิ์ไทร ซึ่งเป็นผู้ประสบปัญหาการไร้รัฐไร้สัญชาติได้รับสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ ของกฎหมายดังกล่าวไปแล้วจำนวน ๓๔ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑๘ ของสมาชิกของเครือข่ายฯ ที่เข้าข่ายได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายนี้จำนวน ๒๒๗ คน ซึ่งดูสวนทางกับตัวเลขสถิติการได้สัญชาติไทยในกรณีเดียวกัน ทั้งนี้ ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยระบุว่า จนถึงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕ มีผู้ได้สัญชาติไทยแล้วตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว จำนวน ๓๔,๓๗๔ คน (จากที่คาดว่าจะมีผู้ได้ประโยชน์จากกฎหมายนี้ทั่วประเทศประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน)

อย่างไรก็ตามในบางพื้นที่การดำเนินงานลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็มีความก้าวหน้าไปมากพอสมควร เมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ที่ได้รับการอนุมัติให้ลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านระดับพื้นที่ แต่ก็พบว่าว่าการดำเนินงานเพิ่มชื่อและลงรายการสัญชาติในทะเบียนบ้าน กรณีผู้มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังคงประสบปัญหาสำคัญดังต่อไปนี้

๑. การดำเนินงานความล่าช้าเกิน และไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายกำหนด เช่น มีการเรียกพยานเพิ่มเติมกระทั่งมากจนเกินความจำเป็น หรือสร้างเงื่อนไขให้ต้องมีพยานที่เป็นข้าราชการหรือผู้ใหญ่บ้าน
๒. การไม่ออกใบตอบรับให้กับผู้ยื่นคำร้อง ซึ่งไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และสร้างเงื่อนไขคนไร้รัฐไร้สัญชาติไม่สามารถใช้เอกสารดังกล่าวสำหรับการติดตามการดำเนินงานหรืออุทธรณ์คำสั่งของทางราชการได้ และมีผลทำให้การดำเนินงานล่าช้าด้วย

๓. กระบวนการดำเนินงานในบางพื้นที่ให้ผู้ยื่นคำร้องทำหน้าที่นัดหมายเจ้าหน้าที่เพื่อขอ
นำพยานเข้ารับการสอบสวนประกอบคำร้อง ทำให้หลายครั้งกำหนดการสอบสวนถูก
เลื่อนออกไปและไม่มีนัดหมายชัดเจน จนกระทั่งดูเหมือนว่าความไม่คืบหน้าของ
กระบวนการสอบสวนเป็นผลมาจากการที่ผู้ยื่นคำร้องไม่นำพยานเข้ามารับการสอบสวน
๔. ความล่าช้าในการดำเนินการทำให้ผู้ที่เข้าข่ายได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ เกิดความ
ไม่เชื่อมั่นในกระบวนการทำงานของภาครัฐ และสิ่งที่จะเข้ายื่นคำร้องเพื่อลงรายการ
สัญชาติตามมาด้วย

สรุปสถิติการดำเนินการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓
เฉพาะกรณีสมาชิกเครือข่ายชุมชนคนฮักน้ำของ

หน่วย : คน

อำเภอ	จำนวน ผู้เข้าข่าย	ยื่นคำร้อง - สอบสวนแล้ว	ยื่นคำร้อง - กำลังสอบ	ยื่นคำร้อง - รอด	อนุมัติและถ่าย บัตร
อำเภอโขงเจียม ⁴	๙๒	๗๖	๒	๒	๑๕
อำเภอบุณฑริก	๑๐๓	๒๒	๒๗	๐	๑๔
อำเภอโพธิ์ไทร	๓๒	๑๖	๑	๖	๑๐
รวม	๒๒๗	๑๑๔	๓๐	๘	๓๙

(๓) การสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและเอกสารแสดงตนสำหรับบุคคลที่ไม่มีเอกสารทาง
ทะเบียน

การสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและเอกสารแสดงตนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทาง
ทะเบียนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ (กรณีผู้ที่
อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน นักเรียนในสถานศึกษา และคนไร้รากเหง้า) พบว่า ยังคงมีผู้ที่ตก
หล่นจากการสำรวจฯ เนื่องจาก

- ๑) เจ้าหน้าที่ไม่ได้บันทึกชื่อ หรือไม่สามารถบันทึกชื่อเข้าในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ดังกรณี
- นางอุไร ก้อนบัวพา คนไทยตามมาตรา ๒๓ ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ไทร

⁴ อำเภอโขงเจียมอนุมัติลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ เกือบ ๑๐๐ คน หรือมากกว่านับตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ มาถึงปัจจุบัน

- ชาวบ้านดอนโจดในพื้นที่อำเภอบุญทริก จำนวน ๑๐ คน ซึ่งให้ข้อมูลว่าบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย
 - นางแสง ไชยบุญเรือง คนไร้รากเหง้าในพื้นที่เทศบาลเมืองวารินชำราบ ซึ่งให้ข้อมูลว่าเป็นผู้ที่เกิดในประเทศลาว และบิดามารดาเสียชีวิตตั้งแต่เป็นเด็ก
 - นายวรรณ นวลจันทร์ คนไร้รากเหง้า ในพื้นที่อำเภอนาจะหลวย (ซึ่งปัจจุบันทำสวนยางพาราอยู่ในเขตบ้านหนองเม็ก อำเภอบุญทริก)
- ๒) การได้รับข้อมูลที่ไม่ชัดเจนจากทางราชการ ดังกรณี
- ชาวบ้านหนองผือน้อย อำเภอโขงเจียม อ้างว่าได้รับแจ้งจากผู้ใหญ่บ้านว่าแต่ละครอบครัวสามารถส่งตัวแทนเข้าร่วมกระบวนการรับรองของที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน โดยผู้ที่เดินทางไปทำงานต่างจังหวัดไม่ต้องกลับมาก็ได้
 - ชาวบ้านตามุย อำเภอโขงเจียม อ้างว่าผู้ใหญ่แจ้งให้ไม่ต้องเข้ารับการสำรวจ เนื่องจากเป็นผู้มีสัญชาติไทยอยู่ตามมาตรา ๒๓ อยู่แล้ว
- ๓) ความสับสนในการดำเนินงานของหน่วยงานราชการ ดังกรณี
- นักเรียนหญิง ๓ คน ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ไทร และ ๑ คนในพื้นที่อำเภอบุญทริก ซึ่งไม่ได้รับการสำรวจจากทางโรงเรียน ขณะเดียวกันก็ตกสำรวจของทางอำเภอที่ดำเนินการโดยผู้ใหญ่บ้าน

ขณะเดียวกันยังพบว่าผู้ที่ยังไม่ได้รับบัตรประจำตัวจำนวนหนึ่ง แม้ว่าผ่านขั้นตอนการถ่ายรูปเพื่อทำบัตรประจำตัว และได้รับเอกสารตอบรับการมีบัตรก็ตาม ซึ่งได้รับการชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ายังไม่ได้รับบัตรจากศูนย์ภาค ดังกรณี นางหล้า ไชยบุญมา นางอำนาจ ต้นแก้ว และนายศักดิ์ ต้นแก้ว

(๔) ข้อเสนอของเครือข่ายชุมชนคนฮักน้ำของกรณีปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติ⁵

(๑) ให้เร่งรัดการดำเนินการให้สัญชาติไทยกรณีคนไทยตกหล่น โดยเฉพาะในกรณีการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยให้มีการตั้งคณะกรรมการฯ ในระดับพื้นที่ที่เครือข่ายฯ มีส่วนร่วม เพื่อทำหน้าที่ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

⁵ เสนอต่อรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

(๒) ให้เร่งรัดการดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติและเอกสารแสดงตนให้กับตกหล่นจากสำรวจเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสิทธิและสถานะบุคคลต่อไป

(๓) ให้เร่งรัดการกำหนดสถานะบุคคลสำหรับผู้ที่ย้ายอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานให้มีความชัดเจน โดยให้สัญชาติไทยสำหรับผู้ที่เกิดในประเทศไทย (กรณีบุคคลตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม) และให้สถานะคนเข้าเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงสิทธิในการแปลงสัญชาติไทยเป็นกรณีพิเศษสำหรับผู้อพยพที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานจนกลมกลืนเข้ากับสังคมและมีความประพฤติดี

(๔) ในระหว่างกระบวนการแก้ไขปัญหาสัญชาติ (ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล) ให้สมาชิกเครือข่ายฯ ได้รับสิทธิในการเดินทาง การทำงาน การเข้าถึงการรักษาพยาบาลและหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า สิทธิในการรับการพัฒนาและการส่งเสริมอาชีพจากรัฐ และสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นๆ (ในฐานะผู้ที่เกิดหรืออยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน และมีถิ่นพำนักอาศัยถาวรอยู่ในประเทศไทย)

(๕) ให้รัฐบาลพิจารณาหาแนวทางในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไร้รัฐไร้สัญชาติหรือผู้มีปัญหาด้านสถานะและสิทธิของบุคคล

จากนั้น ที่ประชุมได้เปิดโอกาสให้ตัวแทนของประชาชนได้ชี้แจงปัญหาสถานะด้านสถานะและสิทธิของตน โดยมีสาระสำคัญปรากฏ ดังนี้

๑. นายบุญมี เดชธรรมโม ผู้ประสบปัญหาด้านสถานะและสิทธิซึ่งได้เดินทางเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับการสำรวจและได้รับบัตรลาวอพยพ จากนั้น ได้รับคำแนะนำจากกลุ่มเครือข่ายให้ไปติดต่อทางสำนักทะเบียนเพื่อดำเนินการขอเพิ่มชื่อและลงรายการสัญชาติในทะเบียนบ้าน ตามมาตรา ๒๓ ของพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่

๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่ปัจจุบันยังไม่ได้สัญชาติไทย และประสบปัญหาการเดินทางออกนอกพื้นที่ไม่ได้ โดยนายบุญมีฯ อยากทราบว่า จะมีแนวทางในการดำเนินการต่อไปอย่างไร อีกทั้ง กรณีหากปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศไทยจะเข้าร่วมการเป็นประชาคมอาเซียนก็เกรงว่าตนเองจะประสบปัญหาด้านสถานะเพิ่มมากขึ้น

๒. นายภคินัย อินทะโสม ได้เสนอปัญหาต่อที่ประชุม ดังนี้

๒.๑ หน่วยงานราชการไม่ตระหนักถึงปัญหาของประชาชนเท่าที่ควร ตลอดจนไม่ให้ความร่วมมือในการชี้แจงข้อมูล และขั้นตอนการดำเนินการขอสถานะของประชาชนผู้ประสบปัญหาสถานะ

๒.๒ เนื่องจากไม่ทราบถึงขั้นตอนการทำงานของหน่วยงานราชการ ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการใดๆ เพื่อให้ได้รับ

สถานะได้อย่างรวดเร็ว ต้องรอผลความคืบหน้าด้านสถานะของตนเองแบบไม่ทราบจุดหมาย

ต่อข้อชี้แจงถึงกรณีปัญหาของตัวแทนประชาชน ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้แสดงข้อคิดเห็นต่อที่ประชุมว่าขอให้ประชาชนได้เข้าใจการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วยอีกทางหนึ่งว่าการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเกี่ยวกับงานด้านสถานะบุคคลนั้นมีกฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบ ตลอดจนข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวจำนวนมาก ดังนั้น จึงอาจพบว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติได้ ดังนั้น ขอให้ประชาชนได้เข้าใจในการทำงานในส่วนดังกล่าวนี้ด้วย

จากนั้น นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อที่ประชุม โดยเสนอให้จังหวัดอุบลราชธานีตั้งคณะทำงานเพื่อสำรวจบุคคลกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ขึ้นโดยให้คณะทำงานมีทั้งสัดส่วนของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในพื้นที่ และภาคประชาชนด้วย ทั้งนี้ เพื่อติดตามการบังคับใช้กฎหมายและช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างส่วนราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชน อันจะนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

พร้อมนี้ นางเตือนใจ ดีเทศน์ ยังได้เสนอต่อที่ประชุมเพิ่มเติมอีกด้วยว่า ปัจจุบันกลุ่มลาวอพยพนั้นเป็นกลุ่มบุคคลที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้สิทธิอาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทยแล้ว อย่างไรก็ตามพบว่าเจ้าหน้าที่ยังไม่มีแนวปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากยังไม่มียุทธศาสตร์จากผู้บริหารระดับบน ดังนั้น จึงเห็นควรมีการเร่งรัดให้มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในเรื่องแนวปฏิบัติเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้นำไปปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ นายอดิศักดิ์ เทพอาสน์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับว่าจะไปดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานตามข้อเสนอของนางเตือนใจ ดีเทศน์ เพื่อดำเนินการจัดการปัญหาด้านสถานะบุคคลในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

ลำดับต่อไป ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้เชิญผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ รายงานผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยมีรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

ด้านการศึกษา

(๑) เข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาตามสังกัดภูมิอำเนาได้ ที่สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑ - ๕ ดังนี้

- สนง. พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑ จำนวน	๕	คน
- สนง. พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๒ จำนวน	๑๕๑	คน
- สนง. พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๓ จำนวน	๑๓๐	คน
- สนง. พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๔ จำนวน	๑๒๗	คน
- สนง. พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๕ จำนวน	-	คน

(๒) เข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาตามสังกัดภูมิอำเนาได้ ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ จำนวน ๐ คน

ด้านสาธารณสุข

- เข้ารับการรักษาตามหลักสิทธิมนุษยชนตามสถานอนามัยหรือโรงพยาบาลทุกแห่ง
- การชำระเงินค่ารักษา ชำระตามปกติ หากไม่มีชำระเท่าที่มี
- ผู้ป่วยทางอุบัติเหตุจราจร พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยทางรถ ไม่คุ้มครอง

ด้านสกัดกั้นการเข้ามาใหม่

- ๑) ตั้งจุดสกัดตามด่านเข้า - ออก แต่ละจุด ตามเส้นทางหลัก
- ๒) บูรณาการเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครองเฝ้าตรวจตามแนวชายแดน
- ๓) ตั้งจุดสกัด จุดตรวจ พื้นที่รอบในเป็นประจำ
- ๔) จัดตั้งชุมชนเข้มแข็ง เช่น หมู่บ้าน อพป.
- ๕) การจัดระเบียบเรือ และลาดตระเวนร่วม

ท้ายที่สุด นายสุรพงษ์ กองจันทึก กรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้มีข้อเสนอแนะต่อจังหวัดอุบลราชธานีและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน ๗ ประเด็นดังนี้

๑. ควรมีการติดตามผลการดำเนินการตรวจดีเอ็นเอ (DNA) ตามโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมมา
ให้แล้วเสร็จ โดยหากมีอุปสรรคหรือปัญหาที่ขอให้แจ้งให้กรมการวิสามัญฯ ได้ทราบในส่วน
ดังกล่าวด้วย
๒. ควรมีการติดตามและเร่งรัดการดำเนินการออกบัตรเลขศูนย์ ๐ ให้กับผู้ไม่มีสถานะ
ทางทะเบียน
๓. ควรมีการติดตามและเร่งรัดการดำเนินการลงรายการสัญชาติตาม มาตรา ๒๓ แห่ง
พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑
๔. ควรจัดให้มีการดำเนินการจัดทำทะเบียนให้ประชาชนที่ตกหล่นจากการสำรวจบุคคลกลุ่ม
เลขศูนย์ ๐ ตามยุทธศาสตร์ฯ
๕. เจ้าหน้าที่ควรมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลเลข ๗ ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นรุ่นลูก
ของกลุ่มบุคคลตามเลข ๖ เนื่องจากพบว่าตัวเลขของของจำนวนบุคคลกลุ่มเลข ๗ มีจำนวน
น้อยเมื่อเทียบสัดส่วนกับบุคคลกลุ่มเลข ๖ ซึ่งอาจเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจในกรณี
ดังกล่าว
๖. เห็นควรมีการจัดตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วยทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการ
ภาคเอกชน ภาควิชาการ และประชาชนเข้ามาร่วมกันทำงานเพื่อจัดการปัญหาสถานะใน
พื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี
๗. ควรมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาว่าเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาตามที่ได้
กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้า
เรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ และมติคณะรัฐมนตรีฯ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘
โดยสถานศึกษาไม่มีสิทธิในการปฏิเสธในการรับเด็กเข้าเรียนได้

นายสุพจน์ เลียดประถม ประธานคณะกรรมการธิการ
วิสามัญฯ ร่วมประชุมกับ
นายอดิศักดิ์ เทพอาสน์ รองผู้ว่าราชการจังหวัด
อุบลราชธานี และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

กรรมการธิการวิสามัญฯ
ร่วมประชุมกับผู้แทนส่วนราชการ
ในจังหวัดอุบลราชธานี

นายอดุล จันทนปุม ปลัดจังหวัดอุบลราชธานี
บรรยายสรุปผลการดำเนินงานเกี่ยวกับ
การเร่งรัดการให้สถานะฯ ต่อที่ประชุม

ผู้แทนส่วนราชการในจังหวัดอุบลราชธานี
รายงานผลการดำเนินงานด้านสถานะบุคคล
ต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ

ประธานคณะกรรมการธิการวิสามัญฯ
มอบของที่ระลึกแก่รองผู้ว่าราชการจังหวัด
อุบลราชธานี

กรรมการธิการวิสามัญฯ
ถ่ายรูปร่วมกับผู้เข้าร่วมประชุม

ส่วนที่ ๓

สรุปผลการพบปะหารือกับกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต และเจ้าแขวงจำปาสัก สปป. ลาว
ในประเด็นการจัดการปัญหาประชากรใน สปป.ลาว และประเด็นเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร
ณ โรงแรมจำปาสักแกรนด์ ปากเซ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา

สรุปผลการพบปะหารือกับกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต และเจ้าแขวงจำปาสัก สปป. ลาว
ในประเด็นการจัดการปัญหาประชากรใน สปป.ลาว และประเด็นเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร โดยมี
ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย คณะกรรมการวิสามัญฯ สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต สปป.
ลาว และผู้แทน สปป. ลาว โดยปรากฏสาระสำคัญของการพบปะหารือ สามารถสรุปได้ ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ : แนวทางการจัดการปัญหาให้แก่กลุ่มบุคคลซึ่งไม่ทราบสัญชาติหรือไม่มี
สถานะที่แน่นอนของ สปป. ลาว

ท่านทองจันทร์ พันธลาแสง รองหัวหน้าแผนกภายใน (สำนักทะเบียนราษฎร) แขวงจำปาสัก
ชี้แจงข้อมูลว่า สำหรับบุคคลที่ประสบปัญหาดังกล่าวนี้ในแขวงจำปาสักมีอยู่ประมาณ ๒๐ คน โดย
เป็นกลุ่มคนที่ย้ายถิ่นไปหลายประเทศ เช่น กัมพูชา ลาว เวียดนาม ซึ่งกลุ่มคนประเภทนี้ทาง สปป.ลาวจะ
ให้การคุ้มครองในลักษณะของคนต่างประเทศ จะยังไม่ได้สิทธิเป็นพลเมืองของ สปป. ลาว อย่างไรก็ตาม
กรณีอยู่อาศัยและมีหลักฐานการอยู่อาศัย มีถิ่นฐานหรือภูมิสำเนา ก็มีสิทธิที่จะขอยื่นเอกสารเพื่อขอสิทธิ
ในการอยู่อาศัยถาวร และมีชื่อในทะเบียนบ้าน และสามารถขอสัญชาติได้ต่อไป ซึ่งส่วนใหญ่แล้วบุคคลใน
กลุ่มประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนาม

ประเด็นที่ ๒ : การได้สัญชาติ

แนวทางของ สปป. ลาว ยึดหลักการได้สัญชาติตามหลักดินแดน กล่าวคือ หากเด็กทารกเกิด
ใน สปป. ลาว ก็จะได้รับสิทธิเป็นพลเมืองลาว กรณีพ่อแม่เป็นคนละสัญชาติก็สามารถเลือกให้บุตรถือ
สัญชาติใดก็ได้

ประเด็นที่ ๓ : การพิสูจน์สัญชาติของแรงงานต่างด้าว

ท่านเพชรสมร หนูนวลณรงค์ รองหัวหน้าแผนกการต่างประเทศ (ดูแลความสัมพันธ์และ
การต่างประเทศ) ชี้แจงว่าแรงงานส่วนใหญ่ก็จะเป็นแรงงานที่ถือหนังสือเดินทางเข้ามาในประเทศ และใน
ประเด็นนี้ สปป. ลาวให้ความสำคัญกับบริษัทซึ่งรับแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศว่าจะต้องดูแล
รับผิดชอบแรงงานของตน กรณีมีการจ้างแรงงานไม่ถูกต้องตามกฎหมาย บริษัทหรือนายจ้างก็ต้อง
รับผิดชอบและทราบข้อมูลดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ได้ส่งผลให้สามารถติดตามบุคคลได้อย่างมี
ประสิทธิภาพในกรณีของแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ประเด็นที่ ๔ : การแจ้งเกิด การทำบัตรประชาชน และการสูญเสียสัญชาติ

กรณีบุคคลสัญชาติอื่นเกิดในประเทศลาวก็จะมี การออกใบรับรองการเกิดให้ แต่ไม่ได้เป็นการ ยืนยันว่าเป็นพลเมืองลาว ส่วนในกรณีการทำบัตรประชาชน จะมีการออกบัตรประจำตัวประชาชนให้ บุคคลที่แขวงโดยมีขั้นตอนที่กำหนดโดยฝ่ายปกครอง และในกรณีของการสูญเสียสัญชาติลาว แบ่งเป็น กรณีการสละสัญชาติและการสาบสูญหรือขาดการติดต่อ หรือไปอาศัยอยู่ ณ ต่างประเทศนานเกิน ๑๐ ปี

ประเด็นที่ ๕ : แนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มเด็กถูกทอดทิ้ง

สำหรับประเด็นนี้พบว่าประเทศลาวจะดำเนินการออกใบรับรองบุคคลให้ และดำเนินการขอ สัญชาติชาติเป็นพลเมืองลาวตามขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้ กรณีการพบเด็กถูกทอดทิ้งบุคคลที่ไปพบเจอก็ต้อง เป็นผู้รับผิดชอบในการแจ้งต่อฝ่ายปกครอง ซึ่งประเด็นนี้ทำให้ทราบได้ว่า สปป. ลาว ให้ความสำคัญอย่าง ยิ่งกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล และให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งในความสำคัญของงานทะเบียนราษฎร ส่งผลให้ไม่มีปัญหาในเรื่องของการเข้ารับสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ เช่น การเข้าเรียน และการรักษาพยาบาล เป็นต้น

ประเด็นที่ ๖ : การเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย แต่เป็นการเข้าเมืองแบบผิด กฎหมายและทำให้ถูกจับ ถูกยึดเงิน จากทางเจ้าหน้าที่ของไทย

ประเด็นนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ชี้แจงต่อทางเจ้าหน้าที่ของ สปป. ลาว การเข้ามา ทำงานในประเทศไทยขอให้กระทำโดยถูกต้องตามระบบและกฎหมายที่มีอยู่ กรณีการเข้ามาแบบผิด กฎหมายก็นับเป็นจุดอ่อนที่จะทำให้ถูกเอาเปรียบได้ง่าย อย่างไรก็ตาม ทางคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ แจ้งว่า กรณีมีปัญหาดังกล่าวขึ้นสามารถไปขอความช่วยเหลือได้จากสหภาพความซึ่งได้ร่วมมือและ ทำงานร่วมกับสถานทูตลาวอยู่ด้วยแล้ว พร้อมนี้ ได้เสนอให้มีการส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำ ณ สถานทูตลาว ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อจะช่วยประสานงานหรือดูแลจัดการปัญหาในเรื่องดังกล่าว

**ประเด็นที่ ๗ : การตรวจดีเอ็นเอ (DNA) เพื่อพิสูจน์สถานะบุคคล
สปป. ลาว ยังไม่สามารถตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมได้**

ประธานคณะกรรมการวิสามัญ
หารือกับกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต

ประธานคณะกรรมการวิสามัญ
และพันโทถาวร บุญกองพิมพ์
รองหัวหน้าบัญชาการป้องกันความสงบ (ปปส.)
ร่วมหารือเกี่ยวกับงานด้านสถานะบุคคล

กรรมการวิสามัญ และผู้แทน สปป. ลาว
พบปะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องสถานะบุคคล

ประธานคณะกรรมการวิสามัญ มอบ
ของที่ระลึกแก่ผู้แทน สปป. ลาว
และถ่ายรูปร่วมกัน

๓.๒ การเข้าพบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปรึกษาหารือ

ร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้เดินทางเข้าพบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปรึกษาหารือปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยร่วมกับรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ) รองปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง รองอธิบดีกรมการปกครอง และคณะเจ้าหน้าที่ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในวันพุธที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุม ๑ ชั้น ๒ อาคารศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย โดยสรุปประเด็นหารือได้ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ขอให้พิจารณาสนับสนุนการบันทึกสถานะทางทะเบียนให้แก่คนไทยผู้ยากไร้ด้วยวิธีตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม โดยขอให้กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าภาพในการเสนอบประมาณปกติตั้งจ่ายไว้ที่กรมการปกครอง

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริง

จากการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญฯ ซึ่งได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาดูงานเกี่ยวกับปัญหาด้านสถานะของประชาชนในพื้นที่จังหวัดต่างๆ พบว่า ยังมีคนไทยอีกเป็นจำนวนมาก ผู้มีสายเลือดไทยแต่ไม่ได้รับเอกสารรับรองความเป็นคนไทย ไม่มีบัตรประชาชน ทำให้ขาดโอกาสขาดสิทธิในด้านต่างๆ คนกลุ่มนี้จึงกลายเป็นผู้ยากไร้ มีสถานะไม่ต่างอะไรจากคนต่างด้าว เมื่อผู้นั้นจะไปยื่นคำร้องขอแจ้งเกิดเกินกำหนดหรือขอเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎร นายทะเบียนมักปฏิเสธคำร้อง เนื่องจากปัญหาการขาดพยานหลักฐานหรือพยานหลักฐานที่นำมาแสดงไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ถึงสถานะการเกิดหรือพิสูจน์ความเป็นบิดามารดาและบุตร และมักแจ้งให้ผู้ร้องไปตรวจดีเอ็นเอ แต่บุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเนื่องจากกระบวนการดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายสูง

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ

กระทรวงมหาดไทยควรตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อสนับสนุนการตรวจสารพันธุกรรม (DNA) สำหรับคนไทยผู้ยากไร้เพื่อเป็นหลักฐานในการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน โดยตั้งจ่ายไว้ที่กรมการปกครอง

ผลการหารือ

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาสนับสนุนการบันทึกสถานะทางทะเบียนให้แก่คนไทยผู้ยากไร้ด้วยวิธีตรวจสารพันธุกรรม โดยมอบหมายให้กรมการปกครองขอตั้งงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม จำนวน ๒,๐๐๐ ราย เป็นเงิน ๒๔ ล้านบาท

โดยกระทรวงมหาดไทยได้เสนอเป็นโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเพื่อการแก้ไข ปัญหาสถานะและสิทธิของคนไทยที่ตกหล่นทางทะเบียนราษฎร ปราบกฏรายละเอียด ดังนี้

- เป้าหมาย

- ๑) บุคคลผู้ยากไร้ โดยอาจเป็นผู้ไม่มีรายได้หรือรายได้ไม่เพียงพอ และต้องเป็นบุคคลที่ ผ่านการตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยงานทางปกครอง ก่อนเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบสารพันธุกรรม
- ๒) ดำเนินการในพื้นที่ทุกจังหวัดและกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ปี ๒๕๕๖ ถึง ปี ๒๕๕๘ ปีละ ๒,๐๐๐ ราย และปีต่อ ๆ ไปปีละ ๑,๐๐๐ ราย

- งบประมาณ

งบประมาณจำนวน ๒๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท จำแนกได้ ดังนี้

- ๑) ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสารพันธุกรรม ประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท (ระหว่างผู้ตรวจกับ บิดา มารดา หรือญาติที่ร่วมสายโลหิต) จำนวน ๒,๐๐๐ ราย เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ๒) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้ารับการตรวจลักษณะเฉพาะจ่ายเฉลี่ยคนละ ๑,๐๐๐ บาท จำนวน ๔,๐๐๐ คน (ผู้ตรวจ ๒,๐๐๐ คน และคู่ตรวจ ๒,๐๐๐ คน) เป็นเงิน ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท

- ระยะเวลาดำเนินการ

ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ (ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๕๕ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๖)

ประเด็นที่ ๒ ขอให้พิจารณาเร่งรัดการลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา ๒๓ แห่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริง

๑. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของอำเภอและท้องถิ่นเทศบาลไม่เข้าใจกฎหมายและแนวทาง ปฏิบัติที่ถูกต้อง ทำให้เกิดการปฏิเสธคำขอ รวมถึงการเรียกหลักฐานเกินความจำเป็น
๒. อำเภอที่มีกลุ่มเป้าหมายตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวนมาก จะมีผลการดำเนินงานค่อนข้างล่าช้ามาก เนื่องจากขาดเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติ เรื่องนี้เป็นการเฉพาะ รวมถึงไม่เปิดโอกาสให้องค์กรภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา
๓. บางพื้นที่พบว่า มีกระบวนการเรียกร้องผลประโยชน์จากประชาชนที่ขอลงรายการ สัญชาติไทยในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการทุจริตโดยการช่วยเหลือให้คนต่างด้าวที่ไม่ได้เกิดในประเทศไทย ได้รับการลงรายการสัญชาติไทย

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ

๑. จัดฝึกอบรม ชักซ้อมความรู้ ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยเฉพาะระดับนายอำเภอ และผู้ช่วยนายทะเบียนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง
๒. จังหวัดที่มีกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก กระทรวงมหาดไทยควรจัดสรรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเพิ่มเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะในเรื่องสถานะบุคคลโดยตรง อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และอาจจัดสรรงบประมาณในการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ รวมถึงจัดหน่วยเคลื่อนที่ไปยังชุมชนเป้าหมาย
๓. กระทรวงมหาดไทยควรพิจารณาให้โอกาสแก่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านสถานะและสิทธิของบุคคลซึ่งมีผลงานเป็นที่น่าเชื่อถือ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยอาจพิจารณาจากรูปแบบของจังหวัดเชียงรายเป็นตัวอย่าง
๔. กระทรวงมหาดไทยควรกำกับดูแล ติดตามและเอาใจใส่อย่างจริงจังเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทางทะเบียน โดยเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถแจ้งข้อมูลเบาะแสการทุจริตได้
๕. กระทรวงมหาดไทยควรเป็นผู้ดำเนินการหลัก โดยร่วมกับภาควิชาการและภาคประชาสังคมติดตามประเมินผล และเร่งรัดการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะและสิทธิของบุคคลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการหารือ

๑. กรมการปกครอง โดยสำนักบริหารการทะเบียนที่รับผิดชอบได้ลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ไปแล้ว จำนวน ๓๔,๓๗๙ ราย ในพื้นที่ ๔๑ จังหวัด โดยจังหวัดที่มีผู้ได้รับการลงรายการสัญชาติไทยมากที่สุด ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จำนวน ๑๒,๖๑๘ ราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๖,๐๖๘ ราย จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๕,๑๘๐ ราย จังหวัดตาก จำนวน ๒,๗๓๖ ราย และจังหวัดราชบุรี จำนวน ๑,๙๙๘ ราย
๒. กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองรับข้อเสนอในข้อ ๑.- ๕. ของคณะกรรมการวิสามัญฯ ไว้พิจารณา โดยเฉพาะประเด็นการเร่งรัดให้สำนักทะเบียนต่าง ๆ ดำเนินการลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ อย่างเร่งด่วน และเป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ จะจัดฝึกอบรมนายทะเบียนพื้นที่ชายแดนและอำเภอที่มีชนกลุ่มน้อย

ประเด็นที่ ๓ ขอรบความคืบหน้าในการดำเนินการออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติ สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริง

พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติ สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เป็นต้นมา ซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ กระทรวงมหาดไทยต้องออกอนุบัญญัติหลายฉบับ ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาของ กระทรวงมหาดไทย ได้แก่

๑. กฎกระทรวง ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม เรื่อง กำหนดฐานะและเงื่อนไขการอาศัย อยู่ในราชอาณาจักรไทยของผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทย

๒. กฎกระทรวง ตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ เรื่อง กำหนดแบบ วิธีการและค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการได้ สัญชาติไทย การแปลงสัญชาติเป็นไทย และการกลับคืนสัญชาติไทยของคนต่างด้าวทั่วไป และชน กลุ่มน้อย

๓. กฎกระทรวง ตามมาตรา ๑๒/๑ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการขอ แปลงสัญชาติเป็นไทยให้แก่คนไร้ความสามารถ หรือผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์ ของรัฐ ตามที่รัฐมนตรีกำหนด หรือบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๔. ประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนดรายชื่อบุคคลของประเทศไทยที่ผู้ปกครองสถาน สงเคราะห์สามารถยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นไทยแทนผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์

๕. ประกาศกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ (กรณีคนต่างด้าวทั่วไป)

ตั้งแต่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ใช้บังคับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา มากกว่าสี่ปีแล้ว ปรากฏว่ากระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้ออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อให้มีผล บังคับใช้ ทำให้กระทบสิทธิของบุคคลในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะสิทธิที่จะได้สัญชาติไทยจากการมี บิดาเป็นคนไทย (มาตรา ๗ วรรคสอง) หรือสิทธิที่จะอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมโดย หลุดพ้นจากการถูกกล่าวหาว่าเป็นคนที่เข้ามาในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม) หรือสิทธิที่จะขอแปลงสัญชาติเป็นไทยของเด็กที่อยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์ (มาตรา ๑๒/๑) เป็นต้น ปัจจุบันมีผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการที่ไม่มีกฎกระทรวงเป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญ

กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดออกกฎกระทรวง และประกาศกระทรวงโดยเร็ว

ผลการหารือ

การดำเนินการออกกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงมหาดไทย เพื่อบูรณาการตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มีกฎกระทรวง ๕ ฉบับ และประกาศฯ ๒ ฉบับ รวม ๗ ฉบับ ที่ต้องดำเนินการ ซึ่งผลการดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๑ ฉบับ คือ กฎกระทรวง กำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียม ค่าขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้แล้ว และอยู่ระหว่างการดำเนินการ จำนวน ๖ ฉบับ แยกเป็น กฎกระทรวง ๔ ฉบับ และประกาศฯ ๒ ฉบับ โดยกรมการปกครอง (สำนักกิจการความมั่นคงภายใน) ได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้ว และอยู่ระหว่างรอพิจารณาแก้ไขจากคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับสัญชาติอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งความล่าช้าเกิดจากปัญหาการหมดวาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้คณะกรรมการฯ ไม่เรียกประชุม เนื่องจากไม่มั่นใจว่าคณะกรรมการฯ ที่ไม่ครบองค์ประกอบจะสามารถปฏิบัติงานได้หรือไม่

ประเด็นที่ ๔ ขอทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้รากเหง้าที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทยตามมาตรา ๑๙ และมาตรา ๑๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นเหตุทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายได้

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริง

การจัดการแก้ไขปัญหาสถานะของบุคคลในอดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการตามกฎหมายหรือภายใต้นโยบายแห่งรัฐ จะแบ่งบุคคลที่มีปัญหาเป็น ๒ ประเภทคือ (๑) คนที่เข้ามาจากต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และ (๒) คนที่เกิดในประเทศไทยทั้งคนที่ได้สัญชาติไทยและคนที่ไม่ได้สัญชาติไทย แต่ในความเป็นจริงพบว่า ยังมีบุคคลอีกประเภทที่ไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นคนเข้าเมืองหรือเป็นคนที่เกิดในประเทศไทยเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าว ทั้งนี้ เพราะขาดพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์สถานการณ์เกิดและสัญชาติของตน โดยเฉพาะกลุ่มคนไร้รากเหง้า คนที่ถูกทอดทิ้งแต่้วยเยาว์ คนที่ไม่ปรากฏบุพการี หรือเด็กเร่ร่อน รวมถึงคนที่มีอาการป่วยทางจิต พี่นเพื่อนไม่สมประกอบและคนพิการบางประเภท ตัวอย่างของคนประเภทนี้ เช่น เด็กชายใหม่ สรรค์ฤทัย เป็นเด็กพิการเป็นใบ้และถูกทอดทิ้ง ไม่ทราบถิ่นที่อยู่ของตนเอง สถานีตำรวจนครบาลสายไหมนำตัวส่งให้มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กอุปการะ หรือนายเดวิท คิม เด็กที่พลัดหลงกับบิดา พบตัวที่สถานีรถไฟหัวลำโพงขณะอายุประมาณ ๕ ขวบ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ของครอบครัวไม่ได้ เป็นต้น โดยกรณีตัวอย่างทั้งสองรายนี้ไม่สามารถสืบค้นข้อเท็จจริงเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานยืนยันถิ่นที่เกิดและบิดามารดาได้ ทั้งนี้ ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการทะเบียน

ราษฎรฉบับปัจจุบัน เด็กทั้งสองรายไม่อาจได้รับการจดทะเบียนการเกิดเพราะไม่ทราบว่าเกิดในประเทศไทยหรือไม่ และภายใต้กฎหมายว่าด้วยสัญชาติก็ไม่อาจสรุปได้ว่าเด็กทั้งสองรายเป็นคนสัญชาติไทยหรือคนต่างด้าวเพราะไม่ทราบว่าบิดามารดาเป็นใคร สัญชาติอะไร เด็กทั้งสองจึงตกเป็นคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลและสิทธิตามกฎหมายหรือตามยุทธศาสตร์อย่างเหมาะสม การแก้ไขปัญหาลักษณะที่ทำได้ในปัจจุบันก็คือการจัดทำทะเบียนประวัติ ท.ร. ๓๘ ก. และกำหนดให้เลขประจำตัวประชาชนเป็นบุคคลประเภท ๐ เท่านั้น

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ

กระทรวงมหาดไทยควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมโดยมีภาควิชาการและภาคประชาสังคมเข้าร่วมด้วย ทำนองเดียวกับการแก้ไขปัญหาวาชนาและบุคคลบนพื้นที่สูงเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๓

ผลการหารือ

กระทรวงมหาดไทยรับจะดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาให้สถานะกลุ่มบุคคลไร้รากเหง้าอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ กระทรวงมหาดไทยอยู่ระหว่างการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายเกี่ยวกับสถานะบุคคลของต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความรอบคอบและชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วจะได้พิจารณาดำเนินการต่อไป

ประเด็นที่ ๕ ขอรบกวนความคืบหน้าการออกระเบียบปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติในการกำหนดสถานะบุคคลต่อกลุ่มเป้าหมาย ๔ ประเภท คือ

- (๑) ประเภทที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานแต่คงสำรวจ
- (๒) ประเภทเด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษา
- (๓) ประเภทบุคคลไร้รากเหง้า
- (๔) บุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริง

แม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ อนุมัติหลักเกณฑ์การให้สถานะแก่บุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ กลุ่ม (๑) - (๔) ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ โดยมีกลุ่มเป้าหมายตามมตินี้ประมาณสองแสนคน แต่จนถึงปัจจุบันปรากฏว่า ยังไม่มีบุคคลใดที่จะได้รับการกำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยมีสาเหตุมาจากกระทรวงมหาดไทยยัง

ไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติ แบบพิมพ์ที่จะใช้ในการยื่นเรื่อง และหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้การขอกำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีเดิม ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากถูกยกเลิกตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ทำให้บุคคลกลุ่มเป้าหมายไม่สามารถขอมีสถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ และได้รับความเดือดร้อน

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ

กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดกำหนดระเบียบปฏิบัติเพื่อดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี

โดยเร็ว

ผลการหารือ

รัฐบาลได้มีนโยบายแก้ไขปัญหาสถานะตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ และได้เห็นชอบให้กำหนดสถานะแก่ชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่นานและไม่สามารถกลับประเทศต้นทางได้ โดยต้องอพยพเข้ามาถึงวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ให้กำหนดสถานะเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรที่เกิดในประเทศไทยให้สัญชาติไทยภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการกำหนดรายละเอียด ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติในการยื่นและรับคำร้องขอมีสถานะฯ ของกรมการปกครอง เพื่อนำเสนอคณะกรรมการพิจารณาให้สัญชาติไทยและให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแก่ชนกลุ่มน้อย (กรณีขอมีสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย) และนำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองเกี่ยวกับสัญชาติ (กรณีขอมีสัญชาติ) ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นก่อนเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้ความเห็นชอบต่อไป โดยกระทรวงมหาดไทยรับว่าประเด็นนี้จะดำเนินการได้แล้วเสร็จในเวลาไม่นาน

ประเด็นที่ ๒ ขอทราบความคืบหน้าการพิจารณากำหนดสถานะให้แก่ชนกลุ่มน้อยที่ขอมีสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง ขอแปลงสัญชาติไทย และขอสถานะต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริง

พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดคณะกรรมการกลั่นกรองเกี่ยวกับสัญชาติ ในหมวดที่ ๔ มาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๒๙ เพื่อช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการพิจารณาการให้สัญชาติไทยตามกฎหมายสัญชาติ

นอกจากนั้น การขอสถานะคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายของชนกลุ่มน้อย ได้มีคณะกรรมการพิจารณาให้สัญชาติไทยและให้สถานะคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย แก่ชนกลุ่มน้อยพิจารณา

บัดนี้ มีคำร้องที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการทั้งสองคณะ จำนวนประมาณ ๑๐,๐๐๐ คำร้อง ที่รอการพิจารณาลงนามจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ

ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ชนกลุ่มน้อยที่คำร้องขอมีสัญชาติไทยหรือขอแปลงสัญชาติเป็นไทยที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเกี่ยวกับสัญชาติ และคำร้องขอมีสถานะต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายที่ผ่านคณะกรรมการพิจารณาให้สัญชาติไทยและให้สถานะคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแก่ชนกลุ่มน้อย ได้รับสถานะตามที่กฎหมายและนโยบายกำหนดไว้

ผลการหารือ

กระทรวงมหาดไทย แจ้งว่า คำร้องที่ผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามที่กฎหมายกำหนดเดิมมีจำนวน ๑๐,๒๒๙ ราย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ) ใช้ดุลพินิจพิจารณาให้ความเห็นชอบกำหนดสถานะแล้ว จำนวน ๒ ครั้ง รวม ๕๒๓ ราย คงเหลืออยู่ระหว่างนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จำนวน ๙,๗๐๓ ราย และขณะนี้ รัฐมนตรีว่าการฯ ได้ให้นโยบายแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่าให้เร่งรัดดำเนินการตรวจสอบคำร้องที่เหลือแล้วส่งเรื่องไปยังรัฐมนตรีว่าการฯ เพื่อพิจารณาลงนามต่อไป

ประเด็นที่ ๗ ขอให้พิจารณาทบทวนและปรับปรุงหลักเกณฑ์ประกอบการใช้ดุลพินิจการให้สัญชาติไทยแก่คนต่างด้าวที่เป็นชนกลุ่มน้อยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตาม มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริง

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้รับการร้องเรียนจากชนกลุ่มน้อยและตรวจพบข้อเท็จจริงจากการปฏิบัติงานในพื้นที่ว่าชนกลุ่มน้อยที่รัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลโดยการให้แปลงสัญชาติ เช่น กลุ่มไทยลื้อ ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา เป็นต้น หลายรายไม่สามารถขอแปลงสัญชาติได้เนื่องจากมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการฯ กำหนด ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ พิจารณาเห็นว่า เป็นดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่จะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการให้สัญชาติไทย ซึ่งการใช้ดุลพินิจจะต้อง

อยู่ในกรอบของกฎหมาย และต้องสามารถปฏิบัติได้ จึงเสนอขอให้มีการพิจารณาทบทวนแนวทาง และหลักเกณฑ์ประกอบการใช้ดุลพินิจการให้สัญชาติไทยแก่คนต่างด้าว ดังนี้

๑. มาตรา ๙ (กรณีหญิงขอถือสัญชาติไทยตามสามี)

สาระสำคัญ

- สามีผู้ยื่นคำขอจะต้องมีอาชีพเป็นหลักฐาน หรือมีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว

๑) กรณีผู้ยื่นคำขอเป็นคนต่างด้าวทั่วไป สามีผู้ยื่นคำขอจะต้องมีอาชีพเป็นหลักฐาน โดยมีรายได้ไม่ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท/เดือน

๒) กรณีผู้ยื่นคำขอเป็นคนต่างด้าวซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย สามีผู้ยื่นคำขอจะต้องมีอาชีพเป็นหลักฐาน โดยมีรายได้ไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ

ต่อกรณีอาชีพและรายได้ของสามีผู้ยื่นคำขอนั้น ที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า ควรเพิ่มเติม กรณีคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยหรืออาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ควรได้รับการยกเว้นเรื่องอาชีพและรายได้

๒. มาตรา ๑๐ (การแปลงสัญชาติกรณีทั่วไป)

สาระสำคัญ

๑. กรณีผู้ยื่นขอแปลงสัญชาติเป็นไทย เป็นชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีความเกี่ยวพันหรือสัมพันธ์กับประเทศไทย จะต้องมียาได้ไม่ต่ำกว่า ๔๐,๐๐๐ บาท/เดือน และแสดงหลักฐานการเสียภาษีมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี

๒. กรณีผู้ยื่นขอแปลงสัญชาติเป็นไทย เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความเกี่ยวพันหรือสัมพันธ์กับประเทศไทย เช่น สมรสกับบุคคลผู้มีสัญชาติไทย หรือมีบุตรเป็นบุคคลสัญชาติไทย หรือจบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทย จะต้องมียาได้ไม่ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท/เดือน และแสดงหลักฐานการเสียภาษีมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า กรณีผู้ยื่นขอแปลงสัญชาติเป็นไทยเป็นชนกลุ่มน้อยที่เกิดในประเทศไทยหรืออาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ควรกำหนดรายได้ไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน

๓. มาตรา ๑๑ (การแปลงสัญชาติกรณีพิเศษ)

สาระสำคัญ

- การยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นไทย กรณีเป็นบุตรของผู้ซึ่งได้แปลงสัญชาติเป็นไทย หรือของผู้ได้กลับคืนสัญชาติเป็นไทยที่ไม่อาจแสดงหลักฐานสูติบัตรได้ ต้องแสดงหลักฐานสูติบัตร พร้อมหลักฐานจากสถานพยาบาลที่บุตรนั้นเกิด สำหรับกรณีไม่อาจแสดงหลักฐานดังกล่าวได้ ต้องแสดงเอกสารการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) หรือการตรวจทางวิทยาศาสตร์อื่นๆ ที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐ หรือสถาบันที่รัฐให้การรับรองซึ่งพิสูจน์ว่าเป็นบุตรจริง

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ

- กรณีพิสูจน์การเป็นบุตรของผู้ซึ่งได้แปลงสัญชาติเป็นไทยหรือของผู้ได้กลับคืนสัญชาติเป็นไทย เห็นควรแก้ไขว่า การยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นไทย กรณีเป็นบุตรของผู้ซึ่งได้แปลงสัญชาติเป็นไทยหรือของผู้ได้กลับคืนสัญชาติเป็นไทยต้องแสดงหลักฐานการเกิดที่ออกตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศที่ผ่านการรับรองการแปลจากกระทรวงการต่างประเทศ กรณีไม่อาจแสดงหลักฐานดังกล่าวได้ ต้องแสดงเอกสารการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) หรือผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ

๔. มาตรา ๑๒ วรรคสอง (กรณีการแปลงสัญชาติให้บุตร)

สาระสำคัญ

- กรณีบุตรต้องมีสูติบัตร พร้อมเอกสารหลักฐานจากสถานพยาบาลที่เด็กนั้นเกิด และหากไม่อาจแสดงหลักฐานดังกล่าวได้ บุตรต้องมีเอกสารการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) หรือผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐ หรือสถาบันที่รัฐให้การรับรองซึ่งพิสูจน์ว่าเป็นบุตรจริง

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ :

- ที่ประชุมเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อความดังกล่าว ให้มีความสอดคล้องกับมาตรา ๑๑ กล่าวคือ การยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นไทย กรณีเป็นบุตรของผู้ซึ่งได้แปลงสัญชาติเป็นไทย หรือของผู้ได้กลับคืนสัญชาติเป็นไทยต้องแสดงหลักฐานการเกิดที่ออกตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศที่ผ่านการรับรองการแปลจากกระทรวงการต่างประเทศ กรณีไม่อาจแสดงหลักฐานดังกล่าวได้ ต้องแสดงเอกสารการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) หรือผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ

ผลการหารือ

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองขอรับข้อเสนอในข้อ ๑. ๔. เพื่อนำไปศึกษาและพิจารณาในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง โดยในขั้นนี้ กระทรวงฯ เห็นด้วยในหลักการที่คณะกรรมการวิสามัญฯ ขอให้แก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์การขอแปลงสัญชาติเป็นไทย และการขอถือสัญชาติไทยตามสามีของชนกลุ่มน้อยที่ในประเด็นเกี่ยวข้องกับการลดจำนวนของรายได้เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงยิ่งขึ้น เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนมากเป็นผู้มีรายได้น้อย

ประเด็นที่ ๔ ขอให้เร่งรัดการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ตามร่างมาตรา ๙/๕ วรรคสาม แห่งร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และขอให้ให้นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนมีส่วนร่วมด้วย

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริง

ตามที่รัฐบาลได้ยืนยันให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งเป็นกฎหมายคืนสัญชาติไทยโดยการเกิดให้แก่คนไทยพลัดถิ่น โดยในกฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติตามมาตรา ๙/๕ กำหนดให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งกฎกระทรวงฉบับนี้มีความสำคัญอย่างมากเพราะจะเป็นเครื่องมือทำให้คนไทยพลัดถิ่นได้สัญชาติไทยและป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่ใช่คนไทยพลัดถิ่นได้รับสิทธิในสัญชาติไทยตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้

ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ

กระทรวงมหาดไทยควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติฉบับใหม่ ดังนี้

๑. เร่งรัดการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น เพื่อรองรับการดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยให้นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีส่วนร่วมด้วย

๒. ขอให้มิมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของคนไทยพลัดถิ่น ในช่วงระยะเวลาก่อนที่จะบุคคลเหล่านั้นจะได้รับการพิสูจน์และรับรองจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ดังนี้

๑) ปรับปรุงสิทธิขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกว่าเดิม โดยเฉพาะสิทธิในการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ การกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมการอยู่อาศัยที่ไม่ด้อยกว่าแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง การทำงานตามวุฒิการศึกษาหรือการทำงานโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องประเภทงาน การรักษาพยาบาล

เช่นเดียวกับชนกลุ่มน้อยตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ การกู้เงินเพื่อการศึกษา

๒) ให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สํารวจจัดทำทะเบียนชนกลุ่มน้อยที่มีเชื้อสายไทยที่ยังตกสำรวจ และให้ตรวจสอบ จำแนกประเภทบุคคลรวมถึงแก้ไขทะเบียนประวัติและเอกสารทะเบียนราษฎรที่ลงรายการไม่ถูกต้องให้ตรงตามความเป็นจริง

๓) ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐปฏิบัติกับคนไทยพลัดถิ่นในสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทยที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์และให้การรับรองของกระทรวงมหาดไทย

ผลการหารือ

กระทรวงมหาดไทยชี้แจง ดังนี้

๑. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง ซึ่งมอบหมายให้สำนักบริหารการทะเบียน เป็นเจ้าของเรื่องศึกษาและเตรียมการล่วงหน้า โดยขณะนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อเตรียมการยกร่าง คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

สำหรับข้อเสนอที่ขอให้นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีส่วนร่วมนั้น กระทรวงมหาดไทยไม่ขัดข้องและได้มอบหมายให้กรมการปกครองรับไปพิจารณาดำเนินการเช่นกัน

๒. กระทรวงมหาดไทยไม่ขัดข้องในประเด็นที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของคนไทยพลัดถิ่นในช่วงระยะเวลาก่อนที่บุคคลเหล่านั้นจะได้รับการพิสูจน์และรับรองจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นนั้น แต่เรื่องนี้ต้องเสนอเป็นมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งที่ผ่านมาสภาความมั่นคงแห่งชาติจะเป็นหน่วยงานที่เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา อย่างไรก็ตามกระทรวงมหาดไทยจะแจ้งประสานไปยังสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ ๔

บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

๔.๑ บทวิเคราะห์

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

บทที่ ๔

บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

๔.๑ บทวิเคราะห์

จากการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย โดยจากการพิจารณาศึกษามาเป็นระยะเวลาหนึ่ง คณะกรรมการการวิสามัญฯ พบข้อเท็จจริงที่สำคัญประการหนึ่งว่า มีคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวนมากที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจและเข้าไม่ถึงกระบวนการรับรองสถานะทางทะเบียนตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ รวมทั้งการประสบกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากกฎหมาย นโยบาย และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งทุกภาคส่วนในสังคมทั้งหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนล้วนมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับสถานะและสิทธิที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ในการนี้ คณะกรรมการการวิสามัญฯ ขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาโดยจำแนกเป็นปัญหาและข้อเสนอแนะทางด้านสถานะบุคคล และด้านสิทธิของบุคคล ดังนี้

สภาพปัญหาในภาพรวมของประเทศ

ปัญหาความไม่มั่นคงของมนุษย์ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ก็คือ ปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติของบุคคลในประเทศไทย ซึ่งคนเหล่านี้กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ปัญหาดังกล่าวนำมาซึ่งอุปสรรคในการใช้สิทธิในสถานะบุคคลตามกฎหมาย (Right to Legal Personality) อันเป็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของมนุษย์ ซึ่งหากมนุษย์ในสังคมใดถูกละเมิดสิทธิดังกล่าว สังคมนั้นก็ยากที่จะประสบความสำเร็จได้ นอกจากนั้น ปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติในสังคมไทยยังเกิดขึ้นแก่คนอพยพย้ายถิ่นอีกด้วย ซึ่งคนอพยพจำนวนไม่น้อยเป็นคนเชื้อสายไทยที่อพยพกลับมาจากดินแดนที่เราเสียไปให้แก่รัฐต่างประเทศในราวปลายรัชกาลที่ ๕ หรือคนอพยพจำนวนไม่น้อยซึ่งเป็นคนอพยพที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง หรือตามแนวชายแดนของประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยมีกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยหลายกลุ่ม ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีทั้งในส่วนของที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมแต่ตรวจสอบจากทางราชการ และกลุ่มที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านด้วยเหตุผลทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความไม่ปลอดภัยในชีวิต โดยบางส่วนไม่สามารถส่งกลับประเทศต้นทางได้จำนวนประมาณ ๑ - ๒ ล้าน

คนเศษ และมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สถานภาพการดำรงชีวิตของบุคคลดังกล่าวไม่เอื้อต่อความมั่นคงและสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้นหากปล่อยไว้โดยไม่ดำเนินการแก้ไข ปัญหา จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในระยะยาวอย่างรุนแรง โดยผลกระทบดังกล่าวไม่จำกัดเฉพาะที่จะเกิดจากกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้โดยตรงเท่านั้น แต่จะรวมถึงกลุ่มบุตรหลานที่จะเกิดขึ้นในภายหลังซึ่งจะมีปัญหาด้านสังคมตามมา อันจะเป็นการเพิ่มความรุนแรงของสภาพปัญหาให้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาแม้ทางราชการจะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามาอย่างต่อเนื่องซึ่งมีความคืบหน้าไประดับหนึ่ง แต่การแก้ไขปัญหายังขาดวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบและยังคงมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการอีกหลายประการ อาทิ ปัญหาในเรื่องกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง รวมถึงปัญหาในเรื่องทัศนคติของเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน จึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางดำเนินงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์

การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพและยั่งยืนภายใต้พื้นฐานของการยอมรับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและการยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานของคนกลุ่มดังกล่าว โดยจัดทำเป็นยุทธศาสตร์และมาตรการที่เหมาะสมครอบคลุมในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในภาพรวมอย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้^๑

นอกจากกลุ่มที่อพยพมาจากต่างประเทศแล้ว กลุ่มที่เป็นคนไทยที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมแต่ตกหล่นทางทะเบียนราษฎร ก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธิการอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยจากการสำรวจของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน ๒๕๕๓ - ตุลาคม ๒๕๕๓ พบว่าสำนักทะเบียนทั่วประเทศมีผู้มายื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและขอแจ้งเกิดเกินกำหนดกว่า ๕,๘๐๐ ราย^๒ สะท้อนให้เห็นว่ายัง

^๑ ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

^๒ คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยวุฒิสภา ได้มีหนังสือขอความร่วมมือกรมการปกครองดำเนินการสำรวจข้อมูลกลุ่มบุคคลเป้าหมายตามโครงการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ และกรมการปกครองได้มีหนังสือแจ้งผลการสำรวจมายังคณะกรรมการวิสามัญฯ จำนวน ๒ ฉบับ คือ

๑. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/๑๒๑๒๔ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓

๒. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/๒๑๕๘ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๓

มีคนไทยอีกเป็นจำนวนมากที่ตกหล่นจากการจัดทำทะเบียนราษฎรและต้องเสียสิทธิในด้านต่างๆ ที่พึงมีตามกฎหมายกำหนด

ผลการศึกษาเรื่องการจัดการสถานะและสิทธิของบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพได้ภายใต้กฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบายและยุทธศาสตร์ที่มีอยู่แล้วแต่ในข้อเท็จจริงกลับพบว่ายังคงมีปัญหายากอยู่ค่อนข้างมากและกระจายอยู่ในพื้นที่ทุกภาคของประเทศ สามารถแสดงผลการศึกษาในรูปของตาราง โดยจำแนกสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะทางด้านสถานะบุคคลและด้านสิทธิของบุคคล โดยในส่วนของปัญหาด้านสถานะบุคคล จะจำแนกตามประเภทของแต่ละกลุ่มบุคคลที่ประสบปัญหาได้ ดังนี้

ก. ปัญหาเรื่องการจัดการสถานะบุคคลและข้อเสนอ

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
๑. กลุ่มชาวเขา ดั้งเดิม ๙ เผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน อาข่า ลาหู่ ลีซุ ลัวะ ขมุ มลาปี และ บุคคลบนพื้นที่ สูงตามระเบียบ สำนักทะเบียน กลางฯ พ.ศ. ๒๕๔๓	<ul style="list-style-type: none"> • เจ้าหน้าที่ไม่ออกใบรับเรื่องให้เป็นหลักฐานในการติดตาม หรือบางครั้งทำเอกสารของผู้อยู่ชำระต๋งสูญหาย ต้องให้ยื่นเรื่องใหม่ • เจ้าหน้าที่ไม่รับคำร้องตามมาตรา ๒๓ โดยแจ้งว่ากระทรวงมหาดไทยสั่งให้ชะลอไว้ก่อนเนื่องจากมติ ครม.วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ให้ยกเลิกมติ ครม.เดิมที่เกี่ยวกับการกำหนดสถานะชนกลุ่มน้อย • เจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนมีน้อยและมีทัศนคติต่อชาวบ้านในเชิงลบ • เจ้าหน้าที่ย้ายบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องและต้องสอบพยานบุคคลซ้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่กรมการปกครอง จังหวัดและอำเภอควรกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานเรื่องสถานะบุคคลให้ชัดเจนเป็นการเฉพาะในลักษณะของวิชาชีพ เพื่อมีโอกาสก้าวหน้าในงานทะเบียนราษฎร • อำเภอควรออกหลักฐานการรับเรื่องให้กับผู้ร้อง และจัดระบบการรับคำร้องที่สามารถติดตาม ตรวจสอบความคืบหน้าได้ • กรมการปกครองควรจัดฝึกอบรมนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่ของอำเภอที่มีบุคคลกลุ่มเป้าหมายและเจ้าหน้าที่ของสำนักบริหารการทะเบียน เพื่อทำความเข้าใจกฎ ระเบียบ และปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิธีคิดใหม่
๒. กลุ่มบุคคลที่เคยถูกถอนสัญชาติไทยหรือไม่ได้สัญชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> • เจ้าหน้าที่ขาดความเข้าใจสาระสำคัญเกี่ยวกับประเภทบุคคล ทำให้การแก้ไขปัญหของชาวบ้านไม่ถูกต้อง เช่น บางครอบครัว พ่อแม่ได้ลงรายการตาม 	

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>ตาม ปว.๓๓๗ และได้คืนสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑</p>	<p>ระเบียบฯ ๒๕๔๓ แต่ให้ลูกยื่นคำขอตามมาตรา ๒๓ เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การพิจารณาคำร้องล่าช้า ผู้มีอำนาจอนุมัติไม่ให้ความสำคัญหรือให้ความสำคัญน้อย และมีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ● มีการเรียกเอกสาร หลักฐานและพยานบุคคลเกินจำเป็นหรือเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เช่น ผลการตรวจ DNA พยานบุคคลที่เป็นข้าราชการระดับสูง ● ชาวบ้านขาดความรู้ความเข้าใจกฎระเบียบ และไม่กล้าโต้แย้งเจ้าหน้าที่ ทำให้การบันทึกรายการผิดพลาดจากข้อเท็จจริง เช่น สถานที่เกิด เป็นต้น ● ชาวบ้านอาศัยอยู่ในห้องที่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก และใช้ภาษาถิ่น (ภาษาชนเผ่า) ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ ● การทำงานของอำเภอไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายกลุ่มเจ้าของปัญหาในพื้นที่ ● กรมการปกครองโดยสำนักบริหารการทะเบียนกำหนดให้เลขประจำตัว ๑๓ หลักส่งให้อำเภอล่าช้า ทำให้ผู้ที่ได้รับอนุมัติจากนายอำเภอแล้วไม่อาจเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านและทำบัตรประชาชนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● กรมการปกครองควรกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางฯ พ.ศ.๒๕๔๓ และมาตรา ๒๓ แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมถึงการเรียกตรวจพยานเอกสารและการสอบสวนพยานบุคคลให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ และควรกำหนดมาตรการห้ามการเรียกหลักฐานที่เกินกว่าความจำเป็น นอกจากนี้ ควรจัดให้มีระบบการรายงานผลการปฏิบัติของอำเภอทางระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อการตรวจสอบติดตามผลและแก้ปัญหาได้จากส่วนกลาง ● กรมการปกครอง จังหวัด และอำเภอควรสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอกและชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

ประเภทกลุ่ม บุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>๓. กลุ่มคนไทย. ตกหล่น ทาง ทะเบียนราษฎร รวมถึงคนไร้ รากเหง้าไม่ ปรากฏบุพการี หรือ บุ พ ก า รี ทอดทิ้งตั้งแต่วัย เยาว์ที่น่าเชื่อว่า เป็นคนสัญชาติ ไทย</p>	<p>ก. <u>กลุ่มที่มีหลักฐานพอเชื่อได้ว่าเกิดใน ประเทศไทย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • เจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้อง (สถานที่เกิดกับสถานที่อยู่ปัจจุบัน) ปิดความ รับผิดชอบที่จะดำเนินการรับแจ้งการเกิดให้ • ชาวบ้านขาดความรู้ความเข้าใจ ปล่อยปละ ละเลยไม่แจ้งการเกิดเป็นเวลานาน ทำให้ เกิดปัญหาอุปสรรคในการตรวจสอบ เอกสารที่เกี่ยวข้อง (เอกสารถูกทำลายตาม ระเบียบของทางราชการ) • เจ้าหน้าที่เรียกพยานหลักฐานเกินกว่าที่ กฎหมายกำหนด บางรายมีผลการตรวจ พิสูจน์ DNA แล้วแต่ยังเรียกสอบพยาน บุคคลที่มีสัญชาติไทยเพิ่มเติมอีก • พยานบุคคลที่จะให้การรับรองเสียชีวิต หรืออาศัยอยู่คนละท้องถิ่น เป็นอุปสรรคต่อ การสอบสวน • การพิจารณาคำร้องล่าช้า เจ้าหน้าที่ไม่กล้า ตัดสินใจสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตเนื่องจาก ความกลัวว่าจะเกิดความผิดพลาด • เจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนขาดความเข้าใจ เรื่องการได้สัญชาติไทยตามกฎหมายว่า ด้วยสัญชาติ ทำให้การวินิจฉัยคำร้อง ผิดพลาด ทำให้ชาวบ้านได้รับการจัดทำ ทะเบียนราษฎรไม่ถูกต้องตามกฎหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> • หน่วยงานระดับหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ อำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล และ เมืองพัทยา ควรเอาใจใส่และให้ ความสำคัญในงานด้านสถานะบุคคล อย่างจริงจัง ด้วยจิตสาธารณะและ ปราศจากอคติ • กรมการปกครองควรชักชวนทำความเข้าใจกฎระเบียบการทะเบียนราษฎร และสัญชาติให้แก่เจ้าหน้าที่ของสำนัก ทะเบียนเป็นประจำอย่างต่อเนื่องทุกปี • กรมการปกครองควรกำหนด มาตรฐานการปฏิบัติงานทะเบียน ราษฎร รวมถึงการเรียกตรวจพยาน เอกสารและการสอบสวนพยานบุคคล ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่ว ประเทศ และควรกำหนดมาตรการ ห้ามการเรียกหลักฐานที่เกินกว่าความ จำเป็น • ถ้ากรมการปกครองเห็นว่า การตรวจ DNA มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ของนายทะเบียน ควรตั้งงบประมาณ สนับสนุนเป็นประจำทุกปี เพื่อ ช่วยเหลือ บรรเทาความเดือดร้อน ให้แก่ชาวบ้านที่มีฐานะยากจน

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	<p>ข. <u>กลุ่มที่ไม่มีหลักฐานพิสูจน์สถานะการเกิด</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะบ่งชี้ให้ชัดเจนเกี่ยวกับสถานที่เกิด โดยเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ถูกบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ เด็กเร่ร่อน บุคคลที่ถูกลักพาตัวไปตั้งแต่เด็ก บุคคลที่ย้ายที่อยู่บ่อยๆ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยทางจิต ประสาท เป็นต้น • ไม่มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พยานแวดล้อมในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ • เจ้าหน้าที่กลัวว่าจะมีการทุจริต ซึ่งจะกระทบต่อหน้าที่ราชการ จึงเลือกที่จะจัดทำทะเบียนประวัติให้เป็นบุคคลประเภท ๐ • ไม่มีกฎหมายในชั้นพระราชบัญญัติรับรองการให้สถานะแก่คนไร้รากเหง้าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน ดังเช่นกฎหมายของต่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ควรสนับสนุน ค่าใช้จ่ายในการตรวจ DNA เพื่อการพิสูจน์ความเป็นผู้มีสัญชาติไทยให้แก่ผู้ที่มีฐานะยากจนซึ่งมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป • กรมการปกครองควรกำหนดให้มีระเบียบที่ว่าด้วยลักษณะพยาน โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากพยานแวดล้อมในการพิจารณาแก้ไขปัญหาให้แก่ชาวบ้าน โดยใช้หลักการและแนวทางการพิจารณาหลักฐานในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเป็นแบบอย่าง • กรมการปกครองควรจัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการและภาคส่วนต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนเพื่อแสวงหามาตรการแก้ไขปัญหาคอนไทยตกหล่นที่ไม่หลักฐานให้เป็นรูปธรรม และเป็นที่ยอมรับ • กระทรวงมหาดไทยควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและกฎหมาย ว่าด้วยสัญชาติเพื่อรองรับสถานะบุคคลของคนไร้รากเหง้า เช่นเดียวกับกฎหมายของต่างประเทศ

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
		<p>เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ</p>
<p>๔. กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นตาม พ.ร.บ. สัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕</p>	<ul style="list-style-type: none"> • การดำเนินการของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความล่าช้าทั้งในเรื่องการรับคำขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานะทางทะเบียนราษฎรของคนไทยพลัดถิ่นที่ได้สัญชาติไทยแล้ว • เงื่อนไขการพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงการพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๕ และแบบคำขอพิสูจน์ฯ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย มีอุปสรรคต่อการปฏิบัติของชาวบ้าน เช่น การเรียกหลักฐานผังเครือญาติที่มีความสัมพันธ์กับคนสัญชาติไทยโดยต้องให้ผู้มีสัญชาติไทยรับรองด้วยไม่น้อยกว่า ๒ คน หรือการกำหนดให้เรียกบัตรประจำตัวของผู้ขอพิสูจน์ฯ ที่ระบุว่าผู้ถือบัตรมีเชื้อสายไทย ซึ่งบัตรประจำตัวของบุคคลในกลุ่มเลข ๐ จะไม่มีข้อความดังกล่าว เป็นต้น • ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและเจ้าหน้าที่ของอำเภอยังขาดความรู้ความเข้าใจ พ.ร.บ. สัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานที่รักษาการตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ควรเร่งรัดดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. สัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยเร็วเพื่อรับรองสิทธิในความเป็นผู้มีสัญชาติไทยของคนไทยพลัดถิ่น • กระทรวงมหาดไทยควรพิจารณา ทบทวนรายละเอียดของกฎกระทรวง และประกาศกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องและดำเนินการแก้ไขประเด็นที่เป็นปัญหาอุปสรรคหรือที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายแม่บทและข้อเท็จจริง • กรมการปกครอง ควรประชุมเพื่อซักซ้อมทำความเข้าใจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของอำเภอและท้องถิ่น รวมถึงการเผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	<ul style="list-style-type: none"> คนไทยพลัดถิ่นที่ราชการบันทึกจัดทำทะเบียนไว้ในกลุ่มที่มีเชื้อพหุพหุเชื้อสายไทยจากเกาะกง และผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย ไม่สามารถยื่นคำขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นได้ จนกว่าจะได้ขอแก้ไขทะเบียนราษฎร แต่ยังไม่มีการแจ้งวิธีปฏิบัติเรื่องดังกล่าวจากกรมการปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> กรมการปกครอง จังหวัด และอำเภอ ควรสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอก องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนเพื่อช่วยกันตรวจสอบและรับรองตัวบุคคลให้เกิดความถูกต้อง และสามารถป้องกันปัญหาการเรียกรับผลประโยชน์
<p>๕. กลุ่มบุคคลที่เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิวรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕</p>	<p>ก. <u>กลุ่มที่รัฐมีนโยบายให้สัญชาติไทย</u> ได้แก่ บุตรของชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> คำร้องขอมีสัญชาติไทยที่ชาวบ้านยื่นไว้เดิม ก่อนที่จะมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่บางอำเภอไม่ได้ดำเนินการต่อเนื่อง รายการในทะเบียนประวัติกับหนังสือรับรองการเกิดไม่ตรงกัน โดยเฉพาะสถานที่เกิด ทำให้ไม่สามารถยื่นคำขอมีสัญชาติไทย กระบวนการในการตรวจสอบคุณสมบัติของอำเภอมีขั้นตอนและใช้เวลานานมาก และบางแห่งมีการตรวจซ้ำหลายครั้ง โดยเฉพาะการตรวจประวัติอาชญากรจากลายพิมพ์นิ้วมือ การตรวจศดึกษาเสพติด เป็นต้น เจ้าหน้าที่อำเภอมีจำนวนน้อย และมีการโยกย้ายบ่อย ทำให้การปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่อง มีคำร้องค้างเป็นจำนวนมาก 	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขอมีสัญชาติไทยกรณีต่างๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจน สามารถติดตามและตรวจสอบได้ กรมการปกครองควรแจ้งชักซ้อมหรือจัดประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของอำเภอเพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอกสารการทะเบียนราษฎรและการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอ กรมการปกครองและกระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดการพิจารณาคำร้องขอมีสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ ที่ชาวบ้านได้ยื่นไว้ก่อนที่

ประเภทกลุ่ม บุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	<ul style="list-style-type: none"> • การอนุมัติให้สัญชาติไทยในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยใช้เวลายาวนานมากทั้งๆ ที่คำร้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับสัญชาติแล้ว • ตั้งแต่มีมติ ครม. ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ จนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ.๒๕๕๕) ชาวบ้านยังไม่สามารถยื่นคำขอสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง โดยอำเภอแจ้งให้รอไปก่อน ยังไม่มีหนังสือสั่งการจากกระทรวงมหาดไทย 	<p>จะมีมติ ครม.วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ให้แล้วเสร็จโดยเร็วเพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณา</p> <ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดประกาศกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและแบบพิมพ์ที่จะใช้ในการขอมีสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ ตามมติ ครม.วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยด่วนโดยการกำหนดให้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไปตามมติ ครม.นี้ควรมอบอำนาจให้กระบวนการสิ้นสุดที่ผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติของคนที่เกิดในประเทศไทยสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว • กรมการปกครอง จังหวัด และอำเภอควรสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอก องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนเพื่อช่วยกันตรวจสอบและรับรองตัวบุคคลให้เกิดความถูกต้อง และสามารถป้องกันปัญหาการเรียกรับผลประโยชน์

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	<p>ข. กลุ่มที่รัฐไม่มีนโยบายให้สัญชาติไทย เช่น บุตรของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ๓ สัญชาติ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ทำให้เด็กบางคนตกอยู่ในสถานะคนไร้สัญชาติซึ่งเป็นการขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๗ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๒๔ • ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน อันเนื่องมา จากผลของมาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้บุคคลที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้สัญชาติไทยมีสถานะเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรโดยมิชอบ ด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดการออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม เพื่อรับรองสถานะบุคคลและการอาศัยอยู่ในประเทศไทยของคนที่เกิดในประเทศไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงของบุคคลแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดโดยด่วน • รัฐบาลควรทบทวนหลักการตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติในเรื่องการได้สัญชาติไทยหรือไม่ได้สัญชาติไทยของบุคคลที่เกิดในประเทศไทย(หลักดินแดน) ว่ายังมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ภายในและระหว่างประเทศหรือไม่ อย่างไร
<p>๖.กลุ่มชนกลุ่มน้อยที่รัฐมีนโยบายให้สถานะคนเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและให้แปลง</p>	<ul style="list-style-type: none"> • คำร้องขอสถานะคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรที่ชาวบ้านยื่นไว้เดิมก่อนที่จะมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่บางอำเภอไม่ได้ดำเนินการต่อเนื่อง • กระบวนการในการตรวจสอบคุณสมบัติของอำเภอมีขั้นตอนและใช้เวลานานมาก 	<ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขอมีสถานะตามมติ ครม. และการขอมีสัญชาติไทยกรณีต่างๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจน สามารถติดตามและตรวจสอบได้

ประเภทกลุ่ม บุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
สัญชาติเป็นไทย	<p>และบางแห่งมีการตรวจซ้ำหลายครั้ง โดยเฉพาะการตรวจประวัติอาชญากรจากลายพิมพ์นิ้วมือ การตรวจคดียาเสพติด เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • เจ้าหน้าที่อำเภอมีย่านน้อย และมีการโยกย้ายบ่อย ทำให้การปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่อง มีคำร้องค้างเป็นจำนวนมาก • การอนุมัติให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย (อนุมัติใบสำคัญถิ่นที่อยู่) และการอนุมัติให้แปลงสัญชาติไทยในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยใช้เวลายาวนานมาก ทั้งๆ ที่คำร้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องแล้ว บางรายรอจนขาดคุณสมบัติหรือเสียชีวิตก่อน • ชนกลุ่มน้อยจำนวนมากไม่สามารถยื่นขอแปลงสัญชาติเป็นไทยได้เนื่องจากขาดคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดสำหรับประกอบการใช้ดุลพินิจของรัฐมนตรีฯ โดยเฉพาะหลักเกณฑ์เรื่องการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานซึ่งกำหนดให้ผู้ขอแปลงสัญชาติต้องมีใบอนุญาตทำงานและมีรายได้ต่อเดือนเป็นเงินค่อนข้างสูง 	<ul style="list-style-type: none"> • กรมการปกครองและกระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดการพิจารณาคำร้องขอสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและการขอแปลงสัญชาติไทยที่ชาวบ้านได้ยื่นไว้ก่อนที่จะมีมติ ครม.วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณา • กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดประกาศกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและแบบพิมพ์ที่จะใช้ในการขอสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและการขอแปลงสัญชาติไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ โดยด่วน • กระทรวงมหาดไทยควรทบทวนหลักเกณฑ์ที่ใช้ประกอบการใช้ดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในเรื่องการกำหนดให้สถานะบุคคลและสัญชาติให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายและข้อเท็จจริงของบุคคลกลุ่มเป้าหมายซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเขา/ชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะประเด็นการมีอาชีพเป็นหลักฐาน และรายได้

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	<ul style="list-style-type: none"> • ตั้งแต่การประกาศใช้ พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. ๒๕๕๕) ยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และค่าธรรมเนียมการแปลงสัญชาติ ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวแต่อย่างใด โดยเฉพาะการขอแปลงสัญชาติแทนเด็กและเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของสถานสงเคราะห์ตามมาตรา ๑๒/๑ (๒) ฯลฯ • ตั้งแต่มีมติ ครม. ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ จนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ.๒๕๕๕) ชาวบ้านยังไม่สามารถยื่นคำขอสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและการขอแปลงสัญชาติไทย โดยอำเภอแจ้งให้รอไปก่อน ยังไม่มีหนังสือสั่งการจากกระทรวงมหาดไทย 	<ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การขอแปลงสัญชาติไทยและการขอกลับคืนสัญชาติไทยของชนกลุ่มน้อยตาม พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ และการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย กำหนดรายชื่อสถานสงเคราะห์ของรัฐที่ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์สามารถยื่นขอแปลงสัญชาติแทนผู้เยาว์ที่อยู่ในการดูแลได้ตามมาตรา ๑๒/๑ (๒) ฯลฯ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดโดยด่วน
<p>๗.กลุ่มบุคคลที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (บุคคลประเภท ๐)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • บุคคลบางกลุ่มมีสถานะไม่ชัดเจนว่าเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าว โดยเฉพาะบุคคลตามมาตรา ๑๘/๒ แห่ง พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ แต่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติในลักษณะเดียวกับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาสัญชาติ สิทธิอาศัย และสิทธิอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต • บุคคลประเภท ๐ ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ยังไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทยควรเร่งศึกษาและดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านสถานะและสิทธิของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามมาตรา ๑๘/๒ แห่ง พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ฯลฯ ให้เหมาะสมอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้มีความสมดุลระหว่างความมั่นคงของมนุษย์ ความมั่นคงของชาติและหลักสิทธิมนุษยชน • กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดการตรวจสอบและคัดแยกบุคคลประเภท ๐ ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียน

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	<p>สามารถยื่นขอมีสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓</p> <ul style="list-style-type: none"> • บุคคลประเภท ๐ ตามยุทธศาสตร์ฯ กลุ่มที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ แต่ตรวจสอบจากการจัดทำทะเบียนชนกลุ่มน้อยในอดีต ยังไม่มีมติกรมกำหนดให้สถานะและสิทธิแต่อย่างใด • บุคคลประเภท ๐ จำนวนมากถูกระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนและถูกจำหน่ายชื่อและยึดบัตรประจำตัว โดยอำเภอให้เหตุผลว่าไม่มามีรายงานตัวตามระยะเวลาที่กำหนดหรือขาดคุณสมบัติตามที่ราชการกำหนด • บุคคลประเภท ๐ บางราย ได้รับการบันทึกจัดทำทะเบียนโดยมีรายการไม่ถูกต้องตามสถานะจริงหรือไม่ตรงกับกลุ่มตามยุทธศาสตร์ฯ ซึ่งมีผลกระทบต่อการขอใช้สิทธิตามที่ราชการกำหนด 	<p>ประวัติตามยุทธศาสตร์ฯ ให้ได้บุคคลที่เป็นกลุ่ม เป้าหมายจริง และดำเนินการตามกฎหมายกับผู้กระทำทุจริตอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้จะต้องดำเนินการด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน</p> <ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดประกาศกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและแบบพิมพ์ที่จะใช้ในการขอสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและการขอมีสัญชาติไทยสำหรับกลุ่มบุคคลประเภท ๐ ตามยุทธศาสตร์ฯ ตามมติ กรม.วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ และดำเนินการรับคำขอกำหนดสถานะโดยด่วน • สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ควรพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะและกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการกำหนดสถานะให้ครอบคลุมทุกกลุ่มที่ได้สำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ รวมถึงกลุ่มบุคคลอื่นที่มีปัญหาในลักษณะเดียวกัน
<p>๘.กลุ่มบุคคลที่ไม่มีเอกสารทะเบียนใด ๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ยังมีคนต่างด้าวและคนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยในสถานะคนไร้รัฐไร้สัญชาติเนื่องจากไม่มี 	<ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติควรร่วมกันศึกษาและพิจารณาทบทวนแนวทางการ

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	<p>เอกสารการทะเบียนราษฎร เช่น พระภิกษุเด็กที่อยู่ในการดูแลของสถานสงเคราะห์ โดยเกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> • เป็นบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ ตามมติ ครม.วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ แต่ไม่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนภายในระยะเวลาที่กำหนดเนื่องจากไม่ทราบข่าวสาร หรือเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการให้ • เป็นบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ กลุ่ม ๖ ที่ สมช. ให้ชะลอการจัดทำทะเบียน • เป็นบุตรของผู้ลี้ภัยจากการสู้รบที่เกิดในที่พักพิงชั่วคราวและไม่ได้รับการจดทะเบียนการเกิด • เป็นชนกลุ่มน้อยที่เคยได้รับการจัดทำทะเบียนแต่ถูกจำหน่ายรายการอันเนื่องมาจากโครงการของสำนักทะเบียน เช่น การจำหน่ายบุคคลในทะเบียนบ้านกลาง เป็นต้น • เป็นบุคคลประเภทเดียวกับที่ได้มีการจัดกลุ่มตามยุทธศาสตร์ฯ แต่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลังจากวันที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติยุทธศาสตร์เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ 	<p>แก้ไขปัญหาค้นไรรัฐไร้สถานะทางทะเบียนโดยแยกเป้าหมายระหว่างกลุ่มที่ต้องจัดเก็บข้อมูลทะเบียนเพื่อการตรวจสอบและจัดการจำนวนประชากร กับกลุ่มที่มีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาเรื่องสถานะและสัญชาติ อันเนื่องมาจากปัญหาการส่งกลับประเทศต้นทาง และคนที่ไร้รากเหง้า ไม่มีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศต้นทาง</p> <ul style="list-style-type: none"> • กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดและกำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรอย่างจริงจังทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเด็นการจดทะเบียนการเกิดให้กับเด็กและบุคคลทุกคนที่เกิดในประเทศไทย และการจัดทำทะเบียนราษฎรสำหรับคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยตามมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด • การดำเนินการโครงการที่เกี่ยวกับสถานะทางทะเบียนของบุคคล ควรคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องพื้นที่ ภาษา และข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่ผู้

ประเภทกลุ่มบุคคล	สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	<ul style="list-style-type: none"> อื่นๆ เช่น คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั่วไป หรือแรงงานต่างด้าวที่ไม่ปฏิบัติตามนโยบายและแนวทางที่รัฐบาลกำหนด 	<p>ปฏิบัติประกอบด้วย และควรมีการประชาสัมพันธ์เป็นภาษาถิ่น และมีระยะเวลาดำเนินการที่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> การจัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสถานะของบุคคลทั้งระบบ ควรเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมได้มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

ข. ปัญหาเรื่องสิทธิของบุคคลและข้อเสนอ

สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>การก่อตั้งครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่ปฏิเสธการจดทะเบียนสมรสของคนที่ไม่มีสัญชาติไทยบางประเภท โดยเฉพาะคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียน และมีสำนักทะเบียนบางแห่งปฏิเสธการจดทะเบียนสมรสให้แก่คนต่างด้าวที่เป็นชนกลุ่มน้อย (เลข ๖ และเลข ๗) และบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (เลข ๐) เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยบางกลุ่มโดยเฉพาะเด็กที่มีเอกสารราชการหรือทะเบียนราษฎรระบุสัญชาติของเด็ก หรือสัญชาติของบิดามารดาของเด็กเป็นสัญชาติของประเทศอื่นไม่สามารถขอรับการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้ 	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง ควรแจ้งชี้แจงข้อความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนครอบครัวสำหรับคนที่ไม่มีสัญชาติไทยให้เป็นไปตาม พ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีที่เกี่ยวข้อง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะศูนย์รับบุตรบุญธรรม ควรปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการรับบุตรบุญธรรมให้เป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศไทย และเป็นมาตรฐานเดียวกันระหว่างเด็กสัญชาติไทยกับเด็กที่ไม่ได้สัญชาติไทย

สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ,
<p>การศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษาของรัฐและเอกชนบางแห่งปฏิเสธที่จะรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนโดยให้เหตุผลว่าจำนวนเด็กนักเรียนเต็มโควต้า หรือจะให้โอกาสเด็กสัญชาติไทยได้เข้าเรียนก่อน - สำนักงานการศึกษาเอกชน (สช.) ปฏิเสธการจ่ายเงินอุดหนุนการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีเลข ๑๓ หลักในโรงเรียนเอกชน - เด็กและบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่มีฐานะยากจนไม่สามารถศึกษาเล่าเรียนในระดับอุดมศึกษาได้เนื่องจากไม่มีสิทธิในการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาจากกองทุน กยศ. 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงศึกษาธิการควรแจ้งชักชวนความเข้าใจกับสถานศึกษาทุกแห่งทั้งในสังกัดและต่างสังกัดให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๕๘ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ อย่างถูกต้องและไม่เลือกปฏิบัติ - รัฐบาลหรือกระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาจัดหาเงินทุนหรือวิธีการทดแทนค่าใช้จ่ายในการศึกษาเพื่อเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการศึกษา เล่าเรียนในระดับอุดมศึกษาให้กับเด็กและบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด
<p>การรักษาพยาบาล</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนไม่มีสัญชาติไทยบางกลุ่มไม่มีสิทธิในหลักประกันสุขภาพและการรักษาพยาบาล เช่น คนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานแต่ตกสำรวจ ซึ่งเป็นบุคคลกลุ่มที่ ๑ ตามยุทธศาสตร์ฯ คนไร้รากเหง้าตามมาตรา ๑๙/๒ พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎรฯ หรือบุตรของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาวและกัมพูชา เป็นต้น - โรงพยาบาลที่เข้าร่วมให้การรักษาพยาบาลคนที่ไม่สัญชาติไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ มีจำนวนค่อนข้างจำกัด 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงสาธารณสุขควรผลักดันเรื่องสิทธิในการรักษาพยาบาลและการคุ้มครองสุขภาพของคนที่ไม่สถานะทางทะเบียนและคนที่ไม่สัญชาติไทยให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม โดยอาจขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมจากมติ ครม.วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ หรือการจัดทำระบบประกันสุขภาพของกลุ่มเหล่านี้เป็นการเฉพาะโดยให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วย - กระทรวงสาธารณสุขควรขยายจำนวนโรงพยาบาลที่ให้บริการแก่ผู้มีสิทธิตามมติ ครม.วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ ให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>การเดินทางและการกำหนดเขตพื้นที่การอยู่อาศัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - บุตรแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ไม่สามารถขออนุญาตเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมการอยู่อาศัยเพื่อไปศึกษาเล่าเรียนตามระยะเวลาตลอดหลักสูตรการเรียนได้เช่นเดียวกับบุตรของคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยที่เป็นชนกลุ่มน้อยและบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน - เขตพื้นที่ควบคุมการอยู่อาศัยของคนต่างด้าวที่ได้รับผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ๓ สัญชาติจะใช้เขตพื้นที่จังหวัดเป็นเขตควบคุม แต่ถ้าเป็นชนกลุ่มน้อยจะใช้เขตพื้นที่อำเภอที่จัดทำทะเบียนประวัติเป็นเขตควบคุม และถ้าเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามยุทธศาสตร์ฯ ถ้าจัดทำทะเบียนในเขตกรุงเทพฯ จะใช้เขตพื้นที่ กทม.เป็นเขตควบคุม แต่ถ้าอยู่ในจังหวัดอื่นจะใช้เขตอำเภอเป็นเขตควบคุม เป็นต้น - บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามยุทธศาสตร์ฯ และชนกลุ่มน้อยที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข ๖ หรือเลข ๗ ที่มีเหตุจำเป็นไม่สามารถขออนุญาตเดินทางไปต่างประเทศได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงมหาดไทยควรแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขออนุญาตเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมให้สอดคล้องกับสภาพความจำเป็น ของบุคคล สังคม และประเทศ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกกลุ่มบุคคล - กระทรวงมหาดไทยควรปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเรื่องเขตพื้นที่ควบคุมการอยู่อาศัยของคนต่างด้าวที่ได้รับผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวแต่ละกลุ่ม ให้เป็นไปในลักษณะเดียวกัน โดยใช้เขตพื้นที่จังหวัดเป็นเขตควบคุม
<p>การทำงานและการประกอบธุรกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงแรงงานยังไม่ได้ออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทของงานที่อนุญาตให้คนต่างด้าวทำได้ - คนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยไม่สามารถทำงานตามวุฒิการศึกษา และทำงานบางประเภทตามความถนัด - การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวมีข้อจำกัด 	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงแรงงานควรเร่งรัดการออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทของงานที่คนต่างด้าวสามารถทำได้ให้เป็นไปตาม พร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยด่วน

สภาพปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>โดยเฉพาะเรื่องทุนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมีจำนวนสูงมาก (๒๐ ล้านบาท)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดประเภทของงานที่จะอนุญาตให้คนต่างด้าวทำได้ ควรเปิดโอกาสให้คนเหล่านี้สามารถทำงานตามความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณวุฒิทางการศึกษาของตนได้ - กระทรวงพาณิชย์ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์เรื่องจำนวนเงินลงทุนในการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวโดยแยกระหว่างคนต่างด้าวทั่วไปที่เข้ามาในประเทศไทยโดยชอบด้วยกฎหมาย และคนต่างด้าวที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือเป็นบุคคลที่ไม่มีถิ่นสถานะทางทะเบียน
<p>การจัดทำใบอนุญาตขับขี่</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนที่ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งรัฐบาลผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวและมีมติ ครม. กำหนดให้สถานะบุคคลตามกฎหมายบางกลุ่มไม่ได้รับอนุญาตให้ทำใบขับขี่รถยนต์และรถจักรยานยนต์ เช่น ลาวอพยพ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่เข้ามาหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา บุคคลที่ไม่มีถิ่นสถานะทางทะเบียน เป็นต้น รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้สัญชาติไทย 	<ul style="list-style-type: none"> - กรมการขนส่งทางบก ควรถือปฏิบัติในการอนุญาตให้จัดทำใบขับขี่รถยนต์และรถจักรยานยนต์สำหรับคนที่ไม่มีสัญชาติไทยซึ่งรัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหาสถานะทุกกลุ่มโดยเสมอภาคกัน - สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ควรสนับสนุนให้คนต่างด้าวปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องการขออนุญาตทำใบขับขี่ เพราะจะเป็นมาตรการคุ้มครองบุคคลที่ใช้รถใช้ถนน โดยเฉพาะการชดเชยค่าเสียหายอันเกิดจากอุบัติเหตุ

ข้อมูลผลการศึกษาที่นำเสนอในรูปตารางจำแนกประเภทของปัญหาและกลุ่มบุคคลดังกล่าวข้างต้น สามารถอธิบายสรุปในภาพรวมโดยแยกเป็นปัญหาทางด้านนโยบาย กฎหมาย และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ดังนี้

ก. ปัญหาในระดับนโยบาย

ประเทศไทยประสบปัญหาการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ฯ ที่สามารถใช้แก้ไขปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่ายุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ถูกกำหนดขึ้นให้มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาคอนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่า “เป็นการใช้แนวคิดการจัดการปัญหาความมั่นคงในมิติใหม่ คือคำนึงถึงความสมดุลของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความมั่นคงของชาติควบคู่กัน” ในแง่ของการแก้ไขปัญหาคอนไร้รัฐ ประเด็นสำคัญได้แก่ การสำรวจ กำหนดและพัฒนาสถานะบุคคล โดยเริ่มจากคนไร้รัฐจะต้องได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติ กำหนดเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก กำหนดสถานะบุคคลเป็น “บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน” (ถือบัตรประจำตัวที่มีเลข ๑๓ หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข ๐) นัยอย่างเป็นทางการของการบันทึกรายการบุคคลในฐานะข้อมูลของกรมการปกครองก็คือ คนกลุ่มนี้จะไม่ใช่คนไร้รัฐอีกต่อไป แต่เป็น ‘ราษฎรต่างด้าว’ ของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคอนไร้รัฐหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งมีกรอบระยะเวลาดำเนินการภายใน ๒ ปี และได้มีการขยายกรอบระยะเวลาดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียนเพิ่มอีก ๒ ครั้งตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งระยะเวลาได้สิ้นสุดในวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและกำหนดสถานะให้แก่ชนกลุ่มน้อยและบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในประเทศไทย โดยจำแนกบุคคลเป้าหมายเป็น ๖ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแต่ตกสำรวจ กลุ่มเด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษา กลุ่มบุคคลที่ไร้รากเหง้า กลุ่มบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ กลุ่มแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา และกลุ่มคนต่างด้าวอื่นๆ ซึ่งคาดว่าจะมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นปัญหาคอนจำนวนมากกว่าสามแสนคนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและได้รับความเดือดร้อน โดยปัจจุบันปรากฏข้อมูลว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไปแล้วประมาณสองแสนราย

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการลงพื้นที่ในหลายจังหวัดของคณะกรรมการวิสามัญ พบว่าการดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติฯ ยังคงมีความล่าช้า และในหลายพื้นที่ยังคงมีคนไร้เอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลที่ตกหล่นจากการสำรวจตามยุทธศาสตร์ฯ ซึ่งสาเหตุเกิดจากข้อจำกัดบางประการทั้งในเชิงนโยบาย การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ครอบคลุม ความไม่ชัดเจนของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความไม่เข้าใจและอคติของเจ้าหน้าที่ ทำให้การสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและการกำหนดสถานะบุคคลเป็นไปอย่างล่าช้า และไม่ครอบคลุมบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะการดำเนินงานในส่วนของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ

นอกจากนั้น ขบวนการสำรวจในระดับพื้นที่ พบว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันในหลายพื้นที่ ทำให้คนที่เป็กลุ่มเป้าหมายไม่ได้รับการสำรวจ ขณะที่ส่วนหนึ่งของผู้ได้รับการสำรวจกลับไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งพบว่ามีกระบวนการต่อรองเรียกรับผลประโยชน์จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในหลายลักษณะ เช่น มีการเรียกร้องค่าใช้จ่ายในการสำรวจ หรือทำการสำรวจให้แล้วเรียกเก็บค่าตอบแทนถ้าไม่จ่ายก็ไม่ส่งแบบสำรวจให้อำเภอ เป็นต้น ทำให้การทำงานในภาพรวมต้องสะดุดเนื่องจากพบการทุจริตดังกล่าว หรือทำให้ระยะเวลาการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรีต้องสิ้นสุดลง

สำหรับกลุ่มคนที่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติแล้ว ที่ผ่านมาถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดกรอบการพิจารณากำหนดสถานะที่เหมาะสมให้แก่กลุ่มบุคคลที่มีปัญหาในเรื่องสถานะและสิทธิซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ ดังที่ระบุไว้ แต่ก็ยังไม่ปรากฏมาตรการใด ๆ ในทางปฏิบัติที่ออกมาเพื่อรองรับการกำหนดสถานะที่เหมาะสมให้แก่บุคคลดังกล่าว ทั้งกลุ่มที่ยังรอรับการสำรวจ และกลุ่มที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติแล้ว ซึ่งทำให้การขจัดความไร้สัญชาติยังไม่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งยังส่งผลถึงการเข้าถึงสิทธิในด้านต่างๆ ยังไม่สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ฯ ได้ แม้ล่าสุดเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีมติคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดสถานะบุคคลต่อกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล แต่จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังไม่พบว่ามิบุคคลใดที่ได้รับการกำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว อีกทั้งชนกลุ่มน้อยกลุ่มเดิมที่เคยมีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดสถานะให้ไว้แล้วแต่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จก็ไม่สามารถขอรับการกำหนดสถานะได้อีกเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ให้อยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่เคยมีอยู่เดิมแล้วให้ใช้หลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวแทน ทำให้ชนกลุ่มน้อย ๑๓ กลุ่มและบุตรที่เกิดในประเทศไทยต้องเสียโอกาสในเรื่องสถานะและสิทธิเป็นจำนวนมาก

ปัจจุบัน แม้การแก้ไขปัญหาค่าดำเนินการไปแล้วพอสมควร แต่การแก้ไขที่เป็นอยู่ มีลักษณะกระจัดกระจายอยู่ในหลายยุทธศาสตร์ สภาความมั่นคงแห่งชาติ จึงได้เสนอยุทธศาสตร์ การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ที่ผ่านมา โดยให้เหตุผลว่า เพื่อให้เป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหสถานะบุคคลทั้งระบบ ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้เชิญผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว พบว่ากรอบและหลักเกณฑ์ของยุทธศาสตร์ฯ มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการ บูรณาการปัญหาคนไร้สถานะทุกกลุ่มในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ จึงต้องติดตามกันต่อไปว่า กระบวนการดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ใหม่นี้ จะมีประสิทธิภาพและสามารถจัดปัญหาสถานะ บุคคลได้อย่างเป็นระบบจริงหรือไม่

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการวิสามัญฯ เห็นว่า ภายใต้การดำเนินการยุทธศาสตร์ การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ภาครัฐควรจะมีการสรุปทเรียนต่อกลไกการ ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ผ่านมาที่ทำให้ประสบปัญหาต่างๆ ชำงต้นอย่างจริงจังและไม่ควร ละเลยกลไกสำคัญที่จะผลักดันให้ยุทธศาสตร์ฯ สามารถปฏิบัติได้จริง และดำเนินการได้อย่างมี ประสิทธิภาพด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมมือในการ แก้ปัญหา เพื่อจะได้ร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพและยั่งยืนอันจะนำไปสู่การ แก้ปัญหาอย่างเป็นเอกภาพ และมีความโปร่งใส

ประเด็นปัญหาด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน

คำว่า “เป้าหมายที่ไปไม่ถึง” คงไม่เกินเลย สำหรับการดำเนินการภายใต้ ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การรับรองสิทธิ ขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ คือ

๑. กรณีที่บุคคลมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการแต่ยังไม่มีสถานะที่ถูกต้องตาม กฎหมาย หรือคำร้องขอสถานะอยู่ระหว่างการพิจารณาหรือภาครัฐอยู่ระหว่างการพิจารณากำหนด นโยบาย ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยดำเนินการเพื่อให้คนเหล่านี้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อให้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

๒. กรณีที่บุคคลไม่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียน ให้ดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียน ประวัติควบคุม โดยในเบื้องต้นสมควรให้สิทธิขั้นพื้นฐานเท่าที่จำเป็นตามหลักมนุษยธรรม และหาก ต่อไปพบว่ามิใช่ภูมิลำเนาที่ชัดเจนในประเทศต้นทางให้ดำเนินการส่งกลับ แต่ในกรณีไม่สามารถ

ส่งกลับได้ หรืออยู่ระหว่างกระบวนการกำหนดสถานะหรืออยู่ระหว่างการประสานประเทศต้นทาง เพื่อตรวจสอบสถานะและภูมิลาเนา ให้พิจารณาให้สิทธิขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกับกับกรณีแรก

การดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ฯ เรื่องการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่มีปัญหาสถานะ มีเพียงสิทธิบางประการที่ได้รับการรับรองโดยมีผลในทางปฏิบัติแล้ว อาทิ สิทธิทางการศึกษา โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ (การจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย) รับรองสิทธิเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าคงมีปัญหาในทางปฏิบัติในบางพื้นที่โดยส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่รู้และไม่เข้าใจของตัวผู้มีปัญหาสถานะเองและตัวเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทัศนคติของผู้บังคับใช้กฎหมายซึ่งไม่เป็นไปในลักษณะสร้างสรรค์ ทั้งนี้ในส่วนของกระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการกำหนดสถานะการอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยกำหนดเขตควบคุมพื้นที่การอยู่อาศัยของบุคคลกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ รวมทั้งการอนุญาตให้เดินทางออกนอกพื้นที่ให้แก่บุคคลกลุ่มดังกล่าวโดยถ้าเป็นการเดินทางเพื่อไปศึกษาเล่าเรียนจะอนุญาตให้ออกนอกเขตพื้นที่ได้ตลอดหลักสูตรของการศึกษา ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับและกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒

สำหรับเรื่องสิทธิในหลักประกันสุขภาพและการรักษาพยาบาล ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ (มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ) รับรองสิทธิในเรื่องดังกล่าว โดยครอบคลุมกลุ่มคนไร้สถานะ ได้แก่กลุ่มที่คณะรัฐมนตรีรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ถาวร ได้แก่ กลุ่มเลข ๓, เลข ๔, เลข ๕ และเลข ๘ กลุ่มที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวเพื่อรอกระบวนการแก้ไขปัญหา ได้แก่ กลุ่มเลข ๖ และเลข ๗ พร้อมบุตรหลาน และบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ เพียง ๓ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มเด็กนักเรียน (๒) กลุ่มบุคคลที่มีความประพฤติดี สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศและ (๓) กลุ่มบุคคลไร้รากเหง้า แต่ยังคงติดตามต่อไปว่ารัฐบาลจะสามารถจัดสรรงบประมาณในปีต่อ ๆ ไปให้ได้มากน้อยเพียงใด และจะขยายสิทธิไปยังบุคคลที่มีปัญหาในกลุ่มอื่นๆ ให้ครอบคลุมอย่างเสมอภาคได้หรือไม่

ส่วนสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างอื่น ๆ อาทิ สิทธิในการทำงาน การขอใบอนุญาตขับรถ สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว สิทธิในการประกันภัย สิทธิในการทำงานและการประกอบอาชีพ ยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก เนื่องจากบางกรณีไม่มีนโยบายหรือกฎหมายใช้บังคับหรือ

บางกรณีมีนโยบายหรือกฎหมายแล้วแต่ไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ภารกิจสำคัญของรัฐไทยจึงควรเร่งรัดเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีพอย่างเหมาะสม ให้บุคคลต่างๆ ได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคทุกกลุ่ม เพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้ที่มีปัญหาสถานะบุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมในระหว่างที่ยังไม่มีสัญชาติ โดยการประกาศนโยบาย เร่งสร้างความเข้าใจต่อหน่วยงานและสังคม และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองสิทธิให้บังเกิดผลอย่างจริงจังเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง

ข. ปัญหาด้านกฎหมาย

นอกจากปัญหาทางนโยบายแล้ว คณะกรรมการวิสามัญฯ พบปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหากฎหมายที่ใช้สำหรับการแก้ไขปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลมีหลายฉบับแต่ขาดการบูรณาการให้สอดคล้องกัน อาทิ กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีสาระสำคัญและลักษณะของการบังคับใช้ตามเจตนารมณ์หรือเป้าหมายของกฎหมายแต่ละฉบับ โดยปราศจากการเชื่อมโยงเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ในภาพรวม สามารถตีความได้หลายนัย ซึ่งบางนัยอาจเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของคนต่างด้าวหรือคนไร้สถานะ นอกจากนี้ยังมีปัญหาระเบียบปฏิบัติและหนังสือสั่งการต่างๆ ที่มีจำนวนมาก บางฉบับมีเนื้อหาสาระที่ไม่ชัดเจน เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง จนสร้างความสับสนและทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

การบูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและมีความเร่งด่วนไม่น้อยไปกว่าการกำหนดยุทธศาสตร์ทางนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นการออกอนุบัญญัติที่ต้องอนุวัติตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ หรือกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงระเบียบปฏิบัติและคำสั่งต่างๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

พัฒนาการทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับสถานะบุคคล ปรากฏชัดเจนอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๑ โดยได้มีการประกาศใช้กฎหมายสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ (บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑) และพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ (บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑) โดยกฎหมายทั้งสองฉบับนี้มีสาระสำคัญต่อการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาค่าความไร้รัฐไร้สัญชาติของบุคคลจำนวนมากในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม นับแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน กลับพบว่าความสำเร็จของการแก้ไข

ปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติตามเจตนารมณ์ในการออกกฎหมายใหม่ทั้งสองฉบับยังคงเดินไปไม่ถึงปลายทาง กล่าวคือ

๑. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีอนุบัญญัติที่ต้องอนุวัติ จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วย กฎกระทรวงจำนวน ๕ ฉบับ และประกาศกระทรวงมหาดไทยจำนวน ๒ ฉบับ ซึ่งปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงแล้ว ๑ ฉบับ ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียม คำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้เด็กที่มีพ่อเป็นคนไทย แต่แม่เป็นคนต่างด้าวและไม่ได้สัญชาติไทย เพียงเพราะพ่อกับแม่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส (พ่อไม่ได้เป็น “บิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย”) ได้เข้าสู่กระบวนการพิสูจน์ความเป็นบิดาและบุตรเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

ส่วนกฎกระทรวงที่เหลืออีก ๔ ฉบับ และประกาศกระทรวงมหาดไทย ๒ ฉบับ ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ซึ่งสาเหตุของความล่าช้าเกิดจากกระบวนการออกกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงมหาดไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ มีขั้นตอนและกระบวนการที่มากเกินความจำเป็น กล่าวคือ หน่วยงานเจ้าของเรื่องจะต้องเสนอขออนุมัติหลักการจากรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงก่อนแล้วจึงทำการร่างกฎกระทรวง เมื่อยกร่างเสร็จจะต้องเสนอร่างกฎกระทรวงต่อคณะกรรมการพิจารณากฎหมายของกรม แล้วนำเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งมีขึ้นก่อนและกระบวนการที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อพิจารณาจนได้ข้อยุติแล้วจึงเสนอร่างกฎกระทรวงให้คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยตรวจพิจารณา จากนั้นจึงเสนอรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงเห็นชอบและเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อเห็นชอบในหลักการของร่างกฎกระทรวง เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้วก็จะเข้าสู่การตรวจพิจารณาร่างของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนเสนอกลับมาที่คณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบอีกครั้ง และให้รัฐมนตรีเจ้ากระทรวงลงนามแล้วส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้มีผลบังคับใช้ต่อไปได้

ปัญหาความล่าช้าในการออกกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงมหาดไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เป็นอุปสรรคอย่างมากต่อความสำเร็จของงาน ได้แก่ การประชุมของคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับสัญชาติตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีหน้าที่เสนอแนะและให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการใช้อำนาจตามมาตรา ๗ ทวิ มาตรา ๙ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒/๑ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา

๑๙ และมาตรา ๒๔ และการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติ พบว่าในกรณีที่คณะกรรมการกลั่นกรองเกี่ยวกับสัญชาติกับคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมีความเห็นที่แตกต่างกัน จะมีขั้นตอนและใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้นในการนำร่างกฎกระทรวงกลับไปพิจารณาทบทวน ในคณะกรรมการแต่ละคณะอีกหลายครั้งจนกว่าจะได้ข้อยุติ นอกจากนี้ ถ้าระยะเวลาการนำเสนอร่างกฎกระทรวงเป็นช่วงเวลาที่ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกลั่นกรองเกี่ยวกับสัญชาติสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งและรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงยังไม่ได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้การจัดประชุมคณะกรรมการชุดนี้ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากคณะกรรมการไม่ครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ ยังมีบทบัญญัติเพื่อการแก้ไขปัญหาสัญชาติของบรรดาบุคคลที่เกิดในประเทศไทยแต่ต้องถูกกฎหมายทำให้เสียสัญชาติปรากฏรายละเอียดตามมาตรา ๒๓ ซึ่งเมื่อศึกษาแล้วพบว่าโดยเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ต้องการเยียวยาแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติโดยการคืนสัญชาติไทยให้แก่บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ซึ่งได้แก่คนที่เกิดในประเทศไทยก่อนวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ โดยมีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมารดาเป็นคนต่างด้าวที่ไม่มีสิทธิอาศัยถาวรในประเทศไทย ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะเกิด แต่กลับถูกถอนสัญชาติไทยหรือไม่ให้สัญชาติไทยโดยบทบัญญัติของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ซึ่งมีผลใช้บังคับระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ ถึงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ อย่างไรก็ตาม บุคคลที่เข้าข่ายเป็นคนไทยตามมาตรา ๒๓ จะต้องมีเอกสารการเกิด (แสดงว่าเกิดในประเทศไทย) มีเอกสารทางทะเบียนราษฎร (แสดงว่าอาศัยอยู่ต่อเนื่องในประเทศไทย) และมีพยานบุคคลรับรองว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติ หรือเคยทำประโยชน์ให้แก่สังคม เพื่อประกอบการยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ก็จะทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับการรับรองว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทย และจะได้รับการกำหนดเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก (ขึ้นต้นด้วยเลข ๘ และเลขหลักที่หกและเจ็ดเป็นเลข ๗๓) ได้รับการบันทึกชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านและได้รับบัตรประจำตัวประชาชน

อย่างไรก็ตาม ผลจากการลงพื้นที่ในหลายจังหวัดพบว่า ยังคงมีข้อจำกัดที่คนไทยตามมาตรา ๒๓ จะได้รับการรับรองว่ามีสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทย โดยปัญหาที่พบด้านหนึ่งมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจของคนไทยตามมาตรา ๒๓ เอง ส่วนอีกด้านหนึ่งพบว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานทะเบียนราษฎรทั้งในระดับเทศบาล อำเภอหรือเขต ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณสมบัติของคนไทยตามมาตรา ๒๓ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการได้สัญชาติไทย อำนาจหน้าที่

ของเจ้าหน้าที่แต่ละระดับ รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่ไม่มีมาตรฐานต่างๆ อาทิ การไม่ลงวันที่รับคำขอ (อาจตีความได้ว่าเกรงว่าจะเป็นการเริ่มนับระยะเวลาอันเป็นฐานการฟ้องคดีปกครอง) และการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ทำให้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมของบุคคลขาดประสิทธิภาพ

๒. พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มีประเด็นที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ให้ความสนใจหลายประเด็น เช่น แนวทางในการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้รากเหง้าที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทยตามมาตรา ๑๙ และมาตรา ๑๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นเหตุทำให้บุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายได้ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้มีข้อเสนอแนะต่อกระทรวงมหาดไทยว่าควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมโดยมีภาควิชาการและภาคประชาสังคมเข้าร่วมด้วยทำนองเดียวกับการแก้ไขปัญหาชาวเขาและบุคคลบนพื้นที่สูงเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ - พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยรับจะดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาให้สถานะกลุ่มบุคคลไร้รากเหง้าอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมต่อไป

กฎหมายเกี่ยวกับสถานะของบุคคลที่มีความสำคัญอีกฉบับหนึ่ง ได้แก่ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ถือเป็นประเด็นสำคัญที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาและติดตามความคืบหน้าอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่ในชั้นการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรจนถึงการพิจารณาในชั้นของวุฒิสภา โดยคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติโดยละเอียดและได้มีข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. พร้อมเหตุผลประกอบการแก้ไข จำนวน ๗ ประเด็น โดยเฉพาะประเด็นเรื่องบทนิยามคำว่า“คนไทยพลัดถิ่น” จำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ระยะเวลาการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ และระยะเวลาการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติ โดยคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ มีมติให้ส่งร่างฯ และข้อสังเกตดังกล่าวไปยังคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. เพื่อประกอบการพิจารณาในชั้นกรรมการของวุฒิสภา อีกทั้งคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้ขอความร่วมมือกรรมการวิสามัญฯ ร่วมกันลงชื่อแปรญัตติในประเด็นที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนและผลักดันร่างพระราชบัญญัติฯ ให้มีสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์สูงสุดทั้งด้านสถานะและสิทธิของคนไทยพลัดถิ่นต่อไป

พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๕ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ศึกษาและติดตามการดำเนินงานตามกฎหมายฉบับนี้อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะประเด็นการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นตามมาตรา ๙/๑ ฯลฯ และประเด็นการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นตามมาตรา ๙/๕ วรรคท้าย ฯลฯ ซึ่งประเด็นดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๕ โดยมีนางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการวิสามัญฯ ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในสัดส่วนผู้แทนภาคองค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เห็นชอบร่างกฎกระทรวงการพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น พ.ศ. ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณา ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ลงนามในกฎกระทรวงดังกล่าว ชื่อกฎกระทรวงการพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๕ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕ โดยมีกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติไว้เป็นกลุ่มเป้าหมายของพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๑๘,๐๗๕ ราย ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดตราด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง ประกอบด้วย

๑. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา เข้ามาก่อนและหลังวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวด้วย

๒. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เข้ามาก่อนและหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ รวมทั้งบุตรของบุคคลดังกล่าวด้วย

๓. บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งตรวจสอบจากกลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา เข้ามาก่อนและหลังวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวด้วย

๔. บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งตรวจสอบจากกลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เข้ามาก่อนและหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ รวมทั้งบุตรของบุคคลดังกล่าวด้วย

ทั้งนี้ จะต้องติดตามต่อไปว่า การดำเนินการของคณะกรรมการรับรองคนไทยพลัดถิ่นและเนื้อหาสาระของกฎกระทรวงจะสามารถใช้แก้ไขปัญหาของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นได้มากน้อยเพียงใด

ค. ปัญหาในระดับปฏิบัติ ^๓

ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ประเทศไทยไม่มีนโยบายหรือยุทธศาสตร์สำหรับการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของคนไร้รัฐไร้สัญชาติในภาพรวมอย่างเป็นระบบ การดำเนินงานที่ผ่านมาจะเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะกลุ่มแล้วแต่สถานการณ์ความรุนแรงหรือความจำเป็นในแต่ละช่วงเวลา เช่น สถานการณ์เวียดนามอพยพ ชาวเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูง เป็นต้น โดยหลักการทั่วไปตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองจะถือว่าประชากรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย จึงไม่น่าประหลาดใจที่นโยบายการจัดการคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติที่ผ่านมาก็คือ นโยบายการจัดการคนเข้าเมืองผิดกฎหมายเพื่อความมั่นคงของรัฐ หน่วยงานสำคัญที่รับผิดชอบในเชิงนโยบาย ก็คือ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการป้องกันและเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ฐานคติของ สมช. คือมุ่งควบคุมมากกว่าปกครอง และมักผูกติดอยู่กับเรื่องอธิปไตยของชาติ จากฐานคติดังกล่าวจึงเป็นรากเหง้าของอคติต่อชนกลุ่มน้อยที่ไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ส่งผลให้ประชากรกลุ่มนี้ถูกละเมิดสิทธิในหลายมิติ คือ

๑. มิติทางตรง ได้แก่ การทำร้ายหรือเลือกปฏิบัติอย่างชัดเจน ตรงๆ ซึ่งหน้า เช่น ดำรวจเห็นคนหน้าตาทำทางเหมือนชาวเขาก็จะเรียกตรวจบัตร หากสัมผัเขาก็จะถูกตั้งข้อกล่าวหาว่าเป็นคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เป็นต้น

๒. มิติทางโครงสร้าง ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่มุ่งควบคุมชนกลุ่มน้อย และมิติทางวัฒนธรรมได้แก่การสร้างภาพลักษณ์เหมารวมว่าเป็นคนเถื่อน สกปรก ไร้ความรู้ บางกลุ่มคือต้นเหตุของการตัดไม้ทำลายป่าเพราะการทำไร่เลื่อนลอย หรือปลูก ผลิต ขายเป็น และเฮโรอีน ทั้งหมดนี้ถูกผลิตซ้ำด้วยวาทกรรมเรื่องภัยอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ บนอคติที่ว่า กลุ่มคนเหล่านี้คือผู้สร้างปัญหา มิใช่ผู้ประสบปัญหาที่รัฐควรเข้ามาจัดการช่วยเหลือ แนวทางการจัดการที่ดำเนินการมาจึงขาดมิติเรื่องการปกป้องและคุ้มครองสิทธิ เพราะมองว่ามีใช้คนของรัฐ ทำให้สภาพการดำรงชีวิตของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติต้องเผชิญกับการถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน นานาประการ และประสบกับปัญหาความต้อยโอกาสในสิทธิการเข้าถึงบริการของรัฐด้านต่างๆ

หลังจากยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะของบุคคลหลายฉบับ คือ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑

^๓ สรุปสถานการณ์ด้านสถานะบุคคลและสิทธิของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ประจำปี ๒๕๕๒ สถาบันวิจัยและพัฒนา เพื่อเฟื่องวังสภาวะการไร้รัฐ

มีผลบังคับใช้ หน่วยงานภาครัฐจึงเริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาการไร้สถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยในฐานะ หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการฐานข้อมูลทะเบียนประวัติบุคคล ได้ทำการซักซ้อมความเข้าใจในแนวทาง ปฏิบัติตามนโยบายและกฎหมายดังกล่าว เพื่อมุ่งหวังให้เจ้าหน้าที่เกิดความเข้าใจ และมีความมั่นใจ ในการปฏิบัติงานมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาอุปสรรคมากมาย ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ ยุทธศาสตร์ และระเบียบปฏิบัติไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร ประกอบกับปัญหาการขาดความรู้และ ความเข้าใจในสิทธิของตนเองรวมถึงขั้นตอนในการติดต่อกับทางราชการ ทำให้ประชาชนบางรายไม่ สามารถดำเนินการด้านสถานะบุคคลของตนได้ เช่น การไม่ไปแจ้งเกิดให้กับบุตรหลานที่เกิดใหม่ หรือบางรายรายชื่อตกสำรวจ ซึ่งอาจจะมีทั้งผู้ที่มีสัญชาติไทยและไม่มีสัญชาติไทย ทำให้การแก้ไข ปัญหาสถานะบุคคลเป็นไปอย่างล่าช้า

ปัญหาในระดับปฏิบัติที่สำคัญมีหลายกรณี ดังนี้

๑. การไม่ได้จดทะเบียนการเกิดหรือไม่ได้แจ้งเกิด ซึ่งเป็นทั้งเหตุและผลของภาวะ ความไร้รัฐไปพร้อมๆ กัน เนื่องจากในรัฐสมัยใหม่เอกสารรับรองการเกิดเป็นเครื่องมือสำคัญในการ บ่งบอกหรือแสดงสถานะบุคคล เพื่อป้องกันการเป็น ‘คนไร้เอกสารพิสูจน์ตน’ แต่เนื่องจากยังไม่มี ความชัดเจนว่า พยาบาลห้องคลอดในสถานพยาบาลของรัฐจะออกเอกสารรับรองการเกิดของทาง ราชการ ที่เรียกว่า “ทร.๑/๑” ให้แก่หญิงที่คลอดบุตรได้หรือไม่ ถ้าหญิงผู้นั้นเป็นชนกลุ่มน้อยใน ประเทศไทย หรือคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย ขณะที่ผู้หญิงกลุ่มนี้ก็ไม่เห็นความสำคัญ ของเอกสารการเกิดของบุตร สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ บุตรของประชากรกลุ่มนี้จำนวนมากขาดเอกสาร รับรองตามกฎหมายกำหนดและต้องกลายเป็นคนไร้รัฐ

เมื่อผู้ไร้รัฐที่เกิดในประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญเรื่องนี้ในภายหลัง และ มีความต้องการได้เอกสารรับรองการเกิดย้อนหลัง ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นก็คือพยานหลักฐานใน การออกเอกสารรับรองการเกิดในประเทศไทยให้แก่บุคคลที่เกิดในประเทศไทยในอดีต ซึ่งจาก การลงพื้นที่ทำให้พบว่า เจ้าหน้าที่ของสำนักทะเบียนมักปฏิเสธที่จะรับแจ้งการเกิดเกินกำหนด หรือ ออกหนังสือรับรองการเกิดให้ เนื่องจากไม่เชื่อในพยานหลักฐานที่บุคคลนำมาแสดงเพื่อพิสูจน์ว่า ตนเกิดในประเทศไทยจริงหรือมีความสัมพันธ์เป็นบิดา มารดาและบุตรกันจริง

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเด็กที่เกิดในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลทั้งของรัฐ และเอกชน มีแนวโน้มที่จะได้รับเอกสารหนังสือรับรองการเกิด ทร.๑/๑ ทุกคน ดังนั้นปัญหาที่คง มีอยู่ส่วนใหญ่จึงอยู่ที่เด็กที่ไม่ได้เกิดในสถานพยาบาลและเด็กที่เกิดนอกบ้านในท้องที่ห่างไกล เช่น หมู่บ้านที่อยู่ตามชายแดนการคมนาคมไม่สะดวก หรือเด็กที่เกิดในไร่ในสวน จึงน่าเป็นห่วงว่า เมื่อ

บิดาหรือมารดาขอแจ้งการเกิดให้แก่บุตร เจ้าหน้าที่มักจะไม่ดำเนินการให้ เนื่องจากไม่เชื่อมั่นว่าเป็นบิดา มารดาและบุตรกันจริง ทำให้เด็กไม่สามารถมีสถานะตามบิดามารดาของตนเองได้ และข้ออ้างในการปฏิเสธของเจ้าหน้าที่ประการหนึ่งคือการให้บิดา มารดาและบุตรไปตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม หรือดีเอ็นเอ ซึ่งสาเหตุนี้เองที่ทำให้คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้พยายามเข้าไปจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการผลักดันให้ส่วนราชการมีงบประมาณประจำในการตรวจดีเอ็นเอของกลุ่มคนไทยตกหล่นที่มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอโดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมหารือ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงมหาดไทยได้รับข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒. ปัญหาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

ในอดีตที่ผ่านมา สถานการณ์ที่ชนกลุ่มน้อยถูกทำร้าย รังแก ข่มขู่ จนถึงทรมานและฆ่าทิ้ง ปรากฏอยู่ทุกมุมโลก รัฐหลายรัฐมักมีทัศนคติที่ว่า “คนส่วนใหญ่” กล่าวว่าเป็น “คนส่วนน้อย” อาจกลายเป็นส่วนใหญ่ขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นในเชิงวัฒนธรรม หรือเชิงสถิติตัวเลขก็ตาม นี่คือสิ่งเรียกว่า “ความกลัวต่อจำนวนที่น้อย” ความกลัวของรัฐชาติที่ว่ามี มักแอบอิงอยู่กับประเด็นเรื่องความมั่นคงของรัฐ ซึ่งถูกตั้งคำถามในแง่ของการเป็นเครื่องมือของรัฐในการละเมิดสิทธิของมนุษย์ในประเทศตัวเองมากขึ้นเรื่อยๆ

แม้ว่า ปัจจุบันฐานคติหรือโลกทัศน์ของรัฐไทยต่อการจัดระบบคนไร้รัฐไร้สัญชาติ จะมีการปรับเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัดจากเดิมที่เคยมองประชากรกลุ่มน้อยอย่างเคลือบแคลงด้วยความคิดแบ่งแยก “เขา” และ “เรา” ตั้งข้อสงสัยไว้ก่อนว่าจะเป็นภัยต่อความมั่นคง ตั้งคำถามกับการ “รวม” เอาเข้ามาเป็นคนไทย มาสู่การพิจารณาเรื่องนี้ด้วยมิติด้านอื่นๆ มากขึ้นทั้งในมิติด้านความมั่นคงของมนุษย์ สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ โอกาสและความเท่าเทียมในการดำรงชีวิต ฯลฯ เส้นแบ่งระหว่างเขาและเรา หรือคนไทยและไม่ใช่ไทย นับว่ามีความยืดหยุ่นมากขึ้น ไม่แข็งตัวเหมือนที่ผ่านมา ซึ่งนับได้ว่ามีความก้าวหน้าในทางบวกที่ชัดเจนพอสมควร การปรับเปลี่ยนที่ว่าเป็นผลที่ถูกขับเคลื่อนโดยขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมหลายด้าน ที่นำไปสู่การเปิดพื้นที่สาธารณะให้หลายฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมในการเปิดประเด็นปัญหาทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม รวมทั้งการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของสังคมไทยในหลายประเด็นทั้งความคิดเรื่องการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ การเคารพและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับชาวบ้าน คนเล็กคนน้อย ชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น จนนำไปสู่ข้อเสนอที่กลายเป็น “ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล” รวมถึงการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับทั้ง

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕

อย่างไรก็ตาม จากการลงพื้นที่ของคณะกรรมการวิสามัญฯ พบว่า แม้จะมีความพยายามทำให้การละเมิดสิทธิคนกลุ่มน้อยอยู่ในวงที่จำกัดที่สุด แต่เนื่องจากการจัดการกับสถานะบุคคลของคนไร้รัฐไร้สัญชาติในสังคมไทยอย่างเป็นระบบยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและยังคงเผชิญปัญหาอุปสรรคไม่น้อยในระดับปฏิบัติ ทั้งในเรื่องของการจัดการเชิงระบบ การตีความและการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบเชิงนโยบายต่างๆ ทิศนคติที่แสวงประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดังที่พบว่ามีกรณีทุจริตเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ และอคติทางความคิดที่ยังแทรกอยู่ในกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายไม่มีมาตรฐาน ตั้งอยู่ในกรอบของความกลัวว่าจะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตทางราชการของตน และปฏิบัติไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๓. ปัญหาการคอร์รัปชันหรือการเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนในหลายพื้นที่

การสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๘ พบว่ามีปัญหาเคลือบแคลงสงสัยอย่างมากโดยเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแต่ตกสำรวจ ทั้งบุคคลที่มีความเกี่ยวพันกับผู้ที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อยไว้เดิมและบุคคลที่ไม่มีสายสัมพันธ์ดังกล่าว ปรากฏว่าคนที่เป็กลุ่มเป้าหมายกลับไม่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ แต่ผู้ได้รับการสำรวจจำนวนมากกลับเป็นคนต่างด้าวที่เพิ่งเข้ามาหรือได้รับการชักจูงให้เข้ามาเพื่อทำทะเบียนประวัติซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาเรื่องสถานะ โดยความผิดพลาดที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งได้ตรวจสอบพบว่าสาเหตุมาจากการทุจริตที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมขบวนการอยู่ด้วย ซึ่งปรากฏอยู่ในหลายลักษณะ เช่นการเรียกเงินค่าตอบแทนเพื่อให้ได้รับการสำรวจ หรือค่ารับรองในฐานะพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือ หรือค่าใช้จ่ายในการส่งเอกสารการสำรวจให้อำเภอ เป็นต้น ทำให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในภาพรวมของประเทศต้องชะงัก เกิดความล่าช้า และเป็นอุปสรรคต่อการกำหนดสถานะและสิทธิของบุคคลตามกลุ่มเป้าหมาย

๔. ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

ปัญหาสำคัญในระดับปฏิบัติการอีกประการหนึ่งที่พบว่าเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของการจัดการปัญหาด้านสถานะและสิทธิของบุคคล ได้แก่ การขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในหลายระดับ ทั้งตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของปัญหา องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขาดความเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบ กับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอก รวมถึงประชาชนเจ้าของปัญหา ทำให้กระบวนการแก้ไข

ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า ขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข้อเท็จจริงซึ่งกันและกัน และเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาใหม่โดยเฉพาะปัญหาการฟ้องร้องเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับคดีทางปกครองซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานของรัฐทุกระดับที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคล จึงควรเปิดพื้นที่และบูรณาการการทำงานร่วมกันกับองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อสร้างเครือข่ายและเป็นแนวร่วมเชิงกลยุธมิตรในการจัดการแก้ไขปัญหาในเรื่องสถานะและสิทธิของบุคคลที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นั้นๆ

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การจัดการปัญหาด้านสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยนั้น รัฐบาลในฐานะฝ่ายบริหารควรกำหนดนโยบายการแก้ปัญหาและการพัฒนาสถานะกลุ่มบุคคลดังกล่าวอย่างชัดเจน ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายต่างๆ อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะประเด็นยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล การดำเนินงานแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของคนไร้รัฐหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนภายใต้ยุทธศาสตร์ดังกล่าว แม้จะมีมติคณะรัฐมนตรีรองรับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์หลายครั้ง ได้แก่ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ มติวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ มติวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ มติวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ และมติวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ แต่ก็ยังคงมีปัญหาเกิดขึ้นอีกมากมายดังได้กล่าวไว้ข้างต้น อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าของปัญหาจำนวนมากยังไม่ได้รับการแก้ไขและได้รับความเดือดร้อน โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ควรมีความต่อเนื่องจนกว่าการแก้ไขปัญหากลุ่มเป้าหมายจะแล้วเสร็จ โดยหากมีประเด็นรายละเอียดตามยุทธศาสตร์ที่เป็นปัญหาอุปสรรคหรือไม่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหา ควรใช้วิธีการแก้ไขปรับปรุง มิใช่ยกเลิกยุทธศาสตร์เดิม แล้วออกยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ ซึ่งจะทำให้ขาดความต่อเนื่อง ไม่เป็นระบบ และกระทบสิทธิของบุคคล ดังเช่นกรณีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเดิมที่เคยใช้ในการกำหนดสถานะของชนกลุ่มน้อย ๑๓ กลุ่มเพื่อให้บุคคลที่มีปัญหาสถานะทุกกลุ่มดำเนินการภายใต้มติคณะรัฐมนตรีเดียวกัน โดยที่หน่วยปฏิบัติ (กระทรวงมหาดไทย) ยังไม่ได้เตรียมความพร้อม ทำให้ชนกลุ่มน้อยเดิมที่ยังไม่ได้สถานะขาดโอกาสที่จะได้รับการกำหนดสถานะต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดในยุทธศาสตร์ หากจะละเว้นการปฏิบัติกรณีใดควรต้องมีมติคณะรัฐมนตรีรองรับ มิใช่การละเว้นตามความเห็นหรือข้อเสนอของหน่วยงาน

(สมช.) ดังเช่นกรณีการสำรวจจัดทำทะเบียนกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์โดยยกเว้นการสำรวจกลุ่มแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่ไม่สามารถส่งกลับประเทศต้นทางได้ และคนต่างด้าวอื่นๆ ตามข้อเสนอของสำนักงานสภาพัฒนาการศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสที่จะมีข้อมูลรายการบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการทุจริตเพื่อให้และรับการสำรวจจัดทำทะเบียน สมควรที่รัฐบาลควรที่จะกำหนดให้มีการสำรวจจัดทำทะเบียนให้ครบทุกกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการประชากร และการควบคุมตรวจสอบคนต่างด้าวอย่างเป็นระบบ

๒) การกำหนดให้สถานะแก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ยังไม่ครอบคลุมบุคคลกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ ทั้งหมด เช่น กลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแต่ถูกสำรวจจำนวนหนึ่งแ่สนกว่าคนซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๐ - พ.ศ. ๒๕๕๔ เด็กและบุคคลในสถานศึกษาและคนไร้รากเหง้าที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ เด็กนักเรียนที่เป็นบุตรของผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่เป็นเวลานานซึ่งบิดามารดาถูกสำรวจหรือไม่ได้รับการสำรวจตามยุทธศาสตร์ฯ เป็นต้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่ตกหล่นจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ทำให้การแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลของประเทศไทยไม่บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรขยายกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการกำหนดสถานะตามยุทธศาสตร์ฯ ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดทำทะเบียนอย่างทั่วถึง

๓) แม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ อนุมัติหลักเกณฑ์การให้สถานะแก่บุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ กลุ่ม (๑) - (๔) ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการศรษฐกิจแห่งชาติเสนอ โดยมีกลุ่มเป้าหมายตามมตินี้ประมาณสองแสนคน แต่จนถึงปัจจุบันปรากฏว่ายังไม่มีบุคคลใดที่จะได้รับการกำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยมีสาเหตุมาจากกระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติ แบบพิมพ์ที่จะใช้ในการยื่นเรื่อง และหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ทั้งที่ระยะเวลาได้ล่วงเลยมานานแล้ว ซึ่งปัจจุบันบุคคลกลุ่มเป้าหมายประมาณสองแสนคนนั้นไม่สามารถขอมีสถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ ได้ จึงควรเร่งรัดการกำหนดสถานะสำหรับบุคคลที่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้วโดยเร็ว

๔) การดำเนินการยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ภาครัฐควรมีการสรุปบทเรียนต่อกลไกการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ผ่านมาที่ทำให้ประสบปัญหาต่างๆ อย่างจริงจังและไม่ควรละเลยกลไก

สำคัญที่จะผลักดันให้ยุทธศาสตร์ฯ สามารถเดินได้จริง และเดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกลไกการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนรับรู้และร่วมมือในการแก้ปัญหา เพื่อจะได้ร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นเอกภาพ และมีความโปร่งใส

๕) การนำร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่นเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา จนกระทั่งประกาศเป็นพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ เท่ากับว่ารัฐบาลและรัฐสภาไทยยอมรับว่าคนไทยพลัดถิ่นเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด เพียงแต่การได้สัญชาติไทยของคนกลุ่มนี้จะต้องผ่านกระบวนการพิสูจน์และรับรองจากทางราชการก่อนเท่านั้น จึงไม่มีเหตุอันใดที่จะปฏิบัติต่อคนไทยพลัดถิ่นในสถานะเป็นคนต่างด้าวดังเช่นที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม กระบวนการพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นมีขั้นตอนการปฏิบัติซึ่งต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน ดังนั้น จึงควรมีมติคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยพลัดถิ่นในช่วงเวลาก่อนที่จะได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ดังนี้

๕.๑) ปรับปรุงสิทธิขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกว่าเดิม โดยเฉพาะสิทธิในการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ การกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมการอยู่อาศัยที่ไม่ด้อยกว่าแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง การทำงานตามวุฒิการศึกษาหรือการทำงานโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องประเภทงาน การรักษาพยาบาลเช่นเดียวกับกลุ่มชนกลุ่มน้อยตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ การกู้เงินเพื่อการศึกษา เป็นต้น

๕.๒) ควรสำรวจจัดทำทะเบียนชนกลุ่มน้อยที่มีเชื้อสายไทยที่ยังตกสำรวจ และตรวจสอบจำแนกประเภทบุคคล รวมถึงการแก้ไขทะเบียนประวัติและเอกสารทะเบียนราษฎรที่บันทึกผิดพลาดให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

๕.๓) ควรกำชับส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ ให้ปฏิบัติกับคนไทยพลัดถิ่นในสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทยที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์และให้การรับรองของกระทรวงมหาดไทย

ข. ข้อเสนอแนะเชิงกฎหมาย

๑) ควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสถานะของบุคคลให้มีบทบัญญัติที่สอดคล้องกันและเหมาะสมกับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ของประเทศและประชาคมโลก เพื่อให้การแก้ปัญหาดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว รวมถึงกฎ ระเบียบปฏิบัติและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจัดทำในรูปของประมวลกฎหมาย

เกี่ยวกับสถานะบุคคล นอกจากนี้ ควรพิจารณาทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต อาทิ กฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ระเบียบว่าด้วยการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม เป็นต้น

๒) ควรเร่งผลักดันการออกกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายที่ยังค้างค้างอยู่ในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฎกระทรวงและระเบียบปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ กฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ ระเบียบและประกาศกระทรวงเพื่อรองรับการปฏิบัติในการกำหนดสถานะบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินการของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลดำเนินงานไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติและความมั่นคงของมนุษย์

๓) ควรพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์ที่ใช้ประกอบการใช้ดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการกำหนดให้สัญชาติไทยและสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพและความเป็นอยู่ของบุคคลกลุ่มเป้าหมายซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเขาและชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะหลักเกณฑ์เรื่องการประกอบอาชีพและรายได้

๔) การดำเนินการเกี่ยวกับสถานะบุคคลและสัญชาติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ มีประเด็นหลากหลายและมีระเบียบที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ แต่ขาดการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจในทุกขั้นตอน และทำให้การปฏิบัติไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน กระทรวงมหาดไทยควรกำหนดมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขอมีสถานะบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และการขอมีสัญชาติไทยกรณีต่างๆ และประกาศใช้บังคับเป็นการทั่วไปเพื่อให้เกิดความชัดเจน สามารถติดตามและตรวจสอบได้

๕) การจัดการปัญหาสถานะของคนไทยตกหล่นทางทะเบียน ไม่มีรายการบุคคลในทะเบียนราษฎร ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก รวมถึงคนไร้รากเหง้าตามมาตรา ๑๙ และมาตรา ๑๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย โดยคนกลุ่มนี้มีทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ ซึ่งแม้จะได้มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้

มีการจดทะเบียนการเกิดและการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านอย่างครบถ้วนโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุของบุคคลก็ตาม แต่ในสภาพความเป็นจริงปรากฏว่าผู้ประสบปัญหาส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงบริการและไม่ได้รับการดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยมีสาเหตุสำคัญๆ ได้แก่

๕.๑) นายทะเบียนเรียกหลักฐานเป็นจำนวนมากในลักษณะปกป้องตัวเองโดยมิได้คำนึงถึงความสามารถของผู้ร้องว่าจะสามารถแสวงหาหลักฐานดังกล่าวได้หรือไม่ เช่น การเรียกผลการตรวจ DNA ระหว่างผู้ร้องกับบิดามารดาทั้งๆ ที่บิดามารดาเสียชีวิตแล้วหรือไม่สามารถติดตามตัวบิดามารดาได้ หรือผู้ร้องมีฐานะยากจน หรือการเรียกสอบสวนพยานบุคคลที่เป็นข้าราชการระดับสูงซึ่งเป็นการเรียกหลักฐานเกินกว่าระเบียบกำหนด เป็นต้น

๕.๒) การใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนอำเภอและนายอำเภอตั้งอยู่บนพื้นฐานของความหวาดระแวง มองโลกในแง่ร้าย กล่าวว่าจะถูกหลอกและจะมีผลต่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของตน ประกอบกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแลสำนักทะเบียนขาดการกำหนดมาตรฐานและกรอบการดำเนินงานที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๕.๓) ผู้ประสบปัญหามีฐานะยากจน โยกย้ายถิ่นที่อยู่บ่อยครั้ง หรืออยู่ในท้องที่ห่างไกล ทำให้ขาดพยานหลักฐานรวมถึงพยานบุคคลที่สามารถรับรองถิ่นที่เกิดอย่างชัดเจน โดยเฉพาะกรณีเด็กหรือบุคคลที่ถูกบุพการีทอดทิ้งหรือพลัดหลงจากบิดามารดาตั้งแต่วัยเยาว์ ไม่สามารถแสวงหาพยานบุคคลที่สามารถรับรองประวัติความเป็นมาและสถานที่เกิดได้

๕.๔) หน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย ไม่มีระเบียบกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากพยานแวดล้อม ทำให้การปฏิบัติงานของนายทะเบียนไม่เอื้อประโยชน์และไม่สามารถแก้ไขปัญหาสถานะให้แก่ผู้ยื่นคำร้องที่ขาดประจักษ์พยานได้

การจัดการปัญหาสถานะของคนไร้รากเหง้าจึงควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ เพื่อกำหนดมาตรการรองรับสถานะบุคคลของคนไร้รากเหง้าโดยเฉพาะคนที่ไม่ใช่รากภูมิกบพการีหรือบุพการีทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์และไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้ที่เกิดในหรือนอกประเทศให้มีความชัดเจนเช่นเดียวกับกฎหมายของต่างประเทศบางประเทศที่ให้การยอมรับบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวว่าเป็นพลเมืองของประเทศจนกว่าจะปรากฏข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่น

ค. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

๑) การเตรียมการและการเตรียมความพร้อมในการจัดการปัญหา

๑.๑) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลควรดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาองค์ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับให้มีความเข้าใจในสาระสำคัญของกฎหมายอย่างถูกต้อง ทั้งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว รวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล และระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาวิจัย และการออกหนังสือสั่งการเพื่อแจ้งหรือชักจูงแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสถานะของบุคคลในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศดำเนินการได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๑.๒) ควรกระตุ้นให้เกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนความคิดและทัศนคติของเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อคนไร้สัญชาติหรือคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินไทยให้มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ เป็นมิตร เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๑.๓) หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายควรถ่ายทอดให้ความรู้และแจ้งประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสถานะและสิทธิของบุคคลให้แก่ประชาชน อาทิ คู่มือการจัดการสถานะบุคคล เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสามารถจัดการแก้ไขปัญหาสถานะของตนในเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

๑.๔) กรมการปกครองควรตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นประจำทุกปีเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบพันธุกรรมหรือ DNA เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลและสัญชาติของคนไทยที่มีฐานะยากจนและมีความจำเป็นต้องใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการวินิจฉัยสั่งการของนายทะเบียน นอกจากนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการตรวจ DNA เพื่อการพิสูจน์ความเป็นผู้มีสัญชาติไทยให้แก่ผู้ที่มีฐานะยากจนซึ่งมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป อีกทางหนึ่ง

๑.๕) กระทรวงมหาดไทยควรเร่งรัดการพิจารณาคำร้องขอสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และการขอแปลงสัญชาติไทย รวมถึงการขอมีสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งชาวบ้านได้ยื่นเรื่องไว้ก่อนที่จะมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ทั้งคำร้องที่ค้างอยู่ในขั้นตอนของอำเภอ จังหวัด และกรมการปกครอง ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

๒) การวางแผนแก้ไขและป้องกันปัญหา

๒.๑) ควรเพิ่มอัตรากำลังบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้แก่หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลให้มีจำนวนที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจกรรมตามกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลทั้งคนสัญชาติไทยและคนซึ่งไม่ได้สัญชาติไทย นอกจากนี้ ควรกำหนดตำแหน่งเป็นสายงานหนึ่งโดยเฉพาะสำหรับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานสถานะบุคคล ในลักษณะของสายงานวิชาชีพ เพื่อป้องกันปัญหาการโยกย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่อันเป็นเหตุทำให้การปฏิบัติงานแก้ไขปัญหามุ่งต่อเนื่อง และเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ราชการในสายงานที่รับผิดชอบ

๒.๒) ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่จังหวัดที่มีกลุ่มคนไร้สถานะอาศัยอยู่ เช่น จังหวัดเชียงราย จังหวัดตราด เป็นต้น ประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ อย่างบูรณาการ อาทิ การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมในระดับอำเภอและจังหวัดระหว่างหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาด้านสถานะบุคคลและสัญชาติ สามารถทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๓) หน่วยงานภาครัฐควรจัดให้มีหน่วยบริการเคลื่อนที่ออกไปปฏิบัติงานให้บริการด้านสถานะและสิทธิแก่บุคคลที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้บริการแก่ประชาชนที่ยากจนและไม่สามารถเดินทางเข้ามาใช้บริการที่ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเทศบาลได้

๒.๔) หน่วยงานความมั่นคงของประเทศควรมีแผนการดำเนินงานด้านความมั่นคงอย่างเป็นระบบ และเพิ่มมาตรการในการสกัดกั้นการหลบหนีเข้าเมืองตามแนวชายแดนให้เข้มงวดและดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจัง เพื่อลดปัญหาการเคลื่อนย้ายของจำนวนคนต่างด้าว และลดผลกระทบในการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและปัญหาการสวมสิทธิของบุคคลอื่น

ง. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๑) กฎระเบียบและขั้นตอนการดำเนินการด้านสถานะและสิทธิของบุคคล ต้องมีมาตรฐานและถือปฏิบัติในแนวทางเดียวกันโดย

๑.๑) เจ้าหน้าที่ต้องได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ ในลักษณะของผู้ชำนาญการ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ

๑.๒) อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่แต่ละระดับต้องมีคำสั่งกำหนดกรอบความรับผิดชอบให้ชัดเจน

๑.๓) การปฏิบัติงานควรเน้นการทำงานเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ โดยกำหนดไว้ในกฎระเบียบให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของส่วนราชการ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานเรื่องดังกล่าว

๑.๔) การปฏิบัติทุกขั้นตอนควรต้องกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการไว้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การตรวจสอบและติดตามเรื่องสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ควรต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบควบคู่กันไปทั้งในเรื่องการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล และการสกัดกั้นการหลบหนีเข้ามาใหม่ โดยตั้งมั่นบนแนวคิดและหลักการ ดังนี้

๒.๑) การยอมรับข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศไทยมีคนไร้รัฐไร้สัญชาติอยู่จำนวนมากที่จะต้องได้รับการ แก้ไข

๒.๒) การยอมรับเรื่องมนุษย์ทุกคนควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยเฉพาะถ้าสิทธินั้นเป็นเรื่องจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

๒.๓) กระบวนการจัดการแก้ไขปัญหาทุกขั้นตอนจะต้องโปร่งใสและมีกลไกที่สามารถตรวจสอบได้โดยไม่ปิดกั้นสิทธิในการโต้แย้งหรืออุทธรณ์กรณีการดำเนินการเรื่องใดที่กระทบสิทธิของประชาชน

๒.๔) พัฒนาแนวความคิดและกระบวนการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานความสมดุลระหว่างความมั่นคงของชาติ และความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

๒.๕) การสกัดกั้นการหลบหนีเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวรุ่นใหม่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่องและให้มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาซ้ำซาก นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับจะต้องให้ความสำคัญและถือปฏิบัติอย่างจริงจังในการปราบปรามและลงโทษบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมในการกระทำทุจริต

๓) รัฐบาลควรส่งเสริมให้บุคคลที่มีปัญหาสถานะทุกกลุ่ม ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยกบุคคลตามความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สัญชาติ สถานภาพ และถิ่นที่เกิด

๔) กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครองต้องให้ความสำคัญในการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้แก่เจ้าหน้าที่ในสังกัด ผู้นำชุมชนและเจ้าของปัญหา และพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ให้มีช่องทางการกระจายข้อมูลข่าวสารให้หลากหลาย ครอบคลุมทุกภูมิภาคและถูกต้อง เพื่อให้ชาวบ้านและเจ้าของปัญหาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยตรงด้วยความสะดวก

๕) รัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยควรสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิ สถานะของบุคคลให้กับผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำชุมชนและเจ้าของปัญหา ให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน กระบวนการตามที่กฎหมายกำหนด ให้เกิดความรวดเร็วและเป็นธรรม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเป็นจริง

๖) การแก้ไขปัญหาด้านสถานะบุคคลจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและอนุสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีไว้ในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะ ประชาคมอาเซียน

๗) กระทรวงมหาดไทยควรจัดลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหาของบุคคลแต่ละกลุ่มตามความจำเป็นเร่งด่วน โดยเฉพาะกลุ่มผู้เฒ่าไร้รัฐไร้สัญชาติควรเร่งรัดจัดการปัญหาสถานะและสิทธิโดยด่วนเนื่องจากเป็นกลุ่มผู้สูงอายุและไม่มีปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ

๘) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรจัดทำทะเบียนประวัติเด็กที่อยู่ในการอุปการะของสถานสงเคราะห์ โดยเฉพาะเด็กที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ควรต้องเก็บข้อมูลอย่างละเอียดและชัดเจนทั้งรายการบุคคลและลายพิมพ์นิ้วมือ โดยการขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ตำรวจวิทยากรเป็นผู้พิมพ์ลายนิ้วมือให้ เพื่อเป็นข้อมูลของเด็กในทะเบียนประวัติของสถานสงเคราะห์ต่อไป

๙) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเร่งรัดผลักดันเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะให้แก่คนไร้รัฐไร้สัญชาติที่อยู่ในความดูแลของกระทรวง ให้ปรากฏผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑๐) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการสำรวจบุคคลกลุ่มคนไร้รากเหง้า แล้วจัดทำสรุปข้อมูล ข้อเท็จจริง และประเด็นปัญหาอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อแจ้งให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทยทราบและดำเนินการต่อไป

๑๑) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรสำรวจข้อมูลพระภิกษุ สามเณร และแม่ชีในวัดและสำนักสงฆ์ทั่วประเทศ โดยเฉพาะบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร จำแนกประเภทระหว่างคนไทยกับคนต่างด้าว เพื่อแจ้งให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแก้ไขปัญหาในเรื่องสถานะบุคคลและสิทธิต่อไป

จ. การดำเนินการและการติดตามประเมินผล

๑) หน่วยงานของรัฐควรดำเนินการด้านสถานะและสิทธิให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา และภายใต้กรอบระยะเวลาที่กฎหมายบัญญัติ

ไว้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหามรณะเหตุประสงคที่ภาครฐกำหนดไว้ในนโยบาย และ บทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ

๒) เนื่องจากการแก้ไขปญหาสถานะและสิทธิของบุคคลเกี่ยวข้องกับกฎหมาย หลายฉบับซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน เช่น กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมาย ว่าด้วยการทะเบียนราษฎร กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว เป็นต้น ซึ่งแต่ละฉบับก็มีเจตนารมณ์และสาระสำคัญแตกต่างกัน ดังนั้น การดำเนินการให้สัมฤทธิ์ ผลอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องใช้การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยผ่าน กระบวนการสร้างความเข้าใจและสร้างทัศนคติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ควรปฏิบัติภารกิจ ตามอำนาจหน้าที่ของตนเป็นหลักแต่อย่างเดียว เนื่องจากจะทำให้การจัดการปญหากระทำได้ยาก และจะเป็นเหตุให้เกิดปญหาใหม่ขึ้นอีก

๓) ควรกำกับดูแล ติดตามผล และปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของแต่ละพื้นที่ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดที่มีกลุ่มคนไร้สถานะอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น จังหวัดตราด เชียงราย เชียงใหม่ ระนอง ตาก เป็นต้น เพื่อให้การแก้ไขปญหาสถานะและสิทธิของ บุคคลที่ประสบปญหาบังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และทำให้ทราบปญหาอุปสรรคและ ข้อเสนอแนะในระดับพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของ หน่วยงานระดับนโยบายต่อไป

๔) ควรติดตามการแก้ไขปญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ เพื่อป้องกันมิให้ปญหาดังกล่าวกระทบต่อการเปิดประชาคมอาเซียน

พันธกิจและภารกิจเพื่อการดำเนินการของคณะกรรมการวิสามัญฯ ในโอกาสต่อไป

การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับหลายมิติ ทั้งมิติทางด้านความมั่นคง ซึ่งหมายความรวมถึงความมั่นคงของชาติและความมั่นคงของมนุษย์ มิติทางด้านกฎหมายซึ่งประกอบด้วยกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศรวมถึงปฎิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศ และอนุสัญญาต่างๆ ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี มิติทางด้านสังคมและเศรษฐกิจทั้งภายในและระหว่างประเทศ อาทิ ปัญหาการอยู่ร่วมกันของคนพื้นเมืองหรือคนดั้งเดิมกับกลุ่มคนที่เข้ามาใหม่ ปัญหาจำนวนประชากรของประเทศ ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาด้านแรงงาน เป็นต้น และมิติอื่นๆ ที่มีเรื่องของคนเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของรัฐบาลที่ควรจะต้องจัดการแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติหรือคนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยให้ถูกต้อง ครบถ้วนและรวดเร็ว ก่อนที่ประเทศไทยจะก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งจะมีสถานการณ์การอพยพหลังไหลของประชากรอาเซียนอย่างเสรี และจะทำให้คนดั้งเดิมของไทยที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่ถูกต้อง อาจได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้น กลายเป็นราษฎรประเภทสามที่ได้รับความกดดันจนอาจก่อให้เกิดปัญหาใหม่ตามมา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้นประกอบกับผลการศึกษาติดตามการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลของคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา ตามที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้ จะเห็นว่า การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่ผ่านมายังมีความก้าวหน้าไม่มากนัก ขาดการบูรณาการและขาดความต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหา ทำให้ประชาชนอีกจำนวนมากยังคงได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับสิทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย เนื่องจากไม่มีหลักฐานทางทะเบียนที่ถูกต้องตรงตามสถานะที่แท้จริงของบุคคลนั้นๆ ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเห็นควรที่คณะกรรมการวิสามัญฯ จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป โดยมีประเด็นเร่งด่วนที่จะต้องศึกษาและติดตาม ดังนี้

๑) ติดตามผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ทั้งระบบตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ รวมถึงการศึกษาผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว

๒) เสนอตั้งและจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีสำหรับการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิให้แก่คนไทยที่มีฐานะยากจนกลุ่มต่างๆ เช่นกลุ่ม

คนไทยพลัดถิ่นกลุ่มคนไทยตกหล่น กลุ่มเด็กนักเรียนเชื้อสายไทยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น

๓) ติดตามการออกกฎหมายกระทรวง ประกาศกระทรวงและระเบียบตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมถึงการศึกษาผลการปฏิบัติตามกฎหมายกระทรวง ประกาศกระทรวงและระเบียบดังกล่าว

๔) การกำหนดแนวทางปฏิบัติในการกำหนดสถานะของชนกลุ่มน้อยและบุคคลกลุ่มเป้าหมายตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ รวมถึงการศึกษาผลการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีและแนวทางปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทย

๕) การดำเนินการพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นและการขอลงรายการสัญชาติไทยโดยการเกิดของคนไทยพลัดถิ่นและบุตรตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕

๖) การดำเนินงานเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ ของบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่รัฐมีนโยบายแก้ไขปัญหาเรื่องสถานะบุคคลและสิทธิ และการวิเคราะห์ผลสำเร็จของการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว

๗) การแก้ไขปัญหาคนไทยตกหล่นและคนไร้รากเหง้าที่ขาดหลักฐานซึ่งเป็นประจักษ์พยานทำให้ไม่สามารถพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติไทย

๘) การจัดการประชากรของประเทศไทยทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลประชากรทั้งคนไทยและคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยและการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ในลักษณะของการบูรณาการข้อมูลร่วมกันทุกด้านควบคู่กันไป เพื่อให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความสมดุลระหว่างความมั่นคงและการปกป้องพิทักษ์สิทธิของบุคคล

๙) การสนับสนุนการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมให้แก่กลุ่มคนไทยที่มีปัญหาสถานะ ที่มีฐานะยากจน เช่น เด็กนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กลุ่มคนไทยตกหล่นทางทะเลเบียด และกลุ่มอื่นๆ ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย เพื่อให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้สัญชาติไทยและได้รับสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป

ภาคผนวก

๑. คำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ
๒. สำเนาหนังสือไปยังส่วนราชการต่างๆ
๓. มติคณะรัฐมนตรีและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
๔. ภาพกิจกรรม

คำสั่ง

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

ที่ ๑ /๒๕๕๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ.

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและ
แนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ วันพุธที่ ๑๒ ตุลาคม
๒๕๕๔ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. และมีมติเห็นสมควร
ตั้งอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว

อาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๗
วรรคหนึ่ง ประกอบกับ ข้อ ๘๐ (๒) และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการ
ซึ่งมิใช่กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๙ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาร่าง
พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. ขึ้น ซึ่งคณะอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายตวง อินทะไชย	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายพรพจน์ กังวาล	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๓. นายวรินทร์ เทียมจรัส	อนุกรรมการ
๔. นางเตือนใจ ดีเทศน์	อนุกรรมการ
๕. นายสุรพงษ์ กองจันทึก	อนุกรรมการ
๖. นายปรีชา สันตินธรกุล	อนุกรรมการ
๗. นายภควินทร์ แสงคง	อนุกรรมการ
๘. นายธวัช สุวฒิกุล	อนุกรรมการ
๙. นายวินัส สีสุข	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๐. นางยินดี ห้วยหงษ์ทอง	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการฯ...

ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

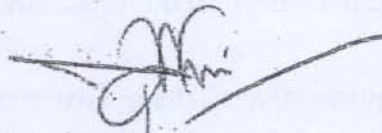
๑. พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติสัญญาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. พร้อมตั้งข้อสังเกต
ข้อเสนอแนะร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

๒. ดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการวิสามัญฯ มอบหมาย

๓. รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ เพื่อพิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายสุพจน์ เลียดประดม)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

คำสั่ง

คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

ที่ ๒ /๒๕๕๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาและติดตามการดำเนินการตามภารกิจ
ของคณะกรรมการวิสามัญฯ

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและ
แนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ครั้งที่ ๖/๒๕๕๔ วันพุธที่ ๒๓
พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ที่ประชุมได้พิจารณาแนวทางการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการวิสามัญฯ ตามที่ได้เสนอเหตุผลต่อที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว เห็นควรตั้งอนุกรรมการ
ขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ เกี่ยวกับปัญหาการ
บังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๗ วรรคหนึ่ง ประกอบกับ
ระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการซึ่งมีไซกรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๕๑
ข้อ ๔ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาและติดตามการดำเนินการตามภารกิจของ
คณะกรรมการวิสามัญฯ ขึ้น ซึ่งคณะอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) นายถนอม ส่งเสริม	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒) นายพรพจน์ กังวาล	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) นายวรินทร์ เทียมจรัส	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วัลย์ สมุทรักษ์	อนุกรรมการ
๕) นางเดือนใจ ดีเทศน์	อนุกรรมการ
๖) พลตำรวจตรี สุเทพ สุขสงวน	อนุกรรมการ
๗) นายสุรพงษ์ กองจันทิก	อนุกรรมการ
๘) นายปรีชา สันตินธรกุล	อนุกรรมการ
๙) นายวินัส สีสุข	อนุกรรมการ
๑๐) นางยินดี ห้วยหงษ์ทอง	อนุกรรมการและเลขานุการ

/ให้คณะ...

ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ราชการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ เกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย
 ๒. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม
 ๓. ดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการวิสามัญฯ มอบหมาย
 ๔. รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ เพื่อพิจารณาต่อไป
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายสุพจน์ เลียดประดม)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

คำสั่ง

คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

ที่ ๓ / ๒๕๕๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขสถานะ
และสิทธิของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและ
แนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ครั้งที่ ๙/๒๕๕๔ วันพุธที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔
ที่ประชุมได้พิจารณาศึกษาปัญหาสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้ว เห็นควร
ตั้งอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ศึกษาแนวทางการแก้ไขสถานะ และสิทธิของนักเรียนในโรงเรียน
ตำรวจตระเวนชายแดน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๕๐ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๗ วรรคหนึ่ง ประกอบกับระเบียบวุฒิสภาว่าด้วย
หลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการซึ่งมีใช้กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ
ศึกษาแนวทางการแก้ไขสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น โดยมีองค์ประกอบ
และอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. องค์ประกอบ

คณะที่ปรึกษา

๑.๑ นายสุพจน์ เลียดประถม	ประธานที่ปรึกษา
๑.๒ นายถนอม ส่งเสริม	ที่ปรึกษา
๑.๓ พลโท พงศ์เอก อภิรักษ์โยธิน	ที่ปรึกษา
๑.๔ นางสาวรสนา ไตสีตระกูล	ที่ปรึกษา
๑.๕ นางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์	ที่ปรึกษา
๑.๖ นายสุโข วุฒิมิโชติ	ที่ปรึกษา
๑.๗ นายพรพจน์ กังวาล	ที่ปรึกษา
๑.๘ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรัญญู บารู	ที่ปรึกษา
๑.๙ นายวรวิทย์ วงษ์สุวรรณ	ที่ปรึกษา

๑.๑๐	นายสมัคร เขาวกานันท์	ที่ปรึกษา
๑.๑๑	นายสุรจิต ชिरเวทย์	ที่ปรึกษา
๑.๑๒	นางภารดี จงสุขธนามณี	ที่ปรึกษา
๑.๑๓	นายมณฑิธร บุญตัน	ที่ปรึกษา
๑.๑๔	นายโสภณ ศรีมาเหล็ก	ที่ปรึกษา
๑.๑๕	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วัลย์ สมุทรักษ์	ที่ปรึกษา
๑.๑๖	นายวรินทร์ เทียมจรัส	ที่ปรึกษา
๑.๑๗	พลตำรวจตรี สุเทพ สุขสงวน	ที่ปรึกษา
๑.๑๘	พลตำรวจเอก ชาญ รัตนธรรม	ที่ปรึกษา
๑.๑๙	นายรัชย์ ขวพงศ์	ที่ปรึกษา
๑.๒๐	ศาสตราจารย์เกียรติคุณวิจิตร ศรีสุพรรณ	ที่ปรึกษา
๑.๒๑	นายแพทย์ไตรยฤทธิ์ เตมหิวงศ์	ที่ปรึกษา
๑.๒๒	นายสุมิตร เขียวขจี	ที่ปรึกษา
๑.๒๓	นางสาวเสาวนีย์ สมันต์ตรีพร	ที่ปรึกษา

อนุกรรมการ

๑.๒๔	รองศาสตราจารย์ทัศนาศู บุญทอง	ประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๒๕	นายดวง อันทะไชย	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๒๖	นางเดือนใจ ดีเทศน์	อนุกรรมการ
๑.๒๗	รองศาสตราจารย์สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ	อนุกรรมการ
๑.๒๘	นายสุรพงษ์ กองจันทิก	อนุกรรมการ
๑.๒๙	นายปรีชา สันตินธรกุล	อนุกรรมการ
๑.๓๐	นายวินัส สีสุข	อนุกรรมการ
๑.๓๑	นางยีนดี ห้วยหงษ์ทอง	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๓๒	พันตำรวจโทหญิง อำพร โอฬารสกุล	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๓๓	นางสาวโสรัจจ์ จันทรเสนีย์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

- ๒.๑ ศึกษาแนวทางการแก้ไขสถานะและสิทธิของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
- ๒.๒ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม

ชายแดน

๒.๓ ดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ มอบหมาย

๒.๔ รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ เพื่อพิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายสุพจน์ เลียดประถม)

ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

คำสั่ง

คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา
ที่ ๑/๒๕๕๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาขบประมาณเพื่อการตรวจสอบสารพันธุกรรม
ของคณะกรรมการการวิสามัญ

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและ
แนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ วันจันทร์ที่ ๙
มกราคม ๒๕๕๕ ที่ประชุมได้พิจารณาแนวทางการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
วิสามัญฯ ตามที่ได้เสนอเหตุผลต่อที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว เห็นควรตั้งอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อ
ทำหน้าที่พิจารณาศึกษาขบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการตรวจสอบสารพันธุกรรมให้แก่คนไทยผู้ยากไร้
ที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย เพื่อแก้ไขปัญหาการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๗ วรรคหนึ่ง ประกอบกับ
ระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการซึ่งมีไขกรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๕๑
ข้อ ๔ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาขบประมาณเพื่อการตรวจสอบสารพันธุกรรมของ
คณะกรรมการการวิสามัญฯ ขึ้น ซึ่งคณะอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) นางสาวสมล สุตะวิริยะวัฒน์	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒) นายมณฑิร บุญตัน	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๓) นางเดือนใจ ดีเทศน์	อนุกรรมการ
๔) นายวิรัช ชวพงศ์	อนุกรรมการ
๕) ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๖) นางสุรีย์ประภา ตรีเวช
รองปลัดกระทรวงยุติธรรม	อนุกรรมการ
๗) อธิบดีกรมการปกครอง หรือ
รองอธิบดีกรมการปกครองที่เกี่ยวข้อง	อนุกรรมการ
๘) นายวิชิต พิพิทกุลกุล	อนุกรรมการ
๙) นางมนชิตา เจียรไพศาลเจริญ	อนุกรรมการ

ให้คณะอนุกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. พิจารณาขอตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการตรวจสอบสารพันธุกรรมให้แก่คนไทยผู้ยากไร้ที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย เพื่อแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย
 ๒. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม
 ๓. ดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการวิสามัญฯ มอบหมาย
 ๔. รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ เพื่อพิจารณาต่อไป
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

(นายสุพจน์ เลียดประดม)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

ด่วนที่สุด

ที่ สว (กมธ ๓) ๐๐๑๗/๕๒๙๑

คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหา
การบังคับใช้กฎหมายและแนวทาง
แก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคล
ในประเทศไทย วุฒิสภา
ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๒ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลตามกฎหมายยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิ
ของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๔ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒
และวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารสรุปปัญหาและข้อเสนอในการจัดการปัญหาสถานะของบุคคลตาม
มติคณะรัฐมนตรีฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ ๑๙ กันยายน
๒๕๕๔ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและ
แนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยขึ้น โดยให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาศึกษา
ปัญหา และอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคล
ในประเทศไทย ซึ่งจากการศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พบปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการ
ดำเนินงานแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของคนไร้รัฐหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนภายใต้
ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม
๒๕๕๔ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ และวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ตามลำดับ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็น
เจ้าของปัญหาจำนวนกว่าสามแสนคนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและได้รับความเดือดร้อน โดยมีประเด็น
ของปัญหาและสาเหตุหลายประการ อาทิ

ก. กระเด็นเรื่องการสำรวจจัดทำทะเบียน พบว่ายุทธศาสตร์การจัดการปัญหา
สถานะและสิทธิของบุคคล กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่รัฐมีนโยบายแก้ไขปัญหาไว้ ๖ กลุ่ม ได้แก่
(๑) ผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแต่ตกสำรวจ (๒) เด็กและบุคคลในสถานศึกษา
(๓) คนไร้รากเหง้า (๔) คนที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ (๕) แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจาก
พม่า ลาว และกัมพูชา ที่ไม่สามารถกลับประเทศต้นทางได้ และ (๖) คนต่างด้าวอื่นๆ แต่ในการ
ปฏิบัติจริงมีการสำรวจจัดทำทะเบียนเฉพาะกลุ่ม (๑) - (๔) เท่านั้น ทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสที่จะ
มีข้อมูลรายการบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้
เกิดการทุจริตเพื่อให้และรับการสำรวจจัดทำทะเบียน สมควรที่รัฐบาลควรจะดำเนินการสำรวจจัดทำ
ทะเบียนให้ครบทุกกลุ่มตามที่กำหนดในยุทธศาสตร์ฯ

นอกจากนี้ ยังพบว่ามียุทธศาสตร์การให้สถานะแก่บุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ กลุ่ม (๑) - (๔) ในปัจจุบัน ซึ่งคนเหล่านั้นไม่สามารถร้องขอให้ราชการสำรวจจัดทำทะเบียนให้ได้เนื่องจากระยะเวลาการสำรวจสิ้นสุดแล้วเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ข. ประเด็นเรื่องการกำหนดสถานะบุคคล พบว่าแม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ อนุมัติหลักเกณฑ์การให้สถานะแก่บุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ กลุ่ม (๑) - (๔) ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ โดยมีกลุ่มเป้าหมายตามมตินี้ประมาณสองแสนคน แต่จนถึงปัจจุบันปรากฏว่า ยังไม่มีบุคคลใดที่ได้รับการกำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยมีสาเหตุมาจากกระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติ แบบพิมพ์ที่จะใช้ในการยื่นเรื่อง และหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ทั้งที่ระยะเวลาได้ล่วงเลยมานานกว่า ๑๐ เดือนแล้ว ซึ่งปัจจุบันบุคคลกลุ่มเป้าหมายประมาณสองแสนคนนั้นไม่สามารถขอมีสถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ ได้ เนื่องจากระยะเวลาการให้สถานะ สิ้นสุดเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

นอกจากนี้ ยังพบว่ากำหนดให้สถานะแก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ยังไม่ครอบคลุมบุคคลกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ ทั้งหมด เช่น กลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแต่ตรวจสอบจำนวนหนึ่งแสนกว่าคนซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ เด็กและบุคคลในสถานศึกษาและคนไร้รากเหง้าที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ เด็กนักเรียนที่เป็นบุตรของผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่เป็นเวลานานซึ่งบิดามารดาตรวจสอบหรือไม่ได้รับการสำรวจตามยุทธศาสตร์ฯ เป็นต้น เป็นกลุ่มที่ตกหล่นจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลของประเทศไทยไม่บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ที่ประชุมได้พิจารณาประเด็นตามข้อ ก. และข้อ ข. ข้างต้นแล้วมีมติให้กราบเรียนนายกรัฐมนตรีต่อประเด็นปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลและมติคณะรัฐมนตรี พร้อมข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อมิให้กระบวนการแก้ไขปัญหารื่องดังกล่าวต้องหยุดชะงักหรือสิ้นสุดลงด้วยเหตุของการสิ้นสุดระยะเวลาตามที่ส่วนราชการกำหนดโดยที่เจ้าของปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข พร้อมนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวพร้อมข้อเสนอในการแก้ไขแนบมาพร้อมหนังสือนี้ด้วยแล้ว

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา การพิจารณาได้ผลเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้คณะกรรมการมาธิการวิสามัญ ได้รับทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง ทั้งนี้ คณะกรรมการมาธิการวิสามัญ ได้มีหนังสือนำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ) ในเรื่องดังกล่าวอีกทางหนึ่งด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายสุพจน์ เลียดประดม)

ประธานคณะกรรมการมาธิการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๔๐-๑ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๕๕๘๓

[http : www.senate.go.th](http://www.senate.go.th)

ด่วนที่สุด

ที่ สว (กมธ ๓) ๐๐๑๙/๕๒๙/๒

คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหา
การบังคับใช้กฎหมายและแนวทาง
แก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคล
ในประเทศไทย วุฒิสภา
ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๒ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลตามกฎหมายศสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิ
ของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๔ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒
และวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓

เรียน รองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารสรุปปัญหาและข้อเสนอในการจัดการปัญหาสถานะของบุคคลตาม
มติคณะรัฐมนตรีฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ ๑๙ กันยายน
๒๕๕๔ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและ
แนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยขึ้น โดยให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาศึกษา
ปัญหา และอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคล
ในประเทศไทย ซึ่งจากการศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พบปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการ
ดำเนินงานแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของคนไร้รัฐหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนภายใต้
ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม
๒๕๕๔ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ และวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ตามลำดับ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็น
เจ้าของปัญหาจำนวนกว่าสามแสนคนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและได้รับความเดือดร้อน โดยมีประเด็น
ของปัญหาและสาเหตุหลายประการ อาทิ

ก. ประเด็นเรื่องการสำรวจจัดทำทะเบียน พบว่ายุทธศาสตร์การจัดการปัญหา
สถานะและสิทธิของบุคคล กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่รัฐมีนโยบายแก้ไขปัญหาไว้ ๒ กลุ่ม ได้แก่
(๑) ผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแต่ตกสำรวจ (๒) เด็กและบุคคลในสถานศึกษา
(๓) คนไร้รากเหง้า (๔) คนที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ (๕) แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจาก
พม่า ลาว และกัมพูชา ที่ไม่สามารถกลับประเทศต้นทางได้ และ (๖) คนต่างด้าวอื่นๆ แต่ในการ
ปฏิบัติจริงมีการสำรวจจัดทำทะเบียนเฉพาะกลุ่ม (๑) - (๔) เท่านั้น ทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสที่จะ
มีข้อมูลรายการบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้
เกิดการทุจริตเพื่อให้และรับการสำรวจจัดทำทะเบียน สมควรที่รัฐบาลควรจะดำเนินการสำรวจจัดทำ
ทะเบียนให้ครบทุกกลุ่มตามที่กำหนดในยุทธศาสตร์ฯ

นอกจากนี้ ยังพบว่ามียุทธศาสตร์ที่ตกสำรวจอันเนื่องมาจากเหตุอุทกภัยในปัจจุบัน ซึ่งคนเหล่านั้นไม่สามารถร้องขอให้ราชการสำรวจจัดทำทะเบียนให้ได้เนื่องจากระยะเวลาการสำรวจสิ้นสุดแล้วเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ข. ประเด็นเรื่องการกำหนดสถานะบุคคล พบว่าแม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ อนุมัติหลักเกณฑ์การให้สถานะแก่บุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ กลุ่ม (๑) - (๔) ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ โดยมีกลุ่มเป้าหมายตามมตินี้ประมาณสองแสนคน แต่จนถึงปัจจุบันปรากฏว่า ยังไม่มีบุคคลใดที่จะได้รับการกำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยมีสาเหตุมาจากกระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติ แบบพิมพ์ที่จะใช้ในการยื่นเรื่อง และหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ทั้งที่ระยะเวลาได้ล่วงเลยมานานกว่า ๑๐ เดือนแล้ว ซึ่งปัจจุบันบุคคลกลุ่มเป้าหมายประมาณสองแสนคนนั้นไม่สามารถขอมีสถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ ได้ เนื่องจากระยะเวลาการให้สถานะ สิ้นสุดเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

นอกจากนี้ ยังพบว่ากาหนดให้สถานะแก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ยังไม่ครอบคลุมบุคคลกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ ทั้งหมด เช่น กลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแต่ตกสำรวจจำนวนหนึ่งแสนกว่าคนซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ เด็กและบุคคลในสถานศึกษาและคนไร้รากเหง้าที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ เด็กนักเรียนที่เป็นบุตรของผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่เป็นเวลานานซึ่งบิดามารดาตกสำรวจหรือไม่ได้รับการสำรวจตามยุทธศาสตร์ฯ เป็นต้น เป็นกลุ่มที่ตกหล่นจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลของประเทศไทยไม่บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ที่ประชุมได้พิจารณาประเด็นตามข้อ ก. และข้อ ข. ข้างต้นแล้วมีมติให้นำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ) ในฐานะที่กำกับดูแลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อประเด็นปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการแก้ไขปัญหาลูกหลานไทยที่ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลและมติคณะรัฐมนตรี พร้อมข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อมิให้กระบวนการแก้ไขปัญหารื่องดังกล่าวต้องหยุดชะงักหรือสิ้นสุดลงด้วยเหตุของการสิ้นสุดระยะเวลาตามที่ส่วนราชการกำหนด โดยที่เจ้าของปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข พร้อมนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวพร้อมข้อเสนอในการแก้ไขแนบมาพร้อมหนังสือนี้ด้วยแล้ว

/จึงกราบเรียนมา...

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา การพิจารณาได้ผลเป็นประการใด ขอให้โปรดแจ้งให้
คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้รับทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง ทั้งนี้ คณะกรรมการการวิสามัญฯ
ได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวอีกทางหนึ่งด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุพจน์ เลียดประดม)

ประธานคณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญฯ

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๔๐-๑ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๕๘๘๓

[http : www.senate.go.th](http://www.senate.go.th)

ตำนานที่สุด

ที่ สว (กมธ ๓) ๐๐๑๙/๕๕๘๙

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหา
การบังคับใช้กฎหมายและแนวทาง
แก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคล
ในประเทศไทย วุฒิสภา
ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการเกี่ยวกับสถานะของบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย
เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๔ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทยขึ้น โดยให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ซึ่งจากการศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญฯ พบปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งกลุ่มคนไทยที่ตกหล่นจากทะเบียนราษฎร ชนกลุ่มน้อย คนต่างด้าวและคนไร้รัฐหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าของปัญหาจำนวนมากกว่าสองแสนคนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก โดยมีประเด็นของปัญหาและสาเหตุหลายประการ ดังนี้

ก. กลุ่มคนไทยที่ตกหล่นจากทะเบียนราษฎร ทำให้ไม่มีรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก และไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย โดยคนกลุ่มนี้มีทั้งเด็ก ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ซึ่งแม้จะได้มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้มีการจดทะเบียนการเกิดและการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านอย่างครบถ้วนโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุของบุคคลก็ตาม แต่ในสภาพความเป็นจริงปรากฏว่าผู้ประสบปัญหาส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงบริการและไม่ได้รับการดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยมีสาเหตุสำคัญๆ ได้แก่

(๑) เจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนปฏิเสธไม่รับคำร้อง หรือรับเรื่องไว้แต่มิได้ดำเนินการประการใด และไม่ออกเอกสารการรับเรื่องให้แก่ผู้ร้องไว้เป็นหลักฐาน

/ (๒) นายทะเบียน...

(๒) นายทะเบียนเรียกหลักฐานเกินกว่าความจำเป็น หรือที่กฎหมายกำหนด โดยมีได้คำนึงถึงความสามารถของผู้ร้องว่าจะสามารถแสวงหาหลักฐานดังกล่าวได้หรือไม่ เช่น การเรียกผลการตรวจ DNA ระหว่างผู้ร้องกับบิดามารดาทั้งๆ ที่บิดามารดาเสียชีวิตแล้ว หรือไม่ สามารถติดตามตัวบิดามารดาได้ หรือผู้ร้องมีฐานะยากจน หรือการเรียกสอบสวนพยานบุคคลที่เป็นข้าราชการระดับสูง

(๓) หน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแลสำนักทะเบียนขาดการกำหนดมาตรฐานและกรอบการดำเนินงานที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทำให้นายทะเบียนต้องใช้ดุลพินิจส่วนตัว

(๔) ผู้ประสบปัญหามีฐานะยากจน โยกย้ายถิ่นที่อยู่บ่อยครั้ง หรืออยู่ในท้องที่ห่างไกล ทำให้ไม่มีค่าใช้จ่ายในการตรวจ DNA และขาดพยานหลักฐานที่จะรับรองถิ่นที่เกิดอย่างชัดเจน

(๕) การแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายรับรองสถานะของคนไร้รากเหง้า คนที่ไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้งเช่นเดียวกับกฎหมายของต่างประเทศบางประเทศที่ให้การยอมรับบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวว่าเป็นพลเมืองของประเทศจนกว่าจะปรากฏข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่น

ข. ชนกลุ่มน้อย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้สำรวจและจัดทำทะเบียนราษฎรไว้จำนวน ๑๓ กลุ่ม ได้แก่ ๑. เวียดนามอพยพ ๒. อดีตทหารจีนคณะชาติและจีนฮ้ออพยพ ๓. ไทยลื้อ ๔. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา ๕. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่อพยพเข้ามาก่อน ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ๖. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าที่อพยพเข้ามาก่อน ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ ๗. เนปาลอพยพ ๘. จีนฮ้ออิสระ ๙. สาวภูเขาอพยพ ๑๐. ชาวเขาและบุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามา ก่อน ๓ ตุลาคม ๒๕๒๘ ๑๑. ชุมชนหรือบุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามา ก่อน ๓ ตุลาคม ๒๕๒๘ ๑๒. ม้งถ้ากระบอกที่ท่าคุณประโยชน์ และ ๑๓. อดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายา ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่รัฐมีนโยบายแก้ไขปัญหาสถานะโดยให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายหรือให้สัญชาติไทยกับผู้ที่เกิดในประเทศไทย โดยที่ผ่านมาพบว่า การกำหนดสถานะให้แก่บุคคลดังกล่าวเป็นไปด้วยความล่าช้าและไม่ทั่วถึง บางรายยื่นคำร้องไว้เป็นเวลานานกว่า ๔ ปี ยังไม่ได้รับการพิจารณาและมีบางรายเสียชีวิตแล้ว ส่วนบางรายไม่สามารถขอกำหนดสถานะได้ เนื่องจากติดเงื่อนไขตามหลักเกณฑ์ประกอบการใช้ดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการพิจารณาให้สถานะแก่บุคคล โดยเฉพาะหลักเกณฑ์เรื่องการประกอบอาชีพและรายได้ของผู้ที่จะได้รับการกำหนดสถานะที่กำหนดไว้ค่อนข้างสูง ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของชนกลุ่มน้อย และสมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันปรากฏว่า กลุ่มบุคคลดังกล่าวไม่สามารถร้องขอ กำหนดสถานะได้ เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดสถานะให้แก่ชนกลุ่มน้อยที่เคยมีอยู่ เดิมถูกยกเลิกโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ และให้ใช้หลักเกณฑ์ตามมติ คณะรัฐมนตรีนี้แทน โดยนับแต่มีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ จนถึงปัจจุบัน กระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้ออกประกาศและระเบียบปฏิบัติเพื่อดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี ดังกล่าวแต่อย่างใด ทำให้ชนกลุ่มน้อยขาดโอกาสที่จะได้รับสถานะและสิทธิตามนโยบายของรัฐบาล

ค. คนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งผู้ที่เข้ามาจากต่างประเทศและบุคคลที่เกิดในประเทศไทย ซึ่งมีกฎหมายสำหรับการจัดการเรื่องสถานะของบุคคลดังกล่าวไว้แล้ว ได้แก่ พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ และ พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการกฎหมายทั้งสองฉบับ แต่พบว่าการบังคับใช้ กฎหมายดังกล่าวยังมีปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก ดังนี้

(๑) พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มีปัญหาในเรื่องต่อไปนี้

(๑.๑) การจดทะเบียนการเกิดหรือการรับแจ้งเกิดบุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย เช่น เด็กที่ถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์ เด็กที่เกิดในที่พักพิงชั่วคราว บุตรของแรงงาน ต่างด้าวผิดกฎหมาย เป็นต้น ไม่ได้รับการแจ้งเกิดอย่างครบถ้วนและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของ ประเทศไทยในเวทีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยสาเหตุสำคัญน่าจะเกิดจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ไม่เข้าใจหลักการเรื่องการจดทะเบียนการเกิดตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่อย่างถูกต้อง

(๑.๒) การจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ใน ประเทศไทยโดยมีขอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งมาตรา ๓๘ วรรคสอง กำหนดให้ นายทะเบียนดำเนินการได้เพื่อให้การจัดทำทะเบียนคนของประเทศมีความครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถ ระบุตัวบุคคลได้อย่างชัดเจนโดยไม่จำเป็นต้องรอนโยบายของรัฐบาลดังเช่นการดำเนินการในอดีต อีกทั้งยังเป็นมาตรการบริหารจัดการประชากรเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน แต่ปรากฏว่า นายทะเบียนส่วนใหญ่ยังมีได้ปฏิบัติโดยอ้างว่ายังไม่ได้รับนโยบายหรือคำสั่ง

(๒) พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มีปัญหาในเรื่องต่อไปนี้

(๒.๑) การแก้ไขปัญหาสถานะของเด็กที่เกิดในประเทศไทยแต่ไม่ได้สัญชาติ ไทย เนื่องจากมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งเด็กเหล่านี้ถูกถือว่าเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ใน ประเทศไทยโดยมีขอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสาม ทั้งๆ ที่เด็กมิได้กระทำความผิด ซึ่ง ประเด็นนี้ได้รับการแก้ไขโดย พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยให้เด็กสามารถอาศัยอยู่ใน ประเทศไทยได้ตามฐานะและภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและเป็นประโยชน์ต่อเด็ก

(๒.๒) การแก้ไขปัญหาลักษณะของคนที่ไร้ความสามารถ เด็กไร้สัญชาติที่อยู่ใน การดูแลของสถานสงเคราะห์ และเด็กต่างด้าวหรือไร้สัญชาติที่เป็นบุตรบุญธรรมของคนไทย ซึ่งบุคคล เหล่านี้มีสิทธิที่จะได้รับการแก้ไขปัญหาก็คือการขอแปลงสัญชาติโดย พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมาตรา ๑๒/๑ กำหนดให้ผู้อนุบาลตามคำสั่งศาล หัวหน้าสถานสงเคราะห์ และผู้รับ บุตรบุญธรรม แล้วแต่กรณี เป็นผู้ร้องขอแปลงสัญชาติไทยแทนบุคคลดังกล่าวได้ ตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

แต่ปรากฏว่าตั้งแต่ พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) มีผลใช้บังคับคือ ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๓ ปี ๙ เดือน กระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้ ออกกฎกระทรวงตามกฎหมายฉบับนี้ ทำให้การแก้ไขปัญหาลักษณะและสิทธิอาศัยของเด็กที่เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้สัญชาติไทยมิได้รับการปฏิบัติตามกฎหมาย และทำให้เด็กถูกกระทำละเมิดจากเจ้าหน้าที่ ของรัฐ

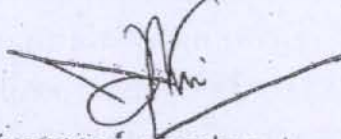
ง. คนไร้รัฐหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่กรม การปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้สำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหา สถานะและสิทธิของบุคคล จำนวนสี่กลุ่ม ได้แก่ ๑. ผู้ที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน แต่ตกสำรวจ ๒. เด็กและบุคคลในสถานศึกษา ๓. คนไร้รากเหง้า และ ๔. คนที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ ประเทศ ดำเนินการสำรวจระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๕ จำนวนประมาณสองแสนคนเศษ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ อนุมัติหลักเกณฑ์การให้สถานะแก่กลุ่มบุคคล ดังกล่าวตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ แต่จนถึงปัจจุบันปรากฏว่ายังไม่มีบุคคลใดที่จะได้รับการ กำหนดสถานะตามมติคณะรัฐมนตรีที่อ้างถึง โดยมีสาเหตุมาจากกระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้กำหนด วิธีปฏิบัติ แบบพิมพ์ที่จะใช้ในการยื่นเรื่อง และหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้เป็นไปตามมติ คณะรัฐมนตรี ทั้งที่ระยะเวลาได้ล่วงเลยมานาน ทำให้บุคคลเหล่านั้นขาดโอกาสที่จะได้รับสถานะและ สิทธิตามนโยบายของรัฐบาล

ทั้งนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ พิจารณาเห็นว่า การจัดการแก้ไขปัญหาลักษณะบุคคล อย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบทุกระดับตั้งแต่ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม รวดเร็วและเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีมาตรฐาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมี จิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่และประชาชน นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอก นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาศึกษาและ เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหามาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังเช่นที่กระทรวงมหาดไทยได้เคยดำเนินการในการแก้ไขปัญหาลักษณะ บุคคลของกลุ่มชาวเขาและบุคคลบนพื้นที่สูงเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๓ เป็นต้น และในคราวประชุม

คณะกรรมการวิสามัญฯ วุฒิสภา ครั้งที่ ๘/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๕ ที่ประชุมได้พิจารณาและมีมติให้แจ้งประเด็นปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ พร้อมข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญฯ ดังกล่าวข้างต้นมายังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อมิให้กระบวนการแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าวต้องหยุดชะงักหรือมิได้รับการปฏิบัติตามกรอบของกฎหมาย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใด ขอความกรุณาได้โปรดแจ้งให้คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้รับทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุพจน์ เลียดประดม)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓ .

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

โทร. ๐ ๒๘๓๓ ๙๒๔๐-๑ โทรสาร ๐ ๒๘๓๓ ๕๘๘๓

[http : www.senate.go.th](http://www.senate.go.th)

จำนวนที่สี่
ที่ สว (กมธ ๓) ๐๐๑๔/ ๑๕๖๑

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหา
การบังคับใช้กฎหมายฯ วุฒิสภา
ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เรื่อง ข้อเสนอในการให้ความช่วยเหลือเรื่องสิทธิของคนไทยพลัดถิ่น

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

ด้วยคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไข
การไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา ซึ่งแต่งตั้งตามมติของที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อ
ทำหน้าที่พิจารณาศึกษาปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย รวมถึงแนวทาง
แก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพและยั่งยืนภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและนโยบาย
ที่เกี่ยวข้อง ได้ติดตามผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในพื้นที่จังหวัดตราด
และระนอง โดยได้ประชุมร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชนที่ประสบปัญหาเรื่อง
สถานะและสิทธิ เพื่อรับทราบข้อเท็จจริงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ เพื่อให้การแก้ไข
ปัญหาเป็นไปด้วยความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ในการนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พบปะกับ
คนไทยพลัดถิ่นกลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา และผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสาย
ไทย จำนวนประมาณ ๑,๕๐๐ คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่เรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยสัญชาติเพื่อคืน
สัญชาติไทยให้แก่คนไทยพลัดถิ่น โดยบุคคลกลุ่มดังกล่าวได้แสดงความขอบคุณรัฐบาลและสมาชิก
วุฒิสภาที่ได้เห็นความสำคัญและสนับสนุนการแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ ให้คนไทย
พลัดถิ่นเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ซึ่งปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ...) พ.ศ.
ได้ผ่านการพิจารณาจากวุฒิสภาแล้ว โดยกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นได้แจ้งปัญหาความเดือดร้อนใน
การดำรงชีวิตหลายประการ อาทิ ปัญหาการเดินทาง การทำงาน การรักษาพยาบาล การศึกษา เป็นต้น
ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุมาจากแนวคิด นโยบายและการปฏิบัติเดิมที่มองว่าคนไทยพลัดถิ่นเป็นคน
ต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จึงได้ร้องขอความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนใน
เบื้องต้นก่อนที่คนไทยพลัดถิ่นจะได้สัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติฉบับใหม่ โดยเสนอขอให้
มติคณะรัฐมนตรีสำหรับคนไทยพลัดถิ่นในเรื่องต่อไปนี้

๑. ปรับปรุงสิทธิขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกว่าเดิม โดยเฉพาะสิทธิในการโยกย้ายถิ่นที่อยู่
การกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมการอยู่อาศัยที่ไม่ด้อยกว่าแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง การทำงานตม
วุฒิสภาการศึกษาหรือการทำงานโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องประเภทงาน การรักษาพยาบาลเช่นเดียวกับกลุ่มชน
กตัญญูตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ การกู้เงินเพื่อการศึกษา

/๒. ให้กรรมการปกครอง...

๒. ให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สํารวจจัดทำทะเบียนชนกลุ่มน้อยที่มีเชื้อสายไทยที่ยังคงสํารวจ และตรวจสอบ จำแนกประเภทบุคคลรวมถึงแก้ไขทะเบียนประวัติและเอกสารทะเบียนราษฎรให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

๓. ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐปฏิบัติกับคนไทยพลัดถิ่นในสถานะเป็นผู้มีสัญชาติไทยที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์และให้การรับรองของกระทรวงมหาดไทย

คณะกรรมการวิสามัญฯ วุฒิสภา พิจารณาเห็นว่าปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (การให้สัญชาติไทยโดยการเกิดแก่คนไทยพลัดถิ่น) ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแล้ว โดยร่างที่ผ่านการพิจารณาของวุฒิสภาเป็นร่างเดียวกับร่างที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหมายความว่ารัฐบาลและรัฐสภาไทยยอมรับว่าคนไทยพลัดถิ่นเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด เพียงแต่ในการได้สัญชาติไทยจะต้องผ่านกระบวนการพิสูจน์และรับรองจากทางราชการก่อนเท่านั้น จึงไม่มีเหตุอันใดที่จะปฏิบัติต่อคนไทยพลัดถิ่นในสถานะเป็นคนต่างด้าวดังเช่นที่ผ่านมา ประกอบกับร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภาแล้ว กำหนดให้การพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยกระทรวงมหาดไทยจะต้องออกกฎกระทรวงดังกล่าวภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้จะต้องใช้เวลาประมาณหกเดือนที่คนไทยพลัดถิ่นจะสามารถยื่นคำร้องขอพิสูจน์ตนเองได้ และอาจจะต้องใช้เวลาอีกนานหลายเดือนกว่าคำร้องของคนไทยพลัดถิ่นจะผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นที่มีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน ด้วยเหตุดังกล่าว ในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ วุฒิสภา ครั้งที่ ๕/๒๕๕๕ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ที่ประชุมได้พิจารณาและมิตสนับสนุนข้อเสนอของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่ขอให้มีการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในช่วงเวลาก่อนที่จะได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น และให้แจ้งข้อเสนอดังกล่าวและความเห็นของคณะกรรมการวิสามัญฯ มายังนายกรัฐมนตรีเพื่อกรณารับทราบและพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา การพิจารณาได้ผลเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้รับทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายสุพจน์ เลียดประดม)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

โทร. ๐๒ ๘๓๓๕๒๔๐-๑ โทรสาร ๐๒ ๘๓๑ ๕๘๘๓

ความผิด

ที่ สว (กมธต) ๐๐๑๙/ ๑๒๖๐

คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหา
การบังคับใช้กฎหมายและแนวทาง
แก้ไขการไร้สถานะฯ วุฒิสภา
ถนนอุทองใน ดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เรื่อง แนวทางการให้สิทธิในการทำใบอนุญาตขับรถของบุคคลไร้สถานะและชนกลุ่มน้อย

โดย เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ด้วยในการประชุมคณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและ
แนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา ครั้งที่ ๔/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๓
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้พิจารณาเรื่อง สิทธิการขอมิใบอนุญาตขับรถของ
ชนกลุ่มน้อยและบุคคลไร้สถานะตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล
โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงที่เข้ามาหลังวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๘ กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า
เชื้อสายไทยที่เข้ามาหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า กลุ่มลาวอพยพ และ
กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชา โดยได้รับความอนุเคราะห์จากหน่วยงานของท่านและกรมการขนส่ง
ทางบกส่งผู้แทนเข้าร่วมชี้แจงให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการการวิสามัญฯ โดยสรุปว่า
กลุ่มบุคคลทั้ง ๕ กลุ่มดังกล่าวนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ อนุมัติหลักการ
และให้หน่วยงานตามกฎหมายเป็นผู้มีสิทธิอาศัยถาวรในประเทศไทยเช่นเดียวกับชนกลุ่มน้อย ๑๙ กลุ่ม
คณะรัฐมนตรีได้มีมติไปก่อนแล้ว และกรมการขนส่งทางบกไม่ขัดข้องที่จะออกใบอนุญาตขับรถให้กับ
กลุ่มบุคคลทั้ง ๕ กลุ่ม รวมทั้งกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ถ้าสภาความมั่นคงแห่งชาติไม่จัดข้อ
สั่งการจตุรัสสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติยังมิได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว

คณะกรรมการการวิสามัญฯ พิจารณาเห็นว่า การอนุญาตให้ชนกลุ่มน้อยและบุคคล
ไร้สถานะตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล สามารถขอมิใบอนุญาตขับรถได้
นั้น เป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งซึ่งหน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมให้ปฏิบัติตามกฎหมาย
และเป็นมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนด้วย ถึงแม้จะมีความห่วงกังวล
ในเรื่องการเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมโดยมิได้รับอนุญาตก็ตาม แต่ก็สามารถป้องกันด้วยการ
เว้นเดือนและภาคโทษเนื่องจากเกรงการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมาย ดังนั้นเพื่อให้การพิจารณา
เรื่องนี้มีข้อยุติที่เกื้อประโยชน์อย่างเหมาะสมทั้งทางด้านความมั่นคงของชาติและสิทธิมนุษยชน
คณะกรรมการการวิสามัญฯ จึงมีข้อเสนอให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติจัดประชุมหารือร่วมกับ

/กับส่วนราชการ

ได้รับราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม กรรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น เพื่อร่วมกันพิจารณา
เรื่องดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดกรุณาแจ้งให้ทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุพจน์ เลียดประดม)

ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และแนวทางแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย วุฒิสภา

สำนักกรรมการธิการ ๓

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ

โทร. ๐๒ ๘๓๑ ๙๒๓๙-๔๑

โทรสาร ๐๒ ๘๓๑ ๕๘๘๓

<http://www.senate.go.th>

ยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ

(มติคณะรัฐมนตรี ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕)

สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงภายในประเทศ

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

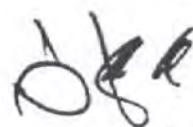
คำนำ

ยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ เป็นยุทธศาสตร์ภายใต้กรอบนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่มีเจตนารมณ์มุ่งเน้นการบูรณาการการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ปัญหากลุ่มประชากรจากภายนอกประเทศที่หลบหนีเข้าเมืองมาตั้งถิ่นฐานอย่างผิดกฎหมายในประเทศไทยด้วยสาเหตุต่าง ๆ และการป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้ามาใหม่ โดยมีหลักการสำคัญคือ การคำนึงถึงการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติควบคู่ไปกับการตระหนักถึงเหตุผลความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งหลักสิทธิมนุษยชนและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปโดยเรียบร้อยและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและระหว่างประเทศ

ในการจัดทำยุทธศาสตร์ดังกล่าว สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคมทั้งในส่วนกลาง ภูมิภาค และพื้นที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งหมดอย่างแท้จริง นำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ย่อย กลยุทธ์ และมาตรการรองรับการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด ภายใต้ระบบการบริหารจัดการเชิงบูรณาการทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ซึ่งสำนักงานฯ ได้นำร่างยุทธศาสตร์เสนอที่ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ โดยลำดับ ทั้งนี้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะได้นำยุทธศาสตร์ไปเป็นกรอบกำหนดการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการจัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณรองรับ โดยสำนักงานฯ เป็นหน่วยงานกำกับดูแลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในภาพรวม และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานติดตาม ประเมิน และรายงานผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะได้ศึกษาทำความเข้าใจและสนับสนุนในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรมตามเจตนารมณ์ และหลักการที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง สำนักงานฯ พร้อมรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนายุทธศาสตร์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการปัญหา และรองรับการแก้ไขอุปสรรคปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระยะต่อไป

พลตำรวจเอก

(วิเชียร พงษ์นิธิศรี)

เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/๑๐๖๖๑

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๗ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ร่างยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ

เรียน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่ นร ๐๘๐๘/๕๑๓ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตามบัญชีหนังสือที่ส่งมาแนบท้าย

ตามที่ได้เสนอเรื่อง ร่างยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ไปเพื่อดำเนินการ
ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงคมนาคม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของ
คณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมศึกษาเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ลงมติอนุมัติและเห็นชอบ
ตามที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอ โดยให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรับความเห็น
ของกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงแรงงาน
กระทรวงอุตสาหกรรม และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ไปพิจารณาดำเนินการด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอได้โปรดดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีในส่วนที่เกี่ยวข้อง
ต่อไป ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายศิริ เลิศธรรมเทวี)

ที่ปรึกษาประจำสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๔๔๒

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖

www.cabinet.thaigov.go.th

รายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แจ้งเรื่อง ร่างยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ
ให้ทราบ ดังนี้

-
๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
 ๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
 ๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 ๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 ๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
 ๖. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
 ๗. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
 ๘. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน
 ๙. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 ๑๐. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
 ๑๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
 ๑๒. ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ
 ๑๓. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 ๑๔. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ที่ นร ๐๘๐๘/๕๑๓

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ร่างยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วยด้วย ๑. สำเนาหนังสือสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๘๐๘/๓๗๔
ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕
๒. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๔๐๕/(ลธ๔)๔๔/๒๕๕๕
ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕
๓. เอกสารร่างยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ

ด้วยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติขอเสนอร่างยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ รวมถึงแนวทางการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาความเหมาะสม โดยเรื่องที่เสนอตั้งกล่าวเข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรี ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๔๘ มาตรา ๖ (๑)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้รับมอบหมายจากสภาความมั่นคงแห่งชาติในการประชุม เมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๐ มีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน) ในขณะนั้นเป็นประธาน ให้พิจารณาจัดทำยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ เพื่อบูรณาการการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองในภาพรวมของส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดเอกภาพและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา

๑.๒ สำนักงานฯ ได้ประมวลศึกษาสถานการณ์ ข้อเท็จจริง รวมถึงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งในส่วนกลางและในภูมิภาค นำไปสู่การจัดทำร่างยุทธศาสตร์ฯ และเสนอที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายของสภาความมั่นคงแห่งชาติ มีเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นประธาน พิจารณาอย่างต่อเนื่อง รวม ๕ ครั้งสุดท้ายที่ประชุมมีมติ เมื่อ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ เห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ฯ และให้นำเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณาเห็นชอบก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

๑.๓ สำนักงานฯ ได้เสนอร่างยุทธศาสตร์ผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบต่อที่ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ มีนายกรัฐมนตรี

(นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) เป็นประธาน ที่ประชุมมีมติเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ฯ และให้นำเสนอ คณะรัฐมนตรีพิจารณา ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีมีบัญชาเมื่อ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๕ ให้สำนักงานฯ นำร่างยุทธศาสตร์ฯ เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอมติ

๒.๑ ประเทศไทยประสบปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยลำดับสืบเนื่องจากสาเหตุปัจจัยหลายประการ ในขณะที่นโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาของแต่ละส่วนราชการยังมีลักษณะ แยกส่วนตามกลุ่มปัญหา ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาในภาพรวมขาดความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ กระทั่งต่อความมั่นคงของชาติและความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม รวมทั้งอาจส่งผลต่อการเตรียม ความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๕๘ จึงมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดให้มียุทธศาสตร์ฯ เพื่อเป็นกรอบทิศทางหลักการแก้ปัญหาในระยะต่อไป

๒.๒ การจัดทำยุทธศาสตร์ฯ สอดคล้องและเป็นไปตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ และแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๔ - ๒๕๕๘ (นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐ ข้อ ๒.๕) โดยรัฐบาลจะเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองและอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องซึ่งกระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขภายในประเทศ ควบคู่ไปกับการจัดการแก้ไขปัญหาสถานะ และสิทธิของบุคคล ภายใต้ความสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงของชาติกับการดูแลสิทธิขั้นพื้นฐาน

๒.๓ โดยที่ยุทธศาสตร์ผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบจะใช้เป็นกรอบทิศทางการทำงาน ของส่วนราชการในระยะต่อไป ซึ่งจะใช้แทนยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติเดิมที่คณะรัฐมนตรีมีมติไว้แล้ว จึงจำเป็นต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

๓. สารสำคัญ ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย

๓.๑ สารสำคัญของร่างยุทธศาสตร์ฯ แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกว่า ๓ ล้านคนที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทยเป็นเป้าหมายสำคัญ โดยคำนึงถึงการรักษาความมั่นคงของชาติ ควบคู่ไปกับการดูแลสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในด้านการศึกษา การสาธารณสุข การประกอบอาชีพ การเดินทางและอื่น ๆ อย่างเหมาะสม รวมทั้งป้องกันไม่ให้คนต่างด้าว กลุ่มใหม่อพยพเข้ามาในประเทศอย่างผิดกฎหมาย โดยมียุทธศาสตร์ย่อยรองรับ ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

๓.๑.๑ ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในประเทศไทย ครอบคลุม ๔ กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่

๑) กลุ่มที่อพยพเข้ามานานและกลับประเทศต้นทางไม่ได้ จำนวน ประมาณ ๖.๘ แสนคน ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้ว โดยให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบทะเบียนประวัติและความถูกต้องของตัวบุคคล นำไปสู่การพิจารณากำหนด สถานะให้เป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายหรือให้ได้รับสัญชาติไทย ภายใต้กฎหมายและ หลักเกณฑ์ที่กำหนด

๒) กลุ่มที่มีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ได้แก่ แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ๓ สัญชาติ (พม่า ลาว และกัมพูชา) ซึ่งมีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๒ ล้านคน จะมุ่งเน้นการนำแรงงานเข้าสู่ระบบ การจ้างงานอย่างถูกต้อง รวมทั้งการนำเข้าอย่างเพียงพอโดยร่วมมือกับประเทศต้นทางเพื่อลดปัญหา การขาดแคลนแรงงานระดับล่างที่คนไทยไม่ทำ รวมถึงการร่วมมือกับผู้ประกอบการแก้ปัญหาการขาดแคลน แรงงานในบางสาขาโดยเฉพาะประมง เพื่อลดปัญหาการค้ามนุษย์และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนให้ มีการกำหนดทิศทาง/นโยบายเศรษฐกิจของประเทศที่ชัดเจนในการลดการพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือใน ระยะยาวให้สอดคล้องกับโครงสร้างประชากรและกำลังแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป

๓) กลุ่มที่มีปัญหาความมั่นคงเฉพาะ จำนวนประมาณ ๑ แสนคน ได้แก่ ผู้หนีภัยการสู้รบจากพม่า ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงยา ชาวเกาหลีเหนือ จะอำนวยความสะดวกให้เดินทางกลับ ประเทศต้นทางเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวยหรือพิจารณาส่งไปประเทศที่สามโดยร่วมมือกับองค์กรระหว่าง ประเทศ แล้วแต่กรณี

๔) กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองอื่น ๆ ซึ่งเข้ามาอย่างถูกต้องหรือเข้ามาโดยการปลอมแปลง เอกสารเดินทางแล้วไม่กลับออกไป ให้ระมัดระวัง เข้มงวดในการตรวจลงตรา เพิ่มประสิทธิภาพในการ ตรวจสอบตัวบุคคลและการเข้าออก รวมถึงพัฒนาระบบการเข้าออกบริเวณชายแดนและการติดตามเฝ้าระวัง และให้มีการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยเคร่งครัด

๓.๑.๒ ยุทธศาสตร์การป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้ามาใหม่ มุ่งเน้นการเพิ่ม ประสิทธิภาพการป้องกันและสกัดกั้นกลุ่มที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านและใกล้เคียง การพัฒนาระบบ สารสนเทศการตรวจคนเข้าเมืองและฐานข้อมูลประวัติบุคคลให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยง ระหว่างหน่วยงานได้ เพื่อสนับสนุนการติดตามตรวจสอบตัวกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อทุกภาคส่วน และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบริเวณชายแดน และชายฝั่งทะเลให้ร่วมมือกับภาครัฐในการป้องกันและสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง

๓.๑.๓ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อ ป้องกันและแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง เน้นการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านผ่านกลไกระดับต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งในระดับทวิภาคและพหุภาคี รวมทั้งให้องค์ระหว่างประเทศ กลุ่มประเทศอาเซียน และประชาคมโลก เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากร สภาพเศรษฐกิจและสังคมในประเทศต้นทาง เพื่อลดการโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทย

๓.๑.๔ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

๓.๑.๔.๑ ในระยะเร่งด่วน ให้จัดตั้งองค์การบริหารจัดการรองรับ การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ฯ ทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติ โดยระดับชาติมีคณะกรรมการอำนวยการ บริหารยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ (กอ.ปร.) เป็นกลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในภาพรวม มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นเลขานุการ ระดับปฏิบัติ มีคณะกรรมการ ๕ คณะ เป็นกลไกสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของ กอ.ปร. อย่างบูรณาการ ได้แก่

๑) คณะกรรมการบริหารการแก้ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล
มีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานและอธิบดีกรมการปกครองเป็นเลขานุการ

๒) คณะกรรมการบริหารฐานข้อมูลผู้หลบหนีเข้าเมือง
มีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานและอธิบดีกรมการปกครองเป็นเลขานุการ

๓) คณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง
มีปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธานและอธิบดีกรมการจัดหางานเป็นเลขานุการ

๔) คณะกรรมการบริหารการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเฉพาะ
มีเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นประธานและรองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติที่ได้รับ
มอบหมายเป็นเลขานุการ

๕) คณะกรรมการบริหารฐานข้อมูลคนเข้าเมือง มีผู้บัญชาการตำรวจ
แห่งชาติเป็นประธานและผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นเลขานุการ

นอกจากนี้ ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
ในภูมิภาคและพื้นที่ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งและ/หรือพัฒนาศูนย์สารสนเทศผู้หลบหนีเข้าเมือง ศูนย์สารสนเทศ
แรงงานต่างด้าว ศูนย์สารสนเทศข้อมูลสุขภาพแรงงานต่างด้าว ศูนย์สารสนเทศคนเข้าเมือง และศูนย์ประสานงานแก้ปัญหา
ผู้หลบหนีเข้าเมืองระดับ กอ.รมน.ภาค ๑-๔ ให้สามารถสนับสนุนการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยได้อย่าง
มีประสิทธิภาพและเป็นปัจจุบัน โดยมีส่วนราชการ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข
สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นหน่วยงานหลัก
รับผิดชอบตามลำดับ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ฯ กำหนดให้ กอ.รมน. ทำหน้าที่เป็นกลไกประสานการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์
และติดตามประเมินผลการดำเนินงานผ่านศูนย์ประสานงานแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองระดับภาค ซึ่งเป็น
กลไก กอ.รมน.ระดับภาคและ กอ.รมน.จังหวัด/กทม. เพื่อเสนอต่อ กอ.ปร. ทุก ๖ เดือน อันจะนำไปสู่การปรับปรุง/
พิจารณายุทธศาสตร์ฯ ในทุก ๒ ปี เพื่อให้การแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๑.๔.๒ ในระยะต่อไป กำหนดให้มีการจัดทำนโยบายรองรับ
การโยกย้ายถิ่นฐานและการเคลื่อนย้ายประชากร ทั้งแบบปกติและแบบไม่ปกติภายในประเทศและภูมิภาค
ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าสู่ความเป็น
ประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ ในปี ๒๕๕๘

๓.๒ ข้อเท็จจริงแนวทางการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ โดยที่ยุทธศาสตร์ฯ ที่กำหนด
จะใช้เป็นกรอบการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทุกกลุ่มในภาพรวมของประเทศ แทนยุทธศาสตร์และ
แนวทางปฏิบัติเดิมที่มีอยู่ภายใต้ระบบการบริหารจัดการเชิงบูรณาการใหม่ที่ครอบคลุมทุกส่วนราชการ
ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติ ดังนั้น หากคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติร่างยุทธศาสตร์ฯ
สำนักงานฯ จะได้ประสานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ในระยะเร่งด่วน
ในการจัดตั้ง กอ.ปร. และกลไกที่เกี่ยวข้องตามข้อ ๓.๑.๔ ให้แล้วเสร็จ และกำหนดแผนงานรองรับการ
ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ รายงานต่อ กอ.ปร. โดยเร็วต่อไป ทั้งนี้ ในระหว่างช่วงเปลี่ยนผ่าน

ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติเดิมไปพลางก่อน เพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

๓.๓ **ข้อกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ ที่สำคัญมีดังนี้**

๓.๓.๑ ข้อกฎหมาย

๑) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุญาตให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองที่เป็นกลุ่มเป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ฯ อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวหรือเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย โดยออกเป็นประกาศกระทรวงรองรับ นำไปสู่การกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมและสิทธิขั้นพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่กลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ จะได้รับในระหว่างการพิจารณาแก้ปัญหาของทางการ รวมถึงการยกเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองที่เกี่ยวข้อง

๒) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศจัดทำทะเบียนบ้านและทะเบียนประวัติบุคคลผู้ซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวหรือเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๗ รวมถึงบุตรที่เกิดในราชอาณาจักร นำไปสู่การจัดทำฐานข้อมูลผู้หลบหนีเข้าเมืองในประเทศไทยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ฯ

๓) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๑) มาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจพิจารณาและสั่งเฉพาะรายหรือเป็นการทั่วไปให้กลุ่มเป้าหมายที่เกิดในประเทศไทยได้สัญชาติไทยตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๒) มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และ มาตรา ๑๒ กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่อาจขอแปลงสัญชาติเป็นไทย

(๓) มาตรา ๒๓ กำหนดให้บุคคลที่เกิดในประเทศไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ สามารถยื่นขอลงรายการสัญชาติไทยตามเงื่อนไขที่กำหนด

๔) พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑

(๑) มาตรา ๗ กำหนดงานที่อนุญาตให้คนต่างด้าวทำได้ โดยให้ออกเป็นกฎกระทรวง

(๒) มาตรา ๑๔ กำหนดเงื่อนไขที่ให้คนต่างด้าวซึ่งมีภูมิลำเนาและเป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย อาจได้รับอนุญาตให้ทำงานบางประเภทได้

๓.๓.๒ มติคณะรัฐมนตรี

๑) ด้านปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล รวม ๓ มติ

(๑) มติคณะรัฐมนตรี ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ เห็นชอบยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล

(๒) มติคณะรัฐมนตรี ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เห็นชอบการขยายเวลาการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ

(๓) มติคณะรัฐมนตรี ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ อนุมัติหลักการกำหนดสถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์ฯ

๒) ด้านปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง จำนวน ๓ มติ

(๑) มติคณะรัฐมนตรี ๒ มีนาคม ๒๕๔๗ เห็นชอบยุทธศาสตร์การบริหารแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ

(๒) มติคณะรัฐมนตรี ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔ เห็นชอบมาตรการเปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา

(๓) มติคณะรัฐมนตรี ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เห็นชอบแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ปี ๒๕๕๕

๔. ข้อเสนอของสำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธาแห่งชาติ

๔.๑ ขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ ดังนี้

๔.๑.๑ อนุมัติร่างยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ

๔.๑.๒ อนุมัติการยกเลิกชั้นความลับ เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์ฯ

๔.๑.๓ อนุมัติการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีตาม ๓.๓.๒ ด้านปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในข้อ (๑) และด้านปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในข้อ (๑)

๔.๒ ขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแนวทางดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ใหม่ตามข้อ ๓.๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลตำรวจเอก

(วิเชียร พงษ์โพธิ์ศรี)

เลขาธิการสภาพัฒนาการศรัทธาแห่งชาติ

สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงภายในประเทศ

โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๘๐๕๙

โทรสาร ๐ ๒๖๒๙ ๘๐๕๘

กฎกระทรวง

การพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น

พ.ศ. ๒๕๕๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรา ๙/๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“คำขอ” หมายความว่า คำขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น

“ผู้ขอ” หมายความว่า ผู้ขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น

ข้อ ๒ ผู้ใดประสงค์จะได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยหลักฐานประกอบคำขอ ดังต่อไปนี้

(๑) รูปถ่ายของผู้ขอ ให้ใช้รูปถ่ายที่ถ่ายไว้ไม่เกินหกเดือนก่อนวันยื่นคำขอ ขนาด ๔ x ๖ เซนติเมตร ครึ่งตัว หน้าตรง ไม่สวมหมวกหรือแว่นตาสีเข้ม และไม่ใส่ผ้าคลุมหน้าหรือผ้าโพกศีรษะ เว้นแต่ผู้ซึ่งมีความจำเป็นตามศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา แต่เปิดให้เห็นหน้าผาก คิ้ว ตา จมูก ปาก และคาง จำนวนห้ารูป สำหรับกรณีที่มีผู้ยื่นคำขอแทนให้ยื่นจำนวนแปดรูป

(๒) หลักฐานทะเบียนราษฎรของผู้ขอ ได้แก่ ทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติที่กรมการปกครองบันทึกไว้ในกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายไทย และบัตรประจำตัวที่ระบุว่าผู้นั้นมีเชื้อสายไทย และในกรณีที่มีญาติสืบสายโลหิตหรือร่วมวงศ์ตระกูลกับผู้ขอซึ่งมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย ให้ยื่นหลักฐานทะเบียนราษฎรของบุคคลดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรอื่นของผู้ขอหรือญาติสืบสายโลหิตหรือร่วมวงศ์ตระกูลกับผู้ขอตามวรรคหนึ่ง เช่น สูติบัตรหรือหนังสือรับรองการเกิดหรือหนังสือรับรองสถานที่เกิด มรณบัตรหรือหนังสือรับรองการตาย บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชน ให้ยื่นมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ในกรณีที่มีการบันทึกทะเบียนประวัติของผู้ที่ประสงค์จะขอรับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นไว้ในกลุ่มอื่นที่มีไขกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายไทย หากผู้นั้นเห็นว่าเป็นการบันทึกโดยผิดพลาด ให้ผู้นั้นยื่นคำร้องขอแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรก่อนมายื่นคำขอตามกฎหมายกระทรวงนี้

(๓) หลักฐานแสดงผังเครือญาติของผู้ขอกับครอบครัวที่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยซึ่งได้รับการรับรองจากญาติในครอบครัวที่มีสัญชาติไทยหรือบุคคลที่น่าเชื่อถือซึ่งมีสัญชาติไทยจำนวนสองคน หรือถ้ามีหลักฐานการตรวจสอบพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอซึ่งพิสูจน์ว่าผู้ขอเป็นญาติร่วมสายโลหิตกับผู้มีสัญชาติไทยให้ยื่นมาพร้อมกับคำขอด้วย

(๔) หลักฐานรับรองคุณสมบัติผู้ขอเกี่ยวกับความจงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ความยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทย และความประพฤติดี เช่น หนังสือหรือหลักฐานรับรองการศึกษา ประกาศนียบัตรหรือประกาศเกียรติคุณที่ออกโดยส่วนราชการ หนังสือรับรองซึ่งออกให้โดยหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ หรือสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่หรือปฏิบัติงานในท้องที่ที่ผู้ขอมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่

(๕) หนังสือรับรองว่าตนเองมิได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น โดยมีบุคคลที่น่าเชื่อถือซึ่งมีสัญชาติไทยจำนวนสองคนรับรอง

ข้อ ๓ ผู้ขอมีสิทธิอ้างวัตถุประสงค์ พยานแวดล้อม หรือหนังสือรับรองของสถาบันหรือองค์กรวิชาการทางด้านกฎหมายสัญชาติ สถานะบุคคล สังคมวิทยา มานุษยวิทยา หรือชาติพันธุ์ที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นหลักฐานพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นก็ได้

ข้อ ๔ กรณีผู้ขอเป็นบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นคนไร้ความสามารถ ให้บิดาหรือมารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้ปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเป็นผู้ยื่นคำขอแทน

ข้อ ๕ การขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้ยื่นคำขอดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าผู้ขอมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน ณ ที่ทำการสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(๒) ถ้าผู้ขอมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติในจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอแห่งท้องที่ที่ผู้ขอมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติ

ในกรณีจำเป็นอย่างยิ่ง นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภออาจใช้ดุลพินิจ เพื่อให้มีการรับคำขออนอกสถานที่ที่กำหนดได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น กรณีทุพพลภาพ เจ็บป่วยร้ายแรง หรือชราภาพ และความสะดวกของราษฎรเป็นสำคัญ

ข้อ ๖ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอพร้อมด้วยหลักฐานประกอบคำขอครบถ้วน ตามข้อ ๒ แล้ว ให้ออกใบรับให้แก่ผู้ขอไว้เป็นหลักฐาน และให้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนและเพียงพอของคำขอและหลักฐานประกอบคำขอ หากเห็นว่า คำขอและหลักฐานประกอบคำขอ ถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอต่อการพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ให้ดำเนินการตามข้อ ๗ ต่อไป

ในกรณีที่คำขอหรือหลักฐานประกอบคำขอไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เห็นว่า หลักฐานประกอบคำขอไม่เพียงพอต่อการพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น อาจสอบสวนพยานบุคคล ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้ยื่นคำขอและบุคคลอื่นที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สถานะบุคคลและจุดเกาะเกี่ยวที่สามารถพิสูจน์การเป็นผู้มีเชื้อสายไทยของผู้ขอ หรือเรียกหลักฐานเพิ่มเติม โดยแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับความขอ โดยกำหนดให้ดำเนินการแก้ไข หรือส่งหลักฐานเพิ่มเติมหรือให้พยานบุคคลมาให้ด้วยคำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

การเรียกหลักฐานและสอบสวนพยานบุคคลตามวรรคสองจะต้องคำนึงถึงความมั่นคง แห่งราชอาณาจักรและสิทธิมนุษยชนรวมถึงปัจจัยแวดล้อมและความเป็นไปได้ในการแสวงหาพยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องกับผู้ขอประกอบกันด้วย

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบคำขอและหลักฐานที่ได้รับเพิ่มเติม รวมทั้งสรุปผลการสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องตามวรรคสองให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความขอ พร้อมด้วยหลักฐานถูกต้องและครบถ้วน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ระยะเวลาที่กำหนดได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งผู้ขอทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลา ในการนี้ให้ขยาย ระยะเวลาดำเนินการออกไปได้ไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

ข้อ ๗ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามข้อ ๖ เรียบร้อยแล้ว ให้ส่งคำขอพร้อมทั้ง หลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งผลการสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมในกรณีที่มีการสอบสวนให้แก่อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ ได้รับความขอและหลักฐานประกอบคำขอถูกต้องและครบถ้วน หรือนับแต่วันที่การตรวจสอบคำขอ และหลักฐานที่ได้รับเพิ่มเติมแล้วเสร็จ แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของคำขอและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้แล้วเสร็จ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(๒) ส่งคำขอและหลักฐานทั้งหมด รวมทั้งความเห็นของอธิบดีกรมการปกครองหรือ ผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ให้คณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ การตรวจพิจารณาตาม (๑) แล้วเสร็จ

ข้อ ๘ เมื่อฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นได้รับเรื่องตามข้อ ๗ (๒) ให้ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของคำขอและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดประชุมคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเพื่อพิจารณาคำขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ตรวจสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ในการพิสูจน์และรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นของผู้ขอรายใด คณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นจะเรียกหลักฐานหรือสอบสวนพยานบุคคลเพิ่มเติมก็ได้ โดยให้นำความในข้อ ๖ มาใช้บังคับ

ข้อ ๙ เมื่อคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นพิจารณาคำขอและหลักฐานประกอบคำขอแล้วมีมติว่าผู้ขอรายใดเป็นคนไทยพลัดถิ่น ให้อธิบดีกรมการปกครองออกหนังสือรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้แก่ผู้นั้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้มีการจัดทำและรับรองรายงานการประชุมของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ การจัดทำและรับรองรายงานการประชุมต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นมีมติ พร้อมแจ้งกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่ผู้ขอมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติเพื่อการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ผู้ขอตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

ข้อ ๑๐ กรณีคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นพิจารณาเห็นว่าผู้ขอรายใดมิใช่คนไทยพลัดถิ่น ให้อธิบดีกรมการปกครองแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้มีการจัดทำและรับรองรายงานการประชุมของคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ การจัดทำและรับรองรายงานการประชุมต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นมีมติ โดยให้ระบุเหตุผลข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและข้อกฎหมายรวมทั้งวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องไว้ในหนังสือแจ้งด้วย

ข้อ ๑๑ คำขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ใบรับ และหนังสือรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ยงยุทธ วิชัยดิษฐ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ - เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๙/๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ บัญญัติให้การพิสูจน์ และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ภาพกิจกรรม

๑. การเดินทางศึกษาดูงาน ณ จังหวัดตราด ระหว่างวันที่ ๒๗-๒๙ ธันวาคม

พ.ศ.๒๕๕๔

ถ่ายภาพร่วมกับนายธีรพล ศิริยานุวัฒน์
นายอำเภอคลองใหญ่
ณ เทศบาลตำบลหาดเล็ก

ประชุมร่วมกับกลุ่มคนไร้สถานะ
ณ ศาลาเอนกประสงค์บ้านคลองมะขาม

ตัวแทนชาวบ้านกล่าวขอเท็จจริงของตนให้แก่คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ

ตรวจเยี่ยมจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก
อำเภอคลองใหญ่

ประชุมร่วมกับนางสาวเบญจวรรณ อ่านเปรื่อง
ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด

๒. การเดินทางศึกษาดูงาน ณ จังหวัดระนอง ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๕

เดินทางจากเกาะช้างไปยังท่าเรือด่านศุลกากรระนองด้วยเรือตำรวจน้ำและเรือยนต์

พบปะชาวมอแกนที่อาศัยอยู่ในเกาะช้างและเกาะพยามเพื่อรับทราบปัญหาสถานะและสิทธิ
ของบุคคล ณ ศาลาอเนกประสงค์ประจำเกาะช้าง

พบปะและศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น ณ บ้านหินช้าง

รับฟังปัญหาสถานะและสิทธิกลุ่มคนไทย
พลัดถิ่น ณ โรงแรมเนชั่น อองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดระนอง

๓. จังหวัดราชบุรี ระหว่างวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ - ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ประชุมร่วมกับครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่
สำนักทะเบียน ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชาย
แดนบ้านถ้ำหิน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

มอบของบริจาคให้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียน
ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน

มอบของบริจาคให้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง

๔. การเดินทางศึกษาดูงาน ณ จังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๕

เยี่ยมเยียนกลุ่มผู้เฒ่าไร้สัญชาติชาวลีซู (ลีซอ) บ้านเฮโก หมู่ที่ ๑๙ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

เยี่ยมเยียนกลุ่มผู้เผ่าไร่สัญชาติชาวอาข่า (อีโก้) ณ บ้านป่าคาสุขใจ หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ร่วมงานวันผู้เผ่าไร่สัญชาติ วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ สำนักงานบ้านใกล้ฟ้า มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา บ้านป่าคาสุขใจ หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ประชุมร่วมกับนายอำเภอแม่ฟ้าหลวงและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอแม่ฟ้าหลวง

๕. ศึกษาดูงาน ณ จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๒ - ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕

พบปะและรับฟังภาพรวม
ปัญหาคนไทยพลัดถิ่น
ประมาณ ๑,๒๐๐ คน
ณ วัดพระธาตุศิรี
มงคล ตำบลแม่ปะ
อำเภอแม่สอด

รับฟังบรรยายสรุปจากเจ้าหน้าที่
ฝ่ายความมั่นคงเกี่ยวกับปัญหาการหลบหนี
เข้าเมืองตามแนวชายแดน

ประชุมหารือกับหัวหน้าส่วนราชการ
ประจำจังหวัด ณ ห้องประชุมอำเภอแม่สอด

๖ . จังหวัดอุบลราชธานี และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่าง
วันที่ ๒๒ - ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

ประชุมร่วมกับนายสุรพล สายพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

เยี่ยมชมสภาพหมู่บ้านของชาวท้องถิ่นของสปป. ลาว และถ่ายภาพเป็นที่ระลึก

พบปะหารือกับกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต และเจ้าแขวงจำปาสัก สปป. ลาว

ဝဝက။ပေ။ေ။ပိ။ပိ။နီ။ နံ။ပိ။က။ပိ။ပိ။နီ။ နံ။ပိ။က။ပိ။ပိ။နီ။
ဝ။ နီ။ပိ။ပိ။နီ။ ဝ။ နီ။ပိ။ပိ။နီ။ ဝ။ နီ။ပိ။ပိ။နီ။ ဝ။ နီ။ပိ။ပိ။နီ။